

A BOLDOGSÁGOS SZŰZRŐL

CZIMZETT

VÁG-UJHELYI PRÉPOSTSÁG

TÖRTÉNETE.

IRTA

REVICZKY BERTALAN,

CSEJTHEI PLEBÁNOS.

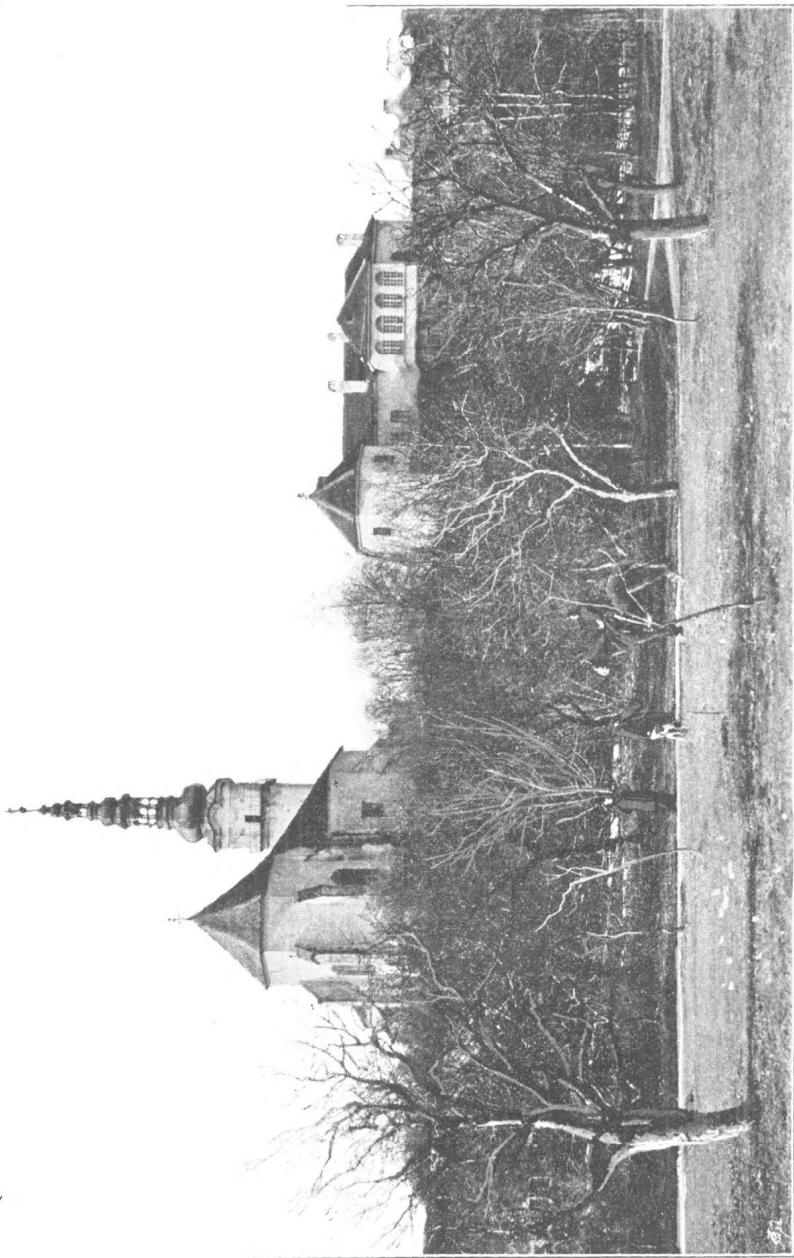
TRENCSEN.

NYOMATOTT SKARNITZL X. FERENCZNÉL.

1897.

A vág-ujhelyi prépostság látóképe keletről.

Előszó.

Az Egyház, mint jó anya, szive teljes szeretetével ápolja ama fiai emlékét, kik megosztva vele földi javai-
kat, segítik őt a emberiség üdvözítésében.

Mint más nagy férfiúnak, úgy *Stibor* vajdának em-
léke már rég elmosódott volna, ha egyházi alkotása, a
vág-ujhelyi prépostság, 500 éven át nem hirdetné bő-
kezűségét!

Stibor vajda ez alkotásának jó és balsorsát ecsetelni
kitüzött czélja jelen műnek.

Hálás köszönet méltóságos gróf *Pongrácz Adolf*, vág-
ujhelyi prépost úrnak, ki őse és elődei iránti kegyelet-
ből e mű létesítését elősegítette, valamint méltóságos gróf
Nyáry Rudolf úrnak is, ki szerzót útbaigazítással kegyes
volt támogatni.

vágvölgyi vasut Pozsonytól tág, egyhangú, termékeny rónán halad a kóbor Vágnak ezen lomha, tutajt hajtó vize felé. Az unalmas egyhanguságot csupán csak a balra eső Kis-Kárpátok lánczolata mérsékli. De ezek Nagy-Szombaton alól messze esnek a láthatárban, itt még tágabb a róna. Galgócznál érzük a Vágot, s innen kezdve már hangulatosabbá lesz a kép, mert most már mindakét oldalról hegyek szegélyezik a pályát, és a hegyek minél tovább, annál inkább összeszorulnak, míg Vág-Ujhelynél már valóságos szorossá alakulnak. Itt veszi kezdetét a Vágvölgy regényessége.

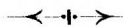
A magaslaton fekvő *Vág-Ujhely* már messziről feltűnik remek sugár templomtornyával. Ez a prépostsági s egyszersmind plebániatemplom, melynek fensík-jiról meglepően szép kilátás nyílik a Vágvölgyébe. Jobbról a zöld hegyek keretéből kiemelkedő temet-

v é n y i, balról a kopár sziklára merészen épült beczkói várnak romjai gyönyörködtetik felélénkült szemünket. Valóban Vág-Ujhely a maga kies fekvésével mint a természet kegyeltje elragadja még a festői szépségű vidékek ismerőjét is.

De nemcsak kies fekvésénél, hanem történelmi multjánál fogva is érdekes pont ez a Vág-Ujhely. Történelme visszavezethető egész a középkor kezdetéig. Hány század viharai vonultak el fölötte! És a mint az idő a maga haladtában mitsém hágy érintetlenül, úgy rányomta jellegét Vág-Ujhelyre is, s jelentőséget kölcsönzött neki úgy hazai mint egyházi történelmünkben.

De a prépostság volt a lüktető ér, mondjuk a szív, mely Vág-Ujhely organizmusát éltette mindenkor. A prépostság jó vagy balsorsával fordult a városka sorsa is. És e prépostságnak, a boldogságos Szüzzről elnevezett vág-ujhelyi prépostságnak történetét megírni célja igénytelen vállalatunknak.

Kezdjük Isten nevében.

I. FEJEZET.

Vág-Ujhely ősrégi keresztény telep.

826—1263.

A Vág völgye már az őskori népek vándorútja volt. Részőket a kényszer terelte ide a ködös északi tenger partjairól, hogy itt jobb és termékenyebb talajon telepedjenek. Éjszakáról a Klanecsnicza vize által mosott Javorináról lefelé vonuló hegyszoros, másrésről az ó-turái hegyeket átmetsző út, mely mindakettő Vág-Ujhelynél a Vág völgyében egyesül, Vág-Ujhelyt alkalmassá tette a telepítésre. Pozsonytól egész a Szepességig vonuló Kárpátok alatt a munkás ásója különféle kő-, bronz- és vastárgyakat hozott napvilágra, a mi arra mutat, hogy a Kárpátok alatti tájak már az ősidőben lakottak voltak.

Nagy-Károly az avarok birodalmát megdöntvén, ezzel egy új népalakulás alapját vetette meg. A marahánok és quadok, kiket a római legiók szűk térre szorítottak, felszabadulva a nyugt alói, átlépték a Kárpátok bérceit s birodalmuk határait egész a Dunáig terjesztették. A Vág vidéke egész Nvitráig még morva terület volt.

A szláv apostolok, *Cyryll* és *Method*, megtérítvén a morva népet, kétségét nem szenved, miszerint Vág-Ujhely lakói is 867—882 körül már ismerték a keresztény hitet és azt el is fogadták. Annak előtte ez a morva terület a prágai érsek joghatósága alá tartozott, de miután *Method VIII. János* pápa által lett érseki méltóságában megerősítve, a prágai érsek joghatósága Morvaország fölött megszűnt.

Vág-Ujhelynek, mint nagyobb helynek, bizonyára önálló plebániája volt, s lelkészei a künnfekvő helyek lelki szükségle-

teiről is gondoskodtak. Az árpádházi királyok idejében Vág-Ujhely mint királyi birtok „Possessio regalis de Ujhely vagy Nova villa“ szerepelt s 1253-ban *IV. Béla* Vág-Ujhely lakosait, a tatárjárásban szerzett érdemeikért, városi polgári jogokban részesíti s őket királyi Curiajának joghatóságába kebelezi, mely kiváltsággal 1263. évig éltek¹⁾. Mint királyi birtok föltehető, hogy árpádházi királyaink által kik buzgó és jámbor keresztények voltak, lelkészekkel el volt látva.

Ez időből származik a régi román stylu templomnak egyik maradványa: a toronyfeljárati ajtó, mely mai napiglan megtartotta eredeti alakját. A templomnak 1892—1893. évben végbevitt restaurálása közben akadtak a templom hajójának boltozatán román stylu frescokra, így többi között sz. Mihály arkangyalt ábrázoló frescora, de a melyen a tűz nyomai nagyon meglátszottak²⁾.

II. FEJEZET.

Vág-Ujhely a pannonhalmi Benedekrend birtokában.

1263—1271.

Sz. Benedek fiai valamint egyebütt, úgy hazánkban is a kultúrának úttörői s buzgó terjesztői voltak. Valahol csak tért foglaltak, ott gyarapodott a kereszténység, szelidültek az erkölcsök, megkezdődött az elme és a szív művelésének a műve, a szilaj esatározó nép fölváltotta lassan-lassan az öldöklő vasat a békés ekevassal; s ezt forgatni s gyümölcsözővé tenni ismét a jámbor szerzetesek tanították a népet. A hol ezek megvetették lábukat, ott a vadon csakhamar termőföldde, a harasztos lejtő kies szőlőkertté változott.

¹⁾ Fejér. Cod. Dipl. IV. 2. 175.

²⁾ Erre e sorok íróját annak idején granbergi Lippert lovag műépítész úr, a restaurálás vezetője, figyelmeztette.

Sz. *István* királyunk letévén a pannonhalmi monostornak alapkövét, nemcsak vallásosságának, de kiható állambölcsességének is fényes tanubizonyságát adta. Pannonhalma lett a gócpont, honnan hazánk kultúrája megindult. S menél többfelé telepedtek meg sz. Benedek fiaí az országban, annál tágabb körben s annál gyorsabban terjedett hazánk kultúrája is. Már pedig hol nem volt volna telepük széles e hazában? Hiszen a régi apátságok, melyeknek ezimeí még most is adományoztatnak kitüntetésül érdemes egyházi férfiaknak, mind sz. Benedek fiaival voltak benépesítve, a mint hogy a tizenkettedik századig nem is létezett egyéb szerzetes rend a nyugati egyházban. Valóban rá lehet mondani sz. Benedek fiaira: „Mily ékesek a békességet hirdetőknek, a jókat hirdetőknek lábai“. (Róm. 10. 15.) Ők áldás voltak minden tájra, melyen lábukat megvetették.

Ezen áldásban részesült, haesak rövid hét évig, Vág-Ujhely is, mely 1263-ban a pannonhalmi Benedekrend birtokába került, nem királyi adományozás, hanem királyi megszorulás folytán. Története ez:

Sz. Gothardról éjszak felé körülbelül egy mérföldnyire fekvő Német-Ujvár (máskép Gussing, hajdan Gissing, Quisin és Kussen) mezővárosban a sz. benedekrendi szerzetesek laktak, kiket Walfer gróf telepített az ott számukra bold. Szűz Mária emlékére épített monostorba, és ezt a sz. Mártonról címzett apát felügyelete alá rendelte 1157-ben keít adományozó levelében, mely a főapátság levéltárában hitelesített másolatban létezik¹⁾. *III. Béla* azonban ezen a szerzetesek számára készült helyet, mivelhogy erőltítményre igen alkalmas volt, várrá alakította át s másoknak, nevezetesen Demeter grófnak adományozta, azon ígérete ellenére, hogy a templom építésére alkalmasabb helyet fog kiszemelni. Ezért *III. Honorius* pápa *II. Endre* királyhoz 1225., *Sebestyén* a sz. mártóni monostor apátja panaszára, levelet intézett és a vácei püspöknek, valamint a váradi és földvári apátoknak meghagyja, hogy a királyt komolyabban figyelmeztessék atya ígéreteré²⁾.

¹⁾ Czinár. Monasterologia I. 243. l.

²⁾ L. Okmányfüggelék 1. szám.

Ezt tette későbbben 1244. évben *IV. Incze* pápa is, k. *IV. Béla* királyt a német-ujvári templom és helyre nézve i. 11).

Ennek következtében 1263-ban sikerült végre kieszközölni, hogy *IV. Béla* király neje *Mária*²⁾ a sz. Mártonról ezimzett monostornak, úgy Szigligetért esere fejében a pannonhalmi apátságnak más birtokokat, ezek között „Debete“ (ma Trebete) nevezett földet, a nyitrai várhoz tartozót, mely a Vág és Dudvág között terül el, ugyanazon határokkal és mesgyákkal, melyekkel előbb a vár birtokolta“ engedte át³⁾ — az ezen kolostor által a tatárjárásban neki kölesönzött nyolczszáz tiszta márkáért, mely pénzzel őt, midőn minden segítségtől megfosztottan a tengerparti vidékre menekélne, *Uriás* főpát segítette, a német-ujvári várért Vág-Ujhelyt, akkor királyi birtokot, adományozta, a Vág folyóni révvammal és az ottani piaczpénzzel együtt; továbbá Lubo, Vágszerdahely és Patvaricz nyitramegyei falukat, minden jövedelmükkel együtt, sőt később ezen falvak tizedét is neki adta⁴⁾. Ezen adományozott birtokon kívül a pannonhalmi apátság vett több földeket egyes birtokosoktól, mint ezt a győri káptalan bizonyságlevele tanusítja 1263-ban: „Az említett *Benedek* és *Tamás*, saját, öröklött, kétekenyi „Kusdench“ (vagy Kis-Dench) nevü földjüket, mely Potuoreh földje mellett fekszik, a pannonhalmi sz. Márton templomának és apátjának tizenkét ezüst márkáért, mely pénz előttünk lett fizetve, örök időkre eladták“⁵⁾.

Ezen birtokra tényleg be is lett iktatva a pannonhalmi főpát és a monostor a királyné kanczellárja, *Muthmer* szepesi prépost által. Sőt ugyanazon évben, hogy minden perlekedés elkerültesék, a király *Kune* bánus és nyitrai Comes által a birtok határait is kijelöltette.

¹⁾ Wenzel. Árpádkori új okmánytár II. 158. l. 95. szám.

²⁾ Függelék 2. szám.

³⁾ Wenzel. Árpádkori új okmánytár III. 18. l. 14. sz.

⁴⁾ Rupp. Magyarorsz. helyrajzi tört. I. 573. Az ajándékozó okmány szövege a Függelékben. 2. sz.

⁵⁾ Wenzel u. m. f. III. 70. l. 46. szám.

A fogantatosított határjárásról két levél is létezik. Adjuk azokat *Jedlicska Pál*¹⁾ után, ki a leveleket a Vág-Ujhelyi mezővárosi levéltárnak másolatai után fölvette.

1. *Béla* király *Muthmer* szepesi prépost által bevezetve a pannonhalmi apátot Vág-Ujhely birtokába, megtörtént az első határjárás. E szerint Vág-Ujhely, Labo, Patvaricz és Debrata községek határai ekképen állanak: keletről Moduna villa mellett a Vágon túl nagy részben terjed el s a Holtvágnak nevezett medernél halad, míg a Vággal egyesül. Ott van egy sziget, melyen kilencz ekére való szántóföld és liget található; a nevezett meder vagy vizmosás (dyeus) Vág folyóval Mosovathi villánál egyesül, s a határ ezután dél felé vonúl, hol a folyónál két határjel (metae) van felállítva; ezután megkülönböztető határjelek mellett, melyek a mosovathi határt elkülönítik, bizonyos Luesuek nevű ligetig terjed. Ezen liget bizonyos régi útra tér. A határ ezen liget mellett nyugatra egy körtefához ér s itt átmetszi az országos utat s folytonos határjelek között a hegyekig halad, melyek a határt a nyitrai várnak Özesehe villájától elválasztják; a határ Nezece erdőnek széleig ér, mely Ujhely birtokához tartozik. Moduna földjéről a határ Vág folyóhoz s az előbbeni határjelhez kauyarodik.

2. A másik határjárási levél *De Magna* vagy *Mana Domokos* Comestól származik, ismeretlen évben, de körülbelül 1250-re vehető. E szerint Ujhely földnek határai e rendben különböztetnek meg: kezdődnek a keleti részen a holt Vág fölött, melynek partja mellett nyilvános úton van két földhatár, és pedig délfelől *Mana Pál* földjeé s a nyitrai vár többi jobbágyaé; az éjszak felőli rész Ujhely villaé. A határ ezután nyugat felé szántóföldek között, egy túskeborhoz vonúl, mely közönségesen „gyümölcsös bokornak“ nevezetik, hol két határjel van. Innen két határvonalon (per binas continnas metas) két fához vezet, melyeknek egyike körtefa, a másik „gyümölcsös fának“ hivatik. Innen dél felé hajlik s két földből való határjelhez (metas terreas) húzódik.

¹⁾ Kis-kárpáti emlék II. 533. 534. l.

Ezután nyugot felé halad egy határon levő fához, mely „fűzfának“ hivatik, és egy földből készült határjelhez. Innen átvonúl egy diófához, melynek gyökere határjelül szolgál, s egy emellett lévő földhatárjelhez, mely Lusich pataknál van. Innen ugyanazon patak mellett, hol két határdomb áll. Itt vannak a Burk, Chaba, és rokonaik birtokát képező nyitrai vár jobbágyainak földjei, éjszokról pedig Ujhelyéé. Innen visszatérve nyugot felé, egy körtefához ér, mely határjelet képez az országút mellett. Itt átmetszve magát az utat, a hegyre ér egy tölgyfához, hol két határjel van. Ezután a hegy ormán haladva a határvonal, egy tölgyfa alatt két határjelt érint. Innen letér egy völgybe, s felszáll egy magasabb hegyre, egy határjelző bükkfához, s egy másik nyugot felé fekvő határdombhoz. Délről van *István* mesternek, *Amadei* fiának birtoka. Ezután éjszak felé kanyarul, egy hegynek esésén haladva, és egy völgybe térve, hátra kanyarodik. Ezen völgyben van egy régi út. A határvonal azután nyugot irányában halad, a hol határjel van egy magyalfá bokornál ugyanazon út mellett. Éjszokról azonban van a nyitrai várhoz tartozó Mana hely, *Simon* és *Pál* uraknak jobbágyföldje. Innen keveset haladva, eltér az uttól egy körtefához s bokros helyeken húzódva, két határvonal között egy völgybe tér; ezután Ujhely fölött halad egy utcának útján egészen a Vág folyóig, hol egy diófa által jelzett és egy földből való határpont van. Ezután a Vág folyót metszi s eltér a Vág folyótól. A Vág folyó partjánál egy fűzfa mellett van két határjel. Innen a határvonal két út mellett emelkedő fűzfához ér. Keletre van itt Bolonduch vára. Továbbá egy völgybe ér, mely holt Vágnak hivatik, s ennek medrében terjed Mosolehig, hol az utóbbi határvonal az előbbeni határvonalakkal egyesül.

A kor zilált köz- és jogi viszonyaira mutat, hogy a sz. mártóni monostor a király által csak imént adományozott s ünnepélyesen átadott birtokában azonnal háborgattatott a szomszédos nemesek, névszerint *Buthke*, *Budika* fia és *Mortunus* által, kik is a birtokban foglalásokat tettek. De a monostor már 1264-ben visszakapta az elfoglalt részeket¹⁾.

¹⁾ L. Függelék 3. szám.

A sz. benedekrendiek alig nyolez esztendeig birták Vág-Ujhelyt, mert *V. István*, *IV. Béla* fia és trónutódja, megfoszlván magát a monostoron, hogy az apátok az ő apja és közte fenforgott viszálykodásban amannak pártján voltak. Vág-Ujhelyt 1271-ben saját hívének, *Lőrincz* szerémi bán és dobokai Comesnek, valamint ennek utódjainak ajándékozta örökös birtoklási joggal, daczára a nevezett apátság óvástételének.

A boszúállás magában már nemtelen indulat, egy királyban pedig alattvalójával szemben még kiesinyes is. A jelen esetben a királyi boszúállás annál kárhóztatóbb, mert ez a királyt nyilvánvaló igazságtalanságra, jogfosztásra vitte. Vág-Ujhelyt a sz. benedekrendiek nem királyi kegyelemből, nem spontán adományozás útján, hanem kárpótlásul **csereképen** kapták Németújváráért és még azon nyolezszáz tiszta ezüst márkáért, melyekkel Uriás apát *IV. Bélát*, midőn ez a tengerpartra menekült, segítette volt. Vág-Ujhely birtoklása tehát „*jus acquisitum*“ volt a benezésekre nézve. Hogy a király azt egyszerűen elvette tőlük s másnak adományozta: **a jogsértésnek e ténye még szigorúbb minősítés alá esik.**

S ki volt ez a *Lőrincz* bán, s mi érdemeknél fogva jutott a király illetőn kegyeibe? *Lőrincz* már *IV. Bélának* tett fontos szolgálatokat, a mint azokról ugyanesak *Béla* király egyik oklevelében megemlékezik: „Midőn ugyanis 1264-ben — mondja a király — köztünk és a cseh király, austriai és stájer fejedelem között háború keletkezett, a bolgárok vakmerően a szerémi Banátot kezdték pusztítani, s bár Mi a bánáti főurakat felszóllítottuk, védelmeznék meg a Banátot, ezt tenni vonakodtak, csak *Lőrincz* mester vállalkozott erre, ki a bolgárokat legyőzte, nagy zsákmányukat elvitte, közülük számosakat felakasztatott a Duna partján, s így lecsendesítvén Banátot, az előbbi állapotba sikeresen hozván, azt nekünk ismét visszaadta¹⁾“. 1271-ben tevékeny részt is vett *V. István* magyar és *II. Ottokár* cseh király közti békességi tárgyalásoknál²⁾.

¹⁾ Kuauz. Monum. Eccl. Strig. II. p. 4. Fejér Cod. Dipl. IV. III. 199.

²⁾ Wenzel. Árpádkori új okmánytár III. 247. 253. I. 152. sz.

IV. vagy *Kún László* 1273-ban visszaadta ugyan Vág-Ujhelyt régi törvényes birtokosainak, de már 1275-ben ismét elvitte tőlük s *Lőrincznek* újra adományozta¹⁾.

Nagy Lajos király úgy az *V. István* valamint *IV. László* királyok adományozását megerősítette 1365-ben, sőt 1368-ban újra átíratva, midőn *Leukes Miklósnak*, királyi pohárnok és barsi Comes, *Lőrincz* fiának, Temetvény várát adományozta.

A XIV. század elején *Osák Máté* a javakat elfoglalván semmi egyéb joga nem maradt fenn az apátoknak és a monostornak, csak ismételve ellentmondani a királynál, hogy azok másnak ne adományoztassanak; és a sz. Benedekrend főnökei kötelemköhöz hiven egy egész századon át állhatatosan hol panaszt, hol órást emeltek joguk épentartása, illetve visszaszerzése érdekében; így *Miklós* apát 1318-ban tiltakozott a nyitrai káptalan előtt. Ezen tiltakozásnak, úgy mint 1321-ben sem volt eredménye, midőn ugyanazon *Miklós* apát a veszprémi káptalannál és zalai Conventnél ugyanazon ügyben járt s keresett orvoslást. *Vilmos* apát 1335-ben *VI. Ince* pápától kieszközölt egy brevét, mely az esztergomi érsek s nyitrai püspöknek meghagyja, hogy azon javakat, melyek a monostor jogos tulajdonát képezik, s idegen kézen vannak, egyházi átok alkalmazása mellett is a monostornak visszaszerezze²⁾. -- Végre 1358-ban *Sefrid* apát *Nagy Lajos* királynál ünnepélyes panaszt emelt, hogy „Vág-Ujhely a szomszéd és határos birtokosok által jogtalanul elfoglalva, még mindig azok kezében van, kérvén a királyt, hogy azt megakadályozza“. Így tett utódja is *László* apát 1367-ben, de szintén eredménytelenül, míg Vág-Ujhely végre *Lőrincz* utódjainak birtokában maradt.

Utolsó nyomát a sz. mártóni apátok utánjárásának Vág-Ujhely visszaszerzése körül találjuk a XV. században, Czinárnak e rövidke megjegyzésében: „*III. Miklós* apát 1422—1436.

¹⁾ L. Függelékben 4. sz.

²⁾ Czinár f. i. m. l. k. 87. l. Idézett ezen év nyilván téves. 1333-ban ugyanis XXII. János ült a pápai trónon, VI. Ince 1352—1362-ben körmányozta az egyházat. Szerző.

Patvaries birtokot ugyan visszaszerezte, azonban nem sokáig maradt a monostor tulajdonában¹⁾.

Ime tehát a sz. benedekrendiek Vág-Ujhelyt, melytől alig nyolcz évi birtoklás után a királyok által minden jog és igazság ellen megfosztattak, egy századon túl folytatott panaszaik, óvástételük s utánjárásuk daczára sem voltak képesek többé visszaszerezni.

III. FEJEZET.

Vág-Ujhely plebánosai.

1271—1414.

Vág-Ujhely pasztorációja a sz. benedekrendiek eltávolsása után Esztergom főegyházmegyei plebánosokra bízott. És hogy Vág-Ujhely egyike volt a nagyobb plebániáknak, kitetszik *VIII. Bonifác* pápa 1295-ki valamint *IX. Bonifác* pápa 1399-ki kiváltságleveleiből, melyek Magyarországnak minden püspökségét, prépostságát, apátságát és egyházát a primás és esztergomi érsek hatósága alá helyezí, hol névszerint felsorolva Vág-Ujhely is előfordul²⁾.

A két, a Függelékben 6. és 7. szám alatt előforduló okiratra, valamint *II. Pius* pápának 1464-ki Brevéjére vonatkozik a vág-ujhelyi prépostság okmánytárában őrzött okirat is (Fasc. I. Nro 23), mely az 1760-ki Canonica visitációra vonatkozó észrevételeket tárgyalja, s melyben ismételve s hangsúlyozva ki van emelve, hogy a vág-ujhelyi prépostság senki más, hanem csak az esztergomi érsek joghatósága alá tartozik.

Az 1271—1414-ki időközből mindössze csak három plebánost tudunk felmutatni. Többet kinyomozni még az ernyedetlen kutatónak, *Némethy Lajos*, a „Series Parochiarum et Parochorum Archi-Dioecesis Strigoniensis“

¹⁾ Czinar. Monasterologia I. k. 96. (L. Függelék 5. sz.)

²⁾ L. Függelék 6. és 7. 33. sz.

jeles szerzőjének sem sikerült. Oka ennek az, hogy azon időben nem vezettek még rendes névlajstromokat, vagy ha vezettek volna, azok elvesztek. Nekünk eddig csaknem egyedüli forrásunk a pápai tizedjegyzékek, hol a javadalom mellett a javadalmas nevét is találjuk; sokszor ugyan csak keresztnévet, életrajzi adatok épen hiányoznak.

A „Magyar Sion“ 1894-ki évfolyamában *Beke Antal* az erdélyi egyházmegye képét adta a XIV. századból, ugyancsak tizedjegyzékek nyomán. Ebből látjuk, mennyire becsesek még e sivar jegyzetek is életrajzi források híján. Ujabb időben könnyen beszerezhetőek e jegyzékek, a „*Monumenta Vaticana*“ első kötetében ugyanis hitelesen le vannak azok másolva. Utánuk könnyű volna az egyes egyházmegyék képét összeállítani, csak vállalkoznék valaki a munkára.

Az illető plebánosok ezek:

1. **Ladislaus**, Rector Ecclesiae de Ultravag 1317—1320.

A pápai tizedjegyzék felsorolja, hogy az altizedszedő, László „Ultravag“ vagyis Vág-Ujhely lelkésze nevében összesen 7 arany forintot fizetett a pápai főtizedszedőnek Rufinusnak 1320 február 21-én¹⁾.

Hogy az „Ultravág“ név alatt más plebánia, mint a vág-ujhelyi, nem lappang, bizonyosság reá „Galgócz“, melynél említve van: „Item *Jacobus de Galgous* juratus existimavit suum beneficium ad marcham, et est Nitriensis ex ista parte“ nempe Vagi. Ultravag, azaz a Vágon túl más nagyobb plebánia a Vág-Ujhelyin kívül nem létezett. A pápai tizedjegyzékben elő vannak sorolva, — jóllehet elferdítve, úgy mint „Coludog“ Bolondocz helyett, „Stionihinum“ Trenésén stb. helyett — mindazon plebániák, melyek Vág-Ujhely táján fekszenek.

2. **János** 1332—1337. „Item Joannes de Bot seu Joannes de Viel solvit III. grossos et erat pauper heremita“²⁾. *Némethy Lajos* feljebb idézett művében ez a *János* mint bottfálvi plebános van említve, de valószínű-

¹⁾ Monumenta Vaticana I. 17. lap.

²⁾ Monumenta Vaticana I. 230. lap.

leg a Vág-Ujhely és Bottfalu között elterülő erdőkben reme-
tészkedett, és innen bottfalvinak is elnevezetett. — *Ortvay*
„Magyarország egyházi földrajza“ ezimű művében
„**Viel Vjhel**“ Ujhelyből van elrontva s megfelel a mai Vág-
Ujhelynek, mire *Ortvay* maga adja az útbaigazítást: „A kö-
rülmény, mely az értelmezést lehetségessé teszi,
az, hogy a jegyzékek, ha nem is mindenütt, úgy
mégis helyütt bizonyos félreismerhetlen rend-
szert árulnak el a plebániák sorozatában. Az es-
peres, ki a pápai collector számára a plebániák
tizedét összeszedte, bizonyos sorrendet követett
a plebániák felszámlálásában. A sorrend bizto-
san tájékoztat a vidékre, s ha ezt tudjuk, legott
megtudhatjuk azt is, hogy mire magyarázzuk a
rejtélyes helynevet“¹⁾. Mi is e szerint a rejtélyes
Viel-t Ujhelyre magyarázzuk annál is inkább, mert már
magában az írásban csak a hehezet: „h“ betű hiányzik. Az
pedig mindenki előtt ismeretes, hogy okmányainkban „V“
betű „U“-nak olvasandó.

3. A vág-ujhelyi plebánosok között utolsó volt **Gábor**,
ki, midőn *Stibor* vajda az általa alapított kolostorba sz. ágos-
tonrendi kanonokokat vezetett be és a vág-ujhelyi plebániát is
gondjaikra bízta, a szintén *Stibor* kegyurasága alá tartozó, sz.
László királyról elnevezett esejthei plebániára ment 1414-ben²⁾.

Ime mily kevés és fogyatékos az, amit az 1271—1414.
idő közti plebánosokról mondhatunk! Keresztnevek és az általuk
fizetett pápai tized — ez az egész, a mit róluk megtudunk,
életükről semmit. Ám számolnunk kell az idővel és a mostoha
viszonyokkal, melyeknek különösen Vág-Ujhely oly gyakran
volt kitéve; mennyi okmány pusztult el a különböző dúlás
és pusztítás alkalmával!

Megemlítésre méltó az is, hogy a vág-ujhelyi plebánia a
Stibor előtti, tehát a sz. ágostonrendi kanonokok behozatala
előtti időben szintén a boldogságos Szűz tiszteletére volt
felavatva s róla elnevezve.

¹⁾ Ortvay. Magyarország egyházi földrajza 2. rész bevezetés XXIII. lap.

²⁾ Függelék 10. szám.

IV. FEJEZET.

A vág-ujhelyi prépostság alapításától
egész a mohácsi vészig.

1414—1526.

A középkor nagyszerű vallásos alkotásoknak a kora. A keresztény fejedelmek élő hitöktől ösztönöztetve, fényesebbnél fényesebb dómokat emeltek Istennek s népes kolostorokat az emberiségnek. Az emberiségnek mondjuk, mert e szerzetesházak hivatva voltak a népek lelki s földi javát s művelődését előmozdítani. Céljuk vallásos s egyszersmind kulturális volt. A fejedelmi alapítók nemesak vallásosságuknak, de egyszersmind mély politikai belátásuknak is bizonyítékát adták a kolostorok ápolásával, mert ezekből indult ki s terjeszkedett népeik kultúrája. Kétséget nem szenved pedig, hogy művelt nép könnyebben kormányozható, és hogy vele könnyebben érhetők el az állam céljai.

Hogy messze ne menjünk, csak sz. *István*t, első apostoli királyunkat akarjuk felemlíteni, kinek nemzeti kultúránk alapjait megvetett vallásos alkotásait, örök időre hirdetni fogják történelmünk lapjai, kinek az általa alapított püspökségek, monostorok, hospiciumok javadalmozásában tanusított bőkezűségét maga az ég tüntette ki esodálatosan a sz. királynak romlatlanul megtartott Jobbjában, nemzetünk e drága erekléjében.

A fejedelmek példája után indultak a vagyonos főurak. Alig volt nagybirtok, melynek területén nem emelkedett volna egy-egy kolostor, mint megannyi virág a vadontól verejtékesen kiesikart s termőföldre változtatott irtványokon. Igen, a vagyonos főurak vallásos kötelemnek tartották, terjedelmes birtokuknak valamelyest részét Istennek felajánlani és e kegyes áldozatuk fejében az ég áldását, bűneiknek bocsálatát, lelkük örök üdvösségét remélték elnyerni. A hívő lélekből kitörő hála, a vezeklő lélek töredelmes könnyei, a boldog feltámadás édes reménye, ezek voltak a nemes moti-

vamok, melyek a kolostoroknak létet adtak. Duzzad a keblünk ha visszagondolunk az istenes időkre, a mikor a keresztény Európa ugyszólván egy kolostor volt.

A mai kornak nincs érzéke a szellemi, a természetfölötti rend iránt, csak ósárolni tudja a középkort, a sötétség, a szellemet lenyügöző dogma-uralom szomorú idejének nevezvén azt. Pedig misem igazabb, minthogy az evangelium világa világította meg a sötétség és a halál árnyékában selymlett emberiséget. Ezt csak a pantheizmus, a racionalizmus, a naturalizmus iskoláiban nevelt és az atheizmus tanaiban megjegecedett szellem tagadhatja; azon szellem, mely nem nézhet a föld színén oltárt és papot, azért inkább a föld alá bújjik, a páholyok lebujaiba s onnan kísért mint lidércztűz, hogy a könnyehivőket, kik már egy szállal sem függnek a hiten, az ingoványra vigye, a mi, fájdalom, sikerült is neki, annál könnyebben, minél nagyobb a sekélyhitűeknek a száma.

Igen, e szellem befolyásának tulajdonítandó az, hogy kihál sokaknak szívében a hit és az istenszeretet, hogy az emberek nagy része, nem törődvén többé Istennel és a lelkielkkel, végkép a materializmusba merül. Így kihál lassan-lassan az istenes ősök vallásossága s vallásos vállalkozása is, és a főúri latifundiumokon ma már nem égbetörő templomtorony, hanem égbetörő gyárkürtök emelkednek, melyekből nem ima, hanem sokszor a kiszipolyozott munkások átka száll fel a kormos füstgöngyölökkel a légbe. A lelket hanguló harangérez helyett bűgő gyárkürt jelzi az időt — üdvözlet nélkül. Versenylótelep, rókavadászatra dresszirozott kopófalka képezi most büszkeségét azon családok sarjainak, kiknek ősei az általak alapított kolostorokra, mint az emberiség áldásaira, mutattak büszkén. Igen, az emberiség áldásaira. Itt a tudatlan oktatást nyert, a gyámoltalan tanácsot, a siránkozó vigasztalást, az éhező kenyeret, az utas hajlékot, a munkás nép keresetét, úgy hogy közmondássá vált: „Es ist gut unter dem Krummstab leben“. — Hát az imát semmibe se vegyük? ez nem áldás? Halljuk csak *Hattlert*, a kitűnő jezsuita író, a ki az elmélkedő életet folytató szerzetesekre vonatkozólag ezeket írja: „Weil diese Kloster-

leute (die betrachtenden) nicht Schule halten und nicht Kranke warten, sondern beten, seien sie der Menschheit unnütz, und darum sind viele solche Klöster in hoher Staatsweisheit aufgelöst worden. Damit hat aber der Staat eigentlich nur die Gegend vertrocknet, indem er die Seen abgelassen, aus welchen Feuchtigkeit für's Land — der Gebetsseggen — ausgegangen. Jetzt stecken die Staaten in tausendmal grösseren Schulden, als ehemals, wo es viele Klöster in Lande gegeben“. (Wanderbuch.)

Ezekben utalni akartunk a középkori ösöknek istenes alkotásokban nyilvánult vallásosságára egyrészt, másrészt a kolostoroknak oly sok tekintetben fontos missiójára, miszerint annál jobban méltányolni tudjuk először az alapító *Stibor* vajda egyéniségét, másodszer magát az alapítványát, melyre e fejezetben behatóbban fogunk foglalkozni, értjük a boldogs. Szüzzről elnevezett vág-ujhelyi prépostságot.

Stibor vajda életének mi csak főmomentumaira szorítkozunk, ezélünk nem lévén életét tüzetesen rajzolni, hanem személyiségét épen csak fővonásaiban megismertetui. Átvettük pedig életadatait *Wenczel Gusztáv* művéből¹⁾, melyet ajánlunk mindazoknak, kik *Stibor* iránt hobbien érdeklődnek.

Stibor, keresztnévén *Péter*, előkelő lengyel nemes családból származott, mely az *Ostojá* nemzetségnek volt ága. Született 1347-ik évben. Nevezetesebb története *I. Lajos* magyar és lengyel király korában kezdődik, tehát 1370. körül, mely évben *Lajos* lengyel királynak koronáztatott. *Stibor* ekkor huszonhárom éves volt. Ő *Lajoshoz* különös hűséggel viseltetvén, s végre közvetlen szolgálatába lépven, hasznos szolgálatokat tett neki. A velencei és bolgár hadjáratok alkalmával vitézsége által kitünt.

Lajos halála után *Erzsébet* királynénak a lengyel ügyekben nagy szolgálatokat tett. *Erzsébet* reá bízta a Cujavia es Lanczicz kormányzását, úgy mint nagy részben a harez vezetését is.

¹⁾ *Stibor* vajda, eletrajzi tanulmány.

Még nagyobb jelentőségre emelkedett *Stibor* állása az 1383—1386. válságos évek alatt, a mikor nemcsak *Erzsébet* és *Mária* királynék, hanem később *Zsigmond* király szolgálatában is folyton fogva nagy eréllyel fáradozott.

Zsigmond hosszú uralkodása alatt alig jött pihenőre a fegyver, külföldi háborúk, benső forrongások egyre foglalkoztatták azt. Nem volt pedig esatatór, melyen *Stibor* vitézül nem harczolt vagy nem vezényelt volna, sebesült létére is. A háborúk mindig diplomaciai alkudozásokat vonnak maguk után. *Zsigmond* ezekkel is ismét *Stibort* bizta meg első sorban, és az sok tapintattal s szerenésével járt el magas missióiban.

Zsigmond *Stibort* jeles szolgálataiért már jókor tüntette ki, egyrészt országos méltóságokkal, másrészt rengeteg birtokkal. 1388. június és július havaiban *Stibor* mint „Comes Posoniensis“ és mint *Zsigmond* királynak „Aulae Miles“-e említették. Királya akkor az ő hűségét, vitézségét, tevékenységét és jeles szolgálatait eldicsérvén, őt ezeknek fejében Modor, Diós és több más pozsony- és nyitrai megyei javak, s azután Beczko trencsénmegyei vár és uradalom adományozásával jutalmazta. Ugyanazon évben nyerte *Stibor* Ugrócz várát és uradalmát Nyitra (most Trencsén) megyében. 1390. Vígvár (most Veszele) várát és uradalmát Nyitra megyében és Torbag helységet Fehér megyében; 1392. Savar helységet Pozsony megyében és Csejthe uradalmát Nyitra megyében; 1393. Szucsán várát Turóc megyében; 1394. Jókeő és Detrekő várát és uradalmát Pozsony megyében, s Éleskő és Berenes várát és uradalmát Nyitra megyében, és hihetőleg több más javak adományait is.

A dolog természetében feküdt, hogy ezen állásánál fogva *Stibor* az ország ügyeiben hivatva volt döntő befolyást gyakorolni, amint gyakorolt is. A királyhozi hűsége elismerésben részesült, az ország védelme körüli érdemei méltányolva lettek, s míg a *Zsigmond* szolgálatában lévő idegenek iránt a legelkeseredettebb ellenszenv nyilatkozott, *Stibor* tetteit az országgyűlés (temesvári) dicsőrérettel magasztalta, és ő azon kevés idegenek egyike volt, kik országos állásukban meghagyattak.

Az erdélyi vajdaságot *Stibor* 1395-től fogva *Zsigmond* fogságaig folyton folyva viselte, s e minőségben az országnak nem kevésbé, mint a királynak sokféle hasznos szolgálatokat tett. Midőn *Zsigmond* elfogatott, annak ügyét azonnal lelkesen felkarolta s rögtön levelet menesztett Cseh- és Morvaországba a király barátjaihoz, melyben őket segítségre felszólítja, a minék következtében számos fegyveres esődült össze *Stibor* táborában, s maga *Venczel* császár is erélyesen lépett fel fivére mellett.

Stibor vajda történetének legnevezetesebb része a *László* elleni hadjárat, mert ő volt *Zsigmond* seregének fővezére, s főleg az ő érdeme az, hogy a hadi szerencse fegyvereinek kedvezvén, a királyi tekintélynek megfelelő kibékülés bekövetkezhetett.

Fel kell még említenünk, hogy *Stibor* a királyi tanácsban előkelő helyet foglalt el. Vannak okmányok, melyekben ő mint több fontos ügyek előadója említetik, s méltán állíthatjuk ezek után, hogy ő a közügyekben elhatározó befolyást gyakorolt.

Stibor 1412-ig részint hadi táborokban, részint politikai missiókkal volt elfoglalva, innen kezdve működése Magyarország belügyeire szorítkozott, a hol nemcsak mint erdélyi vajda végzett főfontosságú teendőket, hanem kedves Beczkójában tartózkodván, mint hatalmas dynasztia itt fényes udvartartás által bizonyos történeti jelentőséget nyert. Ezen időbe esnék nevezetesebb egyházi s társadalmi alapítványai Vág-Ujhelyen, Szakolczán és Beczkón.

Halálának napját szorosan meghatározni nem lehet, annyi azonban bizonyos, hogy ő 1414-ki május 27. és november 23. közt halt meg. Egy Beczkón *Reviczky Alfrednél* létező már újabb kézzel irt megjegyzésen állítatik, hogy *Stibor* Tőke-Terebesen vadászat alkalmával meghűlvén, meghalt. De mivel az évszám nem egyez a fentivel: az adat valószínűtlen.

Stibor sírhelye Krakóban van, Kazimir külvárosban, sz. Katalin templomának oldalán épült kápolnában. Sírhelyének fentartására alapítványt is tett, de ez magyarországi javakból állván, attól később elvonatott, a miért is a kápolna csak-

Lamar omladékká vált. *Starovolski Simon* a következő emlékiratot adta *Stibornak*, mely fordításban így szól: „Ki olvasd ezeket, tanulj tőlem, hogy a vitéz férfi mindenütt hazára talál. Én *stiborezi Stibor*, Ostoja nemzetségéből, *Zsigmond* király alatt elhagyván a hazai földet, Magyarországra átköltözököttem, *Zsigmond* császár seregeit követve, őtőle érdemeimért annyi kitüntetést nyertem, hogy alig versenyezhet e tekintetben velem más, fölülmulni pedig senki sem képes. Erdélyi vajdasággal kitüntetve, tanácsosai között nemcsak helyt foglaltam, de azokat mint vezénylő vezettem, és az összes hadseregnek én parancsoltam, s számos diadaljelvényt a legyőzött ellenségtől szereztem. S most ime! az emberi közös sorsban részesültem elhantolva a föld alatt.“

Hogy családjáról mondjunk valamit: hitvese *Dobrochna* vagyis *Benigna* volt, lengyel eredetű hölgy, kinek családi viszonyait azonban nem ismerjük. Ettől *Stibornak* két gyermeke volt, egy fia *II.* vagyis ifjabb *Stiboriczi Stibor*, ki 1414-től fogva gyakran emlittetik magyarországi okmányokban, és a leánya *Jachma*. Ez ifjabb *Stibornak* 1431-ki végrendeletében „Magnifica Domina *Jachma Banissanak*“ neveztetik, a mi azt bizonyítja, hogy valamely bánnak volt neje.

Stibor vajda az által emelte különösen saját hatalmát és családjá tekintélyét, hogy terjedelmes birtokot s számos uradalmat és javakat szerzett Magyarországon, melyek folytán a „Vágvölgy urának“ is neveztetett. *Báró Mednyánszky Alajos*, *Stibor* vajda egykori birtokát szorgalmas tanulmányozás tárgyává tette, melynek eredménye az, hogy számos egyéb javakon kívül tizenöt nevezetes várnak s ezekhez tartozó százhetvenöt helységnek volt birtokosa. Végre volt *Stibornak* nevezetes birtoka Morva- és Lengyelországban is, őr tehát méltán az ország akkor egyik leghatalmasabb dynasztiájának lehet mondani, a kinek tekintélye s társadalmi jelentősége terjedelmes birtoka által nevezetes sőt irányadó fölényt

nyert. Kár, hogy egykori udvartartásának fényéről közvetlen hiteles tudósításaink nincsenek, melyeknek hiányát a népmonda semmiféle irányban eléggé biztos tradíciói nem pótolhatják.

Nemcsak hogy nem eléggé biztosak e tradíciók, hanem részben akár romantikus, akár roszakaratu, de nyilvánvaló koholmányok is. Ilyen különösen a *Stibor* kimúltára vonatkozó monda, mely szerint *Stibor* egyik vén, hű szolgáját azért, mert ez kutyáját megütötte, minden esdeklés és közbenjárás daczára a beczkói várnak meredek sziklájáról a mélységbe dobatta volna. Midőn *Stibor* ép a szolga halálának első évfordulóján számos urat megvendégetelt volna, egészen kedélyesen mulatott, meg nem emlékeztén a halálra ítelt szolga végszavaira, hogy *Stibor* egy év mulván számot adand tetteiről Isten ítélőszéke előtt. *Stibor* bortól felhevülve, kiment délután a várkertbe, hogy az üde természet ölében megpihenjen; de alig feküdt le egy bokor alatt, midőn miud a két szemét egy mérges kígyó kivájta. Roppant fájdalommal kétségbeesésében az egész várat befutkosta, míg végre ama sziklához nem jutott, melyről egy év előtt hű szolgáját ledobatta. Látván neje a közelgő veszélyt, férjét vissza akarta ráutani a fejszedítő mélységtől, míg ő azonban hozzá érkezett, *Stibor* vére már a sziklán szétfeccscent. Nejére annyira hatott ez iszonyú esapás, hogy öngyilkossá lett.

Engedjük meg, hogy ama harezias korban még előkelő férfiak sem voltak mentek bizonyos nyersség és szívkenéységtől, ámde ki fogja elhinni, hogy egy történelmileg vallásosnak elismert férfit, ki azonkívül udvarokkal való diplomaciai érintkezésében finomabb erkölcsöket is sajátított el, képes legyen ily hajmeresztő barbárságot elkövetni? Ám a monda egészen a korhoz van mérve, de *Stiborra* semmikép sem illik.

Térjünk már most át tárgyunkra: *Stibor* vajda aiaipítványára.

Vág-Ujhely hitétete újabb lendületet nyert, midőn azt *Stiboriczi Stibor* vajda, a Vág völgy ura 1414-ben prépostságra emelte és egy prépost, valamint tizenkét sz. ágoston-

rendi kanonok számára berendezte¹⁾. Ez által jóvá lett téve, a mit kétszáz év előtt a királyok ezen egyház ellen igazságtalanul elkövettek. A benzéseket a sz. ágostonrendiek váltják fel. *Stibor* vajda életerejét fogyni érezvén, s napjait alkonyodni látván, lelkének jövendő sorsát óhajta biztosítani. A megerősítő okmányban²⁾ hangsúlyozva van, hogy ezen alapítvány, „a mi saját, és a mi szüleink, jótevőink lelki üdvéért, valamint az ő és saját bűneink bocsánataért, nemkülönben mostani, volt és jövendőbeli barátainkért, a boldogságos szűz Mária tisztelete és a legfőbb Isten dicsősége és imádására“ rendeltetett. *Stibor* továbbá ez adományozás által az isteni gondviselésnek, mely őt itt Magyarországon mint jövevényt a legnagyobb hírrel, gazdagsággal és kincssekkel elhalmozta, háláját akarta bemutatni, s végre határtalan tiszteletét a boldogságos Szűz iránt, kinek oltalmába a monostort és prépostságot ajánlotta is. Mint *Beczko*, *Csejthe* s számos más vár és uradalom birtokosa ez uradalomból kihasított két községet: *Pobedim* és *Bassóczot*, és azt a prépostság örökös birtokába engedte³⁾. Ez alapítványának pápai megerősítését⁴⁾, mely 1419-ben történt, meg nem élte már, megélte azonban azt, hogy kegyúri jogánál fogva bemutathatta az első prépostot:

1. **Péter-t** 1414 – 1419. Ez *Stibornak* vérrokona volt és így valószínűleg lengyel, az *Ostojá* nemzetségből. Előbb *Csejthei* plebános. Alatta kapta a *Csejthei* plebánia a kútnyanszki malmot 1408⁵⁾. — *Péter* prépost igen tevékeny ember lehetett. Alatta nemcsak az alapítás ténye, hanem ennek a megerősítése a primás, a király s a pápa részéről⁶⁾

¹⁾ Magyarországon a sz. ágostonrendi kanonokok fekete ruhát viseltek, s később szokássá vált a fekete ruha fölött még gyöles karinget is viselni, a miért azután a „superpellicati“ vagy „linterati“ elnevezést kapták. *Ozinár* Tom. II. pag. 194.

²⁾ L. Függelékben. 9. sz.

³⁾ L. Függelékben. 11. sz.

⁴⁾ L. Függelékben. 15. sz.

⁵⁾ L. Függelék 8. sz.

⁶⁾ L. Függelék 12. 13. sz.

foganatosított, ugyancsak a pöbedimi és bassóezi birtokok határjárása s birtokba vétele is, a mi maga után vonta ezen terjedelmes birtokok gazdasági épületekkel s szerekkel való beruházását is. Ezen anyagi gondjai között nem feledkezett meg hivatásának főczéljáról, a lelkipásztorkodásról sem, sőt valamint a „Függelék“ okmányai bemutatják őt, mint körültekintő, gondos gazdát, úgy az 1419-iki *István* váci püspök által kiállított okmány¹⁾ őt mint buzgó lelkészt ismerteti meg velünk. Ő alatta ugyanis a nevezett püspök husvét utáni 4-ik vasárnapot megelőző szombaton felszentelte a díszes vág-ujhelyi templomot és lieszkői filialis kápolnáját. *Péter* prépost 1419. évi márczius végén vagy április hóban meghalt, mert ugyanazon év május havában előfordul már:

2. I. **Márton** 1419—1454., sz. ágostonrendi kanonok, perjel, a Convent által ajánlva s ifjabb *Stibor*, mint kegyur által bemutatva. Ezen prépost alatt gazdagodott a prépostság (Andód helységgel²⁾), melylyel ifjabb *Stibor* holdogult atyja nyomdokait követve megajándékozta, gondoskodván róla végrendeletében is³⁾, hagyván több drágaságot s ruhakészletet a templomnak. Alatta a templom és monostor építése és díszítése 1423-ban készülhetett el teljesen, mint azt a templom bejárata fölötti góth felírás bizonyítja: Anno † Domini † MCCCCXXIII, † Magnificus † Dnus † Stiborius † Wajda † quondam † Transilvañ † fundator † hujus † Monasterii † instituit † hoc † opus † Ecclesie † Orate † pro † eo.

Ezen prépost mintegy okulva a sz. benedekrendiek során, kik igazságtalanul lettek megfosztva birtokuktól minden ellenérték nélkül, főgyekezését oda irányítá, hogy a sz. ágostoniak számára tett *Stibor*-féle alapítvány maradátságát biztosítsa. Ebbeli szorgoskodásának szép tanujelét adják a „Függelék“ okmányai⁴⁾. Nemesak a király által megerősítette az alapító levelet, hanem a primás, mint legfőbb egyházi hatóság,

1) L. Függelék 16. sz.

2) L. Függelék 23. sz.

3) Függelék 26. szám.

4) Függelék 17. 18. 19. 20. 21. 24. 25. 28. 29. 31. 32.

a pápa által is. Az ő buzgólkodásának eredménye, hogy a nyitrai káptalan, a zobori Convent is jogilag bevezette s megerősítette a prépostságot birtokaiban, de a legszebb eredményt vívta ki akkor, midőn a vág-ujhelyi előljáróságot kényszerítette, miszerint okmányszerűleg, mintegy fönnépélyesen elismerjék, miszerint ők a *Zsigmond*-féle adományozó, illetőleg szabadalmukat biztosító oklevélben a prépostság kárára utólag okmányhamisítást követtek el, s ennek révén bitorolták a malmok építési jogát, melyről azután lemondtak¹⁾. Sajnos, hogy a későbbi kor prépostja már nem birt oly éberséggel, mert a város ismét megerősítette 1550-ben *I. Ferdinand* alatt²⁾ a hamisított szöveget, és azóta a prépostság el is esett ezen jövedelmező jogától. Továbbá midőn ifjabb *Sibor* 1431-ben a betörő hussziták ellen sánczokkal bekerítendő Vág-Ujhelyt, mintán a prépostsághoz tartozó kétkerekű malm e sánczok kerületébe esett, ezt leromboltatni kényszerülvén, a prépostságnak engedélyt adott, hogy Vág-Ujhely akár melyik vizénél új malmat építhessen³⁾.

Márton prépost idejében a hussziták gyakori és ádáz pusztításai nemcsak gyengítették a prépostság jövedelmeit, hanem csaknem a tönk szélére vitték, elfoglalván birtokait s feldulván s fölséges templomot és prépostságot. Említettük, hogy csakis az idő mostohaságának tudjuk be, miszerint az első századokból oly kevés adattal rendelkezünk. Mennyi érdekes okmány pusztulhatott el ezen husszita duláskor is? Mily pótolhatlan veszteség ez nemcsak a prépostság, hanem a hazai történetre! A templom és lakhelyöktől megfosztott kanonokok eleinte biztonság kedvéért Beczkóra kértek áthelyeztetni, a mire kaptak is engedélyt *V. Miklós* pápától⁴⁾, de mivel időközben fölépíthették lakhelyüket, az áthelyezés abban maradt; az újabban bekövetkezett pusztítások következtében azonban a prépost és kanonokok elszéledtek.

1) Függelék 27.

2) Jedlicska. Kiskárpáti emlék II. 537. l.

3) Függelék 22. szám

4) Függelék 30. szám.

A hussziták Németországban győzedelmeskedvén, hazánkba is 1430. évi május 25-én törtek, s miután Lietava várát sz. Mihály táján egy éjjel esellel megvették, Nyitra, Nagy-Szombat és Léva vidékét kezdték zsákmányolni, s oly rémitő pusztítást vittek véghez, hogy a mint *Gebhardi* (Allgemeine Geschichte 1730. 36. l.) állítja, Pozsony és Nagy-Szombat között egy ház sem maradt épen. *Zsigmond* király ellenük küldte ifj. *Stibort* és *Mathesy Jánost*, de ez utóbbi elkésvén, *Stibor* maga támadta meg a husszita sereget, de heves öldöklő esatában megveretett úgy, hogy kétezer embere elesett. De a hussziták vesztesége sem volt kisebb. *Stibor* 1431-ben az eddig védtelenül állt Vág-Ujhelyt sáncokkal vétette körül.

Ifjabb *Stibor* 1434. évben meghalt¹⁾ és a beczkói uradalmat veje, *alsóleendői Bánffy Pál*, *Stibor Katalin* férje kapta, kinek esaládja gyakorolta ezután a kegyúri jogot.

A második támadás 1447-ben történt, mikor a prépostság javai kipusztítva lettek és a templom is leromboltatott. Ekkor kérték a prépost és a kanonokok Beczkóra leendő áthelyezésüket. A legsúlyosabb esapás azonban 1464-ben érte a prépostságot, midőn *Svehla* Nagy-Kosztolányt elfoglalta, s innen az egész vidéket pusztította. Ekkor a templom és prépostság egészen feldulattak és a sz. ágostonrendi kanonokok a romokból kiköltözni kényszerültek. Ezen időből eredhetnek a templom boltozatának egyes helyein, a legujabb javítás alkalmával felfedezett tűzvész nyomai.

Rövid ötven év alatt mennyi esapás, mennyi vész érte *Stibor* vajda kegyes alkotását!

* * *

A vág-ujhelyi prépostság történetében egy különös és föltűnő fordulat áll be. *Bánffy Pál*, a mint *V. Miklós* pápa fentebbi leveléből látjuk, a prépostot és tizenkét kanonok társát a falakkal megvédett beczkói várba akarta áthelyezni,

¹⁾ Ez ifjabb *Stibor* a pozsonyiakhoz írt német levelében önönmagát „*Stibor von Stiborziez Herre zu Pluntsch (Bolondócz)*“ nevezte. (Wenzel id. mű 186. l.)

hogy őket ekkép a hussziták betörései s bántalmazásai ellen megvédje. Itt kolostort akart számukra építeni s a plebánia lelki gondozását ő reájuk bízni. Minderre a pápa 1449-ben beleegyezését adta. De ime mit látunk? 1454-ben, tehát rövid öt év mulván, a prépost és kanonok társainak nyoma elvész, a miből azt kell következtetnünk, hogy a Beeczkóra tervezett áthelyezés meg nem történt, hisz különben itt találnók, a biztos erődben, a jámbor szerzeteseket; azt kell következtetnünk, hogy mielőtt az áthelyezés megtörténhetett volna, a hussziták máris kivarták Vág-Ujhelyből a sz. ágostonrendeket. a kiknek talán életök sem volt többé biztos, a miért is, ki tudja hová és merre menekültek. Föltűnő az, hogy sem a prépostsági, sem a városi, sem a beczkói uradalmi levéltárban nem találatik semmi feljegyzés az iránt, hogy a szerzetesek hová lettek, merre fordultak. 1454—1514-ig mintegy negyven évig a vág-ujhelyi prépostság története, még a köznyelven élő hagyomány sem maradt a szerzetesek hirmondójának¹⁾.

Az imént mondott 1514-ki év újra fölveszi a fonalat. Ekkor történt, hogy *Bakács Tamás* bibornok, esztergomi érsekuél jelentkezett két esztergom-egyházmegyei pap: *Báthj Mátyás* és *Márton* azon kérelemmel, hogy ők hajlandók a rembadólt vág-ujhelyi prépostságot saját költségükön s alalmizsna útján helyreállítani, ha számukra a prépostság birtokának jövedelme biztosittatik. *Bakács* elfogadta ebbeli ajánlatukat s ráruházta *Báthj Mátyásra* a prépostságot „per modum commendae“ oly kikötéssel, hogy az ő halálával a prépostság a maga régi birtokosainak, a sz. ágostonrendieknek visszaadassék; egyszersmind meghagyta *András* esejthei és *Jeromos* galgóczi espereseknek, hogy *Mátyást* a vág-ujhelyi prépostság birtokaiba annak rendjén beigtassák²⁾. Mi ennélfogva egész következetesen a prépostok sorában harmadik helyen nevezzük

¹⁾ Minden valószínűség szerint a vág-ujhelyi sz. ágostonrendiek a steinbergi (Olmütz melletti) prépostságban, mely szintén ágostonrendiek birtokában volt, találtak menhelyet és innen indultak 1515-ben vissza és népesítették be az ujhelyi kolostort. (L. Függelékben 14. sz.) Szerző.

²⁾ Függelék 34, 35, 36.

3. **Báthy Mátyás-t** 1514—1528. E közben, 1515-ben az elszéledt kanonokok utódai visszatértek Vág-Ujhelyre; főnököiknek azaz „commendatáriusnak“ maradt *Mátyás* egész 1528-ig.

Bakácsnak e rendeleténél kell hogy kissé megállapodjunk. Ő *Mátyásra* a vág-ujhelyi prépostságot oly kikötéssel ruházta, hogy az halálával ismét a régi birtokosokra, azaz a sz. ágostonrendiekre visszaszálljon. Ez arra enged következtetnünk, hogy e szerzetesek, mikor elszéledtek, avagy utóbb számkivetésükből óvást tettek a kényszerülve odahagyott prépostság s annak birtokaira való igényükre nézve. Mert ha ők 1449-től egész 1514-ig tehát hatvanhat éven át semmi életjelt sem adnak magukról: alig hihető, hogy *Bakács* a prépostságot számukra még fentartotta és azt csak per modum commendae, azaz csak ideiglenesen, és nem véglegesen, betöltötte volna.

Bakács e rendeletében mondja, hogy (*Báthy*) *Mátyás* és *Márton* együtt kérelmeztek nála, és hogy ő kérelmüknek engedett is. De ő mégis csak *Mátyásra* és nem egyszerűen *Mártonra* is ruházta a prépostságot, a miért nem is lehet mondani, hogy *Mátyás* és *Márton* együtt voltak vág-ujhelyi prépostok. Egy üresedésben lévő javadalomba csak egy commendatáriust lehetett helyezni, a prépostsági birtokok élvezetében egyéb iránt osztozkodhatott *Márton Mátyással*, a mint kétségkívül osztozkodott is.

*   *   *

A miut nyom nélkül elszéledtek volt Vág-Ujhelyről a sz. ágostonrendi kanonokok az 1449—1454. közti időben, úgy megint minden előzmények nélkül itt találjuk őket régi birtokukon. Sehonnai sem tudhatjuk meg, vajjon honnan és hányan kerültek vissza, és a visszafoglalt kolostort mennyire népesítették be. Annyi bizonyos, hogy *Báthy Mátyásnak* bizonytalan időben történt elhalálózása után a prépostság ő reájuk szállt át és hogy 1528-ban

4. **II. Márton** (1528.) fordul elő mint prépost¹⁾. Ez az akkori kegyúr, alsólendvai *Bánffy Antal* beleegyezésével egy düledező malom harmadrészét, mely a kolostor alatt állott, *Sztuchly Venczel* molnárnak harmincz forintért örökbérbe adja azon kikötéssel, hogy a prépost két követ, a molnár a harmadikat szerzi be, és a molnár köteles legyen a szokott bért fizetni²⁾.

Az előző prépostnak ismeretlen évben történt elhúnytával

5. **Venczel** 1534—1538 fordul elő. E prépost alatt gyarapodott a prépostság birtoka egy Bulk nevű, Révfalun (Mnessiez) fekvő szabad telekkel, melyet rásskai *Zubor Ilona*, *Bánffy Ferencz* özvegye alamizsnaképen a prépostnak és utódainak ajándékozott. Ő ezt a telket kekeházi *Csóka Istvántól*, a beezkői vár és uradalom igazgatójától vette, ki e birtokot *Goschelko Istvántól* szerezte be 1524-ben. Ugyanesak e kegyúrnő azt a szabadalmat adta a prépostnak s utódainak 1534-ben, hogy senkinek se legyen joga, a prépost tudta és engedelmével nélkül a vág-ujhelyi folyókon és a Vágon új malmot állítani³⁾. *Venczel* prépost egy szőlőkert alsó részét szerezte meg a prépostság számára.

A vág-ujhelyi Visitatio Canonicában

6. **Lachus** vagy **László** (1538.) nevű prépost említetik, kinek kormányzása alatt a vág-ujhelyi sz. ágostonrendi kanonokok újra elszéledtek s többé nem is tértek oda vissza. A mohácsi vész után, midőn nemcsak a politikai, de a vallási zavarok is a legnagyobb fokot érték el, a reformációzt elfogadó kegyurak, hogy magukat a török hódoltság által szenvedett birtokkárokért kárpótolják, a prépostság birtokait foglalták el, s így a prépost lelkésznek megmaradt ugyan, de a sz. ágostonrendi kanonokok, nem lévén miből megélniök, kénytelenek voltak lakásukat elhagyni.

¹⁾ Alighanem Báthy prépost-helyettes elhalálózása után az ágostoniak saját kebelükből választották meg őt előjárójuknak.

²⁾ Függelék 37.

³⁾ Függelék 38, 39, 40.

Lachus prépost neve a prépostsági levéltár okmányaiban csak egyszer említettetik, midőn *Bánffy László* egy szőlőkert felső részét ajándékozza a vág-ujhelyi prépostságnak, a *Venczel* prépost által szerzett alsó részből pedig a kilenczedet és a dézsmát¹⁾. Különben *Péterffy*²⁾ után ezt tudjuk róla: „A *Bánffy* kegyúri család által volt a világi papság sorából bemutatva, a nélkül azonban, hogy az egyházi hatóság beigtatta volna, a mi annál hibásabb, miután a javadalom kezelése, a sz. Ágostonrend megszűntével, az egyházi hatóságot illeti“.

A mohácsi vész után az *I. Ferdinand* és *Szapolyay János* közt két pártra szakadt hazafiak egymás ellen kezdtek harezolni. Földulták, fölégették, elfoglalták egymás várait, és a polgári háború minden nyomorúságával árasztották el hazájukat. — 1545-ki év tavaszán *Losonczy István*, nógrádi főispán jókeői várában *Turchy Ferencz*, *Kisdvoráni Mihály*, *Korossy István*, *Vadász László*, *Ujfalussy György* összegyűjtven embereiket, a szomszéd főúr, *Bánffy László* birtokára, a védtelenül álló Vág-Ujhely mezővárosra törtek, s miután annak templomát kifosztották, a lakosok marháit, jószágát elhajtották volna, a magukat védő lakosok közül sokat megöltek.

Bánffy László panaszára *Ferdinand* király megbízta a nyitrai káptalant, hogy ez ügyben nyomozást indítson és a bűnösöket a király ítélőszéke elé idézze. El is indult a káptalan megbízottja, *Gallus* pap, a nyitrai sz. Miklós altáriának Rectora, Jokeőfelé, hogy *Losonczy István* s büntársainak a királyi idézést kézbesitse, de a várhoz érve, *Turchy Ferencz* várnagy elébe ment és az idézést a káptalani küldöttől átvéve, a várba visszafutott, maga után bezárván a vár kapuit. Hiába követelte *Gallus*, hogy az idézés átrevéséről igazolványt kapjon: ott hagyták egész nap a kapu előtt állani, este felé pedig azt a hetyke választ kapta *Turchy* várnagytól, hogy neki a királyi idézés nagyon gyanusnak látszik, s *Gallusnak*

¹⁾ Függelék. 41. 42.

²⁾ Concilia II. 19.

szerencsése, hogy nem kanonok, és csak szegény egyszerű pap, máskülönben még rosszúl is járhatna¹⁾.

E *Losonczy István* utolsó temesi és szerémi bán volt. A törökök Magyarország e részeit 1552-ben elfoglalták, s maga *Losonczy* török fogságba került; mivel sebei miatt Konstantinápolyba nem volt szállítható, lefejeztetett, és bőre lenyúzatván, az küldetett oda, fejét pedig a basa, kopjára feltűzve, sátera elé helyezé²⁾.

V. FEJEZET.

A vág-ujhelyi prépostság a reformáció korszakában.

1526—1638.

Mohács nemzeti nagylótünk nagy temetőjévé lett, nem annyira a szerenesetlen ütközet és vereség, mint inkább ennek siralmas következményei folytán. „A mohácsi véres ütközet után — mondja *Horváth Mihály* történetírónk — siralmas állapotra jutott Magyarország; a vad török nép, mely magát az ország egy részébe nemsokára befészkelte, a hazafiak között támadt pártviszályok s végre a több ízben kitört polgári háborúk és lázadások majdnem egész két hosszú század alatt leirhatlan nyomorúságot és szenvedést árasztottak el az országban.“ Ez Magyarország képe Mohács után!

Es e leirhatlan nyomorúságnak első okozója ki volt? *Szapolyay János*, ki hogy trónra jusson, Ferdinand vetélytársa ellen ugyanazt a törököt hívta segítségül, ki Mohácsnál csak imént ásta meg a nemzet sirját. Ez alkalmat szolgáltatott a töröknek, hogy uralmát az ország fölött megalapítsa. Ha nincs *Szapolyay*, nincs másfél százados török iga.

¹⁾ Függelék 43. szám.

²⁾ Forgach. Histor 5. 39. 52. és Lehoczky Stemmatographia 229.

Szapolyay keserűen bánta meg ugyan, de már későn, hogy ő a keresztények halálos ellenségét hívta segítségül. Ő könnyes szemmel nézte Buda várából, mikép hurezol magával rablánczra fűzve ezer meg ezer magyart a lelketlen török, mikép perzsel fel s hamvaszt el útjában falukat és városokat. *Szulejmán* kétszer is visszavetvén Bécs alól, nem üthette fel Budán tartós tanyáját, miglen 1541-ben sikerült neki maradandóan feltűzni a félholdat Buda ormára. Az ő s Buda a török járom alá jutott, mely alatt azután az ország nagy részével másfél századig nyögött. *Szapolyaynak*, az utolsó nemzeti királynak emléke örökké siralmas marad a magyar történetben, — mondja tovább *Horváth Mihály* — mert ő döntötte házáját a másfél századig duló nagy nyomorúságba az által, hogy hazája javát nagyravágyásának feláldozván, a törököt hívta be koronája védelmére.

A két király közti pártszakadás, a polgári háború, a török hódoltság, mintha még nem lennének elég csapás a szegény országra: hozzájuk szegődik még a hitszakadás átka is. *Luther Márton* az evangelika hitvallást *II. Lajosnak* utolsó éveiben alapította meg Németországban, és tana csakhamar átszivárgott a szepességi és erdélyi száz városokba. A reformátorok első sorban nyelvrokonaikat akarták boldogítani a „tisztá evangelium“ malasztjával. *Ferdinand* és *Szapolyay*, mind a ketten jó katolikusok lévén, eleinte kedveztek a katolikusoknak, kibocsátván érdekükben egyes szigorú rendeleteket, de mikor az ellentétek mind jobban kiélesedtek, ott kerestek párthiveket, a hol találtak, nem igen nézvén katolikusok-e ezek vagy Luther követői. Bizonyos, hogy úgy *Luther* mint *Kalvin* tana csak *Ferdinand* háboruságos uralkodása alatt terjedt el szélesebben az országban. A zavarosban jó volt kivetni a hálót.

Hogy a protestantizmus árja, ha nem előbb mint a Szepességbe és Erdélybe, de nem is később özönlött be a Morvaországgal határos felső vidékre és így *Vág-Ujhelyre* is, arra nézve hiteles adataink vannak. E vidék már a husszizmus által előkészített talaj volt a reformácziónak. Alig hogy ki-függesztette *Luther* 1517. október 31-én a maga kilenezvenöt

thezist a lipesei főegyház ajtajára: ezeknek tartalma már néhány hét mulván ismeretes volt nemcsak Német-, hanem minálunk Magyarországon is, és különösen a felső megyékben. *Vág-Ujhely* lakosai 1522. az elsők voltak e vidéken, kik Luther tanát elfogadták¹⁾.

Kedveztek a protestantizmus terjedésének hazánkban különféle okok. A mohácsi ütközetben több főpap lelte halálát, s székeik sokáig üresedésben maradván, nem volt pásztor a nyájnak. Hol nincs pásztor, ott könnyen hatol be a farkas. A török által elpusztított tájakon alig találkozott mérföldekre pap, ki a megtizedelt hiveknek még gondját viselte volna. Kedvezett továbbá a pártviszály. Némelyik hazafi már azért is, hogy ellenfele megmaradt katolikusként, áttért a protestantizmusra, hogy ez által még documentálja a szakadást. Egyik ok még az is, hogy minden újítás, úgy mint az új divat, utánzókra, követőkre talál, mert van valami esáb az újban. Az új tannak pedig megvolt az az ingere, hogy igen kedvezett az érzékiség és szabadosságnak. Ez vonzott. Vonzott pedig különösen azt a nemzedéket, mely a családi tűzhelytől elvonva, táborban töltötte éveinek javarészét. Már pedig tudjuk, hogy a katonai tábor se nem a vallásosságnak, se nem az erkölcsösségnek az iskolája. Itt bizony kapós volt az oly prédikátor, a ki azzal állt a nép elé: vétkezzél bátran s minél többet, csak higgy, és üdvözölni fogsz. És hogy még a hit se essék nehezedre: ime fogd a bibliát s kutass benne szabadon, s amint megértetted s megértelmezted magadnak, akként higgy. De szüleg még annyi előnnyel is kecsegtették a prédikátorok a népet. Nem kellend — mondák — többé tizedet fizetned a papnak, nem kellend babonás misékre kihányni a pénzedet, de az állatból sem fogsz szolgáltatni semmit, ha eddig szolgáltatnál volna a papnak, mert irva van, hogy a teremtményeknek is (lúd, tyúk, kácsa, ló, ökör stb.) fel kell szabadulniok: „Hogy maguk a teremtmények is megszabadulnak a romlandóság szolgaságától, midőn az Isten fiai dicsőséges szabadulásukat

¹⁾ Gebhardi. Allg. Geschichte XXXIV. köt. 268. I.

nyerendik“. (Róm. 8. 21). A szentirási helynek illetén értelmezése mindjárt eklatáns példája a bibliában való szabad kutatásnak.

Ez a tetszés szerinti hit, ez a laza erköles, ez a menekvés az egyházi terhek alól könnyen és sok követőt szereztek a „tisztta evangelium“-nak még a főurak sorában is. Igen, hallgattak ők is a beözönlő wittenbergai prófétákra s tetszett nekik különösen az egyházi terhek alóli menekvés, melyet ők azonnal foganatosítottak is magukon úgy, hogy egyszerűen elfoglalták az egyházi és papi birtokot. Hiszen maga Vág-Ujhely is példa reá. Csak imént említettük *Lachus* prépostnál, hogy a reformácziót elfogadott kegyurak, kárpótlandók magukat a török hódoltság által szenvedett birtokkárokért, a prépostság birtokát foglalták le és a sz. ágostonrendiek, nem lévén miből megélniök, újra kénytelenek voltak elszéledni.

A reformátorok egyes számítók voltak. Hogy az általuk kiküldött prédikátorok annál sikeresebb befolyást és meghallgatást nyerjenek: ellátták őket ajánló levelekkel a magyar főurakhoz. Ilyen levelet irt *Luther Révay Péternek* 1539. augusztus 4-én Wittenbergából¹⁾ és *Melanchton Nádasdy Tamásnak* 1537. október 9-én Lipescből²⁾. *Nádasdy Tamás* a főurak között egyike volt az elsőknek, kik a protestantizmust felkarolták s hazánkban terjesztették. Midőn 1534-ben a közügyektől egyidőre megvált, lakását nejének, *Kanizsai Orsolyának* vasmegyei birtokára helyezte, maga köré gyűjté az új hitnek több kiváló hirdetőjét, s ezek közreműködésével 1534-ben *Sárvár* alatt „*Ujszigeten*“ iskolát épített és azt tanerokkal ellátta³⁾.

A *Bánffyakat*, kik *Nádasdy Tamással* vérrokonságban voltak, ez a rokonság birta a protestantizmus elfogadására. *Bánffyek* közül *László* 1584-ben az üldözött *Bornemisza Péter* prédikátornak menedékhelyet adott *Beczkó* várában. *Borne-*

¹⁾ Fabó. Monumenta II. 347. l.

²⁾ Lehoetzky. Stematographia 246. l.

³⁾ Frankl. Hazai és külföldi iskoláztatás 144. l.

misza itt írta „Postillá“-ját, mely *Detrekőben* kinyomatva, nagy rúgója volt a protestantizmus elterjedésének felső Magyarországon. Ez a prédikátor rokona volt ama *Bornemisza*, máskép *Neszarik Miklós* vág-ujhelyi harminczadosnak, ki Vág-Ujhelyen nyilvánosan „ebhítnek“ gyalázta a róm. katolikus hitet¹⁾.

A török hódoltság alatt még rosszabbra fordultak a viszonyok. A török ugyan ellensége volt minden kereszténynek, de a protestansokat mégis jobban kegyelte azért, hogy ezek úgy mint ő maga a császár ellenségei voltak. Ily körülmények között a protestantizmus mind nagyobb tért hódított az országban és annyira elhatalmasodott, hogy II. Miksa császár idejében főúri családjaink közül csak három maradt hű ősei vallásához²⁾.

A fő- és kegyurakkal nagyrészt a papok is a protestantizmusra pártoltak át, és ha nem is formailag, legalább nagyon alkalmazkodtak az új tanhoz, két szín alatt szolgáltatván ki az oltári szentséget, a penitencziatartás és az utolsó kenet szentségeit pedig éppen mellőzvéen. Azonkívül nősültek is vagy ágyasságban éltek. Csak ilyen viselkedésük mellett tarthatták fenn magukat állomásaikon. A mely pap hű maradt vallása s egyházához, azt a protestansok legjobb esetben egyszerűen elűzték, de sok esetben elkinózták, sőt meg is ölték őket. *Némethy Lajosnak* „Series Parochiarum et Parochorum Archi-Dioecesis Strigoniensis“ című és már idéztük művében negyvennégy esettel találkozunk, melyekben a protestansok hitükhöz hű katolikus papokat kegyetlenül elkinóztak vagy a hit gyűlöletéből éppen meg is ölték. Ez pedig csak az egy esztergomi megyéről szól!

A kath. papság, mely részint csekély számú volt, részint a legmegszégyenítőbb tudatlanságban leledezett, nem tudott az áramlatnak ellentállani, hanem látva a minden féket vesztett, fogadalmait megszegegett, megnősült szerzeteseket — mert ezek közül került ki a legtöbb protestans prédikátor —

¹⁾ Lányi. Magyar Egyháztörténet.

²⁾ Magyar Sion 1896. évfoly. I. füzet. 38. lap.

szabadon garázdálkoni: maga is eltántorodott, miről az 1561. és 1610-ki nagy-szombati zsinat jegyzőkönyvei tanuskodnak. Ezek szerint az ötvenegy nyitramegyei kath. plebános közül csak tizenhárman, úgymint a ezétényi, galgóczyi, kéri, lancesári, lesethei (podolai), madunieczi, szakolezai, szeredi, szentmihály-úri, szentpéteri, szulinyi (?), udvarnoki és veszelei, jó katolikusoknak találtattak; egy plebános, a szenieczi, meg lett intve, hogy katolikus hitben éljen; heten voltak, és pedig a bossányi, chrenóczyi esauetzai, privigyeyi, rudnoi, szempezi és tapolesányi, kik két szin alatt áldoztattak; huszonkettő volt, és pedig a bajnai, berenesi, bossányi, chrenóczyi, esauetzai, esejthei, esermendi, esiziczi, gúgi, handlovai, holiesi, kovarezi, mossóczyi, szempezi, semptei, szolesányi rudnoi, tapolesányi, vagyóczyi, verbói, vitkóczyi és vittenczi, kik megnősültek; négyen voltak: a dejthei, kosztolányi, pereszlényi és prasiczi, a kik ágyast tartottak; egy, a radossóczyi, részeges volt; egyet, a vieszkait, hivei botrányos élete miatt elűztek; és egy, a sellyei, a sz. Ostyát a földre dobta s lábbal taposta. Méltán mondhatta *Forgách* primás, esztergomi érsek: „Nagyon sok sebről, melytől az egyház teste sajog, van tudomásunk, és pedig részint paphiány, részint azoknak, kik működnek, kevés tudománya és laza erkölese miatt. Megtörténik gyakran, hogy a katolikus plebánia éveken át plebános nélkül van, és ez oknál fogva a nép a szomszéd eretnek hitszónokhoz fordul, különösen a keresztség felvétele és a hitszónoklat meghallgatása miatt; nehogy pedig úgy látszassék, mintha barom módjára akarna élni, eretnek hitszónokokat, kik burján módjára mindenhol tenyésznek, befogad. Gyakran történik, hogy a katolikus plebános hanyagság okozta tudatlansága és erkölestelen élete miatt a katho-

likus hit jó illata a szegény népnél tés ped, végre hanyatlik és elvész“!)

A főurak protestansok lévén, a népet is magukkal vonozták, ez elvnel fogva: Cujus regio, illius et religio. És mint az egyes templomok kegyurai, nemesak a templomokat, hanem azok, valamint a plebánia jövedelmeit is lefoglalták. A főurak példáját követték a török elöl menekülő nemesek is, kik kifogyva mindenből, a hol letelepedtek, a még megmaradt papi birtokokat fosztogatták. Így történt, hogy *Bánffy László* 1550. körül a vág-ujhelyi prépostság Andód birtokát *Lórántffy Miklósnak* háromszáz forinton (melyet 1565-ben kiváltott²⁾), és *Bánffy János* 1590. elején Pobedim felét *Vizkelety Tamásnak* nyolczszáz forinton elzalogosította³⁾. *Kenrady György*, vág-ujhelyi protestans lelkész pedig a prépostság egyik malmát, a templom alattit, 1605. *Sáry Miklósnak* zálogba adta⁴⁾. A révfalvi Blk nevű szabad földet, melyet a prépostság *Zubor Ilonától* kapott, 1610-ben *Sibak János* foglalta ei, kinek halála után *Sándor Jánosra* szállt át⁵⁾. Egyszersmind az országos törvények 1556. (Articulo Speciali XIII.) a vág-ujhelyi prépostságot lekötötték, hogy Surány erődnék erősítésére hozzájáruljon⁶⁾.

A fejezet kezdetén, *Gebhardira* hivatkozva mondtuk, hogy Vág-Ujhely lakosai az elsőek voltak e vidéken, kik a protestantizmust 1522-ben elfogadták. Mi nem akarjuk kétségbe vonni Gebhardi állítását az évet tekintve, de nem is vagyunk hajlandók elhiinni, hogy 1522-ben Vág-Ujhelynek már összes lakosai protestansok lettek volna. Mi megengedjük, hogy a protestansok igenis korán tért foglaltak Vág-Ujhelyen, de hogy 1522-ben már hitközséget képeztek volna itt, azt azért bátrak vagyunk kétségbe vonni, mert 1570-ig minden kutatásunk daczára, nem tudtunk Vág-Ujhelyen rendes pro-

1) Synod. Tyrn. Cap. I. de Epporum officio.

2) Függelek 45. szám.

3) Függelek 49. szám.

4) Hornyánszky. Beiträge zur evang. Geschichte.

5) Függelek 47., 48., 50. és 51. szám.

6) Bel. IV. Hist. geog. Notitiae 394.

testans lelkészt fölfedezni. Már pedig ki higgye, hogy ha Vág-Ujhely már 1522-ben protestans hitközség lett volna, ötven éven át protestans lelkészeknek semmi nyoma se legyen? Talán szerencsésebb lesz utánunk valamely nyomozó, s addig főtartjuk nézetünket.

Kutatásaink a következő vág-ujhelyi protestans lelkészek nyomára vezettek:

1) 1570. **Melcher Miklós.** Ez 1570. május 1. kelt levelében kijelenti, hogy a lelkészi javadalmat *Bánffy László* kegyeiből nyerte, s *Bánffy* kegyurának elismervén, neki s utódainak hűséget esküszik. Megigérte, hogy hitszónokot fog tartani és a szentségeknek igaz kiszolgáltatója, Isten igéjének őszinte szolgája lesz; továbbá, hogy tanítót fog felfogadni. A prépostságot csak a kegyúr jóakarataíig, tehát ideiglenesen nyerte el. A jobbágyokat a lehetőséghez képest kényszeríteni fogja, hogy a földesúrnak eddigi szokás szerint szolgáljanak. Az elpusztult préposti lakot augusztus 1-én ígérte javítani. Ha az elvállalt köteleességeknek eleget nem tenne, a kegyúr fel lesz jogositva, őt elmozdítani¹⁾.

2) 1578. **Pelikius Lukács** Német-Lipeséről, ki augusztus 6-án *Leyser Polykarp* által Wittenbergában ordináltatott²⁾.

3) 1580. **Rajecenus István,** Beezkóról ide hívá³⁾.

4) 1584. **Sophianus Jakab.**⁴⁾

5) 1584. **Maraglódy Gáspár,** előbb beezkői hitszónok. 1584-ki júliusban bírói tárgyalást tartottak a lelkész jövedelmeinek fölosztására nézve. A tárgyalás folyamán bebizonyított, hogy Maraglódy nem jól kezelte a javadalom jövedelmét⁵⁾. Két fiának *Monoszlay Miklós* prépost 1577. egy-egy aranyat hagyományozott „quia pater eorum filius meus juratus est“ — mondja végrendeletében. Ezen *Maraglódy Gáspár* ügyében 1584. július 13-án tárgyalás tartatott, melynek tót illetve cseh nyelven szerkesztett jegyzőkönyvét alább a „Füg-

¹⁾ Jedlieska. Kiskárpáti emlék II. 570.

²⁾ Hornyánszky. Beiträge zur evang. Geschichte.

³⁾ Hornyánszky. Beiträge zur evang. Geschichte.

⁴⁾ Jedlieska. Kiskárpáti emlék II. 571.

⁵⁾ Jedlieska. Kiskárpáti emlék II. 571.

gelékben“ adjuk. E jegyzőkönyv értelmében *Maraglódy*nak, mivelhogy beteges volt, a kegyúr pedig, *Bánffy János*, a lelkiekről kellőleg akar gondoskodni, meghagyatik, hogy szállásról maga gondoskodjék¹⁾.

6) 1590. **Czabanus Mihály.**

7) 1600. **Mathäi János.**

8) 1601. **Abrahamidesz Poniken János**, mint diakon, később prépost.

9) 1605. **Konrády György.** 1605. június 10. több becslőnek birói végzése alapján a prépostság alsó malmát százötven forinton beirta nemes *Sáry Miklósnak*. A végzés és becslés 1604. július 17. jött létre. Becslők voltak: *Rudnay Pál*, *Mednyánszky Miklós*, *Kosztolányi Mihály*, *Csanády Márton*, *Köszeghy Márton*, *Semenyey László* és *Gidovics Miklós* nemesek²⁾. *Konrády* Beczkóról jött Vág-Ujhelyre.

A vág-ujhelyi protestans lelkészekből 1570—1605. csak kilenczet tudunk kimutatni, többet a tanítók közül. Ezek a következők:

1) 1590. **Sartoris Mihály.**

2) 1594. **Abrahamidesz Poniken János.**

3) 1599. **Vaczius Gergely.**

4) 1603. **Fabri Tamás.**

5) 1620. **Andricius András.**

6) 1620. **Pelargus Rafael.**

7) 1620. **Martinko Miklós**, később prépost.

8) 1623. **Zsittkius András**, később prépost.

9) 1623. **Sartorius Mihály.**

10) 1629. **Piscatoris János.**

11) 1658. **Perlicius Dániel.**³⁾

* * *

Az évet meghatározni nem tudjuk, de ezen időben történt, hogy az ősrégi sz. Mária szobor, mely a Stibor által épített templomnak fődíszje volt, helyéből elmozdított. A

¹⁾ Függelék 46. szám.

²⁾ Jedlieska. Kiskárpáti omlék. II. 571.

³⁾ Fabo. Monumenta 49. T. 4. és Hornyánszky Beiträge.

protestansok gyűlölettel eltelve minden iránt, a mi a régi hitre, szerintük bálványozásra, emlékeztetett, minden hatalmukba került templomokból nemesak a diszítéseket s orgonákat, de főkép a szentek képeit és szobraikat kidobálták, a frescókat pedig és egyéb falfestményeket bemeszelték. Így történt ez Vág-Ujhelyen is, hogy a bold. Szűz szobrát „melyről minden kétségen felül áll, hogy az Ujhelyen azaz Ujvárosban a Vág mellett sok esodával volt megdicőítve¹⁾, kidobták és a templom alatt folyó Bzinecz patakba vetették. E szobor utóbb 1595. körül, *Majláth* született *Bánffy Anna* birtokába került, ki azt Ujhelyről Beezkóra, innen pedig Korycsánba Morvaországba vitette, hol az mai napiglan a buzgó hívek tiszteletének tárgya. E sz. Mária szobor történetéről 1799. egy cseh könyv nyomtatott, mely az olműtzi könyvtárban őriztetik. Czime ez: Krátka správa o zazracieh vel. Statui nep. P. Marie, ktery v Koryčanech blíže Uh. Hradište v Morave „z Uher“ preneseny pobožne se etí. Tist. 1799. A főoltáron lévő mostani szobor előbbinek hű utánzata és Hassko prépost alatt készült.

*   *   *

Feljebb kifejtett nézetünket, hogy a protestansok 1522. tért foglalván Vág-Ujhelyen, egészen ki nem szoritották a katolikusokat, igazolja az a körülmény is, hogy még a protestans aerában is, azaz mikor a protestansok már csakugyan elhatalmasodtak volt, Vág-Ujhelyen három katolikus egyházi férfit találunk a préposti széken, a mi bizonyára nem történik, ha a protestansok absolut urai lettek volna a helyzetnek. Adjuk e három prépostot folytatólagos sorrendben.

7. Felvály vagy **Földvály György** (1557), ki *Oláh Miklós* primás és esztergomi érsek által a nagy-szombati zsinatra idézve²⁾, hogy egyházi jögezimét kimutassa, ott a primásnak s utódainak engedelmisséget fogadott³⁾. *Czinárnál* (II. 195) ezt találjuk feljegyezve róla: *Felvály Györgyöt*

¹⁾ Györgyöviés Lukács prépost szavai.

²⁾ Függelék. 44. sz.

³⁾ Lányi. Magyar egyháztörténet.

kérdőre vonták, mert a prépostságot *Bánffy Lászlótól* anélkül, hogy az érsek által megerősítve és igtatva lett volna, elfogadta. — A vizsgáló bíróság 1557. augusztus 9-én megvizsgálta Felvály prépost ügyét. Ama kérdésre, kitől kapta a prépostságot, azt felelte: a prépostságot *Bánffy László* kegyúrtól kapta, de adománylevele nincsen, nem is birt olyanall, minthogy azon véleményben volt, hogy erre szüksége nem lesz; a mondott *Bánffy László* ősei a prépostságot más egyházi férfiaknak adományozták, ha ezek hozzájuk folyamodtak, mert a sz. Ágostonrend kolostorai, — honnan a megválasztott prépostokat szokás volt küldeni, — Magyarországbán már nem léteznek; nehogy pedig az alapítvány ellenére e prépostság megszűnjék, e prépostságot az alapítvány és kegyúri jog érvényénél egy világi prépost, mint plebános kezeli ép úgy, mint azelőtt a sz. ágostonrendiek kezelték és birták.

Esztergom egyházmegye ügyészei tiltakoztak a prépost one kijelentése ellen, minthogy jog szerint a prépostválasztás és a javadalom gondozása az esztergomi érseket illeti; miután pedig a sz. Ágostonrend megszűnt, megszűnt a *Bánffyak* kegyurasági joga is.

Erre *Felváry* felelt: Neki nincsen sem megerősítő okmánya, de nincs is megerősítve; nem is kérte ez okmányt a miatt sem, mert a szent ágostonrendiek megszűntével, az ő prépost elődei, mint világi papok, erre sem voltak kötelezve, hogy ez okmányt előmutassák.

Ama kérdésre, vajon több javadalommal bir-e? azt felelte, hogy a vág-ujhelyi prépostságon kívül többje nincsen. A többi kérdőpontra adott felelettel meg voltak az ügyészek elégedve¹⁾.

A vág-ujhelyi prépostság levéltárában van egy följegyzés²⁾, mely nyilván ezen prépostra s utódára vonatkozik: „1557. és 1561-ik évben a vág-ujhelyi prépostok zsinatra behivatván, a tridenti zsinatra küldendő követek költségeihez szintén hozzájárultak.“

¹⁾ Péterffy. Concilia.

²⁾ Reflexiones Nro 23. Fase. 1.

8. **Monoszlay Miklós** (1560). Ez 1554. esztergomi kanonok, és mint ilyen, a káptalannak Nagy-Szombatba való áthelyezése után Nagy-Szombat városának első kanonok-plebánosa volt. — 1560. vág-ujhelyi prépostnak választván, megtartá egyszersmind nagy-szombati plebániáját is. *Szegedy Mihály* visitator azon évben ezt jegyzi meg róla: „Duabus sellis insidens, in damnationem tum facientis, tum confirmantis“, azaz: két széken ül, kárhovatára úgy annak, aki őt préposttá tette, mint annak, a ki őt megerősítette.

A préposti széket sohasem foglalta el, hanem maga helyett *Ferenz* nevű papot (concionator) tartott, a ki őt helyettesítette. E tényének voltak is következményei, mert a templomról ekképen ír 1560. a fentnevezett visitator: „A boldogságos Szűz Mária temploma bevégzetlen, genda, deszkázat s boltozat nélkül. Gyönyörű épület volna különben, ha be lenne fejezve. Azon körülmény, hogy az ablakok nélkülözik az üveget, a légvonatot zavarja a istenitisztelet végzőit, a gyertyákat eloltja, a papi ruhákat, valamint az oltár diszitményeit tönkreteszi s porral ellepi.“ 1560. nógrádi főesperes lett. Egy 1567. február hóban kelt idéző parancsban e méltóságai felsorolják. 1567. márczius 17. szent-tamási prépostnak lett kinevezve. Alatta 1570. foglalták el a protestansok a vág-ujhelyi prépostságot. 1571. a káptalan szentbenedeki jószágainak praefectusa lett. Meghalt Nagy-Szombatban 1577.

Hogy *Monoszlay* vagyonos ember volt, arról tanuskodnak végrendeletének e következő pontjai: növendékének, *Kapronczay Lászlónak*, egy aranyozott ezüst serleget hagyott; egyet nővérének, *Farkas Ilonának*; *Czesey Endrénék* aranygyűrűt és tiz aranyat; unokájának, *Maróthy Istvánnak* tizenöt aranyat; neki s anyja *Ilonának* az ő nagy-szombati házat, szőnyegeit, asztalbútorait s kertjét, zvoncsinai szőlőjét, ötven forintot, kocsócezi udvarhelyét, kézi puskáját — manualem bombardam —; másik, Kocsócezon lakozó nővérének, *Annának*, az ő rakolubi udvarhelye bérét, egyik galgócezi szőlőjét; az

ő Szöllősön birt s *Kovács Péternek* eladott szőlőjében más unokáinak is, *Habay Mihályéknak*, ada jogot; bátyja utáni unokája, *Zabó István*, nyerend tiz aranyat, a nagy-szombati ház és a zvoncsini szőlő árának harmadát, meg a rózsahegy-i szőlőt; nővére *Orsolya*, *Kocsóczy Mártonné*, nyolez aranyat; rokona *Turchich Bálint* Csábrágon s anyja három tallért s több darab morva posztót; *Gáspár* beczkói hitszónok két fiának egy-egy aranyat — quia pater eorum juratus filius meus est.“ — *Csyzsár Antal* s nejeének tiz aranyat, szekrényt s bojniecskai szőlőjét adta; *Monoszlay Endrének* tiz aranyat, könyveit, kardját; *Monoszlay Balázs*, *Zabó István* fia, *Monoszlay Lőrincz*, *Tolnay Ferencz*, *Fontics György* rokonai szintén részesültek az örökségben¹⁾.

Monoszlaynak, mint látjuk, jelentékeny vagyona, de számos rokonsága is volt. Ezek közül fel kell említenünk *Monoszlay Endrét*, pozsonyi prépostot, kinek történelmi emléke is van.

Ibrahim, buidai pasa, a nagyváradi ütközet veszteségét megboszulandó, 1599. visszavezetett seregét Esztergomnál két részre osztá: az egyik részt Nógrád, a másikat Nyitra felé zsákmányolni küldte. Ekkor körülbelül százezer török özönlé el a Vág völgyet, és azt kegyetlenül pusztítá. A sereg egy része, miután *Pöstyént* váratlanul elfoglalta és az ott mulató fürdővendégeket leöldöste, valamint *Bori* ban *Balogh János* és *Vizkelety Pál* nejeit és gyermekeit rablánczra fűzte, Vág-Ujhelyt pedig feldulta s megrabolta volna, sz. Lukács napja körül Beczkó felé fordult, mely várat elfoglalva, onnan 1630. július 30-án Nádasdy Ferencz által kiszorított. — A beczkói vár visszafoglalására megindítandó táborba *Monoszlay Endre* hatvan köböl buzát és hatvan akó bort küldött 1600-ban²⁾.

9. Bogdanóczi Duboczky vagy **Dubovszky György** 1611—1625. Született Bogdanóczon Pozsonymegyében, mely helytől előnevét is kölcsönzé. 1585. a nagy-szombati seminá-

¹⁾ Lányi. Magy. kath. Clerus érdemei II. 134. l.

²⁾ U. o. 119. l.

riumba felvéve, Bécsbe küldetett tanulmányai folytatására. 1594. január 16-án pappá szenteltetett. 1596-ban cathedrális főesperes és győri kanonok, 1598. pedig esztergomi kanonok és sz. györgymezei prépost, egyszersmind nagyszombati tót hitszónok¹⁾. 1605-ben Esztergomba küldetett plebánosnak, onnan visszatérve, 1610. július 28. örkanonok lett és a kir. tábla ülnöke. *Homonnai Drugeth* család ajánlatára vág-ujhelyi prépostnak választatván, mint ilyen jelen volt a *Forgách* bibornok, primás által 1611. valamint 1629-ki egyházmegyei nagy-szombati zsinaton²⁾. 1619. átveendő a prépostság birtokait, Vág-Ujhelyen tartózkodott. A prépostságot azonban aligha vehette birtokába, mert azt akkor *Sartoris Mátyás* protestans lelkész, ki magát szintén prépostnak czimzettette, bitorolta. 1625. esanádi (a török hódoltság miatt csak czimzetes) püspök. 1631. olvasó kanonok, 1633. nagy-prépost lett. Meghalt 1637³⁾.

* * *

E koron túl a prépostok sorrendjét követni nehéz, mert a katolikus püspökök és kegyurak el nem ismerhetvén a protestans kegyurak ama jogát, hogy katolikus plebániák és javadalmakba protestans lelkészeket helyezzenek: ők maguk neveztek és küldtek katolikus lelkészeket, kiket viszont a protestans kegyurak el nem fogadva, vagy saját hitvallású lelkészeket helyeztek, vagy a javadalmat üresedésben hagyták. Erről panaszkodtak 1619-ben márczius 29-én a pozsonyi országgyűlésen a katolikus rendek, hogy a vág-ujhelyi prépostságra országos rendeleteknél, sőt törvénynél fogva „egyházi“ férfitűt kellestván alkalmazni, a hely kegyurai, midőn

¹⁾ Az esztergomi káptalani könyvtár 4. II. 13. számú Missáleján a könyv régi birtokosa Dubovszky György így jegyezte be nevét az első tiszta lapon „Reverendus D. Georgius Dubovszky Praepositus B. M. V. de Ujhel. Custos et Canonicus Metr. Eccl. Strig. tamquam filius Ecclesiae Capellae Slavorum Sti Michaëlis hoc restituit; orat pro eo dominus Slavorum concionator.“

²⁾ Péterffy. Conc. II. 217. l.

³⁾ Némethy. Series Parochiarum etc.

ezt teszik, *Nádasdy Pál* által akadályoztatnak¹⁾. — De e panaszszerű maradt, mert a protestáns kegyurak hatalmasabbak lévén, a vág-ujhelyi préposti székbe protestáns lelkészeket ültettek, kik magukat szintén prépostoknak ezimeztették. A vág-ujhelyi préposti javadalmat a következő protestáns lelkészek bírták:

a) **Abrahamides Poniken János.** 1610. Született Csejthén. Előbb vág-ujhelyi tanító és diakon volt. 1604. márczius 6. Wittenbergában Hunnius Egyed superintendens által ordnáltatott. Ugyanakkor mint lelkész jött Csejthé²⁾. Munkája: „*Carmina funebria Francisco de Nádasdy, dum Deo ex naturae (lege) concederet, die 4 Januarii 1604*“³⁾. 1610. részt vett mint vág-ujhelyi prépost *Ocskay Gáspárral* a zsolnai zínaton.

b) **Sartoris Mátyás.** 1620. Csejthei lelkész 1617. (Csejthei plébánia története.) 1620. vág-ujhelyi prépost. A csejthei plébánia történeti könyvében a következő megjegyzés történik róla: „A vág-ujhelyi prépost úr. Sartoris Mátyás, a 70 forint kiegészítésére, mely a csejthei templom boltozatának építésére volt fordítandó, a Superintendens, Senior urak és több polgár jelenlétében 50 forintot adott.“

1624. június 5-én *II. Ferdinand* király a *Bocskai*-féle hajdúk megfélemezésére, kik már 1620. a vág-ujhelyi lakosokat bántalmazták, kozákokat küldött, kik azonban a helyett, hogy a polgárokat védték volna, ellenök fordultak, gyujtogattak és raboltak, sőt a prépostot is magukkal hurezolja, csak Trebeténél nagy váltságdíj mellett bocsátották szabadon. E prépost, miután név nincs említve, valószínűleg *Sartoris Mátyás* volt, és Závodszy, ki ezen eseményt naplójába bevezette, protestáns lévén, protestáns prépostot érthetett alatta⁴⁾. Ezen állításunkat igazolja *Sasinek* (Letopis II. 233. l.), ki az oszlányi

¹⁾ Hornyánszky. Beiträge z. Geschichte 38.

²⁾ Tudományos gyűjtemény. 1819. III. 47.

³⁾ Pauliny. Dejejis Superintendencie Nitrianskej III. 44. l.

⁴⁾ Bel. IV. 49. l

plebánia naplója alapján közli, hogy *Sartoris Mátyás* prépost százhusz forint árán visszanyerte szabadságát¹⁾.

Ekkor a protestáns rektorok egyike tizenkét tanítványával a kozákok elől menekülendő, a toronyban elrejtőzött, de miután a templom felgyújtatott, ott tanítványaival együtt elégett²⁾. Ezen támadáskor, mint *Závodszy* megjegyzi, ötszáznál több vágújhelyi mindkét nembeli lakos vesztette életét³⁾.

c) **Zsittkius András.** 1637. Előbb tanító volt Vág-Ujhelyen 1623. Írt ily czimű könyvet: „*Crux Christi gloria christiani et porta coeli. † Christiano Crenigero liberatissimo Domino Joanni Christiano Stumffio, optimi quondam parentis filio, ad paternam vestigia ferenda (terenda?) feliciter tendenti adposuit amice 23 Martii Andreas Zsittkius. Praepositus Ecclesiae Vág-Ujhelyiensis*“⁴⁾.

Neje volt *Szalka Jusztina*, később *Kovács János* neje. ki mint tanu az 1650. január 20. tartott úriszék előtt ekkép nyilatkozott: „Arról van biztos tudomásom, (egy malom bérbeadási kérdésben), mert a dolog akkor történt, midőn megboldogult uram vág-ujhelyi prépost volt⁵⁾“.

d) **Martiny Miklós.** 1638. Született Rózsahegyben, Liptó-megyében. Fia volt Martinko Sámuelnek. Eleinte Bitsén tanítóskodott, honnan ugyanoly minőségben Kiszucza-Ujhelyre és Német-Prónára került. Három év mulva káplán lett Alsó-Kubinban és Bitsén, 1615. július 22. *Lányi Elias* superintendens által ordináltatott, kinek Anna leányát nőül vette. Bitséről Jeszeniczre, és kilencz év mulva 1627. június 22. Csejthére jött lelkésznek. *Fábry Vazul* superintendens elhalálózván, annak helyére, Csejthén tartott gyülekezetben, 1631. ápril 2. *Nádasdy Pál*, *Illésházy Gáspár*, több superintendens és lelkész jelenlétében egyhangulag superintendensnek választatott.

¹⁾ Jedlicska. Kiskárpáti emlékek. II. 539.

²⁾ Fabó. Monumenta. IV. 49. l.

³⁾ Pauliny. Dejepis II. 203.

⁴⁾ Pauliny. Dejepis II. 203.

⁵⁾ Úriszéki jegyzőkönyv vág-ujhelyi prép levéltárban 149. sz. 11. l.

Martiny (előbb *Martinko*) szegény szülők gyermeke lévén, nem végzett egyetemet, a tudnivalókat saját szorgalmával pótolta, és így a héber és görög nyelvben egészen járatlan volt. A pozsonyiak, megtudván eme tudományos foglalkozását, hogy őt megszegényítsék, Németország helyett ő hozzá küldték ordinacio végett egyik *Loder* nevű papjelöltjüket, ki erre vonatkozó folyamodványát görög nyelven fogalmazta. E kísértést észrevevén *Martiny*, a szomszéd podolai lelkészhez, *Krmanhoz*, jó görög nyelvtudóhoz fordult segítségért. Ez annyira kiforgatta *Lodert* görög tudományából, hogy megszegényítve haza távozott.

1638-ban Vág-Ujhelyre tette át székhelyét, de itt utólérte őt végzete. *Homonnai Drugeth János* (Fabó szerint György) vág-ujhelyi közbirtokos és kegyúr, alig hogy a pozsonyi országgyűlésről visszatért, 1638. május 31. szolgáinak megparanesolá, hogy *Martinyt* a prépostságból dobják ki. *Martiny* daczoskodván, székestől együtt, melyen a felszóllításkor ülve maradt, kivitetett az utczára, bútorait pedig utána kidobták, elfoglalván a templomot, a préposti lakot és az iskolát. *Homonnai Drugeth* az így jogilag és tényleg megüresedett prépostságba *Széchényi Györgyöt* helyezte, ki már 1632. volt prépostnak megválasztva.

Martiny most egy szerény lakásba huzódott, és 1640. márczius 9-én meghalt. Eltemetve lett Vág-Ujhelyen, a régi temetőben¹⁾.

VI. FEJEZET.

Vág-ujhelyi prépostok 1638-tól mai napig.

Az előzőkből látjuk, mikép a vág-ujhelyi prépostság a fennállása óta eltelt több mint háromszáz év alatt sem tudott consolidációra jutni. A sz. benedekrendiek alig hogy meg-

¹⁾ Pauliny: Dejepis I. 98.

kapták azt kárpótlásul Német-Ujváráért, már kevés év múlván ki is estek belőle, eladományozván királyaink minden jog és igazság ellen birtokukat másoknak. *Stibor* az általa alapított prépostságba a sz. ágostonrendi kanonokokat hozta be, de ezeknek maradása sem volt tartósabb. Alig bírták a prépostságot száz évig, azt is ötven évi megszakítással. Ezeket meg a husszíták pusztításai zavarták ki lakukból s birtokukból. Következett a reformáció s vele a fluetuáció katholikus és protestans prépost között, a mint azt t. i. a kegyurak hatalmasabb felekezete keresztül tudta vianni. Szóval nem volt megállapodás. Végre az ellenreformáció hozott állandóságot s megizmosodást a prépostságba.

Az ellenreformációnak legihatalmasabb tényezője *Pázmány Péter* volt. Joggal írja róla *Walter Gyula*¹⁾: „Végzetes elhagyottságban sinlődött a magyar kath. egyház, midőn egén egyik legfénylőbb csillaga, Pázmány Péter, felragyogott. Az ő hatalmas tevékenysége nélkül talán nem is lett volna képes diadalmasan megküzdeni azon heves támadásokkal, a melyeket ellene a protestantizmus a Bethlenek vezérlete alatt intézett. Pázmány nagy szellemének és bámulatos hatásának köszönhetjük nemcsak azt, hogy a protestantizmus fenyegető erejét, kulturai és politikai túlsúlyát, mellyel a XVII. század diesekedhetett, elvesztette; hogy továbbá a Habsburg dynasztia megszilárdult a magyar trónon: hanem azon lelkes tevékenységet is, a mellyel e század vége felé egyesek az ő nyomaiba lépve, a kath. egyházat az ismét elhatalmasodó protestantizmussal szemben dicsőségesen megvédelmezték és fennállását szilárdabb alapokra fektették.“

A vág-ujhelyi prépostság is szilárdabb alapot nyert az által, hogy *Pázmány* a főúri családok nagyobb részét visszavezetvén a kath. egyház kebelébe, a vág-ujhelyi prépostság

---

¹⁾ Magyar Sion 1896. évfoly. 1. füzet 38. lap.

kegyurai lassan-lassan ismét katolikusok lettek. 1638. óta már konszolidálnak vehetjük a prépostságot; innen kezdve minden megszakítás nélkül váltják fel egymást a prépostok, egész a mai napig.

A sz. ágostonrendi kanonokok, kiknek *Stibor* alapítványa erején még mindig joguk lett volna a vág-ujhelyi prépostsághoz, eme jogukat a reformáció után, úgy látszik, nem érvényesítették többé. Így történhetett csak, hogy 1638. óta mindig világi papok választattak meg prépostoknak. *III. Ferdinand* király 1648. november 26-án kelt oklevelében a beczkói uradalom közbirtokosaira, úgymint az alapító *Stibor* vajda utódaira, ruhazza át a prépostságra vonatkozó adományozási (*collatio*) jogot. Ennek erejénél fogva választanak a beczkói uradalom kvalifikált közbirtokosai, családi ágakra osztva, prépostot s gyakorolják a kegyurasági jogot. *Ferdinand* király oklevelére még vissza fogunk térni. A prépostság ezelőtt szerzeteseké lévén, ezek maguk választották meg alapszabályaik szerint prépostjukat. E jog most királyi adományozás folytán a beczkói közbirtokosságra szállt.

A most jeleztük újabb érában megválasztottak sorában sok jeles férfival találkozunk: olyanokkal, kik innen püspöki székekre emeltetvén, a magyar egyház diszei és oszlopai lettek; ismét másokkal, főúri családok sarjaival, kik magánvagyonukból a templom és prépostság diszére sokat áldoztak; míg mások ismét a prépostság birtokait rendezték és jó karba hozták. De hogy a történeti igazság ellen ne vétsünk, találoztak egyesek olyanok is, kik a lelkipásztorkodásnak és a birtoknak inkább kárára, hogysem hasznára voltak. Ám hol nap van, ott árnyéknak is kell lenni. De ez egyesek, szerencsére, csak kivételt képeznek. A prépostság az által, hogy a prépostok az alapítótól leszármazott főúri vagy nemesi családok sarjaiból választattak, továbbá az által, hogy a prépostsági birtok mindinkább jövedelmezőbbé lett, tekintélyes javadalommá vált, és a prépost ugyancsak e két tekintetnél fogva úgy a köz- mint a társadalmi életben tekintélyes helyet foglal el.

Ezeket előre bocsátva, adjuk a prépostokat további sorrendben.

10. **Széchény György** 1632—1643. Születési éve körül elágaznak a vélemények. Némelyek azt állítják, hogy 1592. született, mások pedig, támaszkodva *Széchény Györgynek* a bécsi Pazmaneum jegyzőkönyveiben található vallomására, melyben magát 1625. február 26-án huszonkilenc évesnek mondja, azt tartják, hogy 1596-ban született. Nógrádmegyei Szécsényben látott napvilágot, honnan anyja, kevéssel kis fia születése után, Gyöngyösre költözött. Atyja *Márton*, katonatiszt volt, s karddal kezében esett el. Anyja, *Baán Sára*¹⁾.

Már a kis gyermekben fel lehetett ismerni a jövő nagyságot: legkedvesebb foglalkozása a tanulás volt, s legszívesebben az iskolában tartózkodott. A középiskolákat Nagyszombatban végezte, hol *Pázmány Péter* érsek egy vizsga alkalmával felismerte az ifjúban a lángészt s 1625. február 16. felküldte őt Bécsbe az egyetemre. Tanulmányait itt fényes siker koronázta. 1627. ápril 21. a bölelet borostyánosává, majd 1628. augusztus 17. tudorrá avattatott. Ugyanazon évben lépett a hittani tanfolyamra. 1629. ápril 14. a subdiaconatust, június 9-én a diaconatust vette föl. 1631. augusztus 16. pappá szenteltetett. Augusztus 20-án tartotta első sz. miséjét a Jézustársaság bécsi templomában, és miután a hittudományok tudorává avattatott volna, 1631. auguszt. 25. visszatért hazájába. *Pázmány Péter* őt sellyei plebánossá nevezte ki, mely állomáson csak 1632. február 5-ig volt. Ezen rövid idő után a *Pázmány* által alapított nagyszombati papnövelde igazgatója és esztergomi kanonok lett, s ugyanez évben vág-ujhelyi prépost is, *Drugeth János* által prezentálva, de ez állomását csak *Martiny Miklós* eltávolítása után foglalhatta el. Már akkor kitűnt bőkezűsége által, kit kortársai „Prodigium munificentiae“-nek neveztek. Jóllehet sekély volt még akkor a forrás, melyből *Széchény* merithetett, ő mégis, mennyire tőle telt, adakozott. A török idő alatt rombadólt vagy javításra szorult templomokat saját költségén megújította, fölépítette, a papi pályára jelölt ifjakat pedig gyámolította. A prépostság körül azonban a legnagyobb ér-

¹⁾ Lehoczky. Stematographia 371. l.

deme az, hogy Pobedim felét, melyet *Bánffy János Vizkelety Tamásnak* 1611. elzálogosított volt, sajátjából kétezer forinton visszaváltotta, és így megszüntette a préposti széken már régóta dúló viszálykodást.

1643. esanádi, 1644. pécsi, 1648. veszprémi, 1657. pedig győri püspök lett, 1668. kalocsai, 1681. márczius 21-én esztergomi érsek és primás. Meghalt Pozsonyban 1695. február 18. százhárom éves korában. Tetemei a pozsonyi főtemplomban nyugsznak. Arczképe a prépostság éttermében látható.

11. Györgyövecs János Lukács 1643–1666. Születési ideje, szüleinek neve, származási helye eddig ismeretlenek. Valószínűleg Ó-Beszterezén, Trencsénmegyében, kiszuezai járásban született. 1643-ban lett vág-ujhelyi prépost. Az 1647. *Lippay György* primás által foganatosított összeírásban *Jurinecz* név alatt fordul elő, a prépostsági levéltárban őrzött úriszéki jegyzőkönyvben pedig (144. sz. 5. l.) *Bisztriczkynek* nevezetik.

III. Ferdinand 1648. november 26. Beezko várát s uradalmát a következő birtokosoknak, mint a *Bánffy* család nőágon való örököseinek adományozza, úgymint: *gróf Nádasdy Ferencz*, *gróf homonnai Drugeth György*, *Horeczky Gábor*, *Pongrácz János*, *Szunyogh Gáspár*, *Ráttkay Péter* és *György*, *Czikulini Ferencz*, *Drugeth Katalin* és *Borbálya* (Drugeth János leányai), *Drugeth Erzsébet* (Drugeth György leánya) s idős *Révay László* hitvesének, *Esterházy Orsolya* (Esterházy István leánya), *Pongrácz Borbálya*, férjezett *Révay Ferencz*né, *Ráttkay Mártha*, férjezett *Orchóczy Gáspár*né, s *Orchóczy Katalin*, férjezett *Patasics István*né, kivéve *Bánffy Francziska* és *Hedvig* birtokrészeit, melyeket ezek gróf *Nádasdy Ferencz*nek eladtak. Ezen adománylevélben az adományosok egyuttal a vág-ujhelyi prépostság fölötti kegyúri jogot is nyerik. Ezen adománylevélben *Vág-Ujhely Tót-Ujhelynek* is nevezetik.

A fentnevezett kegyurak a prépostságtól jogtalanul elvett földek és malmok birtokába magukat beigtatni akarván, *Györgyövecs Lukács* prépost ez ellen az esztergomi főkáptalan előtt

óvast emelt 1650-ben¹⁾. A prépostság ezen ingatlanai csak 1675-ben *Hassko* prépost alatt adattak vissza.

Hogy mitsem mellőzzünk, a mi *Györgyövecsra* vonatkozik és a prépostsági levéltárban feltalálható volt, közlünk a „Függelékben“²⁾ idejéből egy, az andódiak által szolgáltatni köteles adó, valamint halak és tyúkok mennyiségére vonatkozó tűrgyalási jegyzőkönyvet.

Györgyövecsnek is különös érdemei vannak a prépostság körül. A jelenlegi préposti laknak, mely addig egy rozoga faalkotmány vala, ő volt alapvetője, ki azt szilárd anyagból építeni kezdte. A művet be nem fejezhetvén, ennek fogantatására a szerzett építési anyagot, háromszáz forintot készpénzben, négy lovat egy szekérrel, háromszáz mérő gabonát hagyományozott utódjának. Ő maga négyszáz forintot fordított a préposti lak építésére. A prépostság udvarán kívül kirakott kutat ásatott és a préposti lak melletti kertet rendezte. Ezenkívül megvetette alapját a plebánia kápolnájának is. A prépostságtól elidegenített földeket és szőlőket visszaszerezve, azokat új birtokrészekkel gyarapította. 1654. július 1. *Kőszeghy Jánostól* vett kétszáznegyven forinton szőlőkertet „na dolnej hore“ (Fasc. XI. partieu. aquisit. Nro 1); úgyszintén 1656. márczius 3-án Csejthén is *Szládek Györgytől* a Czobor hegyen fekvőt nyolczvan forintért (csejthei hegyőri könyv). A javadalom gazdaságát rendezte, három lieszkői jobbágját a prépostságnak adta.

A templomnak két kazulát, négy dalmatikát, pluvialét, püspöksüveget és szőnyeget ajándékozott. Prépostsága kezdetén a protestansoktól elvett csejthei templomot benedikálta.

Élete alkonyán berzasztó csapás nehezedett Vág-Ujhelyre 1663-ban, midőn a török-tatár sereg Galgócnál a keresztény őrséget megverte s huszonötezer katonával a Vág folyót átlépven, egész Morvaországba pusztítva barangolt. Pusztító száguldozásában nagyon érzékenyen sújtotta Vág-Ujhelyt is. Bél azt jegyzi meg, hogy nem lehet meghatározni, hány lakos

¹⁾ Függelék. 52. szám.

²⁾ Függelék. 53. szám.

esett Vág-Ujhelyen a pogány vadság áldozatául. *Györgyövic*s hallván a keresztény őrsereg vereségét, szörnyen elrémült. Végrendelkezett 1666. május 22. e ezétra kiküldött két esztergomi kanonok jelenlétében. Porai valószínűleg a templom sírboltjában nyugsznak. Képe megvan a préposti lak éttermében e körirással: „Optimae memoriae“.

12. **Hassko Jakab** 1666—1695. Született a Garam melletti Trubinban, Bars megyében, 1622. ápril 17. Nagy-Szombatban kezdte iskoláit 1637. és itt 1642. évig tartózkodott. Azután a leleszi prépostságban egy évig tanított, honnan tanulmányainak folytatására Nagy-Szombatba visszatért. Tanulmányait azonban a *Rákóczy*-féle zavargások miatt félbe kellett hagynia s Ikervárra ment iskolamesternek. Elváltván utóbb ezen állásától, Bécsbe a Pazmáneumba ment a hittudományokat hallgatni. 1651. pappá szenteltetvén, Liptó-Szentivánban működött mint segédlelkész. 1654-től 1660. ápril haváig szomolányi plebános volt. Innen Modorra ment, honnan azonban hét hét múlva a csejthei plebániát foglalta el, 1660. május havában. Itt a protestansok uralma következtében sok rendezni valója akadt. Mint ilyen pozsonyi, 1664. pedig esztergomi kanonok és Nagy-Szombat városa tótajku plebános lett¹⁾. — 1666. vág-ujhelyi prépostnak választatott, 1672. besoni és tribuniczi ezimz. püspök és rajkai apát lett és mint ilyen a vág-ujhelyi templomban ünnepélyesen benedikáltatott.

Hassko az elődje által ujítottatni kezdett préposti laknak emeletét befejezte, a préposti lakban lévő kápolnát, mely sz. József tiszteletének van ajánlva, finom stucco-művekkel ékesítette, valamint a préposti étterem stucco-művei is az ő bőkezűségének köszönik létüket. A templomot nagyobb mérvben átalakította és megújította. Ezt bizonyítja a chorus párkányzatán volt felírás: *Stiborius, totius Vagi dominus has aedes posuit, quas Jacobus Hassko propriis sumptibus reaedificavit.* — E templom eredetileg még a benzések birtoklása idejében román izlésű volt, de Stibor azt egészen gót izlésben átépítette. A mostani, Stibor által épült templom a réginek helyén és falainak felhasználásával

¹⁾ Csejthei plebánia történeli könyve.

épült. A sekrestye, valamint az apsys mai napig is megtartották gót styljüket. E gót alakját a templom első sorban a husszíták rombolásakor veszítette el, *Hassko* pedig kora barokk ízlését követve, ezen modorban átalakította. A két mellékhajó, mely eredetileg nem volt, szintén *Hassko* műve. — A szentély evangéliumi részén van a püspöki trón, mely fölött egy kövön e felirat áll: *Jacobus Hassko Praepositus B. M. V. de Vág-Ujhely.* — A főoltár szintén a nevezett adománya, a mint ezt az oltár fölött lévő czimere és a következő felirat következtetni enged: *Honoribus B. M. V. natae hanc Ecclesiam gratuitis expensis instaurari curavit Jacobus Hassko Praepositus Ujhelyiensis. MDCLXXII (1672).* — Alatta egy hatvanharmadfél mázsás harang is lett szereze, e felirattal: *S. Martyre (igy) Donate ora pro nobis, ut liberemur a fulgure. Anno 1675.* — Mondani akarjuk még, hogy a vág-ujhelyi templom díszítése egy remek és gazdag stucco-mű, az iménti megújítás után valódi gyöngye a stucco-művészetnek. *Hassko* a sz. ferenczrendieknek Beezkon mai napig főnálló kolostort építtetett és 1681. a podedimi plebániát dotálta. Ennyit mivel az Isten házának díszére, az Úr dicsőségére. Valóban gondviselészerű férfiu volt; minden plebánia, a hol csak működött, s azok templomai feunen hirdetik bőkezű adakozását s nemes ízlését.

De nemesak szerette az Úr házának díszét, hanem a lelkiekben is rendkívül buzgó volt. Minden plebániában, a hol működött, bevezette az anyakönyveket; 1674. az ő buzgólkodása folytán mintegy ötszáz lutheránus tért vissza az egyház kebelébe. Ezen eseményt ekkép írja le a vágujhelyi anyakönyv: „1674. évben éppen a farsangi időben két szakasz német katona küldetett az ide-oda barangoló, hegyeken inneni és túli eretnekek ellen, kik a falvakban addig be lettek szállásolva, míg mindnyájan a lakosok közül az eretnekséget el nem hagyják; ez által oly nagy rettegés fogta el a vág-ujhelyieket is (mikor a német katonák már itten voltak), hogy majdnem mindnyájan a katho-

likus hitet elfogadni hajlandóknak nyilatkoztak. De a német katonák itt léte alatt senki sem bocsáttatott gyónáshoz. Azok nevi elé, kik megtérni ígérkeztek, egy „L“ betű lett írva. Kis idő multával sokan közülök a katholikus egységhez visszatértek.“ Ez évben ezeregy száz gyónó közt ötszáz volt lutheránus.

Ismeretes volt *Hassko* emberszeretete is. Miután sokszor megtörtént, hogy a beczkói és vág-ujhelyi nemes közbirtokosok, közönséges irigységtől vezetve, s néha a közjó öreve alatt a zsidókat üldözték s a beczkói várba záraták: *Pongrácz Ferencz*, a beczkói uradalom főigazgatója s közbirtokosa 1689. július 11-én Beczkón kelt földesuri rendeletével a Vág-Ujhelyen megtelepedett zsidókat a prépost védelmére bizta, kinek eleve bejelentett engedelme nélkül nem volt szabad egy közbirtokosnak sem zsidót fogsággal vagy vagyonának vesztésével sujtani. Ennek ellenében a zsidók hatvan forintnyi pénzbeli évi szolgálmányra köteleztettek, s kötelezték is magukat a Függelékben közölt egyezés erejénél fogva¹⁾.

Hassko prépostságának idejéből a préposti javadalomra vonatkozó több nevezetes tényt kell regisztrálnunk:

Prépostságának mindjárt első évében történt, hogy *Szelepcsényi György* primás 1666. május 29. Bécsben kelt intézkedésével a beczkói uradalomban lévő részjóságait a vág-ujhelyi prépostságnak hagyományozta. Ezen alapítvány fejében tartozik a prépost havonként két sz. misét az alapító lelkeért feljánlani. E részjóságokat, melyek Vág-Ujhelyen, Szrnyén, Révfalun és Melesiczen voltak, *Szelepcsényi Bihary Ferencz* és *Szunyogh Ilonától* ötezer forintnyi kölesön fejében birta. Ez alapítványa után megérdemelte a „Praepositurae Benefactor“ érdemnevet, a mint ezt a préposti étteremben lévő arczképén olvassuk.

A beczkói vár és uradalom birtokosai 1675. megparancsolják a vág-ujhelyi közönségnek, hogy a prépostnak ösidő-

¹⁾ Függelék 57. sz.

től járó jövedelmeit, valamint idővel elkobzott járandóságait rendszeresen fizessék¹⁾).

A préposti kerthez hozzávett egy szomszéd kertet *Tötössy Jánostól* 1672. márczius 10-én²⁾).

Vág-Ujhely városának közönsége 1686. márczius 25. egy kötelezvényt állított ki³⁾), melynél fogva tartozni fog a vág-ujhelyi templomot, plebániát és iskolát javítani, a káplánnak évenként negyven forintot fizetni s a tanítót a régi szerződés szerint eltartani. A vág-ujhelyi nemesek magukra vállalták az orgona javítását s fentartását. A mezőváros a plebániának csak azon részét fogja fentartani, mely a közös utczára nyílik; a préposti lak fentartását maga a prépost fogja gondozni.

Hassko prépostsága idejében nemesak derült, de borus napjai is voltak Vág-Ujhelynek. 1683-ban a katonaság nagyon megrabolta. 1684. a katonákra és tisztekre elviselhetlen adót kényszerülvén fizetni, sok lakos pusztán hagyta házáat, mások pedig adósok maradtak. A katonaság ennek daczára kényszerrel zsarolta az adót. A város, megakadályozandó a város további pusztulását, 1684-ben ötszáz forintot vett kölesön *Ráczky Miklóstól*, s azért a „széles negyedek“ nevű földeket adta nyolcz évre zálogba. E földek az alsó és középső földek között feküdtek.

Hassko tehát, a mint látjuk, úgy az Isten háza diszének emelése, mint a hivek lelki gondozása, de még a javadalom rendezése s gyarapítása körül is elévülhetlen érdemeket szerzett magának.

A királyi kegy, megjutalmazandó kitünő érdemeit, őt 1690-ben a nyitrai püspöki székbe ülteté, de ő e magas méltóságról egyrészt a török hódoltság, másrészt aggkoránál fogva lemondván, egy év leforgása alatt visszatért Vág-Ujhelre.

Hasskónak még egy peres ügyéről említést kell tennünk, melyet ő, miután Nyitráról a prépostságra visszajött, *Szunyogh Gáspár* gróf ellen támasztott. *Hassko* visszakövetelt egy mal-

1) Függelék 55 sz.

2) Függelék 54. sz.

3) Függelék 56. sz.

mot, melyet egyik lutheránus lelkész a préposti széken elidegenített. Az ügybe beavatta magát említett *Szunyogh Gáspár* gróf, kinek hatalmaskodása ellenében nem boldogulhatván *Hassko*, végre pert indított ellene, melyben győztes is lett. A tényről csak pusztá megemlítést találunk a prépostság levéltárában (Révay Antal gróf prépost pöre), mely ekképen szól:

„Azon időben, midőn a prépostságot Luther követői elfoglalták, — kiszorítván abból jogos birtokosait, — a prépostság többi birtokai között az alsó-malmot, mely a katolikus prépostok pénzén lett tehermentessé téve, a predikátorok egyike elidegenítette. Midőn ezt a javadalomba visszatérő prépost földesuri jogánál fogva, melyet most is bir, visszakövetelé az illető birtokosoktól, beleavatkozott gróf Szunyogh Gáspár (a még élő báró Révay Lászlóné nagyatyja) és sok kellemetlenséget okozott a prépostnak; ez előbb meg akarta őt győzni az ügy miben állásáról, de Szunyogh hatalmaskodás által ezélhoz nem jutván, kénytelen volt pör útjára térni. A pört *Hassko* prépost meg is nyerte.“

Röviddel *Hassko* halála előtt 1695. szeptember 25-én *Kochanovszky Dorottya*, *Zsámbokréthy Pál* özvegye, végrendeletében Vág-Ujhelyen lévő sörházát, egy negyed telek birtokot és egy szőlőkertet hagyományozott a prépostságnak. Ezen alapítvány fejében sz. misék szolgálándók az alapítónőért, és kettő boldogult férjeért. Ha az alapítványból valami fönmarad, a templom ezéljára fordítandó leszen. — *Olasz Katalin*, *Trencsény Imre* neje, a vág-ujhelyi piacon lévő „*Krchovszky*“ nevű házát egy altariának alapítására hagyományozta, mely házat *II. Lipót* esászár 1688. július 23. kelt kiváltságlevélel minden királyi jogtól és katonabeszállásolástól felmentett. *Hassko* végrendeletében ez altaria gyarapítására ezer forintot hagyott.

Élete alkonyán egyrésről a törökök, másrésről a protestansok által támasztott zavarokban, félve attól, hogy a pré-

postság jogutódban ne szenvedjen, miután az országban dúló viszályok miatt a kegyurak két pártra szakadva, részint Beczkőről elköltözve, prépostot halála után nem választhatnának: végrendeletében *Pongrácz Imrét* ajánlotta prépostnak, úgy mint előtte *Szelepcsényi* primás *Sebestyén Andrást* ajánlotta volt. De a mint a kegyurak *Szelepcsényi* pártfogoltját elvetették és *Hasskót* választották meg, úgy most *Hassko* pártfogoltját elvetve *Lippay Miklós grófot* választják meg.

Hassko Vág-Ujhelyen halt meg 1695. október 19., hol a templom sirboltjában eltemetve van. Sirhelyét egy a templom hajójának szentély előtti padlójába beillesztett czimeres és felírást köztábla jelzi. Arcképe ott függ a préposti lak éttermében.

13. Zombori gróf Lippay Miklós Antal 1696 - 1719. Született Saskő várában Bars megyében. Szülei gróf *Lippay János*, Bars megye főispánja és *Erdődy Anna* grófnő voltak. Mint almeidi apát anyja révén lett a *Hassko* halála után elárvult vág-ujhelyi préposti székbe választva.

Az Érsekújvár körül tartott folytonos harcok a közel szomszédságban fekvő Andód birtokot értéktelenné tették, úgy hogy majdnem semmit sem jövedelmezett, és azért e szép birtokot *Lippay*, úgy a kegyuraság mint az érsekség beleegyezésével, 1698. december 4-én gróf *Kaunitz Endre*, aranygyapjas vitéznek négyezer forintért eladta. Az eladási okmányban említve van, hogy Andód a vág-ujhelyi prépostságnak a múlt években részint csekély, részint semmi jövedelmet nem hozott, s távol esvén a prépostság székhelyétől, a négyezer forint vételár előnyösebbnek tartandó a birtoknál.

A *Rákóczy*-féle felkelés, melyből Vág-Ujhely is kivette a maga részét, egészen elkedvetleníté a császári párton állt *Lippayt*, elannyira, hogy ő a prépostságot egy, a galgóczi *Erdődy* grófi család levéltárában (Lad. 49. Fasc. 2. Nro 1. c. 119. 120. lap) őrzött, 1699. május 9. kelt, az esztergomi káptalan előtt tett nyilatkozatában, régi birtokosainak, a sz. ágostonrendi kanonokoknak akarta átadni, mi ellen a prépostságnak egyik kegyura, gróf *Erdődy Antal*, az esztergomi káptalan előtt óvást tett. — Vág-Ujhelyen ritkán tartózkodott,

a mint azt 1700. évi *Pongrácz*- s 1713. évi *Zichy*-féle egyházi látogatás tanusítja, minthogy mind a ketten egy külön plebánosról tesznek említést, ki a prépostsággal összekötött lelkipásztorkodást gyakorolta.

1705. február 14. táján *Heiszter* osztrák tábornok Nagy-Szombatból Szered felé vonult, innen ismét Szucha, Diós, Vittenczen át Vágújhelyre tért, honnan a császári csapatoknak Trenesénbe gabonát szállíttatott¹⁾. *Stahremberg Guido* császári hadvezér 1707. Vág-Ujhelyt a *Rákóczyak* ellenében nagyobb mérvben körülszáncoltatta²⁾. Ennek oka az volt, hogy *Ocskay* Beczko mezővárosát ostrommal vette be, anélkül azonban, hogy a várat is, melyből a prefectus, húsz ágyú elsütése után megszökött³⁾, elfoglalta volna. *Viard* tábornok is Vág-Ujhelyen táborozott. Ittléte alatt 1708. január 16-án a felkelők Beczkon időztek s kivont kardokkal támadván a beczkói sz. ferenczrendi zárdára, ennek szerzeteseitől bizonyos váltásdíjat követeltek, s hogy mennyire garázdálkodtak benne, elég legyen ama levelet idéznünk, melyet Beczkoról az ottani szerzetesek a tartományfőnökhöz intéztek: „Főtisztelendő Pater Provincialis stb. A kiküldött fr. Ambrus klerikus által főt. atyaságodat a nem mindennapi drámáról, melyet az örök kárhozatra méltó kuruczok követtek el, — tudositani kötelességemnek tartottam. Ezek rohammal bevévén a várost egyenesen mint a dühös kutyák kolostorunknak estek, (saját istentelen vallomásuk szerint) társaiktól a kolostor kirablására voltak kiküldve. Bemeuvén a kolostorba, meztelen kardokkal, halállal fenyegetődztek, ha bizonyos pénzüsszeget nem fizetünk le életünk megmentéséért, mert úgymond, másképp a halált ki nem kerülhetjük. S minthogy senkisé is adhat olyat, a mi je nincs, látván a mi szegénységünket, mely kapzsiságuknak nem volt inyére, az egész kolos-

¹⁾ Illyés István krónikája. Magyar Sion 1863. 893. 894. l.

²⁾ Thaly. Dunántúli hadjárat 1707.

³⁾ Kolinovics. Rerum Hungaricarum L. V. p. 112. kéziratban.

tort kezdtek átkutatni elannyira, hogy nincs a kolostornak azon szöglete, nincs ezellája, melyet be nem törtek volna s mindeningóságot elvittek, így ablakokat, még a szalmazsákokat és az ágyneműt, de sőt a Paterek köpenyeit s néhány ócska habitust is elraboltak. A sekrestyéből majdnem az összes miseruhákat vitték el s berontván a templomba az oltárokat lefosztogatták, az oltárterítőket is elvévén, végre magát a tabernakulumot betörték fejszékkel, s a ciboriumból az oltári szentséget a földre szórván, azt lábaikkal taposták. Ezen ciboriumot valamint más 4 kelyhet magukkal vitték, s így az Isten házat megfertőztették. Az ebédlő asztalait összeúzták, a várost felgyújtották, — azonban a kolostor, kététségkívül csodálatos módon, ment maradt a tűzveszélytől.

Nemsokára azonban *Viard* tábornok, ki Vág-Ujhelyen telelt, értesülvén arról, hogy ezen felkelők Pruszkán földhányások és csatornák által erődített tábort ütnek, 800 emberével Illava felé vonult s ott átkelvén a Vág folyón, a haszontalanokra ütött s azok közül 700 gyalogot — kiket a lovasság magukra hagyott — felkoncezolt; ez utóbbiak ugyanis látván a császáriak jövetelét, megszaladtak. Ott azok közül, kik a beczkói kolostorban szentségtörést követtek el, méltó büntetésüket, a halált elnyerték; azonban nekünk nem volt abból hasznunk, kivéve azt, hogy két kelyhet s néhány kasulát kaptunk vissza, — a többi elveszett.¹⁾

Rákóczy 1708. július 27-én a Nyitravölgyből átkelvén a hegyeken Moraván mellett, innen Pöstyén, Krakovánon át Csejhére jött, hol a várat elfoglalva, Vág-Ujhelynek indult. Ez alkalommal a prépost sok kárt szenvedett, kertjét összetaposták, fáit kitördelték s pusztították.

¹⁾ Sasinek. Letopis. I. 188.

Viard tábornok értesülvén arról, hogy *Rákóczy* 30.000 emberrel személyesen akarja Vág-Ujhelyt bevenni, s az ottani császári sereget tönkretéve Morvaországba ütni, — Hradist mellett állomásozó 3000 emberét július 28-án Strasnitz felé mozgósította, s ott 8000 fölkelőt szétverve, Trenesén felé tartott, hogy azt eleséggel lássa el, a mi sikerült is. Visszatérve Morvaországba s *Heiszter* tábornok 6000 emberével egyesülve, Vág-Ujhely felé mentek. A felkelők egész Turnáig hátráltak előlük s ott táborot ütöttek, a döntő ütközet Hamri falunál történt augusztus 3-án, hol *Rákóczy* embereiből 5000-nél több esett el, és a császáriaknak zsákmányul 14 ágyú, 65 zászló és az egész hadi készlet jutott.

A török iga végső lerázása és hazánk teljes helyreállításához még csak a temesi bánát kívántatott, melynek visszavételére *III. Károly* király nagyszerű hadjáratot indított. A hosszú háborúk kifogyaszták a fegyveresek számát, kiűriték a kincstárt, azért *Károly XI. Kelemen* pápához folyamodva kieszközlé, miszerint az egyházi jövedelmek tizedének megajánlása három évre engedtesse meg. A Nagy-Szombatba 1716. évben gyülekezett főpapok (Szörényi László szerémi püspök egykoru s jelenlévő tanunak sajátkezű jegyzéke szerint) nemcsak a jövedelmi tizedet, de ezt felülmúlólag szabad ajánlat fejében — „titulo doni gratuiti, praememoratum decimalium transcendentis“ — még többet is adakoztak. A vág-ujhelyi prépost kétszázötven forintot adott¹⁾.

Lippay halálzási éve ismeretlen, valószínűleg Pozsonyban halt meg s ott is van eltemetve a sz. ferenczrendiek templomában, mert ott a *Lippay* családnak saját sirboltja volt: „Jobbra a főbejárattól a zombori *Lippay* családnak volt a sirboltja“ mondja *Ortway*. (Pozsony város története II. 262. l. jegyzetben.)

Arcképe függ a préposti étteremben. Czimere a templomban diszlik a keresztkút mellett.

14. **Sklabinai és trebosztói báró Révay Béla.** 1719—1733. Született Beczkón 1680. körül. Szülei *Révay László*

¹⁾ Lányi. A magy. Clerus érdemei II. 121.

s orbovai *Jakusith Kataĭin* voltak. 1696. borostyán koszorús. 1697. bölesészettudor. 1703. márczius 22-én pappá szenteltetett. 1719. szeptember 27. vág-ujhelyi prépostnak választott. Megválasztása ellen a *Pongrácz* és *Esterházy* családok tiltakoztak, hivatkozva *Hassko* végrendeletére, de Révay igazolta jogosultságát s meg lett választva.

Érdemei vannak a templom körül, melyet 1729. tűz által elpusztítva saját költségén újra épített. Ő vétette körül a templomot kőszánczal, minthogy ez esuszamlós dombon építve, repedezni kezdett. A most is használatban lévő ezüst pásztorbot az ő ajándéka.

1723. évi pozsonyi országgyűlésen erélyesen szót emelt az andódi birtok visszaszerzése érdekében, de siker nélkül. 1728. december 26. egy irtványföldet, mely *Hassko* halála után elidegenítve lett, visszaváltott.

1732-ben helytartósági tanácsos s egyszersmind széplaki apát lett. Meghalt Pozsonyban 1733. október 9-én. Arezképe a préposti lak éttermében „meritis clarus“ felírással díszlik.

15. **Vásonkeői gróf Zichy Ferencz** 1734—1743. Született Homonnán 1701. Szülei gróf *Zichy Péter*, Szabolcsmegye főispánja, val. titkos tanácsos és homonnai gróf *Drugeth Klára* voltak. Homonna örökös ura. A bölesészeti tanfolyamot a bécsi Pazmaneumban 1718. végezte. A theológiát a római sz. Apollinaris intézetben kezdte tanulni, befejezte pedig Olmützben. Már mint tizennyolcz éves növendék a sz. Györgyről czimzett szerencsi apátságra kineveztetett 1724. ápril 10. pappá szenteltetvén, már 1725-ben nagyváradi kanonok és városi plebános lett; 1727. július 2. esztergomi kanonok; 1731. júliusban nyitrai főesperes. Mint ilyen meglátogatta 1732. főesperesi kerületének plebániáit. 1734-ben lemondott a kanonoki stallumról, miután ugyanez év január 11-én vág-ujhelyi prépostnak választatott meg. Az elzalogosított felső malmot visszaváltotta, a templom tornyát 1737. fehér bádoggal fődette. Mint vág-ujhelyi prépost czimzetes novii és felszentelt botri püspök lett.

1743. szeptember 6-án a gyöngélkedő *Groll Adolf* győri püspök mellé segédpüspökké, ennek elhalálzásával győri

püspökké neveztetett ki, mely széken negyven éven át dicsően és mint a legjobb atya kormányozta egyházmegyéjét.

Meghalt Győrött 1783. június 8-án, éppen pünkösd vasárnapján. Arezképe a préposti diszteremben függ.

16. **Sklabinai és trebosztói gróf Révay Antal** 1744 — 1780. Született Kis-Selmecezen, Turóczmegyében, 1718-ban. Atyja *Péter*, tábornok, anyja galanthai gróf *Esterházy Krisztina* volt. Sklabina és Blatnicza örökös ura, Turóczmegye örökös főispánja. Mint az egyetemes konviktus tanulója 1737. borostyán koszorús, 1738. a bölcselet tudora lett. A theologiát a Pázmány intézetben végezte, hol 1741. mint klerikus a rátóti prépostságot nyerte, melynek jövedelmeit egész vág-ujhelyi préposttá történt megválasztásáig élvezte. 1743-ban pozsonyi kanonok lett, reá következő évben pedig október 1-én vág-ujhelyi prépost. Kérelmére engedélyt nyert 1744. december 18. *XIV. Benedek* pápától, hogy e két javadalmat együtt élvezhesse. Ugyanigy engedélyt kapott ugyane pápától, hogy az esztergomi kanonokság javadalmát, melyet 1752-ben nyert, a prépostival egy időben birhassa. Ugyanez évben lett sasvári főesperes.

1747. kiváltotta ezerötven forintért a sör- és szeszfőzdet A Stibor-féle alapítvány értelmében a mézárszékek joga Vág-Ujhelyen egyedül a prépostot illetve, valamint az italmérési jog is. E jogok, mint az 1780. évi *Canonica Visitatio* mondja, idővel feledésbe mentek. E jogot régen a protestantizmusra tért beczkói kegyurak magukhoz ragadták. A prépostságot bitorló lutheránus lelkészek, kiknek hivataloskodásuk kizárólag a kegyurak jóakaratótól függött, féltve állásukat, nem merték a mézárszék valamint az italmérés jogának kérdését bolygatni. *Györgyövícs* ugyan visszaszerezte volt e jogot, Beczkó urai azonban újból maguk számára akarták azt biztosítani 1757-ben, de szándékuk kivitele *Révay Antal* erélyén hajtótörést szenvedett. Az italmérési jognál az ügy pörre került és a helytartó tanács 1758-ban végzést hozott, mely szerint a vág-ujhelyi prépost Kisasszony ünnepe nyolezadában szeszes italokat mérni jogosittatik. A mézárszéki jogot 1761-ben szintén per útján szerezte vissza. A vág-ujhelyi alsó mal-

mot hétszázhusz forint költséggel javította, úgyszintén a pöbedimi malmot hatszáznyolezvan forinton. — A templomnak új orgonát szerzett és egyházi ruhakészletét gyarapította.

1754. választott koreolai püspök lett, 1757. pedig *Csáky Miklós* primás által millevitai püspöknek szenteltetett. Ő lett egyszersmind 1776-ban az első rozsnyói püspök. Három évvel reá, 1779. a rozsnyói széket a nyitraival eserélte fel. Még mindig a vágújhelyi prépostság birtokosa, ezen javadalomról csak nyitrai püspök korában, 1780. október 1-én mondott le.

Meghalt Mocsonokon 1783. december 26-án. Arcképe megvan a préposti étterem falán.

17. Keresztszegi és adorzáni gróf Csáky Miklós 1781—1785. Született 1757. mint *gr. Csáky Imre*, helytartósági tanácsos és nemes *Engel Rozália* magzatja. Szepesmegye örökös főispánja. A theologiát Rómában tanulta, innen visszatérve 1781. január 29-én vág-ujhelyi prépostnak választatott. A javadalmat prépostságának rövid ideje alatt békésen kormányozta, 1785. május 24. ugyanis esztergomi kanonoknak kineveztetvén, lemondott a prepostságról. Mint vág-ujhelyi prépost nyerte a csöpöfeői préposti ezimet is.

A káptalanban az éneklő kanonokságig vitte. Midőn pedig a káptalan Nagy-Szombatból Esztergomba visszaköltözendő volt, betegeskedése okából engedélyt nyert, hogy Nagy-Szombatban maradhasson, hol jótékonyága miatt mindenki által tisztelve 1824. márczius 9-én jobb létre szenderült. Minden ingó vagyonát a szegényeknek hagyta. Arcképe megvan a prépostság éttermében.

18. Báró Gabelkhoven Antal 1785—1825. Thurn, Schalegg, Forchtenegg, Wiederries és Helfenberg ura; származásra nézve svéd. Született Bécsben 1759. Szülei, báró *Gabelkhoven Zsigmond Ignác* és ghimesi és gácsi *gróf Forgach Francziska* voltak. 1776. kispapnak felvétetvén, a theologia első évét a sz. Istvánról címzett papnöveldeben, a többbit a római sz. Apollinaris intézetben végezte s tudorrá avattatott. Rómából visszatérve az érseki udvarnál levéltárnok, utóbb nagy-szombati káplán lett. Innen a vág-ujhelyi kegyurak 1785. egyhangulag prépostnak választották.

1788. *Batthány* bibornok érsekprimás egyházi látogatást végzett Vág-Ujhelyen. 1792. Gabelkhovenre bízott az eltörölt szerzetes rendek kegydíjat élvező tagjainak a szegényházbani ápolása s élmezése. A préposti javadalom az idők mostohasága s részint ügyetlen kezelés folytán csak kevés jövedelmet hozott, úgy hogy csak hétszázhusz forint és hetvenegy denár volt a bevétel. Ennélfogva Gabelkhoven úgy a bóssaezi malmot négyezer forintért, mint a préposti kertet, részekre felosztva elzalogosította. 1813. évi augusztus 26-án a Vág kiáradván a préposti kertet teljesen elöntötte és az üvegház is összedőlt.

1805. december 7-én az austerliczi esata után visszatérő *Sándor* orosz czárt egy napra vendégül fogadta, mely alkalommal a czár orosz szokás szerint vendéglátójának kezét esékolt. Ekkor történt, mint ezt az egykorúak elmondása után hallottuk, hogy egy deputáció, akarván a czárnak tisztelegni, jelentkezett; de a vesztett esata miatt elkeseredett czár e szavakkal utasította vissza szárnysegédje által a deputációt: „Ich seh . . . . . auf die ganze Deputation“.

Gabelkhoven jellemzésére, a kik ismerték, állítják, hogy humoros, barátságos volt, és a szomszéd plebánosokkal barátságos levelezést folytatott. Különösen kitüntette barátságával *Sztraka József* nevű, Nagy-Szombatban tartózkodó kiérdemült plebánost, kinek ilyen humoros ezimet irt: „Velebnému Pánu Jozefovi Sztraeskovi“, ki viszont ekképen felelt: „Osvietému Pánu baronovi Gabel-hovenkovi“.

Gabelkhoven legkedvesebb foglalkozása volt a keleti (görög, héber) nyelvek. Ezen tanulmánya kedvesebb volt neki a gazdaságnál, melylyel nem sokat törődött. Betegségét gyógyítandó Bécsbe ment, hol 1825. márczius 17. elhalálozott. Tetemei Vág-Ujhelyre hozva, a templom sírboltjába helyezettek. Arezképén, mely a préposti étteremben függ, még mint a sz. ^pollinaris intézet növendéke van ábrázolva.

19. **Aaráncs-berényi gróf Berényi Antal** 1825—1852. Született Bodokon, Nyitra megyében, 1795. szeptember 24. Szülei *Zsigmond* es. kir. kamarás és óvári és sz.-miklósi gróf *Pongrácz Julianna* voltak. Mint győr-egyházmegyei pap-

növendék a theológiát a pesti központi papnöveldeben végezte és 1824. augusztus 23. pappá szenteltetvén, Esterházy herceg udvari káplánja lett.

Már a következő 1825. évi augusztus 5-én vág-ujhelyi prépostnak választatott. Választásakor némi villongások jöttek közbe. Nagynénje báró Révay Antónia született Berényi grófnő, látva fiatalságát és az élet küzdelmeiben tapasztalatlanságát s járatlanságát: minden áron ellene volt megválasztásának és aggodalma meg is valósult. Berényi midőn a préposti javadalmat elfoglalta, az már elődjének rossz gazdálkodása és az idők mostoha viszonyai miatt nem hozta meg a tisztességes jövedelmet, és a viszonyok még rosszabbodtak, midőn a javadalom egy fiatal, jövőjével nem gondoló, mulatni szerető és a könnyelműségig életvidor prépost kezeibe került, kinek még könnyelműbb barátai is segítettek, hogy a meglevő könnyebben eltűnjék. A mi nek tehát előreláthatólag be kellett következni, az be is következett, a — vagyonsbukás, a esőd.

Mégis egy érdeme van: alatta a torony a mai alakjában készült, valamint a préposti lakban a lépcsőház is.

1847. évben *Kopácsy József* primás engedélyével Amerikába vitorlázott, hol is New-York és Rochesterben mint hitküldér működött. Amerikából visszatérve, 1852. január 29. beadta lemondását a prépostságról.

Lemondása után *Sczitovszky János* érsek-primás lakás és asztalra magához fogadta, sőt az egyházmegyei nyugdíjalapból nyert díjat is a magából megtoldotta, úgy hogy *Berényi* tisztességesen és nyugodtan élhetett volna öreg napjaira. Ámde ő nyughatatlan lélek volt. Alig élvezte két évig a primási kegyet, már ismét Amerikába evezett, és most a buffalói egyházmegyében mint hitküldér működött. Onnan visszatérve nem jött többé Esztergomba, hanem Nagy-Szombathban az elaggott papok házában húzta meg magát, a hol 1859. október 1-én elhalálozott.

Berényi szép tehetség volt és sok nyelvet beszélt. Zenekedvelő is volt, Esztergomban az ünnepies nagymiséknél szeretett hegedűt játszva közreműködni. Mint szigorú rubricista, mindig Gavantust idézte. — Jellemző, a mit lemondásakor

Szitzovszky mondott neki: „Önnek itt kellene ülni, a hol én ülök most, ha magát és állását megbecsülte volna.“

20. Monostori Barinyay József István 1853—1871. Született Pápán 1812. június 18. Szülei: *Nep. János* és *Majer Anna*. — A bölesészeti és theologiai tanulmányokat Nagy-Szombatban végezte, és 1835. június 24. pappá szenteltetvén, Nagy-Marosra mint kíségitő, nemsokára azután Máriavölgybe rendes káplánnak küldetett. 1837-ben nagy-szombati szentszéki levéltárnok, 1839. ugyanott szentszéki jegyző és titoknok, 1852. a primási egyházi iroda igazgatója lett.

Az eddigi szokás ellenére, mely szerint a kegyurak mindig családjuk egy papi tagját szokták volt a préposti székre választani, hivatkozván *III. Ferdinand* király 1648. november 21. kelt adománylevelére, ezuttal az abszolutisztikus kormány nyomásának engedve, és sok huzavona után, *Szitzovszky* primás által előterjesztett három idegen jelölt közül 1853. október 24-én *Barinyait* egyhangulag választották meg. A választás alkalmával azonban kiderült, hogy *Barinyay*, és pedig főtörvényszéki ítéletek szerint, szintén az adományozó *Bánffy* családhoz tartozik. Mit tehát a kegyurak kényszerítve voltak teendők, a birói bizonyítás után *Barinyayt*, mint a családhoz tartozót, mint atyafit, most örömmel megválasztották.

Barinyaynak az igen elhanyagolva volt javadalom rendezése körül sok érdeme van: Vág-Ujhelyen a préposti lakot kívül-belül megújította és a piacon lévő templom-házat egy emeletre emeltette. A prépostság volt jobbágyaival Pobedimben békésen, Bassóczon, miután azok semmi áron egyezkedni nem akartak, a tagosítást pörrel keresztül vitte. A pobédimi körösmát, mely szalmával volt fedve, eséréppel fődette és a *Gabelkhoven* által elzálogított malmot saját pénzén visszaváltotta. A templomot kifestette.

A vág-ujhelyi zsidók ellen, kik a prépost védelme alá voltak bízva, és ennek ellenében 60 forintnyi évbeli szolgálmányra köteleztettek, 1868. évben vonakodva e kötelességüknek eleget tenni, panasszal fordúlt a magy. kir. vallásügyi Ministeriumhoz, de ott panaszával elutasított azon indokolással,

hogy az egyenjogúsítás után a zsidók ép olyan polgárai a hazának, mint a többiek.

Mint előkelő modorú és közkedveltségű emberben a vág-ujhelyi kerület bizalma benne központosult, és az 1861--1865. években képviselte a kerületet az országgyűlésen.

Meghalt 1871. július 17-én. Utolsó kívánságához képest, hivei között a köztemetőben van eltemetve. Arczképe a préposti étterem falán látható.

21. Szentmiklósi és óvári gróf Pongrácz Adolf 1871. Született Nedeczen, Trencsénmegyében 1837. évi július 15-én. Szülei: *Rudolf* cs. kir. kamarás és szentmiklósi és óvári *gróf Pongrácz Szidonia* csillag kereszties hölgy voltak. A bölesészeti tanfolyamot a pozsonyi sz. Imre intézetben és Nagy-Szombatban, a theológiát Esztergomban végezte. 1859. október 18. pappá szenteltetett. Mint káplán Udvardon működött, honnan 1862. május 12-én *Sczitovszky* primás udvarába hívatott, mint protokolista, 1863. július 20. mint levéltárnok és altitoknok. *Simor* hercegprimásnál mint szertartásmester volt alkalmazva. 1870. szeptember 14. nagy-kéri plebános lett, és már ugyanazon év október havában egyhangulag prépostnak választatott. Még mint primási udvari pap a jeruzsalemi szent sir lovagja lett.

A vág-ujhelyi kerületet 1875-től 1887-ig képviselte az országgyűlésen.

A *Gabelkhoven* által feldarabolt és elzálogosított kertet visszaváltotta és a templomot granbergi *Lippert József* lovag műépítész utasítása szerint izlésesen megújította. A templomi nagy esillár is az ő ajándéka.

Az egyház, haza és embertársai körüli érdemeinek méltatását avatottabb tollra bizzuk.

VII. FEJEZET.

A vág-ujhelyi prépostság kegyurasága.

I. A stiboriczi Stibor család mint kegyúr.

Magyarországon a magasabb egyházi javadalmak adományozása az apostoli királyt, mint főkegyurat illeti. Miután a sz. ágostonrendi kanonokok az odahagyott vág-ujhelyi prépostságot még az ellenreformáció idejében sem reklamálták: a prépostság adományozása az apostoli királyra szállt. Ennél fogva csak jogbitorlás volt, midőn a beczkói urak a sz. ágostonrendi kanonokok eltávozta után hol katolikus, hol meg protestáns papot ültettek a préposti székbe. *III. Ferdinand* ebbeli főkegyúri jogának teljes tudatában s érzetében volt, mikor 1648. november 26-án kelt levelében Beczkó várát s uradalmát a *Bánffy* család nőágon lévő örököseinek adományozván, őket a prépostság eladományozásának jogával is felruházta a szavakon: „Insuper ut collatio Praepositurae Vág-Ujhelyiensis deinceps quoque velut haecenus, maneat in auctoritate et Jurisdictione praefatae Familiae“.

Ez jogalapja annak, hogy a *Bánffy Páltól* leszármazó, a beczkói uradalomban birtokló családok a vág-ujhelyi prépostságot választás útján szabadon eladományozzák. Ők azt ismét valamely szerzetnek adhatták volna: de *III. Ferdinand* ideje óta mindig világi papot választanak meg prépostnak.

Ezt a történelmi folytonosság érdekében előre bocsátva, adjuk az okmányokat, melyek a Stibor család férfiágának kegyúri jogát megállapítják.

Zsigmond király elszámolóán Stibor vajdának ő iránta, valamint neje Mária iránt tanusított hűségét és vitézségét, neki Beczkó várát és Vág-Ujhely mezővárosát minden hozzá tartozó községgel és joggal adományozza, és őt a nyitrai káptalan által ezen új birtokába beigtatni parancsolja. 1406. évben,

„Sigismundus Dei Gratia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Galicie, Lodomerie, Bulgarieque Rex, Marchio Brandenburgensis ac Sacri Romani Imperii Archi-Camararius, nec non Bohemie et Lucenburgensis heres. Omnibus Christifidelibus presentibus pariter et futuris presencium noticiam habituris. Salutem in omnium Salvatore. — Regie munificencie dextera licet ad singulos suos fideles donaria confluere ex officio sue liberalitatis teneatur. Illis tamen generosa prebere debet et omnia, quos continua fidelitatis opera et gratitudo sincera longeveque fidei firma constancia digne recommendat; proinde ad universorum tam presencium quam futurorum noticiam horum serie volumus pervenire, quod cum nos Praelatorum et Baronum et pociorum Regni nostri Procerum Communitatis consilio et sana deliberacione exinde subsecuta id statuentes decreverimus et ubique in Regno nostro fecerimus publice proclamari, ut universe littere Serenissimi Principis Domini Ludovici Regis Hungarie et patris et soceri nostri sub ipsius secreto sigillo, tantum novo ac Excellentissimarum Principum Dominarum Elisabethe matris et Marie contoralis Reginarum dicti Regni Hungarie nostrarum carissimarum felicium recordacionum nec non nostre sub earum atque nostris tam majoribus quam minoribus sigillis super factis quibuscunque et presertim possessionariis pro quibuscunque personis dignitate quavis et condicione fulgentibus ecclesiasticis utputa et secularibus date et assignate pro tollendo omni dubio et movendo scandalo, et ad evitanda multa atque varia, que propter sigillorum ipsarum Dominarum Reginarum deperdicionem nostrorumque tam majoris quam minoris videlicet dupplicitis ex causis et racionibus legitimis contrafractionem in multorum juribus et presertim possessionariis dampna magna et periculosa detrimenta hactenus evenisse potuerint, a festo beati Georgii martyris jam proxime elapso usque festum ejusdem primitus a futurum sub poena revocacionis, annullacionis et cassacionis hujusmodi litterarum non producendarum per nos vidende, examinande, et si opus fuerit sub presenti nostro majori sigillo de novo preparato, confirmande, approbande et ratificande, nec non claritate exhibende deberent conspectiri et presentari. — Tandem fidelis noster Magnificus vir Styborius de Stiborezit alias Vajvoda noster Transilvanus in Nostre Majestatis veniens presenciam exhibuit nobis litteras Nostras privilegiales predicti majoris ut prefertur racionabiliter contracti et promanati nostri sigilli dupplici appensione munitas, tenor quarum duarum litterarum unius videlicet ut nostre patentes littere jam

dicto majori et authentico sigillo nostro simplici consignate, nostram donacionem et perennem collacionem ejusdam Castri nostri Regalis Bolonduth nuncupati, in Comitatu Trenchiniensi existentis ac Civitatis, et oppidi Ujhely appellati in vicinitate dicti Castri habiti et suarum quarumlibet pertinentiarum, sub condicionibus modis, distinctionibus et formis ac adhibicione facultatis in tenore ejusdam littere nostre donacionalis limpide expressatis, et alterius honorabilis Capituli Ecclesie Nitriensis privilegialis legitimam statucionem ejusdem Castri nec non Civitatis et oppidi Ujhely appellati ac suarum quarumlibet pertinentiarum per eodem Stiborio suisque heredibus et posteritatibus universis nostre factas limpide explicatam, transumptione ac confirmacione in se habentes tenor infrascripti supplicans exinde Nos humillimi prece subjectiva, ut easdem quoad omnes earum continencias, articulos et clausulas, tum modis, formis et facultate in eisdem distinctis et specificatis, ratas, gratas et acceptas habendo, nostrisque litteris privilegialibus supradicto novo nostro authentico sigillo emanandas verbotenus inseri et redigi faciendo pro ipso suisque heredibus ac posteritatibus universis innovando perpetuo valituris dignemur confirmare. Quorum tenor per omnia sequitur in hec verba:

Sigismundus Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Galicie, Lodomerie, Comanie Bulgarieque Rex ac Marchio Brandenburgensis, Sacri Romani Imperii Archicamararius nec non Bohemie et Lucenburgensis heres. Omnibus Christifidelibus tam presentibus quam futuris, presencium noticiam habituris. Salutem in omnium Salvatore. — Grata subditorum obsequia grata debent premia reportare et precipue regie interest sublimitati, ut suos ministros magnificent et eximiis decoret honoribus. Illos tamen, ut dignis condigne reprehendat bravia, poerioribus attollat insigniis dignitatum et uberiori retribucione prosequatur, quos dignos agnoscit et ingencior recommendat excellencia meritorum. Proinde ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire litterarum, quod fidelis noster dilectus Magnificus vir Dominus Stiborius de Stiboritiez Vajvoda noster Transilvanus, nec non Posomiensis et de Zolnok Comes in Nostre Majestatis accedens presenciam, exhibuit nobis quasdam duas litteras, unam videlicet patentem majori et authentico sigillo nostro simplici consignatam de super nova Nostra donacione et perhennali collacione ejusdam Castri nostri Regalis Bolonduth nuncupati in Comitatu Trinchiniensi existentis ac Civitate et oppido Ujhely appellati in vicinitate dicti Castri habiti ac suarum

quarumlibet pertinenciarum sub condicionibus, modis, distinctionibus et formis ac adhibicione facultatis inferius ejusdem in tenore littere nostre donacionalis limpide expressatis, et aliam honorabilis Capituli Ecclesiae Nitriensis privilegialem sub ejusdem Castri nec non Civitatis et oppidi Ujhely appellati ac suarum quarumlibet pertinenciarum legitima statuacione pro eodem Domino Stiborio suisque heredibus et posteritatibus universis uti factis, confectas tenor subsequencium, supplicans exinde Nostro humillimi prece subjectiva et devota, ut easdem binas litteras, quoad omnes earum continencias, clausulas et articulos in modis et formis in eisdem distinctis et specificatis ratas, gratas et acceptas habendo, Nostrisque litteris privilegialibus verbotenus inseri faciendo pro ipso suisque heredibus et posteritatibus universis innovando perpetuo valiturum dignaremur confirmare. Quarum unius utputa Nostre littere patentis tenor sequitur per omnia in hec verba:

Nos Sigismundus Dei gracia Rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Marehio Brandenburgensis etc. Memorie commendantes tenore presencium significamus, quibus expedit universis. Quod nos attentis gratuitis fidelitatibus et fidelium obsequiorum laudedignis meritis, quibus fidelis noster dilectus nobilis et strenuus vir Dominus Styborius de Stiboriez aulae nostrae miles, agilitate strenua et aliis multiplicibus famosis actibus, non expavescens pro nostri honoris incremento personam suam, res et bona variis exponere periculis, nobis se placidum exhibuit hactenus et exhibet de presenti et in futurum promptissime et animo constanti esset exhibendus. Reductis itaque in memoriam Nostre Celsitudinis tam premissis fidelitatum constanciis, quam etiam gratis famulatus per eundem Dominum Styborem condam Domino Ludovico patri et olim Elisabethe matri Regi et Regine Hungarie nostris carissimis felicium recordacionum, ac inelyto Domine Marie Regine Hungarie consorti nostre percare sub diversitate locorum et temporum a longis retroactis annis legaliter exhibitis, pro cuius etiam relaxatione laborando, idem, per detentores ejusdem Domine Marie Regine similiter captus extitit, et diutius in eadem captivitate graviter detentus, sique ferventibus his temporibus adversus Nos et sacram nostram Coronam suggerente consuetudinis inimico multis nominatim et hostilium incursum procellis intrepidis animis quam plurima sustinendo gravamina fere dispendia ac multarum perferendo discrimina personarum, prout omnia premissa Prelatis et Baronibus nostris patent manifeste. — Quorum omnium consideracione, quamvis sua ingenua virtus magna

a Nobis meretur, in aliqualem eorumdem suorum serviciorum recompensam, et ut ipse eo fervencius de cetero Nostris obsequiis valeat insudare, Castrum nostrum Regale Bolonduth nuncupatum in Comitatu Trinchinlensi existens cum Civitate et oppido Ujhel appellato, in vicinitate dicti Castris habitato, ac cum oppidis et villis et ejusdem Castris universis pertinentenciis, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, pratis, fenetis, pascuis, aquis, rivulis, aquarum decursibus, montibus, vallibus, silvis, rubetis, nemoribus aucupacionibus, venacionibus et molendinis, nec non censibus, redditibus, proventibus et emolumentis, theloniis, collectis, daciis et singulis solucionibus, libertatibus, graciis, prerogativis et aliis quibuscunque juribus et jurisdictionibus, quorumcunque nomine vocitentur, de quibus alias fieri deberet mencio specialis, cum proprietate dominio et potestate; nec non Jure Patronatus Ecclesiarum Parochialium et aliorum beneficiorum presentacionibus, nil juris et domini, seu proprietatis Nobis seu Successoribus nostris Regibus Hungarie in eodem Castro prorsus reservando, sub suis veris metis et antiquis, quibus dictum Castrum hactenus per Nos aliosque Dominos Reges Hungarie Predecessores Nostros aliosque suos possessores tentum, habitum fuit et possessum, de seitu, consensu et beneplacita voluntate dicte preclare Domine Marie Regine Hungarie consorti nostre amantissime, Prelatorumque et Baronum Nostrorum maturo prehabito consilio, ipsi Domino Styborio de Styboricz ex certa Nostre Majestatis sciencia et omni eo jure, quod idem Castrum et sue pertinencie Nostre rite incumbunt collacioni, nove nostre donacionis titulo de manibus Nostris Regiis dedimus, donavimus et contulimus, ymo damus, donamus et perenniter effective conferimus his limitationum moderacionibus presentibus clare interjecte, ut idem Dominus Styborius dictum Castrum Bolonduth et ejus pertinencias universas nobili Domine Dobrochna vocate conjugis sue in vita pariter et in morte dandi, legandi, donandi et adscribendi, meram, tutam libertatem et plenam habeat, harum serie concedimus facultatem. Ita tamen ut post occasum seu obitum ipsius domine Dobrochna dictum Castrum et ejus pertinencie universe de dicta domina Dobrochna ad heredes ipsius Domini Styborii devolvantur pleno jure in eorum tenendi, possidendi pariter et habendi. In casu vero, quo prefatum Dominum Styborium et ejus soboles et proles sine superstitibus et absque heredum solacio orbari et decidere contingeret, ex tunc dictum Castrum Bolonduth cum omnibus ejus pertinentenciis, villis, tributis, et aliisque quibusvis utili-

tatum integritatibus a prefato Domino Styborio et suis heredibus ad egregios viros Andream et Niconem de dicta Stiboricz, fratres ipsius Domini Stiborii carnales, eorumque heredes, heredumque suorum successores et posteritates universas, premissis nove nostre donacionis titulo devolvantur, pleno jure per eosdem perpetuo et irrevocabiliter possidendum, tenendum pariter et habendum. Salvis tamen juribus alienis. Adjicientes etiam, quod dictus Dominus Styborius sicutque heredes et successores pronunciati dictum Castrum Bolondoth cum omnibus suis pertinentiis ut est prehabitu, vendendi, alienandi et obligandi cuicumque seu quibuscunque voluerint, pro suo et successorum ac heredum prenotatorum commodo et utilitate sicut ipsis melius videbitur expedire, habeant facultatem. Harum nostrarum testimonio litterarum mediante. Datum sub feria quinta post festum beate Margarethe virginis et martyris. Anno Domini Millesimo trecentesimo octuagesimo octavo (1388).

Alterius vero, videlicet annotati Capituli Nitriensis littere privilegialis tenor is est: Serenissimo Principi Domino Sigismundo Dei gracia inelyto Regi Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. ac Marchioni Brandenburgensi etc. Domino ipsorum metuendo, Capitulum Ecclesie Nitriensis. Oraciones in Domino debitas et devotas. Litteras Vestre Serenitatis statutorias majori sigillo Vestro consignatas, honore quo decuit humiliter recepimus in haec verba: Sigismundus Dei Gracia Rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. et Marchio Brandenburgensis etc. Fidelibus suis Capitulo Nitriensi salutem et Graciam. Cum Nos Castrum Nostrum Bolonduth nuncupatum, in Comitatu Trinchiniensi habitum cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis universis ac cum civitate et oppido Ujhel appellato ad ipsam Castrum rite spectantibus et pertinentibus, mediantibus aliis litteris Nostris exinde confectis fidei Nostro dilecto nobili viro, strenuoque militi Domino Styborio de Stiboricz suisque heredibus et posteritatum cunctarum sobolibus, pro suis fidelibus, sinceris et fidelitatum preclaris meritis nove Nostre donacionis titulo in perpetuum duxerimus conferendum. Ita videlicet, ut in casu, quo prefatum Dominum Styborium . . . heredes semini et sobolum heredum orbari contingeret, ex tunc predictum Castrum et pertinencie ipsius universe ad Egregios viros Andream Poteschi et Nicolaum Bidloczky de Styboricz, predictos fratres suos carnales ipsorumque heredibus et heredum eorum successoribus devolvi debeant et redundari pleno jure, ipsumque in Dominium eundem et omnium suarum pertinentiarum legi-

tine volumus introduci; si contradictio cuiquam ei non obviret in hac parte. Ideo fidelitati Vestre firmiter precipiendo mandamus, quod mittat hominem pro testimonio fide dignum, quo presente Petrus filius Thome de Strazi vel Benedictus de Thurócz altero absente homo noster ad facies predicti Castri Bolonduth appellati et cunctarum suarum pertinenciarum, vicinis et Commetaneis suis universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, introducat prefatum Dominum Styborium in Dominium eidem et suarum pertinenciarum, statuatque ipsum eidem sub premissis Nostre nove donacionis titulo perpetuo possidendum habendum, si non sit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, citet ipsum contra annotatum Dominum Styborium Nostram in presenciam ad hunc competentem, rationem contradictionis eorum reddituri, et presentet ipsius Castri introductionis et statucionis seriem simul cum nominibus villarum ad idem pertinencium vel nomina contradictorum et citatorum, si qui fuerint cum anno assignato Nobis fideliter rescribat. Datum in Zolio secundo die festi divisionis Apostolorum. Anno Domini Millesimo trecentesimo nonagesimo octavo (1398).

Nos igitur mandatis Vestre Serenitatis obedire cupientes, ut tenemur, cum eodem Magistro Benedico de Thurócz homine Vestro in dictis litteris Vestris nominatim expresso Magistrum Benedictum Praepositum Nitriensem et Concanonicum nostrum ad premissa exequenda nostro pro testimonio duximus transmittendum. Qui demum ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt, quod ipsi in Octavis festi Assumptionis Virginis Gloriose proxime preteritis et aliis diebus ad id aptis seu sufficientibus ad faciem Arcis Bolonduth appellati et cunctarum pertinenciarum suarum, vicinis et commetaneis suis universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, prefatum Dominum Styborium in dominium ejusdem Castri et suarum pertinenciarum introduxissent, statuissentque ipsum eum ejusdem pertinenciarum eidem sub premissis nove Vestre donacionis titulo perpetuo possidendum, tenendum et habendum. Ubi legitimis diebus permansissent nullo contradictore inibi apparente. Nomina autem possessionum seu villarum predicti Castri hae sunt: prima Civitas similiter Bolonduth, Prona villa, Pogranfalva, Nogoës, Ujfalu, Mnisith, oppidum Ujhel, Zernye, Leszko, Podhrad, Bosath, Aluzith, Chertek, Kocsith, Iváni, Milite, Torbok et Ravazd. In cujus rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes litteras nostras privilegiales, authentici sigilli nostri munimine roboratas eidem duximus concedendas. Datum decimo die diei

introductionis et statucionis predictarum. Anno Domini supra dicto. Magistro Johanne lectore Ecclesie nostre predictae existente.

Nos itaque instantissimis et modestis ipsius Domini Styborii vajvode supplicationibus antefatis per ipsum Nostre humiliter porrectis Majestati Regie Benignitate exauditis et propiciis admissis pretextatas binas litteras nostram videlicet patentem et annotati Capituli Nitriensis privilegialiter emanatas non abrasas non cancellatas nec in aliqua sui parte suspectas, sed prorsus omnis suspicionis vicio carentes, ymo mere veritatis integritate prepolentes, presentibus de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali insertas, quoad omnes earum continencias, clausulas, articulos acceptamus, approbamus et ratificamus eas: nihilominus requirentibus fidelitatibus et fidelium servicionum preclaris mencionibus memorati Domini Styborii per ipsum Sacre Corone Regie nec non Reginalibus et Nostre Majestati, cum sinceritate, zelo, evigilancia curiosa strenuaque milicia et solitudine indefessa, non parcendo persone et rebus suis, sed in pluribus expedicionibus, Nostris et Regni Nostri casibus et eventibus, sed locorum et temporum incumbentibus sublimiter non expavescendo pre suis preturpibus exhibuit impensis. Prelatorum et Baronum nostrorum consilio uniformi Regia auctoritate et potestatis plenitudine ac ex certa sciencia Nostre Majestatis pro eodem Domino Styborio suisque heredibus et posteritatibus universis, simul cum premissis novo Nostre donacione et perennali collacione ac statuacione ejusdem Castri et Civitatis seu Oppidi Ujhel vocati et suarum quarumlibet pertinentiarum cum condicionibus, modis, distinctionibus et formis ac attributionem facultatum, superius in tenoribus dictarum geminarum litterarum laicius explicatis et enodatis, innovantes perpetuo valiturum confirmamus presenti scripti Nostri patrocinio mediante, sine duntaxat prejudicio juris alieni. In cujus rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus eidem litteras Nostras privilegiales pendenti et authentice sigilli Nostri dupplici munimine roboratas. Datum per manus Reverendissimi in Xto patris et Domini Domini Joannis de Kaniza Archi-Episcopi Strigoniensis, loci ejusdem Comitatus perpetui nec non Primatis et Apostolice Sedis Legati et Aule nostre Regie sumpmi Cancellarii, dilecti Nobis fidelis. Anno Domini Millesimo trecentesimo nonagesimo nono (1399), duodecimo XII kalendas mensis Decembris. Regni autem Nostri tredecimo. Venerabilibus in Xto Patribus et Dominis Valentino tituli Ste Sabine Sacro Sancte Romane Ecclesie

Cardinale et Ecclesie Quinque ecclesiensis Perpetuo Gubernatore, ac eodem Domino Joanne ipsius Strigoniensis, Nicolao Bubek Colocensi, Andrea Spalatensi, et altero Andrea Ragusiensi Archiepiscopis, Luca Varadiensis, Martino Transilvane, Eberhardo Zagrabiensi, Stephano Cyko Agriensis, Joanne Bosnensis, Michaelae Vesprimiensis, Joanne Jauriensis, Petro Vacyensis, fratre Thoma Syrmiensis, Petro electo Nitriensis, fratre Georgio Chanadiensis, Grisogono Traguriensis, Francisco Scardonensis, Ladislao Tynniniensis, Joanne Noviensis, Antonio Sibinicensis, Nicolao Corbaviensis et Leonardo Segniensis Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias Dei feliciter Gubernantibus; nec non Magnifici viri Detrico Bubek, Regni Hungarie Palatino, eodem Styborio de Styboricz Vajvoda nostro Transilvano et Comite de Zolnuk; Comite Frank filio condam Konye Bani, Judice Curie Nostre: Nicolao de Gara Dalmaeie et Croacie predictorum ac tocius Selavonie; Francisco Bubek et Joanne de Marouth Machoviensibus Banis, honore Banatus Zevriensis vacante, Georgio filio Jakeh de Kusal Tavernicorum; Stephano de dicta Kaniza Janitorum; Joanne Groff Dapiferorum; Emerico de Peren Pincernarum; Joanne filio Magistri Ladislai filii condam Comitis Stephani Bubek Agazonum nostrorum Magistris; eodem Styborio Comite Psoniensi, aliisque quam plurimis Regni Nostri Comitatus tenentibus et honores.

Nos itaque humillimis et devotis ipsius Styborii supplicationibus autefatis per ipsum Nostre humiliter oblatis Majestati Regia benignitate exauditis et clementer admissis, prefatas litteras Nostras privilegiales non abrasas, non cancelatas, nec in aliqua earum parte suspectas, sed omni prorsus suspicionis vicio carentes, ymo vere et sincere veritatis integritate prepolentes, presentibusque de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas, quoad omnes earum continencias, clausulas et articulos acceptamus, approbamus et ratificamus eas; nihilominus requirentibus multiphariis preclaris laudum preconio attolendis complacenciis ac laude dignis fidelibus multimodis obsequiis, quibus idem fidelis Noster Dominus Styborius Wajvoda a multis retroactis temporibus, ymo pene sue juventutis gadibus preclare fidelitatis, sincera complacencia pre ceteris suis participibus eminencius presignatus de virtute ad virtutem ingenti aviditate progrediens jugiter et solerter Nobis et sacro nostro Diademati adeo studuit complacere, ut Noster Regius animus in amoenitate optata, quam sepius mitissime conquievit. — Que quidem servicia et alia gesta ipsius Domini Styborii ad plenum per-

stringere longum esset, et presentibus propter eorum prolixitatem inserere tediosum. Tamen ad posteriorem memoriam de universalibus ad particularia et de specialibus ad singularia descendendo, et multa ad pauca reducendo et longa ad brevia et modica succincte restringendo; aliqua de ipsius Domini Styborii factis meritoriis presentibus duximus explicanda. Nam tempore quo nonnulli nostri regnicole in profundum malorum mersi, ymo detestabilis sathane spiritu aflati, manus ipsorum violentas in persone nostre offensam et contumeliam iniecerunt, Civitatemque et Castrum Nytriense in nostrorum fidelium offensam et detrimentum gentibus armatis, victualibus et aliis apparatus opportunis munivissent, idem Dominus Styborius congregata egregia et copiosa comitiva militum, procerum, nobilium tam regnicolarum nostrorum, quam alienigenarum, non sine gravibus expensis et thesauri sui larga distribucione, vexilloque suo potenter et patenter elevato, in offensam ipsorum nostrorum infidelium et rebellium insurgendo, Civitatem et Castrum prefatas, viriliter, grandes in corpus suum ibidem sufferens lesiones, expugnavit et usque felicem nostram liberacionem spretis perimpensis et penitus prostergatis multis allecionibus, donorum honorumque amplissimis promissionibus, per ipsos nostros infideles sibi pollicitis, cum dicto suo vexillo, copiosa, ut premisimus caterva pugnatorum, armis micantibus bellicis premunita, ipsis nostris infidelibus invitis campum tenuit et servavit exercituaalem, eisdem repugnando, damnaque et gravia detrimenta in personis, possessionibus, rebus et bonis eorum inferendo; ex quo tam laudabili et strenuo processuum suorum actu non ambigimus liberacionis nostre exordium inchoasse. — Denique a condam Benedicto de Turuch ab eodem Domino Styborio Castrum Suraa pro honore tenente et ab obediencia debita ac fidelitatis observancia se avertente, ad dictosque nostros infideles declinante, idem Castrum pluribus bellicosis laboribus et exercitiis strenuis sanguinis etiam proprii copiosa effusione manibus nostris Regiis vendicavit. — Tandem castellum Skathan Episcopatus Nitriensis, per infidelitatem castellani familiariumque condam Domini Petri tunc ibidem Episcopi expugnacione gravissima nostre Regie obediencie subjugavit. — Castella tandem duo Krompa et Crakovan nuncupata a quibusdam Moravis fraudulenter et nequiciose optenta, multorum nobilium tam forensium quam indigenarum, alterius etiam status hominum morte acerbissima, et quasi immensi sanguinis effusione, vulnerum etiam letalium in personam propriam exceptione nobis et sacre Corone nostre

recuperavit. Sane his laudabiliter prehabitis, nobisque ad Regnum Nostrum Bohemie hereditarium accedentibus et negotia nostra arduissima in ipso eotunc ingruencia feliciter disponentibus, nonnulli Praelati, Barones, Proceres et Nobiles ingrati et immemores beneficiorum a Nostra Celsitudine largissime perceptorum, rebellionis calcaneo ducti, ymo spiritu protervie seducti, a sinu clemencie nostre se avertere attemptando, inito fraudulentulo consilio, quemodo nedum Dominum justum spernendo refutarent, ymo deterius Dominum naturalem ab eis eliminassent, sicque tractantes et hinc inde ruminantes, quomodo alium Regem eligendo vota eorum devia in crimen lese Nostre Majestatis in personam Ladislai filii condam Caruli de Duracio direxerint, ejus tandem banderium erigendo per diversa loca Regni, in ejusdem et regnicolarum nostrorum devastacionem et incommoda detulerint, et quod nefandius est, in locis Capitulorum et Ecclesiarum, cum reliquiarum processionibus idololatrie perfidia dictum banderium venerari disposuerunt, prefato Ladislao plurimas Civitates, possessiones et loca, signanter in Dalmacia et Croacia subjugari faciendo. Ipsis namque temporibus annotatis dominus Styborius Wajvoda, uti inter nostros fideles partibus in eisdem fidelior, constancia et invincibili fidelitate presignitus, pro nostri status honorisque conservacione, sed et cuncta sua ac suorum fortune casibus subjiciens, et mori sibi ita luerum uti vivere reputans, ipsorumque nostrorum infidelium elatam proterviam et protervam superbiam, mentesque livore a diu concepti rancoris tumentes elidere, velut fortis agonista cupiens cetera auxilia pro defensione, recuperacione et conservacione justicie et non minus Reipublice suppliciter implorato, una cum sua et aliorum fidelium nostrorum ipso duce existente comitiva, equis longe dimissis, naves ascendendo per cursum Danubii civitatem et Castrum Jaurinense, tunc apud manus nostrorum infidelium habitum et existens, cum ingenti laborioso certamine, et multorum suorum asseclaram sanguinis effusione expugnando obtinuit, et nostre dicioni subjugavit. Ibique et in continenti Civitatem et Castrum ad manus fidelis nostri dilecti Magistri Joannis filii condam Domini Nicolai de Gara Palatini, qui una cum Domino Nicolao nunc Regni nostri Palatino, fratre suo carnale pro nostri status conservacione et honoris augmentacione Nostram Majestatem sicut in prosperis ita in adversis nullatenus deserere volentes, a dictis nostris infidelibus dampna magna et ingenia pertulerunt detrimenta, ad nostre Majestatis honorem et eorum saltem aliquale relevamen et subsidium consignavit. —

Audito siquidem, quod multe gentes armigere, Italice et Neapolitane, ac alie ab obediencia Sacre Nostre Corone tunc devie, equites videlicet et pedites, sub vexillo annotati Ladislai filii Caruli per ipsos nostros infideles in Regem temere electi, et per eum ad ipsorum instanciam, una cum et sub predicto vexillo suo in Regnum nostrum, in ipsius Regni et regnicolarum, fidelium videlicet nostrorum devastacionem et oppressionem destinate in villa Sebes prope oppidum Papoeh Comitatus Soproniensis, fixis tentoriis inani securitate ducti, descendissent, idem Dominus Styborius leonina suscepta audacia, persone sue et suorum non observans, nec advertens discrimina, opportunitate captata debita, in eosdem una cum suis asseclis, nostrisque fidelibus tam viriliter irruit et tam potenter, quod ipsis inimicis pro majori parte in fugam conversis, aliis vero in ore gladii cesis, ablatiis penitus eorum sacris atque bonis, et in predam conversis, vexillum ipsius Ladislai filii Caruli totaliter diruit et per omnia laceravit. Demum arrepto ab inde cum suo exercitu, celesti dono triumphali potitus victoria, felici et prospero itinere ad Civitates nostras primo Albaregalis et subsequenter Budensem, cives nostros et incolas dictarum civitatum in firmissima fidelitate nobis observata persistentes, ut in eadem ulterius perseverare non desistant, confortaturus, et si opus fieret, auxilium eisdem impensurus accessit, nostrum felicem adventum ad Regnum Nostrum subsecutum, omnibus premissis et aliis virtutum et laudabilium operum ac virtuosorum actuum gestis laudabiliter executis, gentibus etiam suis immense copiositatis continue in campo exercituancium more conservatis, fideles nostros regnicolas ab insultibus infidelium viriliter defendit, et nostrum felicem adventum ibidem, non sine grandium laborum et gravium expensarum oneribus gaudenter expectavit. — Denique Nobis ad idem Regnum nostrum Hungarie prospere redeuntibus, idem Dominus Styborius in expugnacione et obtencione Civitatis nostre Strigoniensis personam suam et suorum, eum diligenter et animose sequencium creberrimis telorum, lapidum et palorum ietibus subicere non formidans, nobis ibidem cernentibus, veluti tyro fortis, primus ille extitit, qui muros Civitatis predictae attingens, ad ejusdem menia secularum artificio subvectus, tam viriliter et audacter tanque potenter et animose conscendit, quod ex premissis suis strenuissimis actibus et laudis proeconio attolendis gestis nemini ibidem presenti et intuenti esset dubium, dictam Civitatem ad manus nostras devenisse. — Postremo autem Castrum Ludan vocatum e manibus Stephani et Ladislai

fratrum eodam Thome .episcopi Agriensis notiorum nostrorum infidelium, vicinas ibidem partes de ipso Castro graviter opprimencium, spoliencium et depredencium, post gravissimam commissam pugnam et multorum nostrorum fidelium, suorumque asseclarum enormem lesionem victorose obtinendo, ipsos nostros fideles et regnicolas, spoliencium, nocumentorum, injuriarum et opressionum, quibus immaniter et crudeliter afficiebantur, illusionibus potenter eripuit et magnifice liberavit. — Nihilominus multa alia grandia gesta, virtuosaque merita prefatus Dominus Styborius in fidelitate firmissima solidatus, laudabiliter pro exaltacione Nostri Troni Regalis una cum suis asseclis exercuit, que in presentibus notata non existunt, sed potius in interne mentis nostre consideracione intitulata conservantur; simul cum premissis donacione et perhempnali collacione ac statucione ejusdem Castri et Civitatis seu oppidi Ujhel vocati, et suarum quarumlibet pertinenciarum, nec non condicionibus, modis, distincionibus et formis et attributione facultatis superius intercedentibus dictarum geminarum litterarum laeus expressatis et enodatis nostra Regia auctoritate et potestatis plenitudine et certaue sciencia Nostre Majestatis, Prelatorum eciam et Barouum nostrorum consilio prematuro ac uniformi eorundem decreto, pro eodem Domino Styborio suisque heredibus et posteritatibus universis innovantes, perpetuo valituras confirmamus presentis scripti nostri patrocinio mediante. Salvis duntaxat juribus aliorum. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes concessimus litteras nostras privilegiales, pendentis authentici sigilli nostri novi dupplicis predicti munimine roboratas. Datum per manus Reverendi in Xto. Patris Domini Eberhardi eadem Dei et Apostolice Sedis gracia Episcopi Zagrabiensis, aule nostre sumpni Cancellarii, fidelis nostri dilecti. Anno Domini: Millesimo quadringentesimo sexto (1406) IV Quarto Kalendas Aprilis. Regni autem Nostri anno decimo octavo. Venerabilibus in Xto Patribus et Dominis: Valentino tituli Ste Sabine Sacro Sancte Romane Ecclesie Presbytero Cardinale et Ecclesie Quinqueecclesiensis Gubernatore; Joanne Strigoniensi, Colocensi et Jadrensi Sedibus vacantibus; Andrea Spalatensi et altero Andrea Ragusiensi Archiepiscopis; Waradiensi Sede vacante; Stephano Transilvaniensi, eodem Domino Eberhardo Zagrabiensi; Agriensi Sede vacante; Johanne Bosnensi; Westprimiensi Sede vacante; Johanne Jaurinensi; Waciensi Sede vacante; fratribus Dosa Chanadiensi et Hynkone Nitriensi electis; ac Thoma Segniensi Ecclesiarum Episcopis Ecclesias Dei feliciter

gubernantibus; Sirmiensi, Traguriensi, Scardonensi, Tinniniensi, Noviensi, Sibinicensi, Machoviensi, Pharensi et Corbaviensi Sedibus vacantibus. — Nec non Magnificis viris Nicolao de Gara, Regni nostri Palatino, Johanne filio Henrici et Jacobo Lachk Wajvodis nostris Transilvaniensibus; Comite Franck filio condam Konye Bani, Judice Curie nostre; Paulo Bissenno et altero Paulo de Seech, Dalmacie et Croacie et totius Sclavonie; Johanne de Maroth Machoviensi Banis; honore Banatus Zevriensis vacante; Nicolao Trental de Neunov Tavernicorum et Comite de Posega; Symone filio Georgii de Alsan Pincernarum; Petro Chech Agazonum nostrorum Magistris, et Sylstrangh Comite Poseniensi; aliisque quam pluribus Regni nostri Comitatus tenentibus et honores“.

Az átirat eredetije a vág-ujhelyi prépostság levéltárában 1. sz. alatt. Bórhartyán, a pecsét hiányzik. Hátlapján régi írással: Stiborii super Castro Bolondoez tenucio et confirmatio in anno 1406.

E privilegiális okmányt Stibor három példányban kapta, melyek közül az egyik a beezkói, másik a esejthei, a harmadik pedig a plavezi (morvaországi) várbán voltak őrzendők, ifjabb Stibor végrendelete szerint: „Item est notandum, quod habemus triplices litteras vel privilegia super bona nostra, quae habemus in Ungaria, et semper tres litterae sunt in eadem forma. Et propterea volumus, quod propter omnem eventum dividantur in tres partes; ita quod una pars servetur in Beezkków, altera pars in Chahticz; et tertia pars in castro nostro Plawez conserve tur“¹⁾. — A vág-ujhelyi prépostságban meglevő példány valószínűleg a esejthei várból került oda.

¹⁾ Wenzel. Stibor vajda 197. lap

I. Tábla.

Stiboriczi Stibor családfája.

N.

Miklós Bydgoski	Endre Podzeczstes	I. Stibor 1317--1414. neje: Dobrochiza (Benigna)
Miklós vagy Nicolajko		II. Stibor † 1434. neje: Zeeheni Frank Dorotya
		Katalin ferje: Banffy Pal (Folytatás a II. táblán.)

II. Alsó-lindvai és bolondóczyi Bánffy család mint kegyúr.

II. Stibor 1434. évben a férfiágban magvaszakadtan elhulván, Zsigmond király az ekkép jog szerint reá szállott Beczkó várát minden birtokaival együtt Bánffy Pál kir. lorázmesternek, kitünő érdemeinek megjutalmazásául adományozza. 1437.

„Nos Stephanus de Zápolya Comes Perpetuus Terre Scepusiensis, Regni Hungarie Palatinus et Judex Comanorum. Memorie commendantes tenore presencium significamus, quibus expedit universis. Quod nobis in Octavis festi beati Gregorii Martyris una cum nonnullis Dominis Prelatis Baronibus. Regnique Nobilibus ac Magistris protonotarijs penes Serenissimum Principem dominum Vladislaum Dei Gracia Regem Hungarie et Bohemie etc. Dominum nostrum graciousissimum in sede Judiciaria constitutis Magnificus Joannes filius Pauli filii Bani de Lyndva personaliter nostram veniens in presenciam, exhibuit nobis et presentavit quasdam litteras olim domini Sigismundi Imperatoris et Regis donacionales ad relacionem Magnifici Michaelis Orzag sumpmi Thezaurari ejusdem Domini Sigismundi Imperatoris et Regis in pergameno patenter editas, sigillo ejusdem secreto ab intra in inferiori margine impressivae vallatas, quibus scilicet mediante Idem olim Dominus Sigismundus Imperator et Rex Castrum suum Bolondoth simul cum duis cunctis pertinenciis, oppidis, villis et possessionibus ac tributis jamfato Paulo filio Bani de Lyndva de manibus suis Regiis in perpetuum contulisse dinoscitur, tenoris subinfrascripti subinferendo. Quomodo nonnulli forent, qui ipsum racione ipsius Castri Bolondoth et pertinenciarum ejusdem Jure mediante impeterent, pro eujus quidem Castri et suarum pertinenciarum defensione ipsas litteras dicti olim Domini Sigismundi Imperatoris et Regis, tam propter viarum discrimina et temporum varietates, propter etiam ob earumdem litterarum singularitatem in tam longo spacio a sua domo seu Castris suis hinc inde deferre formidinosum esset et periculosum, quam ob rem Idem Dominus Johannes Bánffy nos instanter petivit: Ut tenores ipsarum litterarum jamfati Domini condam Sigismundi Imperatoris et Regis in Transumpto litterarum nostrarum sibi dare dignaremur juris sui ad cautelam, quarum tenor talis est:

Nos Sigismundus Dei Gracia Romanorum Imperator semper Augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis. Quod nos cujus Imperialis atque Regalis magnitudinis dignitas id expostulat et officium requirit ut singulorum nobis fideliter obsequencium merita animo metiatur pietatis, et hijs quos opera sue fidelitatis Regali remuneracione dignos efficiunt, grata debeat premia reddere meritorum, quatenus hoc viso nobis subjecti fideliores reddantur et ad fidelitatis opera exercenda obnixius excitentur. Consideratis et perspicaci meditacione in nostri cordis armario recensitis variis et multimodis fidelitatibus et fidelium serviciorum extollendis meritis, virtuosis gestis ac sinceris complacenciis fidelis nostri Magnifici Pauli, filii condam Stephani, filii olim Bani de Alsólyndva Magistri Agazonum Nostre Majestatis, per ipsum in nonnullis nostris ac Regni nostri Hungarie ordibus agendis ac validis expedicionibus tam adversis quam etiam prosperis cum summe fidelitatis constancia et sollicitudine indefessa locis debitis et temporibus opportunis nobis et Sacre dicti Regni nostri Hungarie Corone a juventutis sue gradibus usque ad hec tempore inpretermissis exhibitis et impensis, quo omnia sua servicia stili officio et scripturarum denotacione, non sine tedioso labore, singillatim possent exarari. Aliqua tamen ipsius Pauli Magistri Agazonum nostrorum fidelia obsequia per eum Majestati nostre exhibita hijs scripturis inserere volentes, ut eadem nec vetustas etatis abolere valeat, et nec ocurrentis temporis successiva cunicula surda taciturnitate excludant, calamus scribentis notificare non postponat. Cum enim nos alias pro adquisicione sacri tituli Imperialis suscipiendisque finaliter ultimis duabus Coronis Imperialibus per partes Almanie versus Lombardie Austrie ac alias Italie partes iter arripuimus, et usque ad Mediolanum inclusive, ubi secundam Coronam nostram Imperialem de manibus Reverendissimi Patris et Domini Archiepiscopi Mediolanensis in domicilio beati Ambrosij Episcopi graciosè suscepimus, accessimus. Ipse Paulus Magister Agazonum nostrorum cum copiosa familiarum suorum comitiva, nostram sequendo Majestatem, per totum ipsius itineris spacium nobis fidelia jugiter impendit obsequia. Tandem nobis de Mediolano per dictas Lombardie et Austrie partes pertranseuntibus ac usque et ad Civitatem nostram Senarum per multas et varias insidias nobis et gentibus nostris per Florentinos et per plurimos alios nostros et Sacri Romani Imperii Rebelles et inimicos positas, Deo duce absèque molestia et

offensione aliquali procedentibus. Ipse Paulus Magister Agazonum nostrorum ubique nobiseum proficiscens, laterique nostro jugiter adhereus, tam contra ipsorum nostrorum rebellium et hostium insultus se variis et multiplicibus fortune casibus pro nostri honoris exaltacione absque metu leti exponere non formidans, protinam in aliis securitatem nostri itineris concernens, Celsitudini nostre placabilis impendit famulatus. Demum vero ab ipsa nostra Imperiali Civitate Senarum nobis personaliter denuo conducens Urbem Romanam adeuntibus, terciamque inibi et ultimam Coronam seu Infulas imperiales de manibus Sanctissimi Domini nostri Domini Eugenii pape quarti, consuetis ceremonialibus solemnitatibus laudabiliter et honorifice prehabitis suscipiens, ubi et eundem Paulum Magistrum Agazonum Nostrorum aureo accinximus cingulo et honore decoravimus militari. Ipse Paulus Magister Agazonum nostrorum semper et ubique juxta Nostre Majestatis libitum grata et fidelissima servicia nobis curavit exhibere. Porro susceptis gloriose hujusmodi sacris Coronis seu Infulis nostris Imperialibus de dictis Italie partibus ad Civitatem nostram Basilium, ubi sacrum generale Concilium in Spiritu Sancto legitime congregatum celebrabatur nobis adveniens et deinde ad peculiare Regnum nostrum Hungarie, auspice Deo, feliciter et votive remeantibus, et ab illine tandem arduissimis causis nos perurgentibus ad hoc Regnum nostrum Bohemie ingredientibus, ubi hereses atque seismata, que in eodem Regno nostro a longo tempore in despectum tocius Xtiane religionis pulularunt, favente nobis altissima gracia, extirpavimus et multiplicia aliorum malorum genera pro voto nostre Celsitudinis in viam pacis et justicie direxissimus, atque reformavimus, sepelatus Paulus Magister Agazonum nostram inpretermisse sequens Majestatem, nobis tam in expugnacione ejusdam Castri, quod quidam noster infidelis Rohath nominatus in contemptum nostre Serenitatis tenebat et conservabat, quum etiam in aliis variis nostris arduis agendis alta et preclara atque a nostri cordis archano nunceque excedens obsequia, multispharie multisque modis exhibuit et impendit. Pro quorum quidem fidelium suorum servitorum et aliorum multiplicium ipsius obsequiorum, que hic scriptura non enarrat, aliquali retribucione volentes ipsum Paulum Magistrum Agazonum nostrorum tamquam benemeritum, certo nostre Majestatis dono premiatio ad presens remunerare, Castrum nostrum Boloudoth vocatum in Comitatu Trinchiniensi habitum, quod per defectum seminis sexus masculini condam Styborii, juxta laudabilem et approbatam

Regni nostri ab olim observatam consuetudinem ad manus nostras Regias de jure existit devolutum, simul cum omnibus oppidis, villis et possessionibus ad Idem spectantibus et pertinere debentibus, aliisque cunctis suis ac hujusmodi oppidorum et possessionumque ac villarum utilitatibus et pertinenciis, pratis, tributis, terris etiam arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis et vinearum promontoriis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis et molendinorum locis ac generaliter quarumlibet utilitatum et pertinenciarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis ad ipsum Castrum nostrum Bolondoth, nec non oppida possessionesque et villas prenotatas de jure spectantes et pertinere debentes, sub suis veris metis et antiquis limitibus, quibus ipsum Castrum ac annotata oppida et possessiones nec non ville per ipsum eandem Styborium tentum fuit et possessum extiterunt. Memorato Paulo Magistro Agazonum nostrorum suisque heredibus et posteritatibus universis, ex certa nostre Majestatis sciencia et animo deliberato, Baronumque et consiliariorum nostrorum ad presens nobiscum existentium, ad id accedendo consilio prematuro de manibus nostris Regiis dedimus, donavimus et contulimus, ymo damus, donamus et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter tenendi, possidendi et habendi, salvis juribus alienis. Adjicientes, quod si prefatum Paulum Magistrum Agazonum nostrorum ab hac vita sine heredum solacio decedere contigerit, ex tunc prearratum Castrum Bolondoth cum pertinenciis et utilitatibus suis universis prenotatis ad fidelem nostrum Stephanum de dicta Alsólyndva, fratrem carnalem ipsius Pauli Magistri Agazonum nostrorum devolvi et redundari dato pleno jure ex presenti annuencia et concessione speciali nostre Majestatis harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, quas in forma nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Prage, secundo die festi beati Galli Confessoris. Anno Domini Millesimo quadringentesimo tricesimo septimo. Regnorum nostrorum: Anno Hungarie etc. quinquagesimo primo. Romanorum vigesimo octavo, Bohemie decimo octavo, Imperii vero quinto (1437).

Nos igitur tenore prescriptum litterarum annotati eandem Domini Sigismundo (sic) Imperatoris et Regis donacionum de voluntate et annuencia predicti Domini nostri Regis, Dominorumque Prelatorum Baronum predictorum, Magistrorum etiam Prothonotariorum sano ad id accedente consilio de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali, presentibus litteris nostris privilegialibus inseri et transcribi facientes. Me-

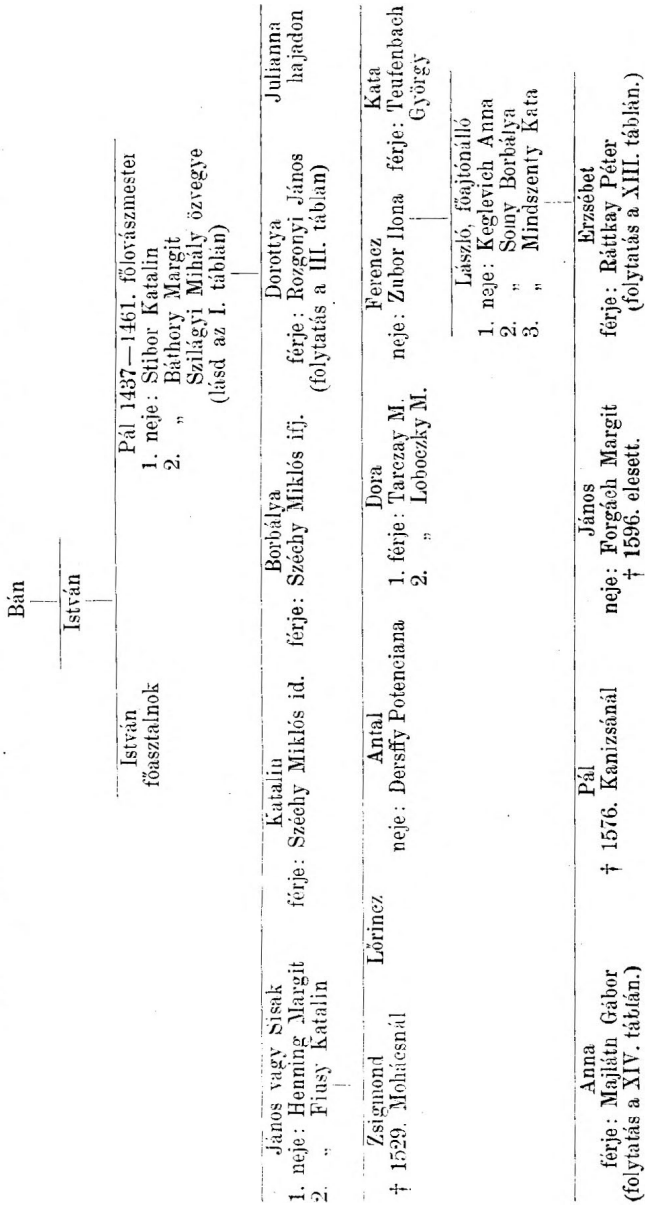
morato Johanni filio Bani duximus concedendas. In ejus rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes concessimus litteras nostras similiter privilegiales pendenti et autentici sigilli nostri munimine roboratas, communi justicia svadente. Datum Bude quadragesimo sexto die octavarum festi beati Gregorii martyris predictarum. Anno Domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto“ (1496).

Bőrhártyán, régi hátirattal: Transumptionales Stephani Zápolya Palatini donationis super Bolondócz Familiae Bánffy per Sigismundum Hungariae Regem collata. 1496. — Donatio super Bolondócz Domini Bánffy. J. — A hártján vörös-fehér-zöld selyemzsinóron vörös viaszba nyomott függő pecséttel. — Reviczky Alfréd okmánytárából Beczkón 269 szám.

II. Tábla.

Alsó-lindvai és bolondóczi Bánffy családfája.

III. A Bánffy család hat leányágának kegyurasága.

III. Ferdinand király 1648. november 26-án Beczkó várát s egész uradalmát az alább felsorolt birtokosoknak mint a Bánffy család női ágon való örököseinek adományozza, mely adománylevélben az adományosok egyúttal a vágy-ujhelyi prépostság kegyuraságát is nyerik.

„Sacratissimo Principi et Domino Domino Ferdinando Tertio, Dei gratia electo Romanorum Imperatori semper Augusto etc. Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque etc. Regi; Archi Duci Austriae, Duci Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae Marchioni Moraviae, Comiti Habsburgi, Tyrolis et Goritiae etc. Domino suo Clementissimo Capitulum Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis, Orationum suarum in Domino devotarum suffragia et fidelium humiliumque servitorum suorum promptissimam semper obligationem; Vestra benigne nosse dignetur Sacratissima Majestas. Quod nos Litteras ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae Introductorias et Statutorias pro parte Illustrissimorum Dominorum Comitum Francisci de Nádasd, perpetui terrae Fogaras et Comitatus Castriferrei supremi Comitis, Curiae Regiae Majestatis Vestrae Sacratissimae in Hungaria Magistri, Camerarii et Cousiliarii, Georgii Drugeth de Homonna perpetui de Ungh, item Spectabilium et Magnificorum Dominorum Gabrielis Horeczky de Horka, Casparis Szunyogh de Jeszenicze et Budeitin, Cottus Gömöriensis supremi Comitis et Colonelli, Consiliariorum Vestrae Majestatis Sacratissimae, ac Joannis et Danielis Pongrácz de Szent-Miklós, aliorumque feminei sexus Haeredum Bánffyatorum in dictis Litteris Introductoriiis et Statutoriis nominatim denotatorum, clausi confectas et emanatas, sigilloque ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae secreto, quo ut Rex Hungariae utitur, in superiori earumdem Margine a dextra communitas et roboratas, Nobis gratiose praeceptorie sonantes et directas summa cum reverentia et humilitate recipimus in haec verba:

Ferdinandus Tertius Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae Slavoniaeque etc. Rex, Archi-Dux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Marchio Moraviae, Comes Habsburgi, Tyrolis et

Goritiae etc. — Fidelibus Nostris Honorabilibus Capitulo Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis Salutem et Gratiam. Quum Nos attentis et consideratis fidelitate et fidelium servitorum praeclaris meritis fidelium Nostrorum Spectabilium et Magnificorum Comitis Francisci de Nádasd, perpetui Terrae Fogharras et Comitatus Castriferrei supremi Comitis, Curiae nostrae Regiae in Hungaria Magistri, Camerarii et Consilarii Nostri. — Comitis Georgii Drugeth de Homonna, perpetui de Ungh, filii Comitis Joannis quondam Drugeth de dicta Homonna, alias Judicis Curiae Nostrae Regiae in Hungaria. — Gabrielis Horeczky de Horka, similiter Consilarii Nostri, Casparis Zunyogh de Jeszenice et in Budetin, Cottus Gömöriensis supremi Comitis et itidem Consilarii ac Colonelli Nostri, Joannis ac Danielis Pongrácz de Szent-Miklós, quae tam ipsi, quam Majores et progenitores ipsorum Sacrae primum Regni Nostri Hungariae Coronae et deinde Majestati Nostrae pro locorum et temporum varietate atque occasionum exigentia fideliter et utiliter exhibuerunt et impenderunt, ac ipsos in posterum quoque non minori fidelitatis et constantiae zelo exhibituros et impensuros benigne Nobis habemus persuasum. Moti etiam pietate et clementia Nostra Regia, qua erga Generosas ac Magnificas Virgines et Dominas Catharinam et Barbaram praefati condam Joannis Drugeth de Homonna, ac Ursulam Stephani olim Eszterházy de Galantha. Spectabilium et Magnificorum Comitum filias, Elisabetham item filiam Spectabilis ac Magnifici olim Comitis Georgii Drugeth de praenotata Homonna. Ladislai de Réva Cottus Thuróeziensis supremi Comitis, Magnificorum Elisabetham Pongrácz, Andreae Just, Martham Ráttkay, Casparis Orchóczy, Catharinam Orchóczy Stephani Patachich Egregiorum consortes officimur. Cum igitur ob id, tum vero quod praenotata Familia juxta Tractatum, cum praefato Comite Francisco de Nádasd, Plenipotentiario utpote reliquorum habitum ad urgentes, invincibiles, publicas Nostras necessitates, triginta quatuor millia florenorum hungaricalium, sponte et obsequenter dedissent ac numerassent, totalem et integram Arcem Beezkó aliter Bolondócz nuncupatam, et in Cottu Trenchiniensi existentem, cum universis et quibus libet Bonis et pertinentiis ejusdem, oppido utpote murato ejusdem nominis Beezko et suburbio extra oppidum, integris item Possessoribus Ujfalu, Alsó et Felső Kochycz, Kisfalu aliter Vieszka, Rakolub, Kalnicza cum Rozson-Kalnicza, Krivosúd cum Dobóka, Melchich, Ivanócz, Chötörtök, Haluzicz, Bossácz, Podhragye, Bohuszlavicz, Lieszko Moravicae, Szernye, Réffalu alias Mnesticz, in eodem Trenchiniensi;

nec non oppido Tót-Ujhely et Possessionibus Pobedim, Bassócz, Veszele, Pechenéd et Koczuriez, Andód Nitriensi Comitatus existentes, habitis, in quorum videlicet pacifico dominio et libero usu ipsi, Majoresque eorundem ante multos annos perstitissent, ac ea Bona auctore Judice pro utroque sexu obtinissent et apprehendissent, id quod coram Majestate quoque Nostra comprobatum extitisset; totum item et omne jus nostrum Regium, si quod de praesenti in praedicta Arce Beezkó aliter Bolondocz nuncupata et in praenotato Cottu Trenchiniensi extracta, ac universis et quibuslibet bonis et pertinentiis ejusdem, oppido utpote murato ejusdem nominis Beezko et suburbio extra oppidum, integris item Possessionibus Ujfalu et Felső-Kochócz, Kisfalu alias Vieszka, Rakolub, Kalnicza cum Rozson-Kalnicza, Krivoszúd cum Dobóka, Melchich, Ivanócz, Chötörtök, Haluziez, Bossácz, Podhragye, Bohuszlaviez, Lieszko Moraviale, Szernye, Róffalu alias Muesiez in Trenchin, nec non oppido Tót-Ujhely et Possessionibus Pobedim, Bassócz, Veszele, Pechenéd, Koczuriez et Andód Nitriensis Cottibus antelatis existentes et adjacentes habere-mus aut in futurum habere posse speraremus vel eadem bona, Nostram, ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent Majestatem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis, quibuslibet scilicet terris arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, rubetis, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis pisciumque clausuris, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis limitibus existent, ad eandem Arcem, cunctaque praerecensita oppida et possessiones de jure et ab antiqua spectantes et pertinere debentes memoratis Comiti Francisco de Nádasd, Comiti Georgio Drugeth de Homonna, Gabrieli Horeczky, Caspári Zunyogh de Jeszenicze et in Budetin, Joanni et Danieli Pongrácz de Szent-Miklós, Catharina et Barbara de praenotata Homonna, Ursula Eszterházy, Elisabetha de dicta Homonna, Barbara et Elisabetha Pongrácz, Martha Rátkay et Catharina Orchóczy haeredibus et posteritatibus ipsorum utriusque sexus universis dedimus, donavimus et contulimus, sequentibus adjectis cautelis. Et imprimis quidem, ut omnes Resolutiones, promissiones et exportativas gratias, deputaciones et anticipationes per nos antecedentes cuicumque directe vel indirecte in Bonis illis factas et qualitercumque oblatas poenitus tollimus et annihilamus; sed et omnes Pro-

cessus Fiscis nostri Regii qualitercunque et quocumque ratione ejusdem Arcis et Bonorum ad Eandem pertinentium contra et adversus praelibatos Fideles nostros possessores utpote ac progenitores eorundem praespecificatae Arcis Beczkó aliter Bolondóc et pertinentiorum ejusdem inchoatos et prosequitos praesentium per vigorem in perpetuum similiter tollimus, annihilamus, mortificamus et cassamus. — Praeterea de casu defectus seminis hujus Familiae in utroque sexu ultimus deficiens in summa praeacta Triginta millium florenorum Hungaricalium liberam disponendi facultatem habeat. Insuper et collatio Praepositurae Ujhelyiensis deinceps quoque velut haecenus maneat in autoritate et jurisdictione praefatae Familiae, assumpta etiam evictionis cautela vigore aliarum Litterarum nostrorum donationalium superinde emanatorum, jure perpetuo et irrevocabiliter dederimus, donaverimus et contulerimus, velimusque eosdem in Dominium ejusdem Arcis, oppidorum et Possessionum, dictique juris nostri Regii in eisdem habiti per nostrum et Vestrum homines legitime facere introduci. Super quo fidelitati Vestrae harum serie committimus et mandamus, quatenus Vestrum mittatis hominem, nostro pro testimonio fide dignum, quo praesente Fidelis noster Egregius et nobilis Andreas sive Paulus Motesiczky, aut Franciscus seu Joannes Outlik, nisi David vel Gabriel sive Petrus Bossányi, nam Gregorius Vásárhelyi de Curia nostra Regia, namque Georgius Belováry, aliis absentibus, homo noster Regius, per nos ad id specialiter transmissus, ad facies praescriptae totalis et integrae Arcis Beczkó aliter Bolondóc vocatae, ac consequenter oppidi murati ejusdem nominis Beczkó et suburbii extra oppidum, integram item Possessionem Ujfalu, Alsó et Felső Kochóc, Kisfalu aliter Vieszka, Rakolub, Kalnicza cum Rozson Kalnicza, Krivoszúd cum Doboka, Melchich, Ivanóc, Chötörtök, Haluzicz, Bossác, Podhragye, Bohuszlavicz, Lieszko Moravicalis, Szeruyó, Réffalu alias Mnesicz in eodem Trenchniensi, nec non oppidi Tót-Ujhely et Possessionum Pobeđin, Bassóc, Veszele, Pechened, Koczuricz et Audód in Nitriensi Comitatus existentibus, habitorum vicinis et comitantibus eorundem universis inibi legitime convocatis et praesentibus accedendo, introducat praenominatos Comites Franciscum de Nádasd, Comitem Georgium Drugeth de Homonna, Gabrielem Horeczky, Casparum Zunyogh, Joannem et Danielem Pongrácz, Catharinam et Barbaram de praenotata Homonna, Barbaram et Elisabetham Pongrácz, Martham Rátkay et Catharinam Orchóczy in Dominium eorundem et earundem,

dictique juris Nostri Regii in eisdem habiti, statuaturque eadem eadem et idem eisdem haeredibus et posteritatibus ipsorum utriusque sexus universis, praemissae nostrae donationis titulo ipsis incumbenti, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum; contradictores vero, si qui fuerint, evocet eisdem idem testimonium Vestrum contra praefatos Comitem Franciscum de Nádasd, Comitem Georgium Drugeth de Homouna, Gabrielem Horeczky, Casparum Zunyogh, Joannem et Danielem Pongracz, Catharinam et Barbaram de praenotata Homonna, Barbaram et Elisabetham Pongracz, Martham Ráttkay, Catharinam Orchóczy in Curiam nostram Regiam, nostram scilicet personalem in praesentiam ad Terminum competentem, Rationem contradictionis suae reddituros efficacem. Et post haec super hujusmodi Introductionis et Stationis serie, simul cum Contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et cometaneorum, qui praemissae stationi intererunt nominibus, Terminoque assignato, ut fuerit expedienda, Nobis suo modo et ordine fideliter rescribatis, secus non facturi. Datum in Civitate nostra Vienna die vigesima sexta mensis Novembris. Anno Domini: Millesimo sexcentesimo quadragesimo octavo. (1648.)

Nos itaque tenoribus et continentis praeserti gratiosi mandati et comissionis Vestrae Sacratissimae Majestatis per omnia, uti semper tenemur, obedire et satisfacere satagentes, debitoque effectui mancipare cupientes, una cum praenarrato Egregio Bellováry Tabulae Regiae Vestrae Sacratissimae Majestatis Jurato Notario, inter alios homines Regios in praesertis Litteris Introductoriiis et Staturiiis nominatim conscriptos denotato, ac per Eandem Majestatem Vestram Sacratissimam ad id specialiter transmissio, nostrum hominem, nempe Admodum Reverendum Dominum Jacobum Fejér, concanonicum fratrem et socium nostrum ad praemissa debito modo peragenda, nobisque fideliter referenda nostro pro testimonio fide dignum e medio nostri duxerimus transmittendum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis sub juramento in Generali Regni Decreto superinde expresso uniformiter retulerunt, huc in modum: Qualiter iidem Feria Tertia proxima post Dominicam Exaudi, in et ad faciem duplicis Arcis, superioris videlicet et inferioris praedictae Beczkó aliter Bolondócz nuncupato ac simul oppidi murati ejusdem nominis Beczkó contigni ejusdem Arcis, nec non suburbii extra idem oppidum immediate situati, in Cottu Trenchimiensi existenti habitorum accessissent, ibidemque vigore inserti Mandati Vestrae Majes-

tatis Sacratissimae Introductorii et Statutorii praelibatos Illustrissimos Dominos Comites Franciscum de Nádasd, perpetuum Terrae Fogaras et Cottus Castriferrei supremum Comitem, Curiae Regiae Majestatis Vestrae Sacratissimae in Hungaria Magistrum Camerarium et Consiliarum, Comitem Georgium Drugeth de Homonna, perpetuum de Ungh, item Spectabiles et Magnificos Dominos Gabrielem Horeczky de Horka, Casparum Zunyogh de Budetin et Jeszenicze, Comitatus Gömöriensis sumpremum Comitem et Colonelum, ac Consiliarios Vestrae Majestatis Sacratissimae, nec non Joannem et Danielem Pongrácz de Szent-Miklós, aliosque foeminei sexus haeredes Báuffyanos in dictis Litteris Introductoriiis et Statutoriiis nominati specificatos et denotatos, praesentibus inprimis Egregiis et Nobilibus Francisco Ottlik, Balthazaro Jeszenszky, Stephano Csérnyánszky, Andrea Dubniczky, Paulo Valentovics et Francisko Glósz. Item providis Andrea Jessies judice villano, Stephano Kanka et Andrea Schur juratis Possessionis Kis-Sztankócz. colonis vero seu jobbagyonibus Egregii Sigismundi Bársony; item Martino Manio, judice villano. Joanne Hattas, Georgio Czingoss Juratis Possessionis Nagy-Sztankócz, item Michaelae Konesutegh, Jurato Possessionis Rozvacz colonis omnino seu subditis Illustrissimorum Dom. Comitum Gabrielis et Georgii Illésházy in dicto Cottu Trenchiniensi commemorantibus, vicinis utpote et commetaneis, ac aliis etiam compluribus inibi legitime convocatis et accersitis in Dominium dictae dupplicis Arcis, superioris et inferioris Beczkó, aliter Bolondócz, opidique ejusdem nominis murati, ac suburbii eidem oppido adhaerentis, jurisque Regii in eisdem Aree, Oppido et Suburbio habiti, universarumque eorundem pertinentiarum, quovis nominis vocabulo vocatarum, introduxissent, statuissentque eandem, eadem et idem eisdem, ipsorumque Haeredibus et posteritatibusque universis utriusque sexus, prouti videlicet in dictis Litteris Vestrae Sacratissimae Majestatis Introductoriiis et Statutoriiis continetur, perpetuo possidendi. Quo introductionis et Statutionis tempore Egregius Stephanus filius Egregii Joane Medayánszky, progenitoris utpote sui nomine et in persona, ratione Curiarum suarum nobilitarium ibidem habitarum, ac pertinentiarum earundem, pacifici item usus et Domini continuati, quod in montibus et sylvis ejusdem Arcis et Oppidi Beczkó habuisset, haberetque de praesenti; — item Egregius Franciscus Keöszeghy, suo ac sororis suae Judithae, consortis Egregii Sigismundi Bokor et Clarae Utz, nobilis quondam Susannae Keöszeghy orphanae, nec non Catharinae Kardoss, consortis

Egregii Michaelis Jelenffy ac nobilis Joannis Keöszeghy, fratris sui carnalis et ultimi nominibus et in personis ratione Curiarum suarum nobilitarium tam intra, quam extra moenia dieti oppidi Beezko existentium, ac continuati usus in montibus et sylvis ejusdem Arcis et oppidi. — Item Egregius Nicolaus Falussy, suo ac nobilis Dominae Susannae Matusska consortis suae nominibus et in personis, in quantum videlicet ad Curiam eorumdem nobilitarem privilegiatam intra Moenia et Allodium extra moenia ejusdem oppidi Beezko habita, dicta Introductio se extenderet. — Item egregius Felix Szullay, nomine filii sui Andreae, in quantum juribus suis praedictis esset, ibidem eidem Introductioni et Statutioni solenniter contradixissent. Die vero eodem cum iidem in Possessionibus Kalnicza et Rozson-Kalnicza, Ujfalu, Felső et Alsó Kochócz. Kisfalu aliter Vieszka et Rakolub sic nuncupatis, praesentibus iidem supra recensitis Vicinis et cometanis dictam introductionem et statutionem continuassent. Ex tunc itidem nobilis Franciscus Keöszeghy in Possessione Rozson-Kalnicza nomine Magdalene Madocsányi consortis suae et Andreae similiter Madocsányi fratris ejusdem suae consortis, et nobilis Pauli Motesiczky, item ibidem Egregius Stephanus Mednyánszky ratione ejusdem Possessionis Rozson-Kalnicza nomine Magdalene Madocsányi consortis suae et Andreae similiter Madocsányi fratris ejusdem suae consortis et nobilis Pauli Motesiczky, item ibidem Egregius Stephanus Mednyánszky ratione ejusdem Possessionis Rozson-Kalnicza pariter et Vieszka, nomine Egregii Jonae Mednyánszky Progenitoris sui. Item Egregius Andreas Rakolubszky suo ac totius Familiae Rakolubszkyanae nominibus in praefata Possessione Rakolub, ratione ejusdem et Nemes Kocsócz Possessionum et Montium eidem Possessionibus contiguorum; Item in Possessione Ujfalu Nobilis Joannes Dubniczky, ac fratris sui Stephani similiter Dubniczky, quoad possessiones Nemes-Kochocz et Rakolub, Terrasque arabiles pod Skalku olim, nunc vero Nadlukamy nuncupatas, quas Dominorum Beezkoviensium Jobbagyiones Ujfalvienses possiderent, similiter suprafatus etiam Stephanus Mednyánszky, nomine Genitoris sui Jonae Mednyánszky ibidem. — Item ibidem Nobilis Stephanus Kocsóczy aliter Szelezky suo, ac Nobilium Martini, Georgii et Andreae Szelezky fratrum suorum nominibus et in Personis. Item in Felső Kocsócz Nobilis Franciscus Keöszeghy, nomine Nobilis Dominae Catharinae Kardoss, consortis Egregii Michaelis Jelenffy, ratione Portionis suae possessionariae in eadem Possessionae habitae. — Item in Alsó-Kocsócz Egregius Stephanus Péterffy, in personis Nobilium

Judithae Nyáry, consortis Egregii Michaëlis Kardoss et Barbarae Szabó Péter, Relictae condam Pauli Szluka, haeredum quondam Lucae Kocsóczy per omnia, sicut praefatus Joannes Dubniczky, ac etiam ratione portionis possessionariae in Alsó Lócz habitae, premissae introductioni et statutioni contradictionis velamine obviassent. — Deinde Feria Quarta proxima post praedictam Dominicam Exaudi iidem Regius et Capitularis Testimonium videlicet nostrum primum in et ad facies Possessionis Krivoszúd accessissent, ibique praesentibus iidem vicinis et cometaneis, quibus supra, et convocatis etiam illuc incolis et inhabitatoribus Possessionis Doboka, dum eandem Introductionem et Statutionem juxta contenta Litterarum Vestrae Sacratissimae Majestatis Introductoriarum et Statutoriarum continuassent, ibidem Egregius Franciscus Rakolubszky, suo et Nobilis Andreae Rakolubszky nominibus; exinde vero in et ad faciem Possessionis Melchicz progrediendo; praesentibus iisdem vicinis et cometaneis, ac etiam Egregio Nicolao, Sigismundo et Joanne Sambokrethy et altero Joanne Simoncsies, item providis Adamo Berhall, Joanne Kohúth ex possessione Lieszko colonis Magistri Domini Francisci Prény. — Hinc ad faciem Possessionis Ivanócz et Chötörtök transeundo, convocatis eodem ad continuationem dietae Introductionis et Statutionis Incolis et Judice possessionis Haluzicz, in dicta possessione Csötörtök, providus Jonas Czengelius, nomine orphanorum Magnifici quondam Joannis Jagusics, Judithae videlicet et Susannae ac Catharinae filiarum; item continuata eadem Introductione et Statutione in facie Possessionis Bohuszlavicz, ibidem suprafatus Jonas Czengelius, nomine dictorum orphanorum quondam Joannis Jagusics, ac providus Georgius Berto Officialis Familiae Jagusics, nomine orphani Emerici, Filij olim Magnifici Emerici Jagusics, dietae Introductioni et Statutioni solenniter contradixissent — Dehinc ad facies Possessionum Bossác, Podhragy, Szérnye et Réffalu aliter Mnesicz accedendo, convocatis etiam Judice et Incolis Possessionis Lieszko Moravicali et continuando eandem Introductionem et Statutionem Feria Quinta proxima post Dominicam Exaudi in dicta Possessione Réffalu aliter Mnesicz accedendo convocatis etiam judice et incolis possessionis Lieszko Moravicali et continuando eandem introductionem Feria Quinta post Dominicam Exaudi in dicta Possessione Réffalu aliter Mnesicz nobilis Andreas Ujhely suo ac Egregiorum Andreae Podhraczky, Joannis Podhragyay aliter Kosicz, Adami Zamtes, Nicolai Dimo et filiorum eorumdem jam natorum, vel etiam nascendorum nominibus dietae Introductioni et Statutioni,

quoad praetactam Possessionem Podhragye, primum ex eo, quod nec moderni Domini Impetratores in Dominio praescripte Possessionis Podhragye fuissent, deinde, quod cum Magnificus Dominus quondam Joannes Bánffy Territoria et Metas dictae Possessionis Podhragye violenter occupasset, iidem Nobiles Territoria ejusdem Possessionis jure mediante obtinuissent, unde etiam Metarum erectio facta extitisset. Durante eadem Feria Quinta, iidem Regius et Capitularis homines ad faciem oppidi Tóth-Ujhely vocati, in Cottu Nitriensi adjacenti accessissent, ibidem Egregiis et Nobilibus Georgio Pöglár, jurato Assesore Cottus Nitriensis Michaële Jelenffy, Christophoro Kopitlánszky et Stephano Mednyánszky; Item providis Joanne Kotterba Judice, Venceslao Blauár, Joanne Pobeczky ex oppido Csejthe, ac etiam Judicibus et Juratis Possessionum Povedim et Bassócz, aliisque quam plurimis Vicinis utpote et cometaneis legitime convocatis et praesentibus praeonomiuatos Donatarios in Dominium praedicti Oppidi Tóth-Ujhely, jurisque Regii in eodem habiti, introduxissent et statuissent, juxta videlicet continentias praeservatorum Litterarum Vestrae Sacratissimae Majestatis Introductoriarum et Statutoriarum perpetuo possidendos. Quo Introductionis tempore providus Stephanus Vay nomine Magnifici Domini Emerici Nyáry, in quantum eadem Introductio et Statutio ratione Curiae suae Nobilitaris in dicto oppido Tóth-Ujhely habitae praejudicaret. Item Nobilis Franciscus Szluha, nomine Nobilis Mathiae Szélessy eidem Introductioni et Statutioni, in quantum videlicet eadem juri suo in Curiis Nobilitaribus in oppido praemisso Beezkó existentibus habito; ac etiam nomine Egregii Sigismundi et Georgii ac Joannis Fitter, in quantum eisdem quoque pacto praejudicaret; nec non Nobilis Nicolaus Szlávik, nomine Egregii Georgii Branik Notarii Capituli Posoniensis, ratione ejusdam vineae in Promonthorio dicti Oppidi Tóth-Ujhely Hrencsárka vocatae, ibidem solenniter hujusmodi Introductioni et Statutioni contradixissent. — Et demum Feria sexta immediate sequenti, iidem Regius et Testimonium nostrum ad facies Possessionis Veszele accessissent, ibidemque praesentibus similiter Egregiis et Nobilibus Stephano Tarnóczy, Sigismundo Bessenycy et Joanne Ujváry, Item providis Martino et Andrea Ondriesko et Joanne Sidák, incolis Possessionis Bory, nec non inhabitatoribus etiam Possessionum Pecsényéd, Koczuricz, inibi uti Vicinis et cometaneis legitime convocatis in Dominium dictae quoque Possessionis Veszele, jurisque Regii in eadem habiti saepefactos Dominos Donatarios similiter introduxissent et statuissent; Quo introductionis et statutionis tem-

pore Egregius Stephanus Mednyánszky nomine et in Persona Egregii Jonae Mednyánszky genitoris sui ratione juris in praedicta quoque Possessione Veszele habiti, eidem Introductioni et Statutioni similiter contradixisset. — Quos omnes contradictores, eos siquidem, qui in propriis suis Personis contradixissent, personaliter, illos vero, quorum nominibus et in Personis contradictum esset, mediantibus praefatis contradictoribus, idem Testimonium Nostrum simul cum praenarrato homine Vestrae Sacratissimae Majestatis Regio, contra praefatos Dominos Donatarios, ibidem statim in Curiam ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae Regiam, ad decimum quintum diem, rationem hujusmodi Contradictionis ipsorum reddituros efficacem evocassent et evocatos fore pronuntiasent. — Et tandem Feria quarta proxima post Dominicam Sanctissimae et Individuae Trinitatis, durante videlicet praemissae Introductionis et Statutionis Quindenae Termino, Egregius Nicolaus Györkös nostram personaliter veniens in praesentiam, ratione Curiae suae nobilitaris in dicto Oppido Beczkó habitae, suo ac nomine etiam et in persona nobilis virginis Mariae, filiae Egregii olim Nicolai Novák, tamquam naturalis Tutor ejusdem, ratione domus nobilitaris et Molendini in dicto Oppido Ujhely, et reliquorum ibidem habitorum et Possessorum; Item nobilis Adamus, filius Egregii olim Joannis Halácsy, tam suo quam Egregii Raphaelis fratris et Annae Sororis suorum, consortis vero Egregii Nicolai Rázgha, nominibus et in personis ratione Portionis in possessionariae eorundem in possessione Chötörtök, a memoria hominum per eosdem possessae solenniter contradictionis velamine praedictae Introductioni et Statutioni obviassent. Quos similiter hos quoque, tam eos, qui personaliter, quam vero alios, quorum nominibus contradictum esset, mediantibus hujusmodi contradictoribus ad terminum competentem contra memoratos Dominos Donatarios, juxta videlicet continentias dietarum Vestrae Majestatis Sacratissimae Introductoriarum et Statutoriarum evocavimus, nullis amplius vel ibi in faciebus dictorum Bonorum, tempore Introductionis et Statutionis praenotatae, vel ex post sive etiam coram Nobis in hoc Capitulo nostro, intra consuetos sedecim dies contradictoribus apparentibus. Unde Nos praemissae Introductionis et Statutionis seriem simul cum Contradictorum et Evocatorum, vicinorumque et cometaeorum nominibus, Terminoque assignato est expedita, eidem Majestati Vestrae Sacratissimae suo modo et ordine rescripsimus. Datum sedecima die ultimi diei Introductionis et Statutionis praemissorum. Anno Domini: Millesimo, sexcentesimo, quadragesimo nono (1649).“

Egyszerű másolat a vág-ujhelyi préposti levéltárban. Fasc. I. Nro 16 Jurium Radicalium. Hátlapján: de A° 1649. Introductoriae et Statutoriae erga novam Donationem Ferdinandi tertii ad Caplum Strigoniense pro parte C. Francisci de Nádasd, Georgii Drugeth de Homonna, Gabrielis Horeczky de Horka, Casparis Szunyogh de Jeszenieze et Budetin, Joannis et Danielis Pongrácz de Szent-Miklós, aliorumque foeminei sexus Haeredum Bánffyatorum in Arcem et Dominium Beezkó ejusque pertinentias, nominanter etiam in Possesiones Pobedim, Bassócz et Audód, cum jure Patronatus et Collationis Praepositurae Vág-Ujhelyiensis.

*   *

Ezen királyi adománylevél alapja a jognak, mely szerint *Bánffy Pál* örökösei a vág-ujhelyi prépostságot mint kegyurak eladományozzák. Eladományozzák pedig szabad választás útján.

Bánffy Pál örökösei hat ágra vagy vonalra szakadnak, a mint ezeket az alábbi leszármazási táblák kimutatják. Mind-egyik vonal, úgymint: 1. *Eszterházy*. 2. *Nádasy-Erdődy**), 3. *Drugeth*, 4. *Ráttkay*, 5. *Szunyogh*, 6. *Pongrácz* egy-egy szavazatot képez; az *Eszterházy* vonal bírja a „votum decisivum“ eldöntési jogot, a prépost megválasztatása tehát hat szavazaton fordul meg. A szavazók minőségéhez kívánatlik, hogy nemcsak *Bánffy Páltól* leszármazzanak, hanem birtokoljanak is a beczkói uradalomban.

Adjuk a leszármazási táblákat.

---

*) Gr. Breunner Ágoston egyedül képviselvén a Nádasy-Erdődy vonalt, miután a beczkói uradalmi birtokait 1886. évben b. Springer izraelita bécsi bankároknak eladta, — e vonal megszűnt szavazati joggal bírni.

III. Tábla.

(a) **Galanthai Eszterházy vonal.**

Rozgonyi János

neje: Bánffy Dorottya (lásd a II. táblán)

Rozgonyi Klára

Borbálya

1. férje: Kamizsay György

férje: Frangepán Mihály

2. " Egerváry László
(folytatás az V. táblán)

Frangepán György

Frangepán Anna
férje: Cházár Miklós

Cházár Orsolya

férje: Dersffy Ferencz

Dersffy Orsolya

férje: gr. Eszterházy Miklós, nádor
1552 — 1645.

gr. Eszterházy István

László
† 1652.

Minály

Anna

férje: Nadasdy F.

Pál herczeg

Mária

férje: Druegeth Gy.

Ferencz

neje: Thurzó Erzsébet
Vezekénynél

Eszterházy Orsolya

2. neje:

Thököly Éva

gr. Eszterházy Orsolya

férje: h. Eszterházy Pál

gr. Eszterházy Minály

Miklós
tinnini püspök

Krisztina
apáca

László

Orsolya

Gábor

József † 1721.

neje: Güels Mária

Oktavia

(folytatás a IV. táblán.)

IV. Tábla.

a) Galanthai Eszterházy vonal.

Herceg Eszterházy József
neje: b. Gilets Mária Oktavia (lásd a III. táblán)

Pál Antal neje: Visconti Mária	Mária Jozefa férje: gr. Lambert Ferencz	Anna Mária Miklós 1714—1790. neje: gr. Weisenvolf Erzsébet
	Antal 1738—1794. 1. neje: gr. Erdődy Teréz 2. " gr. Hohentfels Anna	Mária férje: h. Grassalkovich Antal Miklós 1741—1777. neje: gr. Ungnad Anna
	Miklós 1765—1833.	Maria Leopoldina férje: h. Grassalkovich Antal Mária Terézia
Mária Terézia férje: gr. Chotunsky Frigyes	Teréz Anália férje: gr. Cavriani Károly	Miklós Pál 1817. neje: Child Villiers Sarah
	Pal Antal 1843.	Alajos György 1844.
1. neje: gr. Trautmansdorf Mária 2. " h. Croy Dülben Eugenia		Sarah Zsófia 1848—1855. férje: h. Hohentfels Miklós
1. h. Miklós Pál 1869.	2. h. Rudolf Pál 1880.	Miklós 1851.

V. Tábla.

b) **Nádasdy - Erdődy vonal.**

Kanizsai György
neje: Rozgonyi Klára (lásd a III. táblán)

Kanizsai László

Kanizsai Orsolya
férje: Nádasdy Tamás, nádor
† 1562.

gr. Nádasdy Ferencz
1554—1604.

neje: Báthory Erzsébet † 1614.

gr. Nádasdy Pál

1. neje: Forgách Julia
2. " Revay Judith

Anna

férje: Zrínyi Miklós

Katalin

férje: Drugeth György
(folytatás a VII. táblán)

gr. Nádasdy Ferencz

neje: gr. Eszterházy Anna
† 1671. lefejeztetett Bécsben,
jával leírogatva.

VI. Tábla.

b) **Nádasy - Erdődy vonal.*)**

gr. Erdődy Gábor 1647.
 1. neje: gr. Pálffy Mária
 2. " gr. Amade Judith

gr. Erdődy Mária férje: gr. Lippay János	Krisztof	György
gr. Lippay Miklós vág-ujhelyi prépost	neje: gr. Pálffy Zsuzsana megvette a Nádasy részt	1. neje: Rákóczy Erzsébet 2. " Jakusith Terez
	gr. Erdődy György Lipót neje: gr. Eszterházy Teréz	László Ádám nyitrai püspök
	gr. Erdődy Nep. János neje: gr. Pálffy Teréz	Antal neje: gr. Erdődy Jozefa
	gr. Erdődy Teréz férje: gr. Eszterházy János	József, kancellár neje: Mayer Erzsébet
	gr. Eszterházy Mária férje: gr. Breunner Agoston	
	gr. Breunner Agoston neje: gr. Szécheny Ágota	

*) A Nádasy-Erdődy vonal birtokeladás következtében megszűnt.

VII. Tábla.

c) Homonnai Drugeth vonal.

Drugeth György
neje: Nádasdy Katalin (lásd az V. táblán)

Drugeth János neje: Jakusith Katalin	Mária férje: Szechy György	Erzsébet férje: Revay László (folytatás a VIII. táblán)
Drugeth György neje: gr. Eszterházy Mária	Katalin	Borbála 1. férje: Vesselényi Ferencz 2. " Draskovics Miklós 3. " Csáky Miklós
Drugeth Zsigmond neje: Keglevich Teréz	Bálint püspök † 1671.	János 1. férje: Forgách Andráš 2. " Pálffy Pál 3. " Bercsényi Miklós
Drugeth Julia 1. férje: Pálffy Miklós 2. " Althan Károly	Klára férje: Zichy Péter	1. h. Forgách Pál László 3. h. Bercsényi László

gr. Zichy Ferencz
vág-ujhelyi prépost
† 1783. győri püspök

VIII. Tábla.

c) Homonnai Drugeth vonal.

Révay László
neje: Drugeth Erzsébet (lásd a VII. táblán)

Révay Elek neje: Révay Emerenczia	Zsigmond 1. neje: Balassa Zsófia 2. " Amade Erzsébet (folyt. IX. táblán)	László neje: Jakusith Kata (folyt. X. táblán)	Krisztina neje: Zay Sándor (folyt. XI. táblán)	Klára, Francziska férje: Cziráky Mózes (folyt. XII. táblán)
Révay Boltzsár neje: gr. Schlossberg Terez	Emerenczia férje: gr. Forgách Pál			
Révay Róza férje: Benyovszky Samu	gr. Forgách József	László		
gr. Benyovszky Mórícz neje: Hónes Rozália	gr. Forgách István	gr. Forgách József		
Benyovszky Róza férje: Szakmány Donát	gr. Forgách Anna férje: b. Pongrácz Tádé	gr. Forgách Zsigmond	Mária	
Szakmány Apollonia férje: Plathy László	b. Pongrácz Zsigmond	Pál neje: Bánóczy Jozefa		
Plathy Arpad	Eduard	b. Pongrácz Emil	Izidot	Rozalia férje: Travnik József
		Travnik Zsigmond neje: Skita Alexandra	Pál neje: Nedeczky Maria	Irina férje: Reviczky Jenő
			Travnik Jene.	

IX. Tábla.

c) Homonnai Drugeth vonal.

Révay Zsigmond

1. neje: Balassa Zsófia; 2. neje: Amade Erzsébet (lásd a VIII. táblán)

b. Révay János
neje: gr. Eszterházy Zsófia

b. Révay János
neje: Ruttkay Teréz

Róza
férje: Mednyánszky Antal

b. Révay Teréz
férje: gr. Csáky Lajos

b. Mednyánszky László
neje: gr. Eszterházy Jozsefné

gr. Csáky Henrika
férje: Reviczky Amand

Anna

b. Mednyánszky Aajos
neje: Majláth Agnes

József

neje: Richer Eleonóra

Reviczky Alfréd

neje:

gr. Berényi Johanna

Amanda

férje: Ambró Albert

Henrika

férje: Bobok Gusztáv

b. Mednyánszky Dénes

neje: Gbyezy Agatha

b. Mednyánszky Ede

neje: Szirmay Marianna

b. Mednyánszky
Imre

b. Mednyánszky
László

Margit
férje: Zobel István

Bobok Géza

neje: Burian Erzse

Stefánia

férje: Sztrechay Vinceze

Ambró Béla Géza

Ella

férje: gr. Belrupt Hugo

Reviczky Bertalan

Jenő

neje: Trávník Irna

Aurél

férje: Hannel Jakab

Gabriella

Anna

Hannel Edith, férje: Spür Károly.

X. Tábla.

c) Homonnai Drugeth vonal.

b. Révay László, neje: Jakusith Erzsébet (lásd a VIII. táblán)

b. Révay László esztegomi kanonok	Adalbert vág-ujhelyi prépost	Erzsébet férje: Bossányi László	Judith férje: Eszterhazy Gáspár
	Bossányi Miklós neje: Koriáthlőy Julia		gr. Eszterhazy Zsófia férje: b. Révay János
	Bossányi Julia férje: b. Révay János	b. Révay János neje: Ruttkay Teréz	Róza férje: Mednyánszky Ant.
	b. Révay Maria férje: gr. Serényi Károly	b. Révay Teréz férje: gr. Csáky Lajos	b. Mednyánszky László neje: gr. Eszterhazy Jozefina
gr. Serényi Mária férje: gr. Choiseul Gábor	gr. Csáky Henrika férje: Reviczky Amand	Antonia Anna	b. Mednyánszky Alajos neje: Majlath Agnes neje: Richer E. József
gr. Choiseul Ferencz neje: gr. Hardegg Franciska		b. Mednyánszky Denes neje: Ghyeczy Agota	b. Mednyánszky Éde neje: Szirmay M.
		b. Mednyánszky Imre	b. Mednyánszky László
	Reviczky Alfred neje: gr. Berényi Johanna	Amanda férje: Ambró Albert	Henrika férje: Bobok Gusztáv
		Ambró Béla Géza	Bobok Géza neje: Burián Erzse férje: Sztreehay Vincez
			Ella férje: gr. Betrupt Hugó
Reviczky Bertalan	Jeno neje: Travnik Irma	Aurel neje: Chvalibogonski D.	Anna férje: Himmel Jakab

XII. Tábla.

c) Homonnai Drugeth vonal.

Cziráky Mózes
neje: Révay Klára (lásd a VIII. táblán)

Cziráky Katalin
férje: gr. Eszterházy Dániel

gr. Eszterházy János
neje: gr. Berényi Borbálya

Krisztina
férje: b. Révay Péter

gr. Eszterházy Dániel
neje: gr. Erdődy Anna

b. Révay János
neje: Bossányi Julia

gr. Eszterházy Jozefina
férje: Mednyánszky László

b. Révay Julia
férje: gr. Serényi Károly

b. Mednyánszky Alajos
neje: Majláth Agnes

József
neje: Rieher Eleonóra

gr. Serényi Mária

férje: gr. Choiseul Gábor

b. Mednyánszky Dénes
neje: Gyeyz Agota

b. Mednyánszky Ede
neje: Szirmay Marianne

gr. Choiseul Ferencz

neje: gr. Hardegg Franziska

b. Mednyánszky Imre

b. Mednyánszky László

Margit

férje: Zobel István.

XIII. Tábla.

d) Nagy-tábori Ráttkay vonal.

Ráttkay Péter
neje: Bánffy Erzsébet (lásd a II. táblán)

Ráttkay János
neje: Korszky Anna

Ráttkay Erzse férje: Orehoözy Ferencz	Zsófia férje: Cikulini Gyula	Péter	Gáspár	Ferencz	Martha férje: Orehoözy Gáspár
Orehoözy Katalin férje: Patacsich István, beczkói részét eladta Szunyogh Gáspárnak		Ráttkay György		Ráttkay Péter	

XIV. Tábla.

e) **Budetini Szunyogh vonal.**

Majláth Gábor, neje: Bánffy Anna (lásd a II. táblán)

	Majláth Ilona	Anna
1. férje:	Horeczky János	férje: Pongrácz Dániel
2. "	Szunyogh Mózes	(folyt. a XVII. táblán)

Horeczky Gábor	Szunyogh Gáspár
neje: Ecsy Katalin	neje: losonezi Bánffy Zsuzsanna

Szunyogh Katalin, 1. férje: Jakusith János, 2. férje: Balassa Balint

Jakusith Katalin	Zsuzsanna
férje: Révay László	férje: Theokoly Miklós
(úgy mint a X. táblán)	

Theokoly Éva, férje: Zirehich István

Zirehich Gáspár, 1. neje: Okodiasanyi Magda, 2. neje: Ambró Mária

Zirehich Gáspár	Éva	János	Anna	István	Magdolna
(folyt. a XV. táblán)	férje: Rudnay Ferencz	férje: Zirehich István	férje: Bartakovics László	férje: Pritieszky József	(folyt. a XVI. táblán)

Rudnay Zsuzsanna	Zirehich István	Zirehich Rozália
férje: Justh Sándor	férje: Kubicza István	férje: Simonyi N.

Justh Ádám, férje: Kubicza István, Simonyi Simon

Justh Ferencz	Kubicza Pál	Mária
neje: Soulyovszky Anna	trencseni főispán	neje: Balogh Otília

Justh György	Aloysa	Lajos	Kabán
	szalkai püspök		

Simonyi István	Sándor	Simon	Otília	Rozália	Mária	Paulina
			(Turesanyi János f. Erdedy N. f. Bachó N.)			

XV. Tábla.

e) **Budetini Szunyogh vonal.**

Zirehich Gáspár (lásd a XIV. táblán)

Zirehich János neje: gr. Joanelli Mária	Anna férje: Nedeckzy Ferencz	Magdolna férje: Khebrics Krisztof
Zirehich Tádé neje: Ürményi Judith	Simon	Khebrics János Magdolna férje: Tomcsányi N.
	Bogády Péter férje: Latkóczy N.	Zsuzsanna férje: Bogády János Tomcsányi Károly
	Tomcsányi Lajos férje: Csernyánszky	Julia férje: Thurzó János Apollonia
Zirehich Kázmér neje: Sugho Mária	Zirehich Ferdinand József	Sándor Krisztina Bernarda
Zirehich István	Juliana férje: Melesiczky Vendel	Szidónia férje: Farkas Ignác Mária férje: Koronthály György
	Melesiczky Julia férje: Nessel Károly	Koronthály Vince Kázmér

XVI. Tábla.

e) **Budetini Szunyogh vonal.**

Prileszky József
neje: Zircitich Magdolna (lásd a XIV. táblán)

Prileszky Anna
férje: Nevedy Gábor

Nevedy József	Károly	Juditha férje: Farkas János	Antal
		Farkas Ignác neje: Zircitich Szítónia	Nevedy Anna
		Nevedy Aloysia férje: Szadecky N.	Karolina férje: Brhlóvics N.
Nevedy Ignác	Miklós	György	János
Jozefa férje: Hodossy N.			Borbálya férje: Jurkóvics N.

f) **Szent-miklósi Pongrácz vonal.**

Pongrácz Dániel neje: Majláth Anna (lásd a XIV. táblán)

Pongrácz János neje: Sándor Erzsébet	Erzsébet férje: Jusch Andráis (folyt. a XXVII. táblán)	Daniel neje: Révay Erzsébet (folyt. a XXII. táblán)	Barbálya férje: b. Révay Ferencz (folyt. a XXIV. táblán)
---	--	---	--

b. Pongrácz Ferencz neje: Dezsöffy Anna	Anna férje: Zmeskál György
--	-------------------------------

b. Pongrácz Ferencz neje: b. Zay Krisztina	Gáspár neje: Révay Judith (folyt. a XX. táblán)	János neje: Ruttkay Magdolna (folyt. a XXI. táblán)
---	---	---

b. Pongrácz Imre püspök	Antal neje: Raesay Anna	Klára férje: korlátkői Labánszky János (folytatás a XIX. táblán)
----------------------------	----------------------------	--

gr. Pongrácz Ádám Andráis, neje: gr. Forgách Katalin

gr. Pongrácz Antal neje: Motesiezky Mária	Ádám neje: Zerdahelyi Teréz	Julia férje: gr. Berényi Zsigmond (folyt. a XVIII. táblán)
--	--------------------------------	--

gr. Pongrácz Mária férje: Motesiezky József	Szidonia férje: gr. Pongrácz Rudolf	Kajetán
		gr. Pongrácz Rudolf neje: gr. Pongrácz Szidonia

gr. Pongrácz Adolf vágt-nyhelyi prépost	Ede neje: Bilik Zsuzsanna	Agoston neje: Senyi Amalia	Ludmilla férje: Zmeskál Zoltán
János	Henrika	Rudolf	Karola

XVIII. Tábla.

f) **Szent-miklósi Pongrácz vonal.**

gr. Berényi Zsigmond
 neje: gr. Pongrácz Julia (lásd a XVII. táblán.)

gr. Berényi Antal
 Vág-ujhelyi prépost

János

neje: Andrásy Teréz

Alajos

gr. Berényi Leo
 neje: Berghoffer Paula

Gizella

1. férje: Ambró Móriéz
 2. " gr. Veesey Agost

Johanna

férje: Reviczky Alfred

János

Ambró Irma
 férje: Palásthy Gusztáv

Jolantha

férje: Schinerl N.

Gizella

Reviczky Bertalan

Jenő

neje: Travnik Irma

Aurel

neje: Civalibogousky D.

Gabriella

férje: Hannel Jakab

Anna

Hannel Edith

férje: Spur Károly.

NIX. Tábla.

f) **Szent-miklósi Pongrácz vonal.**

Korlatlhkői Labsánszky János, neje: b. Pongrácz Klára
(lásd a XVII. táblán)

Labsánszky László
neje: Ottlik Julianna

Labsánszky Julianna
férje: Bossányi László

Bossányi Julia
férje: Révay János

b. Révay Mária
férje: gr. Serényi Károly

gr. Serényi Mária
férje: gr. Choiseul Gábor

gr. Choiseul Ferencz
neje: gr. Hardegg Franziska.

XX. Tábla.

f) **Szent-miklósi Pongrácz vonal.**

b. Pongrácz Gáspár, neje: b. Révay Julia (lásd a XVII. táblán)

b. Pongrácz Euphrosina, férje: Szent-Iványi Mihály

Szent-Iványi Rafáel

Szent-Iványi Gábor

Szent-Iványi Menyhért

Szent-Iványi László

Szent-Iványi Éva, férje: Okolicsányi Mihály

Okolicsányi Elek

Okolicsányi Pál Ágnes, férje: Ruzsicska József

Okolicsányi Jozsefua
férje: Jeszenszky LajosRuzsicska József
neje: Zongor ErzsébetRuzsicska Maria
férje: Kiss Vilmos

Jeszenszky Sándor

Géza

Lajos

Paula

férje: Tóth Lajos.

XXI. Tábla.

f) **Szent-miklósi Pongrácz vonal.**

b. Pongrácz János, neje: Ruttkay Magdolna (lásd a XVII. táblán)

b. Pongrácz József

1. neje: Tarnóczy Julia

2. " Sándor Mária

b. Pongrácz Imre

neje: b. Lutszenszky Francziska

b. Pongrácz Tadié

neje: gr. Forgách Anna

Károly

neje: b. Pongrácz Karola

b. Pongrácz Pál

neje: Bánóczy Jozefa

Zsigmond

b. Pongrácz Sidonia

férje: Kochanovszky Lajos

b. Pongrácz Emil

Izidor

Rosalia

férje: Trávník József

Kochanovszky Florian

neje: Frideczky Jozefin

Trávník Zsigmond

neje: Skita Alexandra

Pál

neje: Nedeckzy Martha

Imma

férje: Reviczky Jenő

Kochanovszky Pál György

férje: Rimely Sándor

Piroska

Mária

XXII. Tábla.

f) **Szent-miklósi Pongrácz vonal.**

b. Pongrácz Dániel, neje: b. Révay Erzsébet (lásd a XVII. táblán)

- b. Pongrácz Julianna
 1 férje: b. Luzsénszky Samu
 2. " Lapsanszky János

gr. Luzsénszky Sándor

gr. Luzsénszky Sándor

Imre

(folytatás a XXIII. táblán)

gr. Luzsénszky Francziska

1. férje: gr. Joaneli Károly
 2. " b. Pongrácz Imre

1. h. gr. Joaneli Mária
 férje: Zirehich János

2. h. b. Pongrácz Tünde
 neje: gr. Forgách Anna
 (u. m. a XXI. táblán)

Károly
 neje: Pongrácz Karola
 (u. m. a XXI. táblán)

Zirehich Tünde, neje: Ürményi Judith

Zirehich Kazmer
 neje: Sugló Mária

Julianna
 férje: Melesiczky Vendel

Szidonía
 férje: Farkas Ignác

Maria
 férje: Koronthály György

Zirehich Istvan

Koronthály Vince

Kazmer

XVIII. Tábla.

f) **Szent-miklósi Pongrácz vonal.**

gr. Luzsánszky Imre (lásd a XXII. táblán)

gr. Luzsánszky Éva
 férje: gr. Berényi Zsigmond

gr. Berényi Zsigmond
 neje: gr. Pongrácz Julianna

Tadé

gr. Berényi Antal
 vág-újhelyi prépost

János
 neje: Andrásy Teréz

gr. Berényi Antonia
 férje: Ambró György

gr. Berényi Leo
 neje: Berghofer Paula

Gizella
 1. férje: Ambró Mórész
 2. " gr. Véesey Ag.

Johanna
 férje: Reviczky Alfréd

Ambró Albert
 neje: Reviczky Amanda

gr. Berényi János

Ambró Irma
 férje: Palásthy Gusztáv

Ambró Ella
 férje: gr. Belrupt Hugó

Béla

Geza

Reviczky Bertalan

Jenő
 neje: Trávník Irma

Aurél

Chvalibogouski D.
 férje: Hannel Jakab

Gabriella

Anna

Hannel Edith, férje: Spur Károly

XXIV. Tábla.

f) Szent-miklósi Pongrácz vonal.

b. Révay Ferencz, neje: b. Pongrácz Borbálya (lásd a XVII. táblán)

b. Révay Borbálya férje: Orlay Andrásh	Miklós neje: gr. Pálffy Francziska (folyt. XXV. táblán)	Dante neje: Bossányi Judith	Inre neje: Ujfáhsy Kata (folyt. a XXVI. táblán)
Orlay Borbálya férje: gr. Serényi Andrásh		Révay Mihály neje: Beniczky Magdolna	
gr. Serényi Volfgang		gr. Révay Péter neje: gr. Eszterházy Krisztina	
gr. Serényi Erzsébet férje: gr. Serényi Amand		gr. Révay János neje: Bossányi Juhanna	Antal vág-új helyi prépost
gr. Serényi N. férje: gr. Teleki Samu		gr. Révay Mária férje: gr. Serényi Károly	
gr. Teleki Ferencz	Krisztina	gr. Serényi Maria férje: gr. Choiseul Gabor	
		gr. Choiseul Ferencz neje: gr. Hardegg Francziska	

f) **Szent-miklósi Pongrácz vonal.**

b. Revay Miklós, neje: gr. Pálffy Francziska (lásd a XXIV. táblán)

b. Revay Leopoldina
férje: Beniczky LászlóEleonóra
férje: gr. Forgách Volfgang

Beniczky Ferencz, neje: gr. Schindlegg Amalia

gr. Forgách Ferencz

Beniczky Ferencz

Amalia
férje: Fraizaizen Zsigagr. Forgách Francziska
férje: gr. Pongrácz András Ádámgr. Pongrácz Antal
neje: Motesiczky MáriaÁdám
férje: gr. Berényi Zsigmondgr. Pongrácz Mária
férje: Motesiczky N.Szidonia
férje: gr. Pongrácz Rudolf

gr. Pongrácz Rudolf, neje: gr. Pongrácz Szidonia

Kajetán

gr. Pongrácz Adolf
vág-ujhelyi prépostEde
neje: Bilik Zs.Ludmilla
férje: Zmeskál Z.gr. Berényi Antal
vág-ujhelyi prépostJános
neje: Andrassy Teréz

Alajos

gr. Berényi Léo
neje: Berghoffer PaulaGizella
férje: Ambró MórícJohanna
férje: Reviczky Alfréd

János

Ambró Irma, férje: Pakásthy Gusztáv

Steer Gizella

Reviczky Bertalan

Jenő
neje: Travnik IrmaGabriella
férje: Hennel Jakab

Anna

Hennel Edith, férje: Spúr Károly

XXVII. Tábla.

f) **Szent-miklósi Pongrácz vonal.**

Justh András, neje: b. Pongrácz Erzsébet (lásd a XVII. táblán)

Justh Erzsébet	Dániel	János	Magdolna	Anna	András
<p>Justh Zsuzsanna férje: Ujfalussy Matyás</p>					
<p>Ujfalussy Judith férje: Ottlik András</p>					
<p>Ottlik Éva férje: Szent-Iványi József</p>					
<p>Szent-Iványi Maria férje: Dubniczky János</p>					
Dubniczky Sándor neje: Szenessy Zsuzsanna	Lajos neje: Kipferling Karolina				
Dubniczky István neje: Bobok Amalia	Dubniczky János neje: Paskay Antonia	András neje: Akay Vincentia	Anna férje: Bobreczky Ferencz	Juliana férje: Szuhay József	
<p>Dubniczky Aranka férje: Ambró Zoltán</p>					

A vágújhelyi prépostság kegyurasága emberemlékezet óta szabadon, korlátlanul választotta a prépostot azon egyházi férfiak közül, kik hozzá eziránt folyamodtak, vagy pedig a kiket maga jelölt ki magának.

Csak mintán gróf Berényi Antal 1852. január hó 29-én önként lemondott a préposti javadalomról, történt jogtalan változtatás a választás rendjében. Az akkori abszolút kormány ugyanis beavatva magát a választásba, akként szorította meg a kegyuraság választási jogát, hogy vagy a kegyuraság terjeszsen fel az esztergomi érseki hatóságnak három jelöltet kinevezés végett, vagy pedig az érseki hatóság jelöljön ki három egyént, kik közül a kegyuraság a prépostot megválassza.

A kegyuraság ilyetén megszorítás által ősi jogában sértve érezvén magát, a következő felterjesztést intézte az akkori es. kir. vallásügyi ministeriumhoz:

„Magas Ministerium! A vallásügyi magas Ministerium folyó évi Február 16-ról 559/493. szám alatt kelt és Márczius 10-ről 2768. szám alatt a felső Nyitra megyei Főnök úr útján a vág-újhelyi es. kir. kerületi Biztos úr által közlött kegyes leirata következtében, melyhez képest a megüresült vág-újhelyi prépostság, állítólag a közbenjött korábbi villongások mellőzése végett, jelen esetben akként javaltatik betöltendőnek, hogy vagy az illető Érsekség által kijelölendő három egyén közül a kegyúri jogot gyakorló közbirtokosság egyet szemeljen ki, vagy pedig az általa kijelölendő három közül az Érsek-Primás egyet a fentemlített prépostságra kinevezzen, és mind a két esetben vokstöbbséggel es. kir. Biztos közbejárása mellett hozatasson a határozat. Alábbirottak, mint a kérdésben forgó egyházi javadalom kegyurai, a fentisztelet magas felirattal kívánt nyilatkozat gyanánt az alábbiakat bátorkodunk előterjeszteni.

A vág-újhelyi egyházi javadalom 1414. esztendőben a beczkói uradalom birtokosa, Stibor erdélyi vajda, Trenesén és Szolnok megyei főispán által alapítványoztatván, az alapítványt akkor dicsőségesen uralkodó Zsigmond király megerősítette, és miután Stibor vajdának a férfi ágon magvaszakadtával Bánffy Pál, vejétől, leszármazó leányörökösei megszapordtak, a sokáig dühöngött vallás háború és más viszontagságos körülmények közepette III. Ferdinand császár és magyar király 1648. esztendei Julius 1-ső napjáról kelt új adománylevélben az említett örökösöket nem csak birtokukban erősítette meg, de miként az 1. szám alatt ide rekesztett másolatból

kitűnik, a vág-ujhelyi prépost kinevezését is reájuk ruházta ezen szavakkal: „Insuper ut collatio Praepositurae Vág-Ujhelyiensis deinceps quoque velut hactenus maneat in auctoritate et Jurisdictione praefatae Familiae“.

Hogy tehát az első alapító óta egész 1648 Julius 1-ső napjáig a vág-ujhelyi prépostság betöltése mindig a beczkói uradalom örökös családot illette, az új adományban rendelkező felséges Fejedelem tanusága kétségtelenné teszi, s hogy ezen jogszilárdító okmány kelte idejétől az alábbirottak elődei minden legesekélyebb megszorítás nélkül gyakorolták a prépost kinevezési jogot, bizonyítja százados szakadatlan gyakorlat, melynek valóságáról a Magas Ministerium 1718 Szeptember 27-én, báró Révay Albert, — 1734. Január 11-én gróf Zichy Ferencz, — 1780. Október 1-én gróf Révay János, — 1781. Január 29-én gróf Csáky Miklós, — 1785. báró Gábelkhoven Antal, — 1825 Augusztus 5-én gróf Berényi Antal választásáról szóló 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. szám alatt ide fektetett hiteles kivonatokból, valamint Battyány Érseknek Pesten 1785. Julius 11-én kelt 8. szám alatti válasz iratából is meggyőződni méltóztatik.

A főnebb kifejezett választási jogot ezek szerint elődeink hiven őrizték, sőt idáig soha sem jött még a közbirtokosság mint egyházi pártfogó azon helyzetbe, hogy akár csak megszorítása is bármely oldalról czéloztatott volna. Az idézett fejedelmi adomány világos szavai többet ruháztak az aláírottak elődeire, és ezek által reánk pusztá egyházi pártfogásnál, mert nem előterjesztésről szólanak, mely egyszerű plebániák betöltésénél divatos, de egyenesen Collatióról, mely a vág-ujhelyi javadalomnak, mint prépostságnak természetét és fontosságát tekintve, magasabb tekintélyű s egyenesen átruházott fejedelmi jog, melyhez nyulni századok hosszú során keresztül az esztergomi Ersekiszék kísérletet sem tett, a magas kormány bizonytal most sem fog tenni engedni, mert minden megszorítás, mely százados gyakorlattal szentesítette adományos jogunkat éri, megszorítása egyúttal a reánk ruházott felségi jognak, melynek mi csak bizományosai vagyunk, és melynek megszorításában, valamiut egyrészt szomorú bizonyossága rejlenék a kor minden előjogot, legyen felségi bár, nivelláló sajnos irányának, szintűgy magára az egyházra nézve is káros volna az, mert a hivek bőkezűségével viszonzagos jogszerzés és fentartás szentségébe vetett bizalmát merőben meghiusitáná.

A körülmények ily állapotában részünkről nem kételkedünk egy perczig sem, miként a magas kormány főnebbi

nézeteinket kegyelmesen méltányolni, és a vág-ujhelyi prépostságra eddig gyakorlott kinevezési jogunkat fentartani méltóztatandik, mert ha nem is vonjuk kétségbe, hogy a mostani előző prépost választás alkalmával némi villongások jöttek közbe 1825-ik esztendőben, de csak tisztán a választási gyülekezet elnökségére nézve forogtak fenn, és megújulásuknál a magas Kormány által főnebb tisztelt leiratában javasolt eszésszári Biztos akkorra leendő kiküldetése elegendőleg elejét veszi; jelenleg pedig nincsen köztünk semmi villongás, miről az illető kerületi Biztos tanuságára hivatkozunk. Sőt ha szilárd szándékunk daczára, melynélfogva egyéniséget választani akarunk, kit hűség, egyházi redeltetésének tiszta felfogása jellemez, támadhatna egyenletlenség és zavargás, a dolog természetes helyzeténél fogva sokkal előbb fog szükségkép támaáni, míg három személyben központosul a patronális vélemény, melyet a magas leiratban előadott javaslat szerint kijelelni kellene, mint támadhat egynek választásánál, kit százados jogunk sértése nélkül higadtan kiszemelhetünk, a míg a sértett jogviszonyból következő elkeserítés közepette három egyén kijelelése mellett sokkal előbb lehet ingerültség, annál inkább, mert lesújtó érzést szül annak tudomása már, hogy épen mi leszünk elsők ez egész országban, kiknek kegyúri joga, sérelmével Ó Felsége reánk ruházott jogának, megszorítottatott.

Méltóztasson tehát a magas Ministerium kegyesen fontolóra venni jobbágyi hűséggel s' őszinte bizalommal kifejezett nézeteinket, méltóztasson kegyesen megvizsgálni a jogalapot és annak százados gyakorlatát, melyet a mellékmények előtűntettek, és mi bizton reméljük, sőt meggyőződve vagyunk, hogy a patronális jognak eddigi gyakorlatában bennünket tovább is, minden újítás vagy megszorítás nélkül meghagyni kegyes és igazságos leend.

Mi kivétel nélkül fölfogtuk a magas rendeltetést, mely az adományozó királyi Fejedelem által magas kegyúri jogának reánk ruházása által előnkbe szabattott, érezzük az időkor viharos voltát is kellő mértékben, s azért az idő bosszúságából támadható ingerlést is mellőzendők, miután különben a javadalmak betöltésére kiszabott törvényes záridő hosszabb tractátusok folyama alatt elenyészhetne, a kérdésben forgó vág-ujhelyi prépostnak régi gyakorlat szerint megválasztására folyó évi Május hó 12-ik napját a magas Kormány jóváhagyásának reményében máris kitűztük, esedezván mely alázatossággal, miszerint ezen határnapra a választás vezérletére Ó. cs. kir. Felsége Biztosát kegyesen kirendelni, beu-

nünket pedig százados jogunk fentartásában akként fentartva, továbbá is pártfogolni méltóztassék.

Az 1852. Márczius 29-én megtartott patronatusi gyűlekezet határozatából.“

Hogy a kegyuraság nem ért ezélt ebbeli feliratával, mutatja a Ministeriumnak alábbi kategorikus leirata :

„Vom k. k. Ober-Neutraer Comitats Vorstaude an das k. k. Bezirks Commisariat zu Wagneustadtl.

Laut hohen Rescriptes des k. k. Ministeriums für Cultus und Unterricht vom 16. Jänner laufenden Jahres Z. 185/151. haben Seine k. k. Apostolische Majestät mit Allerhöchster Entschliessung vom 12. dieses Monats das Patronats Recht hinsichtlich der Curat Propstei zu Wagneustadtl für die Zukunft in der Art allergnädigst zu regeln geruht, daß die Mitbesitzer der Herrschaft Beczkó, als zugleich Nachkommen des Stifters, gehalten sein sollen, aus drei von dem Graner Ordinariate vorzuschlagenden Candidaten, im Beisein eines von der k. k. Statthalterei zu ernennenden Landesfürstlichen Commissärs den Propsten zu wählen. Wovon Euer Wohlgebornen infolge hohen k. k. Distrikts Regierungs Erlasses vom 21. Jänner laufenden Jahres Z. 2005 das Patronat unverzüglich zu verständigen, und nachdem der Tag der Propstwahl durch die hohe k. k. Statthalterei im Einverständniss mit dem Ordinariat festzusetzen, und gleichzeitig der zu interveniren habende Landesfürstliche Commissär zu bestimmen sein wird, dasselbe hinsichtlich des zu bestimmenden Wahltages unversäumt einzuvernehmen, und das Resultat mit möglichster Beschleunigung anher zu berichten haben. Tirnau am 31. Jänner 1853. Kutsényi m. p.“

A kegyuraság az alkotmányos helyzetnek hadi állapotokkal való feleserélése mellett sem utat, sem módot nem látván a jogsértés orvoslására: legalább azt akarta még elérni, hogy a Herezeg Primás azon családi tagok közül tegye meg a hármás kijelölést, kik ez iránt folyamodványt nyújtottak be a kegyuraságnál. Mindössze nyoleczan folyamodtak, és ezek közül csak ketten voltak, kiknek nem volt családi összeköttetésük a választókkal. A kegyuraság tehát rokonai iránti ösztönyszerű hajlamánál fogva, és korábbi határozatához hüen ekkép irt fel a Herezeg Primáshoz :

„Főméltóságos Herezeg Országos Primás és Érsek úr, Kegyelmes Urunk! Midőn folyó esztendei Januárius 29-én

447. sz. alatt hozzánk intézett kegyes átirata következésében, melyhez csatolva a Januárus 16-ik 185. szám alatt kibocsájtott ministeri rendeletet közlő Január 27-én 2269. sz. alatt kelt helytartósági intézményt értésünkre hozni és a vágújhelyi prépost választására kitüzendő határnap javaslatba hozására felszólítani méltóztatik, az említett javadalom betöltésére kitüzendő határnapul folyó esztendei Aprilis 19-ét, mint körülményeinkhez képest legalkalmasabbat feljelenenénk, és ennek felsőbb helyen is megállapításaért Főméltóságod közbenvetéseért esedeznénk, egyúttal kettős kérést bátorkodunk előterjeszteni egész tisztelettel.

Őseink, valahányszor a vágújhelyi prépost választására került a sor, annyiszor családai tagot neveztek ki, és e gyakorlatot egész a mostani választásig megtartották az egymásra következő maradékok, sőt jegyzőkönyvben és család végzés-ként boesátották reánk. Most a főnebbtisztelt kormányrendelet korlátlan kinevezési jogunkat Főméltóság kezeibe tett kijelölési joggal mérsékelte, de Főméltóságod ismeretes egyházi szelid jelleme azon hitre jogosít, hogy mit talán apáink eljárásának hibás volta miatt vesztenk egyrésztől, azt Főméltóságod kegyessége pótolni fogja másik tekintetben, és a kijelölésben oly egyházi személyek neveit kegyes leendő leküldeni, kiket hozzánk vérségi összeköttetés fűzött, és kik közül az érseki megyében amúgy is többen szolgálván, Főméltóságodnál minden alázattal folyamodunk, miszerint kijelölési jogát ezekre kegyesen visszazorítani, és ekképen a hazai történet és ebből kifejtett jogviszony méltánylata mellett őseink gyakorlatának kegyeletes fentartására részünkre ez alkalmat fenhagyni méltóztassék.

Mínthogy továbbá a vág-ujhelyi pépostság irányában kegyurasági jogot gyakorlók közül számosan a haza távol vidékein, sőt Erdélyben is laknak, többeket hivatalos viszony akadályoztat, és ezek meghatalmazottjaik által szokták gyakorolni választási jogukat: szükséges kitanításuk végett esedeznünk Főméltóságod előtt, hogy a hozzánk boesájtandó kijelölést még Márczius hó folytán leküldeni kegyeskedjék. Mert különben az illető ügyviselők utasítással ellátása tisztán lehetetlen, és így maga a joggyakorlat illusorius leendő.

Végre a hozzánk folyamodott családai és idegen kérelmezők esedezéseit csatolmányban ide rekesztvén, magas kegyeibe ajánlottak ernyedetlen tisztelettel maradtunk. Vág-Ujhelyen Márczius 15-én 1853. Főméltóságodnak alázatos szolgálai a beczkói uradalom kegyurai.“

A Herceg Primás azonban mellőzve a méltányos kérelmet, 1853. április 12-én Bécsben kelt leiratával három, különben kifogástalan, de oly egyéneket jelölt ki a kegyuraságnak, kik sem nem folyamódtak a prépostsággért, sem rokonságban nem voltak a kegyúri választókkal.

A kegyuraság előltti méltó elkeseredésében utolsó kísérletképen elhatározta, magához a Felsőghöz fordulni kérelmével, kihez is a következő felségfolyamóványt intézte:

„Euere k. k. Apostolische Majestät, Allergnädigster Herr. Als die allerhöchste Entschliessung Euerer Majestät ddt 12. Jänner 1853 im Wege der hohen Statthalterei uns unterthänigst Gefertigten intimirt wurde, wonach bei der Wahl des hiesigen Propsten das Candidationsrecht dem hochwürdigsten Graner Ordinariate der Erzdiöcese allerhöchst zugewiesen wurde, konnten wir der wahrhaft väterlichen Sorgfalt Euerer Majestät nur die tiefste Verehrung zollen, und wir halten es für unsere unabweisliche Pflicht, die Allerhöchste, auf Aufrechthaltung der Eintracht und des guten Einvernehmens zwischen den verschiedenen, mit dem Patronatsrechte ausgestatteten Familien gerichteten Absichten Euerer Majestät, mittels ehrfurchtsvoller und huldiger Entgegennahme der allerhöchsten Anordnung dem allerhöchst beabsichtigten Erfolge wirksam zuzuführen.

Als jedoch in Folge dessen Seine Eminenz der Cardinal und Fürst-Erzbischof von Gran die Caudidation der drei zur Wahl vorgeschlagenen Individuen uns zustellen ließ, mussten wir mit tiefen Bedauern daraus ersehen, daß Seine obbetitelte Eminenz mit gänzlicher Beseitigung der von Seite derjenigen, die auf die Erlangung der Propstei Ansprüche zu machen glaubten, an uns gerichteten, und Seiner Eminenz unsererseits zur hohen Kenntnissnahme unterbreiteten bittlichen Eingaben, solche Individuen uns zur Wahl vorzuschlagen befunden, die weder irgend einen Versuch, die präpstliche Pfründe zu erhalten, uns gegenüber geäußert haben, noch auch in irgend einer Beziehung uns bekannt waren.

Durch welches Vorgehen auch jenes seit zweihundert Jahren ununterbrochen ausgeübtes Wahlstatut aufgehoben wurde, wonach diejenigen aus dem Priesterstande, welche aus der durch die Allerhöchste Huld der glorreichen Vorfahren Euerer Majestät mit dem Privilegium ausgestatteten Familie abstammen, unter gleichen Verhältnissen den Vorzug

bei der Candidation vor denjenigen, die der benannten Familie sich nicht beizählen konnten, stets erhielten.

Euere Majestät! Dieses soeben angeführte Wahlstatut hat weder Ehrsucht, noch selbstische Bestrebungen zum Grunde, sondern es ist blos das Ergebniß der durch allgemeine Versammlung der Römisch katholischen Kirche festgesetzten, und durch stete Ausübung in allen Theilen der allgemeinen Kirche bekräftigten Kirchensatzungen, welche auch die Stiftung von Familienpfründen gestatten, und den Abkömmlingen der Stifter von derlei Pfründen auf deren Titel die Priesterweihe zu ertheilen erlauben, welches umso mehr auf die hiesige Praelatur Anwendung findet, nachdem ein grosser Theil der zu dieser Pfründe gehörigen Güter nicht nach der Vorschrift des canonischen Rechtes, mittels förmlicher Uebertragung und Entgegennahme von Seite des hochwürdigsten Ordinariats als eigenthümliches Kirchenvermögen errichtet wurde, sondern bloss die immerwährende Nutznießung und freie Verfügung dem jeweiligen Propsten von Seite des Patronates verliehen ward, das Eigenthum aber bei der Familie der Stifter verblieb, welche durch wiederholte privilegiale Schenkung der Allerdurchlauchtigsten Vorfahren Euerer Majestät, glorreichen Andenkens, in das Eigenthum und Oberherrlichkeit dieser Besitzungen, nach den Erfordernissen des Gesetzes feierlich und ohne Widerspruch von irgend einer Seite eingeführt wurden.

Indem wir auf Grund der obigen Darstellung das uns durch Euere Majestät in allerhöchster Huld verliehene Recht der Propstwahl durch die Art, wie das Candidationsrecht von Seite des hochwürdigsten Ordinariats diesmal aufgefasst wurde, in seinen wesentlichen Grundlagen erschüttert glauben, und ferner die Ueberzeugung hegen, daß das Recht der Ernennung der Prälaten aller Grade im Königreiche Ungarn Euerer Majestät, als Apostolischem Könige allein und ausschliesslich zustehe, und daher wir, die wir durch die Allerhöchste Huld der Vorfahren Euerer Majestät dieses königliche Recht bei der hiesigen Prälatur ausüben, uns blos als Depositairs desselben betrachten, denen in durchaus keiner Beziehung irgend ein Recht darüber zu verfügen zusteht, so sehen wir uns genöthigt, diesen vorliegenden Fall der allerhöchsten Entschliessung Euerer Majestät mit der unterthänigsten Bitte zu unterbreiten, geruhe Euere k. k. Apostolische Majestät das obbenannte Familienstatut in allerhöchsten Schutz zu nehmen, und die Modification der Candidation in diesem Sinne allergnädigst zu veranlassen, indem wir uns nur auf den Fall für

berechtigt halten, auf Grund der uns zugestellten und mit der herkömmlichen Ausübung unseres Wahlrechtes, und somit auch mit der allerhöchsten königlichen Praerogative in offenbarem Widerstreit stehenden Candidation des hochwürdigsten Ordinariats zur thatsächlichen Wahl zu schreiten, wenn die beregte, in der Erzbischöflichen Curie im gegenwärtigen Fall beliebte Auffassung des derselben allerhöchst zugewiesenen Candidations-Rechtes auch die allerhöchste Genehmigung Eurer Majestät erhalten haben wird.

Die wir in tiefster Unterthanen Treue und unerschütterlichen Anhänglichkeit ersterben. Wag-Neustadt am 21. April 1853. Eurer k. k. Apostolischen Majestät allerunterthänigste und getreuste Unterthanen die Mitbesitzer der Herrschaft Beczko⁶.

E felségfolyamodványának sem volt sikere, a mint azt a cs. kir. vallásügyi Ministeriumnak a megyei Főnökség útján közlött indokolt leírata mutatja:

„Löbliches Patronat der Curat Propstei in Wag-Neustadt. Laut Eröffnung des k. k. hohen Militär und Civil Guvernements vom August 1853 Z. 15131/5372 l. J. hat das hohe k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht über die Vorstellung der Mitbesitzer der Herrschaft Beczko, als Stimmberechtigten bei der Wahl des Curat Propsten in Wag-Neustadt, unterm 8. dieses Monats Z. 3527/2994. folgendermaßen entschieden:

Die Gesuchsteller bitten, daß der Cardinal und Fürst Primas von Ungarn zur Abänderung des von Ihm für die erwähnte Propstei unterm 31. März dieses Jahres nach Vernehmung seines Metropolitan Capitels gemachten Vorschlages veranlaßt werde, weil bei diesem Vorschlage auf die bei dem Patronate um diese Pfründe unmittelbar eingeschrittenen Competenten überhaupt, und auf die dem Geistlichen Stande angehörende Glieder der stimmberechtigten Familie insbesondere, keine Rücksicht genommen, folglich auch der bisherigen, auf einem Familien Statut beruhenden Gepflogenheit keine Rechnung getragen wurde. Für den Fall, als die gewünschte Abänderung des bezogenen Vorschlages nicht bewirkt werden könnte, bittet das Patronat, daß der Propst unmittelbar von Seiner k. k. Apostolischen Majestät ernannt werde¹⁾.

¹⁾ Olvassuk bár ismételve s még oly figyelmesen a felségfolyamodványt, ezt a kérelmet benne ugyan fel nem találjuk. Szerző.

Es ist bekannt, daß die Regelung der Propstwahl mit der allerhöchsten Entschliebung seiner k. k. Apostolischen Majestät vom 12. Jänner d. Jahres, mitgetheilt mit dem Erlasse vom 21. Jänner 1853 Z. 2005 deshalb erfolgte, weil von dem Patronate, in Folge des von ihm aufgestellten und als Richtschnur befolgten Grundsatzes, die passive Wahlfähigkeit nur Familiengliedern einzuräumen, seit mehr als 50 Jahren auf die in Rede stehende Propstei Männer befördert wurden, welche nicht nur die Dotation derselben verschwendet, und die Pfründe beinahe zu Grunde gerichtet, sondern auch die Seelsorge gänzlich vernachlässigt und durch ihren unsittlichen Lebenswandel in hohem Grade öffentliches Ärgerniß gegeben haben.

Bei den Verhandlungen, welche der obbelobten allerhöchsten Entschliebung vorangingen, sei das rechtliche Verhältniß, nur Familienglieder der Propstei zu wählen, keineswegs ungeachtet geblieben. Der Stifter einer Pfründe ist allerdings berechtigt an seine Stiftung auch die Bedingung zu knüpfen, daß sie entweder ausschließlich, oder vorzüglich nur Männern aus seinem Geschlechte verliehen werde; diese Bedingung jedoch kommt den Erben des Stifters nicht zu. Der Stifter der in Rede stehenden Propstei traf aber gar keine Verfügung zu Gunsten der Angehörigen seiner Familie, ja er konnte es nicht einmal thun, weil die Pfründe ursprünglich einem Regulirten Chorherrn Stifte incorporirt, folglich ohne Einfluß des Stifters und seiner Erben durch die Wahl der Chorherrn selbst verliehen wurde.

Eben darum, weil der Stifter zu Gunsten seiner Familie keine Bestimmung getroffen hat, wurde die fragliche Pfründe, als sie mit der Zeit in den Besitz der Weltgeistlichkeit gekommen ist, durch lange Zeit immer Männern verliehen, die nicht aus dem Geschlechte des Stifters herstammten. Erst im vorigen Jahrhundert wurde mit der Verleihung der Propstei an Familienglieder der Anfang gemacht, und so der Grund zu der Geflogenheit gelegt, auf welche das Patronat sich nun beruft, die jedoch die Bestättigung des obersten Kirchenpatrons im Lande nie erhalten hat. Dafür, daß dieselbe auch in kirchlicher Beziehung sich nicht zur Regel gestalten und gleichsam verjähren könne, sorgten die Canonischen Visitationen; so wird in der Visitationsurkunde vom Jahre 1780 die bezogene Geflogenheit ausdrücklich als nicht im Rechte gegründet dargestellt, und lediglich von der Gunst der stimmfähigen Familien gegen ihre Angehörigen abgeleitet. Es entbehre daher die Forderung des Patronates eines jeden recht-

lichen Grundes, wo hingegen von dem Cardinal Fürst Primas nur das ihm mit der allerhöchsten Entschliebung vom 12. Jänner eingeräumte Recht ausgeübt worden sei, als er den erwähnten Vorschlag gemacht und dem Patronate erstattet hat. Dieser sei demnach als im Recht gegründet anzusehen und umso mehr aufrecht zu halten, als er auf Männer von anerkannter Tüchtigkeit gefallen sei.

Der Forderung des Patronates könnte daher nur mit theilweiser Aufhebung der allerhöchsten Entschliebung vom 12. Jänner d. J. entsprochen werden. Hierzu sei umso weniger ein Grund vorhanden, als die Gewährung der Bitte des Patronates die allerhöchsten Absichten Seiner k. k. Apostolischen Majestät geradezu vereiteln würde, welche dahin zielen, daß auf jene, mit einer ausgedehnten Seelsorge verbundene Propstei nur würdige und fähige Priester befördert werden. Wollte man der Forderung des Patronates gemäß den Cardinal Fürst Primas dazu verhalten, daß er auch wider seine Überzeugung in den Vorschlag immer nur auch ein Familienmitglied aufnehme, so würde man jene Gepflogenheit, welche zu solchen Missbräuchen führte, gegen die Absicht des Stifters, und die allgemeinen kirchlichen Gesetze gleichsam legalisiren, und dem Vorschlagsrechte von vornherein die gewünschte Wirkung benehmen, indem durch das Patronat ohne Zweifel immer nur das Familienmitglied zur Propstei befördert werden würde.

Hieraus sei zu entnehmen, warum das Majestätsgesuch des Patronates vom Cultus Ministerium Allerhöchsten Orts nicht befürwortet werden könne, vielmehr darauf bestanden werden müsse, daß die allerhöchste Entschliebung Seiner k. k. Apostolischen Majestät vom 12. Jänner unverweilt durchgeführt werde.

Was die Kirchengesetze für den Fall, als der Patron sich weigert oder unterläßt, innerhalb der bestimmten Frist die Wahl vorzunehmen, vorschreiben, sei auch in Hinsicht auf diese Pfründe maßgebend. Als es nämlich bei der letzten Wahl sich um die Bestätigung derselben handelte, so wurde Allerhöchstenorts erklärt, das Bestätigungsrecht komme dem Graner Ordinariate zu, es kann daher ihm auch das sogenannte Devotionsrecht nicht abgesprochen werden. — — Die Ober-Neutraer Comitats Behörde. Tyrnau am 30. September 1853. Rudolph Stella.

Mi ezeket Barinyay Józsefnek 1853. évben préposttá lett megválasztása felől fölvetett terjedelmes jegyzőkönyvből átvettük s közöljük e helyütt a végből, hogy lássa az utókor is, mikép a vág-ujhelyi kegyurak nemesak nem vették egykedvűen és szó nélkül kegyúri joguknak megszorítását s megsértését, hanem meg is tettek öntudatosan a mostoha időben lehető minden lépést, hogy ősi jogaikat megvédjék, illetve a rajtuk elkövetett sérelmet orvosolják.

E lépésüknek volt is utóbb foganatja, mert már az 1871. évi, — az alkotmány visszaállításának korszakában — prépostválasztásnál kegyúri joguk sértetlenül és épségben meg lett tartva.

VIII. FEJEZET.

Vág-ujhelyi segédlelkészek.

Az isteni Üdvözítő ama szavai szerint „méltó a munkás az ő béréhez“, méltányos, hogy azok emléke is tiszteltben megörökítségük, kik „a nap hevét és terhét viselték“ és segédkeztek az Úr szőlője megművelésében. — Vág-Ujhely helyi jelentősége, lakosainak nagyobb száma megkívánta, hogy a prépostok mellett, kik legtöbbször főrangúak lévén, az ország ügyeivel el voltak foglalva, segédlelkészek működjenek, kik a lelkipásztorkodást és a plebánia hivatalos ügyeit vezessék

Vág-Ujhelyen régi idő óta két segédlelkészi állás volt rendszeresítve, kiknek fizetése egyrészt a hitközségi pénztárból és kegyes alapítványokból lett fedezve. — A *Vízslay-féle* szegényekházi alapítvány terhére egy harmadik segédlelkész működött, kit azonban a beczkói szent ferenczrendi zárdából rendelt ki a zárdai főnökség.

A segédlelkészek sorrendje a vág-ujhelyi anyakönyv hátlapján fordul elő, életrajzi adataik a Némethy Lajos úr

által összeállított „Series parochiarum“ czimű könyvből van elősorolva.

A Vág-Ujhelyen működő segédlelkészek nevei a következők:

1. **Ferencz** 1561. Monoszlay Miklós prépost alatt mint hitszónok működött. Életrajza és neve nincsen a „Series Parochiarum“ cz. könyvben említve.

2. **Nemcsányi János Ferencz** 1660. Emlittetik csupán a sorrendben. Életrajza és neve szintén nem fordul elő a fentidézett könyvben.

3. **Trenchiny Miklós** 1667—1668. Hittani tanulmányait a Generalis Collegiumban végzé. 1663. évi július 8-án pappá szenteltetett. — Vág-Ujhelyről 1668. augusztus 31-én a verbói innen pedig 1675. a treneséni plebániát nyeré, hol 1683. évi November 2-án elhalálozott.

4. **Zsolkey Miklós** 1669. Emlittetik csupán a sorrendben. Neve a „Series Parochiarum“ cz. könyvben nincs említve.

5. **Petruss Bálint** 1669—1770. 1663. évi április 4-én kis-tapolcsányi és mindjárt ugyanazon hó 30-án radossóczyi plebános. 1669. évben április 13-án Vág-Ujhelyre Hasskó Jakab prépost mellé jött segédlelkésznek; innen 1670. április 16-án Ó-Turára, 1673. szeptember 25-én pedig Szobotistra ment plebánosnak, mely utóbbi helyen 1675-ig működött.

6. **Simoncsics János** 1673—1676. Nahácsi születésű. Mint a Generalis Collegium növendéke 1667. borostyánkószorus, 1668. bölesészettudor. Hittani tanulmányait a sz. Istvánról czimzett papnöveldeben végezve 1670. április 4-én pappá szenteltetett. Vág-Ujhelyről Szomolyánba ment plebánosnak, hol 1681-ig működött.

7. **Jevlassovszky János** 1676—1677. 1676. évi június 6-tól 1677. évi május haváig Bohuniczon volt plebános. Vág-Ujhelyen mint segédlelkészi helyettesítő emlittetik.

8. **Gerzsits János Gusztáv** 1678—1679. 1679. évi április hóban vág-szentkereszti plebános, hol 1686-ig működött. Innen 1688. július 20-án turócz-szent-mihályi, 1691. évi április 26. szobotisti, pritrtdi, verbóczyi, később 1693. ezifferi plebános lett, hol 1703. évig működött.

9. **Doctorovits György** 1679. jun. 6.—1686. Az 1686. évben bars-szentkereszti plebános. 1700. évben legifjabb szepesi kanonok és a székesegyház plebánosa.

10. **Omaszta Gábor Ferencz** 1684—1699. Született Kovarezon Nyitra megyében 1752. évben. 1681. évi márczius 21-én pappá lett szentelve. Vág-Ujhelyről 1699. nov. 2-án Lancsárra, onnan pedig 1704. évi ápril 4-én Pöstyénbe ment plebánosnak, hol 1706-ig működött.

11. **Spátay Gábor** 1691. január 6.—1693. Született Holicson, Nyitra megyében. Tanulmányait magánúton végezte, mert a törökök betörései miatt az iskolák szüneteltek, valamint a nagyszombati papnevelde is, mely 1683. évben Tököly zsoldosai által a lángok martalékvává lett. 1693. évben gútai. 1695. évi május 10-én diószeghi, innen pedig 1698. december 7-én galanthai plebános lett, hol 1709-ig működött.

12. **Turnay Márton Bálint** 1692. decz. 12.—1695. Mint esejtbei plebános innen távozni kényszerülván segédlelkészkedett Vág-Ujhelyen, innen visszahelyeztetett Csejthére 1695. augusztus 18-án, hol 1710. évi április 16-án meghalt.

13. **Vankovics Máté** 1695. november 12. Neve csupán a sorrendben említettik. Vág-ujhelyi tartózkodása alatt halt meg Hassko Jakab prépost 1695. október 19-én.

14. **Kollárik Ferencz** 1699. Neve csupán a sorrendben fordul elő.

15. **Bednár Mihály** 1702. július 30.—1703. Nagytapolcsányi születésű, borostyánkoszorús és bölesészettudor. Vág-Ujhelyről 1703. évi május 2-án Nyitra-Sárfőre ment plebánosnak, hol csupán novemberig működött.

16. **Sztankovics János** 1700. Született Trenésénben. 1699. évi április 18-án pappá szenteltetvén ugyanazon évben Vág-Ujhelyre küldetett gróf Lippay Miklós prépost mellé, ki ritkán tartózkodván székhelyén, a plebánia vezetése reá mint segédlelkészre volt bízva.

17. **Kollonics Ferencz** 1701—1711. Sasvári születésű. Szucsánból 1696. július 4-én Szárazpatakra, innen pedig 1701. szeptember 15-én Novákra került plebánosnak. Gróf Lippay prépost reá bízta a prépostság vezetését. Vág-Ujhely-

ről Pozsonyba ment kanonoknak. 1740. évben nagy fénynyel ünnepelte 50 éves áldozári jubileumát. Meghalt Pozsonyban 1743. január 17-én.

18. Raukay István Ignác 1706. május 27. — 1709. Pozsony megyei. A theologiát a bécsi Pázmány intézetben végezte, honnan 1681. mint bölesészettudor került ki. 1690. évben turócz-szent-györgyi, 1692. augusztus 14-én kosztolnai, 1692. szeptember 16. podolai, 1698. detvai, 1699. július 6-án verbói plebánossá lett. 1706. évben Vág-Ujhelyre hivatott a préposti plebánia vezetésére. 1709. évben nyitra-sárfői. 1712. velesiezi, 1723. moravánkai, végre 1728. évi április 22-én podedimi plebánossá lett, hol 1729. évig működött.

19. Skorubszky Jakab 1706. január 19-én. Sziléziai. 1687. évi november 8-án pappá szenteltetett. 1689. évben maduniezi, 1694. évi február 18-án nagy-kosztolányi, 1701. évben szoboszloi plebános lett, honnan Rákóczy hadai elől menekülni kényszerült. Utolsó állomása Felső-Zelle volt, hol 1712. évig működött.

20. Jelenffy Pál 1709—1710. Született Zsolnafalun 1677. november 27. A theologiát a bécsi Pázmány intézetben végzé, 1703 évben pappá lett szentelve. 1704. udvarnoki plebános, honnan az evangélikus papot sikerült kitelnie. Innen 1706. Vág-Ujhelyre került és a csejthei plebánost is helyettesíté, kinek halála után 1710. május hóban a csejthei plebániát nyéré. Révay Béla prépost ajánlatára gr. Eszterházy Imre primás udvarába került, 1727. évi április 17. esztergomi kanonok, gottál-szent-györgyi apát és oldalkanonok lett. Meghalt Nagyszombatban 1736. évi február 24-én.

21. Simoncsics András Elek 1710. május 14. — 1710. 1707. évben pappá szenteltetvén 1710. május 14. vág-ujhelyi káplánnak küldetett, ugyanazon év november 19. podedimi plebános lett. 1711. évben a detrekő-szent-miklósi plebániát nyéré ama föltétel alatt, hogy beteg rokonát magánál tartsa és ápolja, a plebániáról való különbeni elmozdítás terhe alatt; itten 1724-ig működött. Mint a nagyszombati káptalan praebendatusa 1736. április 8-án elhalálozott.

22. **Závodni András** 1711. 1711. évi április 25-én Vág-Ujhelyre küldetett káplánnak, de már ugyanazon évi július havában vieszkai plebános lett. Innen 1714. évi július 27-én Geletnekre jött, hol mint kerületi esperes 1740. évben lemondván javadalmáról, meghalt Nagyszombatban 1741. április 11-én.

23. **Bohuss Imre** 1711—1719. A fentjelzett időben káplánoskodott Vág-Ujhelyen. Mint pécsi kanonok halt meg 1739. évi január 13-án.

24. **Holcsovszky Gotfried** 1719. július 24. Valószínűleg sz. ferenczrendi. Csak néhány napig ténykedett Vág-Ujhelyen.

25. **Nedeczky István** 1719. nov. 6.—1732. Rajeczi születésű. 1719. hittudor. Vág-Ujhelyről, mely első állomása volt, 1732. évben miavai plebános és egyszersmind szepesi. 1733. évi december 6-án pedig esztergomi kanonok lett. 1734. évben elhagyta a plebániát és a papnövelde kormányzását vette át. A káptalanban a nagypréposti méltóságig emelkedett. Érseki helynök is volt. Meghalt 1754. évi szeptember 8-án.

26. **Urbanovszky György** 1730. jun. 1.—1732. 1732. évben podolai plebános, innen 1740. június 18-án Krakovába jött, és mint a csejthei kerület esperese ugyanott halt meg 1751. évi december hó 18-án, 50 éves korában.

27. **Klimó György** 1734. márcz. 4. Született Lopassón Nyitra megyében 1710. évi április 9-én. 1834. évi február 5-én pappá szenteltetvén előbb Vedrődre, azután Vág-Ujhelyre került segédlelkésznek. Innen az érsekhelynökséghez miat titkár. 1740. febr. 5-én pozsonyi kanonok és a hercegeprimás oldalkanonokja. 1741. esztergomi kanonok és novii címzetes püspök. 1751. évben pécsi megyés püspök. Érdemdús életét 1777. évi május hó 2-án fejezte be.

28. **Nagy János** 1738—1743. Született Szent-Györgyön Pozsony megyében. Vág-Ujhelyről Szeniczre ment plebánosnak, hol mint esperes működött. 1765. évben lemondott e javadalmáról és a nagyszombati papnövelde lelki igazgatója lett, itt érte utól őt halála 1781. évi október 22-én.

29. **Turtsányi János** 1741—1747. Született Beszterce-Bányán. 1741. évi január 15-én Vág-Ujhelyre küldetett, hol hét esztendeig működött, míg 1747. évi márczius 2-án Gal-

gócra jött plebánosnak. 1760. évben pedig Veszteniczre, és miután e plebánia a Nyitra egyházmegyéhez csatoltatott, ő is ez egyházmegyének papja lett.

30. **Ordódy Pál** 1743—1753. Született Lieszkón, Trencsén megyében. 1753. évi február hóban úzbégghi plebános. 1772. évben szepesi kanonok. A hittan tudója volt.

31. **Matejovics Márton** 1759—1761. Született Kukulón Pozsony megyében. Első állomása Vág-Ujhely volt, honnan 1761. évi június 2-án Nagy-Rippénybe ment plebánosnak. Innen Szobotistra és a szeniczi kerület esperese lett. 1776. évi deczember 14. beszterezebányai kanonokká előlépett, és mint ilyen 1803. évi július 27-én meghalt.

32. **Cservény József** 1759—1765. Született Vág-Ujhelyen. 1758. évben podedimi, káplán lett. 1765. évi július 28-án pereszlényi, 1772. évi február 1. ó-turai plebános, hol sok kellemetlensége volt a lutheránusokkal. 1778. évi szeptember 3. Miavára és mint a kerület esperese 1788. sasvári plebános lett. Meghalt 1807. évi január 3-án ugyanaz nap, midőn pozsonyi kanonoknak ki lett nevezve. Alatta Vág-Ujhelyen két világi segédlelkész lett behozva.

33. **Mauksch Mihály** 1761—1768. Mint ujmisés jött Vág-Ujhelyre 1761. július 12-én. Innen 1768. Hradistra, 1781. Nagy-Szelezsénybe, 1785. ápril 19-én Némethibe (Bars-megye) jött plebánosnak, hol 1802. nov. 25-én elhalálozott.

34. **Huszár Elek** 1764—1770. Született Szucsánban, Turóc megyében. 1759. évi január 28-án pappá szenteltetvén 1761. évi november hóban Podedimbe, innen pedig 1764. július 30-án Vág-Ujhelyre küldetett segédlelkésznek. — 1770. évi szept. 20-án Broczkón lett plebános, hol 1782. évi márczius 9-én meghalt.

35. **Lonszky József** 1768—1769. Született Galgóczon. 1767. évi február 26-án Kőrmöczbányára német szónoknak, 1768. deczember 20-án Vág-Ujhelyre segédlelkésznek lett küldve. 1769. évi június 6-án moravánkai plebános lett, hol 1811. évi szeptember 3-án 88 éves korában elhunyt.

36. **Maffey József** 1769—1772. Született Beszterezebányán. Mint tanuló kiválóan kitüntetve 1768. évi január

23-án pappá szenteltetett. Előbb négy hónapig Szt.-Györggyön Vág-Ujhelyre pedig 1769. évben február 1-én segédlelkésznek küldetett. 1772. évi február 1-én nyitra-pereszlényi plebános lett. 1811. évben mint nyugdíjas a nagyszombati papnöveldében lelki igazgató és szentszéki ülnök, mint ilyen 1825. évi december 11-én elhalálozott.

37. **Nevolny Tamás** 1770—1774. Született Vág-Beszterezén. 1766. évben pappá szentelve Polonkára küldetett segédlelkésznek, hol három hónapig a plebániát vezette. Innen 1767. ápril 15-én Pobedimbe, 1770. évi október hóban Vág-Ujhelyre került, 1774. október 17-én alsó-ludányi plebános lett, hol 1784. május 21-én meghalt.

38. **Simonyi Ferencz** 1772—1772. VágUjhelyre jött 1772. évi május 8-án és már azon év november 19-én meghalt.

39. **Farnady János** 1772—1776. 1767. évi szeptember 8-án balassa-gyarmathi, utóbb lévai, 1772. évi november 16. vág-ujhelyi káplán. Innen 1776. évi június 16-án zavari plebános lett, hol 1781. évi január 21. 37 éves korában meghalt.

40. **Piatsek János** 1774—1778. Született Vág-Beszterezén. 1773. évi márczius 16-án Zólyomba, 1774. december 17-én Vág-Ujhelyre jött káplánnak, 1778. évben bottfalvi, 1779. évi ápril 11-én pobedimi plebános lett, 1803. évben kanonokká léptetett elő Pozsonyban. Meghalt 1809. évi december 31-én.

41. **Brogyánszky János** 1778 — 1782. 1776. évben szentelve Lanesárra, 1778-ban pedig Vág-Ujhelyre küldetett segédlelkésznek, 1782. évi szeptember 14-én nagy-láni plebános lett, hol 1796. évi július 17-én meghalt.

42. **Baluch György** 1778. 1774. évben pappá szentelve bozói káplán, onnan Vág-Ujhelyre küldetett, de itt csak rövid ideig működött. 1778. évben felső-zellei plebános, 1781. pedig Udvarnokra ment át, később szemerei, 1798. évben pedig esztergomvári beneficiatus lett, hol 1810. évi január 24-én meghalt.

43. **Amzler Tobiás** 1778—1782. 1777. évben pappá szentelve pobedimi, 1778. évben vág-ujhelyi káplán. 1782. évben hradistyí plebános, hol 1783. jan. 30-án elhalálozott.

44. **Krascsenits Mátyás Ignác** 1782—1787. 1781. évben pappá szentelve Lévárdon, 1782. évben Vágujhelyen káplán. 1787. július 30-án imelyi, 1789. július 22-én kurtakeszii plebános, és mint ilyen 1804. évi szept. hó 6-án meghalt.

45. **Kabarecz János** 1782—1789. 1781. évben pappá szentelve Selmezbányán, 1782, okt. 4-én Vág-Ujhelyen segédlelkészkedett, 1789. évi május 22-én lancesári, onnan udvarnoki plebános lett 1794. évben. Ez utóbbi helyen meghalt 1804. évi november 22-én.

46. **Seffcsik Simon** 1787—1792. Született Turdossinban 1759. évi október 22-én. Mint ujmisés jött 1787. évben Vágujhelyre. Innen 1792. évi május 9-én veszelei plebánossá lett, hol 1804. évi szeptember hóban elhalálozott.

47. **Simonidesz Dániel** 1789 - 1796. Született Besztercebányán 1757. évi szeptember 25-én, 1789. Vág-Ujhelyre küldetett. Innen 1796. április 22-én Sáfőre, onnan pedig ugyanazon év augusztus 2-án Nagylányba ment plebáuosnak, hol 1831. évi szeptember 7-én megszűnt élni.

48. **Vrana János** 1792—1793. Született Bankán 1762. évben november 29-én, 1788. évben pappá szenteltetvén Vittenczen és Vág-Ujhelyen káplánkodott, 1793. évi január 12-én az ujonnan alapított cesztvei plebániára ment, hol 1831. évi április 17-én 68 éves korában megszűnt élni. Halálát hagymáz okozta.

49. **Czenna Ádám** 1793—1797. Mint vág-ujhelyi káplán 1797. évben ez állomásáról leköszönt és Pobedimben mint magánzó élte végnapjait. Meghalt 1798. deczember 22-én.

50. **Rigell János** 1796—1803. Született Csejthén 1757. évi július 18-án, 1784. évben verbói, 1788. évben windschachti káplán volt, 1794. évben nem vállalt egyházi hivatalt és Nagyszombatban tartózkodott, 1796. évben Vág-Ujhelyre küldetett segédlelkésznek, 1803. évben miavai, 1818. udvarnoki plebános lett, az előbbi helyen esperes is. Meghalt 1837. évi június 8-án.

51. **Pivonka János** 1797—1802. Született Uninban, 1794. évben pappá lett szentelve és Pobedimbe, 1797. évben Vág-Ujhelyre küldetett segédlelkésznek, 1802. évi május 18-án

a zavari plebániát nyeré. Ezen javadalomról 1847. évben lemondott és mint nyugdíjas szülőhelyén Uninban lakott, hol 1849. évi április 27-én meg is halt 80 éves korában. A vág-ujhelyi szegények számára 100 forintos alapítványt tett.

52. **Stefanecz István** 1802—1803. 1800. évben pappá lett szentelve, ugyanazon évben holiesi, 1802. évben pedig vág-ujhelyi káplán lett, 1803. évben pöbedimi plebános, hol 1810. évi május 8-án meghalt.

53. **Szádeczky Mihály** 1803—1806. Három éves működése után meghalt Vág-Ujhelyen 1806. évi márczius hó 27-én.

54. **Trajcsik József** 1803—1807. Született 1775. évi április 8-án, 1798-ban pappá szenteltetvén Selmeczen, 1802. Tavarnokon, 1803. Vág-Ujhelyen káplánkodott, 1808. évben radossnai plebános és esperes, 1844. nagyszombati kanonok. Meghalt 1850. évi augusztus 15-én.

55. **Polákovics Ignác** 1806—1810. 1798. évben pappá szenteltetett és Majthényba, 1801. Holiesra küldetett káplánnak, 1804. az esztergomi főtemplom praebendatusa, 1806. Vág-Ujhelyen ismét káplán, 1810. pöbedimi plebános, mely javadalomról 1844. február 3-án leköszönvén, a pozsonyi irgalmas rendieknél megvonult, hol ugyanazon év július 17-én elhalálozott.

56. **Brhlovics József** 1808—1818. Első állomása volt Nagy-Jác, 1806. Selmecze, 1808. Vág-Ujhelyre tétetett segédlelkésznek, 1818. évben alsó-récsényi plebános, mely javadalomról lemondott 1822. évben és Csejthén tartózkodott, hol ugyanazon év október 22-én elhalálozott.

57. **Ondrejkovics Ignác** 1810—1821. 1807. évben pappá szentelve Nagy-Kosztolányba, 1810. évben Vág-Ujhelyre tétetett át káplánnak, 1821. évben suránkai helyettes plebános, hol 1822. évi február 5-én megszűnt élni.

58. **Kuruczár György** 1818 - 1825. Született 1792. évi január 16-án, 1815. évi augusztus 15-én pappá szentelve Surányban, 1816. Moravánkán, 1817. Pöbedimben, 1818. Vág-Ujhelyen segédlelkészkedett, 1825. Csesztén, 1828. Udvarnokon mint helyettes plebános, 1833. brezovai, 1834. jan. 22. nyitra-bajnai plebános, mely helyen 1850. évi decz. 30-án meghalt.

59. **Marcziss István** 1821—1822. 1812. évben pappá szentelve nagy-jáczsi, 1813. nagy-súri, 1814. cseklészi, 1815. kis-apáthii, 1817. majthényi és 1821. vág-ujhelyi káplán. 1822. évben suránkai plebános, 1828. átment Bohuniczra, mely utóbbi helyen 1834. évi november 22-én elhalálozott.

60. **Kálmán János** 1822—1827. 1818. évben konyhai, 1822. vág-ujhelyi káplán, 1827. november 17-én hrádeki plebános. Betegen Vág-Ujhelyre jövén 1835. évi július 6-án meghalt.

61. **Thurzó József** 1825—1830. 1821. évben pappá szentelve Szakolezán, 1823. Ó-Turán, 1824. Csesztén, 1825. Vág-Ujhelyen, 1830. Bazinban, 1831. Morva-Szent-Jánoson segédlelkész, 1833. évben május 9-én závodi plebános, hol 1862. évi június 4-én meghalt.

62. **Széplaky József** 1827—1828. Vág-Ujhelyről a pozsonyi főtemplomba hitszónoknak áttéve, később mint tábori lelkész a Sándor-ezrednél működött. Meghalt Bécsben 1844. évben.

63. **Héda Antal** 1828—1830. Született 1802. évi aug. 26-án. 1825. évi szeptember 7-én pappá szentelve stomfai, 1828. vág-ujhelyi káplán, 1830. nov. 28-án nyitra-pásztói helyettes plebános, 1832. évben a lévárdi anabaptisták curátusa, 1834. évi augusztus 29-én illésházi plebános, hol 1862. évi december 27-én megszűnt élni.

64. **Hinffner Gáspár** 1830—1831. Vág-Ujhelyről Bazinba, hol azelőtt is működött visszatérve később, nagy-surányi és nagy-lévárdi káplán. Meghalt Nagy-Szombatban az elaggott papok intézetében 1837. évi február 21-én.

65. **Pantocsek József** 1830—1837. Született Vogyeradon 1804. évi február 29-én. 1827. évi augusztus 21-én pappá szentelve mint káplán Mogyoróson, Kóspallagon, Börzsönyben, Bakabányán és Vág-Ujhelyen működött, 1837. évben borii plebános, 1844. a bécsi Pázmány-intézet lelki igazgatója, 1861. évi ápril 21-én pozsonyi kanonok. Meghalt 1884. évi május hó 20-án.

66. **Stetina József** 1832—1834. Született Holicson 1807. évi márczius 10-én. 1832. május 11-én pappá szentelve. Első

állomása Vág-Ujhely, honnan 1834. július 31-én Csermendre ment plebánosnak, innen nyugalomba vonult 1861. évi május 4-én és Galgóczon meghalt 1866. évi október 18-án.

67. **Mráz Imre** 1834—1844. Született Csáriu 1805. évi május 25-én. 1832. évi május 11-én pappá szentelve Majthényban, 1834. évben Vág-Ujhelyen káplán, 1844. évben pöbedimi plebános és Csejthe kerületi esperes, 1863. évi február 21-én hasonló minőségben átment Krakovába, hol 1871. február 21-én meghalt.

68. **Bellay Ernő** 1837—1840. Vág-Ujhelyről tábori lelkesnek ment az Estei Ferdinand nevű ezredhez Veronába. Előbb házi tanító volt a Majthényi uraságnál Nagy-Szombatban. Meghalt Nyitra-Szeghen 1848. évben.

69. **Ocsovszky Ferencz** 1840—1844. Született Nagy-Szombatban 1816. évi január 29-én. 1839. ápril 2-án pappá lett szentelve. Előbb Galanthán, 1840. Vág-Ujhelyen káplán, 1844. Bazinból az érseki helynökséghez lett beosztva, hol mint archivarius és a szentszék jegyzője működött. 1871. évben nagy-szombati kanonok és plebános, jelenleg a káptalan nagy-prépostja.

70. **Marczell Joachim** 1844—1847. Született Kis-Udvarnokon 1813. márczius 17-én. 1837. október 26-án pappá szenteltetett. Eleinte a várkonyi plebánosnál segédkezett, mint káplán Szent-Mihályfalván, Tallóson, Udvarnokon, Podolán és Vág-Ujhelyen működött, mely utóbbi helyen a prépostság adminisztrátora is volt. 1847. évben vicsap-apáti plebános lett, de e plebániáról politikai megbízhatlanság miatt 1850. évben lemondani kényszerülván és 1851. évig rendőri felügyelet alatt állott; Esztergomba jött mint prebandatus és succentor. 1859. évi december 1-én kineveztetett a köhid-gyarmati plebániára, hol 1892. évi január 21-én jobb létre szenderült.

71. **Mittosinka György** 1844—1844. Született Osztrón 1817. évi december 16-án. 1841. évi július 23-án pappá szenteltetett és Moravánkán, 1844. ápril 11-én Vág-Ujhelyen, de már ugyanazon évi november 15-én Szakolezán, 1846. pedig Verbón segédlelkészkedett. 1852. brezovai adminisztrátor, 1856.

évben nyugdíjba vonult és Osztrón születési helyén 1858. évi márczius 23-án meghalt.

72. **Schumichraszt Mihály** 1844—1850. Vág-Ujhelyről a hercegprimás udvarába hivatott szentszéki jegyzőnek, később irodaigazgató és pozsonyi kanonok lett. Meghalt 1869. évi augusztus 28-án Bécsben.

73. **Homolay János** 1847—1858. Született Felső-Elefánton 1822. évi június 12-én. 1847. évi január 15-én pappá lett szentelve. Mint káplán Nyitra-Pereszlényben, Mária-Völgyön, Vág-Ujhelyen, utóbbi helyen mint a megüresedett prépostság adminisztrátora működött. 1858. augusztus 1-én vág-szent-kereszti plebános lett, 1865. évi febr. 15-én az esztergomi papnöveldé lelki igazgatója, 1868. évben alkormányzója, 1885 pedig nagy-szombati kanonok. 1888. évi június 25-én elhalálozott.

74. **Szlávik József** 1850—1854. Született Nagy-Tapolcsányban 1824. évi május hó 11-én, pappá 1847. évi július 20-án lett szentelve. Koroson, 1849. Vedrődön, 1850. évben Vág-Ujhelyen, 1855. Miaván és Nagy-Súron mint káplán. 1860. évben felső-attraki plebános lett, hol 1896. évi július 17-én jobb létre szenderült.

75. **Malatinszky János** 1858—1866. Született Oszuszkón 1833. évi február 27-én. 1857. július 27-én papá lett szentelve. Ó-Turán, Miaván és Vág-Ujhelyen káplán, honnan 1866. évi május havában pöbedimi plebános lett, és itt érte utól a halál 1878. évi július 14-én.

76. **Holeksy József** 1866—1870. Született Nagy-Kosztolányban 1838. április 6-án, hittani tanulmányait a bécsi Pázmány-intézetben végezte és 1862. évi február 24-én pappá szenteltetett. Mint káplán Selmeczen, Ujvároskán és Vág-Ujhelyen működött. 1869. évi április 1-én szokolóczyi adminisztrátor, hol egy hónapot töltött és visszajött Vág-Ujhelyre. 1870. évben bucsányi, 1881. hradeki, 1888. krakováni, esperes-plebános lett, mely utóbbi helyen 1896. évi december 31-én meghalt.

77. **Valenta János** 1869—1876. Született Szenieczen 1837. évi április 11-én. 1861. évi márczius 1-én pappá szen-

telve. Mint káplán Szereden, Sopornyan és 1865. évben Köpösdön és Bikszárdon mint administrator, 1867. Vajkán, 1869. Vág-Ujhelyen újra mint káplán nyert alkalmazást, 1876. évben Csábrághra, utóbbi időben vogyeradi administrator. Jelenleg az elagott papok intézetében tartózkodik Nagy-Szombatban.

78. **Bachó Kálmán** 1870—1873. Előbb radossóezi, 1870. évben vág-ujhelyi káplán. 1873. évben Lévára áthelyezve, honnan az egyházi pályát odahagyta.

79. **Reviczky Bertalan** 1874—1878. Született Beczkón 1850. évi augusztus 24-én. Pappá lett szentelve 1873. évi augusztus 24-én. Thaszárról 1874. évben Vág-Ujhelyre küldetett káplánnak. 1878. évi július 16-án Pobedimbe, 1885. évben május 30-án Csejthére jött plebánosnak.

80. **Turcsek József** 1877—1885. Született Nedanóczon 1851. december 16-án. 1874. évi július 26-án pappá szenteltetett. Mint káplán Surányban, 1877. Udvardon és Vág-Ujhelyen működött, 1885. évi augusztus 28-án pobedimi plebánossá lett.

81. **Hoenigh Ferencz** 1885—1888. Született 1858. május 13-án. 1881. évi június 29-én pappá szentelve káplánnak Stomfára küldetett, onnan házi nevelőnek gróf Bubnához Bécsbe, 1885. évben Vág-Ujhelyre ismét káplánnak, 1888. évben nagy-kosztolányi plebános lett.

82. **Borovszky József** 1888—1891. Született Verbón 1860. évi január 14-én. Pappá lett 1883. évi május 2-án szentelve. Első állomása Modor, innen Vág-Ujhelyre 1888. évben. 1891. évben korossi, galánthai káplán, nemsokára ipolyfődési administrator, jelenleg selmeci káplán.

83. **Huszár Gyula** 1891—1897. Született 1866. december 5-én Hidas-Kürthön, 1890. évi márczius 28-án pappá szenteltetett. Surról 1891. évben Vág-Ujhelyre küldetett káplánnak. 1897. április hóban várkonyi plebános.

84. **Szamek Károly** 1892. Született Mezőtúron 1869. November 15-én. Hittani tanulmányait a bécsi Pazmáneumban végezte. 1892. pappá szenteltetvén mint újmisésként került Vág-Ujhelyre.

85. **Sebesztha Ottó** 1897. Született 1871. november 20-án Holicson. 1896. június hóban pappá szentelve ürményi, szomolányi, 1897. május hóban vág-ujhelyi káplán lett, innen gymnasiumi tanárnak küldetett Nagy-Szombatba 1897. augusztus 1-én.

86. **Koday Gyula** 1897. augusztus 7-én. Született Tal-lóson 1869. május 7-én. Pappá szenteltetett 1891. október 28-án. Budapesten hitoktató, 1896. pedig a pozsonyi kath. gymnasiumnál helyettes hittanár. 1897. augusztus 7-én Vág-Ujhelyre küldetett káplánnak.

OKMÁNY-FÜGGELÉK.

OKMÁNYOK.

1.

III. Honorius pápa inti II. Endre királyt, miszerint váltsa be atyja III. Béla ígérését és a szent mártoni benedekrendiektől elvett német-ujvári monostorért más templomot és helyet jelöljön ki. 1225-ben.

„Honorius Episcopus, servus servorum Dei. Charissimo Filio A. Illustri Regi Ungariae salutem et Apostolicam benedictionem. Etsi debeas, ut Princeps catholicus, omnes generaliter Regni tui Ecclesias in sua justitia confovare, Monasterio tamen S. Martini de Pannonia eo amplius in suo jure teneris, quo certior est, ut dicitur, regalis sublimitas, quod de illo spiritualis tibi utilitas provenit et etiam temporalis. Sane dilectorum filiorum . . . Abbatis et Conventus ejusdem Monasterii petitio continebat, quod condam Walfer Comes constructa quadam Ecclesia in monte Quissin, munitioni apta, sed loco inhabitabili et deserto, de assensu tandem inclite recordationis G(eise) Regis Hungariae, avi Tui . . . ecclesiam ipsam Monasterio praedicto concessit, in qua . . . Abbas Monasterii memorati Conventum instituit, et tres ei per tempora praefecit Abbates. Postmodum vero Bela Rex, Pater tuus, suggestione quorundam, eandem Ecclesiam, remotis inde personis, cum eodem monte sibi pro munitione recepit, promittens, quod alium locum, ad ecclesiam aptiorem, et plura etiam in possessionibus et aliis, quam eadem haberet ecclesia, donaret eidem; quod nec ipse implevit, morte praeventus, nec per Te, quem super hoc saepe rogavimus, id hactenus factum fuit. Nunc autem Demetrius Comes montem eundem cum praedicta ecclesia et possessionibus ad eam pertinentibus, ex regia, ut dicit donatione, detinet et reddere contradicit . . . . Datum Laterano Cal. Febr. Pontificatus IX.

(Bel. Notitia Hungariae IV. köt. 462. lap.)

2.

Mária királyné a pannonhalmi apátság számára Vág-Ujhelyt adományozza. 1263-ban.

„Maria dei gracia Regina Hungarie universis Christi fidelibus praesens scriptum inspecturis salutem in omnium Salvatore. Ad universorum noticiam tam presencium quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod cum dominus Rex de Monasterio Sancti Martini de Sacro Monte Pannonie castrum Kyssin, quod nunc Vyvar nuncupatur, recepisset et in concambium eiusdem castri eidem Monasterio providere teneretur, et nos eiam ab eodem Monasterio pro quibusdam necessitatibus nostris urgentibus octingentas marcas fini argenti receperimus, et contra vim Tartarorum pro nobilibus expenderimus; quasdam possessiones nostras videlicet novam villam juxta Wag existentem, cum aliis tribus villis ad ipsam pertinentibus, videlicet villa Sceredahel, villa Lubo et villa Putuoreh predicto Monasterio Sancti Martini tam pro concambio castri Kysein, quam pro octingentis marcis ab eodem monasterio receptis ex voluntate domini Regis et nostro beneplacito cum omnibus utilitatibus et pertineniciis suis in eisdem metis, in quibus nos possedimus et in eadem libertate, secundum quod nos tenuimus, perpetuo jure contulimus possidendas; et quodocunque per Abbatem ejusdem Monasterii fuerimus requisiti, sepedictas possessiones cum aurea bulla domini Regis eidem Monasterio per fidelem nostrum magistrum Mothmerium Prepositum de Scepes Cancellarium nostrum fecimus assignari. Ut autem hec nostra donacio seu collacio robor perpetue obtineat firmitatis, et nec per quempiam possit in irritum revocari, presentes litteras nostras dupplicis sigilli nostri munimine concessimus roboratas. Datum anno ab Incarnacione Domini millesimo ducentesimo sexagesimo tercio.

(Eredetije a szentmártoni főapátság levéltárában. Árpádkori új okmánytár. Wenzel III. k. 42. l. 32. okmányszám.)

3.

IV. Béla király Ujhelyben és Potworochban (na Patvarócz) fekvő földeket Favus pannonhalmi apátnak ítéli oda. 1264.

„Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Galicie, Lodomerie, Cumanieque Rex omnibus tam

presentibus quam futuris litteras presentes inspecturis salutem in omnium Salvatore. Ad universorum noticiam tenore presencium volumus pervenire, quod cum Butlk filius Budicha et Mortunus, ac alii cognati sui a villis monasteri Sancti Martini Vyhel et Potworch nuncupatis, intra metas earundem villarum terram quindecim aratrorum repeterent coram nobis, fuissetque super hoc inter partes diucius disceptatum; tamen quia auditis propositiōibus parciū invenimus illam terram olim fuisse apud Comitem Ivankam filium Damana, et apud Reginam karissimam consortem nostram; postmodum habito consilio Baronum nostrorum, qui in iudicio nobiscum assedebant (igy), eo quod idem Butlke et cognati sui privilegium suum super quantitate ipsius terre nequiverunt exhibere coram nobis, racione previa decrevimus, quod Favus venerabilis Abbas dicti monasterii cum uno fratre suo et cum duobus nobilibus de vicinis seu conprovincialibus in octavis Beate Lucie Virginis coram Capitulo Nitriensi, super eo, quod dicta terra quindecim aratrorum fuerit villarum Vyhel et Pothworch prefatarum, prestare debeat sacramentum. Verum quia adveniente termino ipsius Sacramenti dicto Abbate cum uno fratre suo et duobus nobilibus parato ad prestandum sacramentum, prout per nos iudicatum fuerat, prememoratus Butlk cum suis cognatis supradictis iuramentum ipsius Abbatis et sociorum suorum non recepit, sicut in tenore litterarum jam dicti Capituli Nitriensis vidimus contineri, sentenciando decrevimus, ipsam eandem terram sepe dictis villis Vyhel et Pothworch perpetuo possidendam remanere. In cujus rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes dedimus litteras dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus magistri Farkasii Electi Albensis aule nostre Vice Cancellarii dilecti et fidelis nostri, anno Domini M^o CC^o sexagesimo quarto. Regni autem nostri anno vicesimi primo.“

(Eredetije a szentmártoni főapátság levéltárában. L. Wenzel Árpád-kori új okmánytár III. 73. l. 49. sz.)

4.

IV. László király megsemmisíti a sz. benedekrendieknek 1273. ében adott privilegiumot és Vág-Ujhelyt újra Lőrincz bánnak adományozza. 1275-ben.

„1275. X. Cal. Februarii possessionem Ujhely cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis suis universis eidem Comiti

Laurentio, et per eum filiis ejus, filiorumque suorum successoribus reddidit et restituit, eo jure et plenitudine, in quibus etiam prius rite possedisset, privilegium suum regium, monasterio autem biennium superinde traditum cassando et penitus irritando, auctoritate ipsarum suarum litterarum ita revocata, ut ubicumque in iudicio, vel extra seriem judicatus, vigore careant, et nullius penitus fiant firmitatis.“

(Bel. Notitia Hungariae ez. műben. 464. l.)

5.

Miklós, pannonhalmi apát, Palóczy Máté nádor előtt Potvorch birtokot hűbérbe adja Kisdencsy Miklósnak, melynek használatáért bizonyos összeget tartozik fizetni az apátságának, melyet ha elmulasztana, minden pör mellőzésével azt az apátság tőle elveheti. 1436-ban.

„Nos Mathaeus de Paloth Regni Hungarie Palatinus et Judex Cumanorum. Memorie commendantes tenore presentium significamus quibus expedit universis. Quod dum . . . diversi religiosi eorumque abbates, sequentesque eorum modernus succedens dominus frater Nicolaus similiter Abbas Ecclesiae sancti Martini sacri montis panuonie ac conventus loci ejusdem diversos possessores priores, scilicet Nicolaum filium Petri filium Gerardi de Kisdenth et per consequens Nicolaum continue et sine intermissione pro indebita continuatione possessionis dicti Monasterii s. Martini Patvarieh vocati in Comitatu Nitriensi existentis nonnullos iudicium et ultimatuum nostrae praesentiae in litem attrahendo et diutius in litem perseverando praesertim autem contra Nicolaum in facie ejusdem possessionis . . . prelanditus dominus Nicolaus modernus Abbas ac dictus suus conventus litigionarum continuando et nostrae praesentiae legitimas preferendo superinde litteras nostras sententiales pro ipsorum parte emanari facere voluisset, prefatusque Nicolaus filius Petri superveniens Nos . . . litterarum nostrarum sententionalium . . . consuetudine . . . aquirere inhibuisset . . . nos fratre Andrea custode de dicta Ecclesia sancti Martini pro dicto domino abbate et Conventui s. Martini . . . eorundem ab una . . . Nicolao filio Petri personaliter presenti ab altera parte . . . iudicium elari . . . . . Andreas custos pro domino Nicolao Abbate et Conventui . . . litteris eorundem ab una parte,

prefatus Nicolaus filius Petri personaliter nostram regrediens in presentiam confessus extitisset in hunc modum, quod quia ipse silicet Nicolaus Monasterio Sti Martini prefato, possessionem Pathvarith, et per consequens etiam domino Abbati et Conventui cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet pleno jure pertinentibus vendidisset, nullum jus sibi . . . jamphatis domino Nicolao Abbati et suo conventui in sempiternum dedisset et inscripsisset, . . . domini Nicolai abbatis et Conventus ejusdem in possessione Pathvarith cum dictis suis utilitatibus in feudum perpetuum . . . eorundem domini Abbatis et Conventus tenendi et possidendi dedisset locassetque . . . pertinentiam singulis annis in similis festivitibus sancti Martini Episcopi et Confessoris prefato domino Nicolao Abbati et suis successoribus ac etiam suo Conventui singulas tres marcas denariorum pro tempore currentes quamlicet decem ponderis computando, coram dicto Conventu sancti Martini solvere tenetur temporibus semper successivis, tali condicionato pacto . . . quod si ipse Nicolaus filius Petri vel sui posteri dictam in alieno . . . anno . . . et loco in predicto promittens non solveret ex tunc ipse Nicolaus vel sui posteri in dupplo ipsius poene implicite convincerentur. . . ipso facto predictus dominus Nicolaus Abbas et sibi succedentes Abbates, predictus pro sui Conventus et pacifici . . . dominium diete possessionis Pathvarith suarumque pertinentiarum mox et illico absque veterioris lite processu aut strepitu judiciario innovandi tamque reactivandi plenam, securam et omnimodam habeat facultatem atque premissa. Idque Nicolaus filius Petri pro dictos suos posteros ut premitit astancia et personali firmitate obligavit coram nobis. Datum Bude in dominica Lactare. Anno Domini Millesimo, quadringentesimo tricesimo sexto.“

(Eredetije Reviczky Alfrédnél Beczón, a nedvesség által elrongált és elmosódott borbartyáról a peesét hiányzik. Hátlapján: Respectiva Kisdenes et Patvarócz 235. és 630. szám. — Ez okiratot, jóllehet későbbben van keltezve, a történeti sorrend kedvéért, minthogy még a benézések birtoklására vonatkozik, előbbre helyeztük.)

6.

VIII. Bonifaczius pápa kiváltságlevele, melyben Magyarországnak minden püspökségét, prépostságát, apátságát és egyházait a primás és esztergomi érsek hatósága alá helyezi. 1295. évben.

„Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ad ea, quae Ecclesiarum, ac Monasteriorum, et personarum in illis degentium gravaminibus occurritur, ac statui pacifico et tranquillo consulitur, libenter intendimus, illisque, quantum possumus favorem apostolicum impartimur. Hodie siquidem ad nostram notitiam deducto, quod de antiqua et approbata et haecenus pacifice observata consuetudine (itt előszámláltatnak az illető apátságok és egyházak) ac de Ujhely . . . Parochiales Ecclesiae . . . sub omnimoda jurisdictione in Spiritualibus Archi-Episcopi Strigoniensis pro tempore existentis, pleno jure fore dignoscebantur, et quod Praelati et personae . . . Ecclesiarum praedictarum nullum alium praeter ipsum Archi-Episcopum in eorum superiorem habere, et eidem Archi-Episcopo tamquam eorum immediato superiori, et nulli alteri obedientiam ac reverentiam debitas exhibere . . . et procurationibus Legatorum, ac provisionibus Nuntiorum Sedis Apostolicae persolvendis, ac aliis oneribus supportandis contributionem debitam facere etc. Datum Romae apud S. Petrum VIII. Calendas Decembris, Pontificatus nostri anno primo.“

(Török János. „Magyarország Primásai“ XXXIX. okmány II. rész Oklevelek 41. lap.)

7.

IX. Bonifác pápa megerősíti VIII. Bonifác pápa fennidézett kiváltságlevelét. 1399. évben.

„Bonifacius Episcopus etc. Etsi quibuslibet personis ecclesiasticis ex injunctae Nobis apostolicae servitutis officio assistere defensionis presidio teneamur, ad illorum tamen iurium et privilegiorum conservationem praestantius intendere Nos convenit, qui in partem sollicitudinis assumpti, potiori sunt dignitatis titulo insigniti. Dudum siquidem ad nostram notitiam deducto, quod de antiqua et approbata et haecenus pacifice observata consuetudine (itt előszámláltatnak a prépostságok) ac de Ujhely . . . Parochiales Ecclesiae sub omnimoda jurisdictione in Spiritualibus Archi-Episcopi Strigoniensis pro tempore existentis, ac pleno jure fore dinoscebantur, et quod Praelati ac personae Ecclesiarum praedictarum nullum alium praeter Archi-Episcopum in eorum superiorem habere etc. Et quod tam Venerabilis Joannes (Lodomér Primás) quam praedecessores sui Archi-Episcopi Strigonienses, qui fuerunt pro tempore, in pacifica possessione, vel quasi Ju-

ris exercendi superioritatem et jurisdictionem hujusmodi in Monasteria . . . et Ecclesias praedicta, eorumque Personas et loca a tanto tempore fuerant, cujus contrarii memoria non extabat. etc.“

(Török János. Magyarország Primásai II. rész LIII. oklevél 57. lap.)

8.

Stibor vajda Pétert, előbb csejthei plebánost utóbb első vághelyi prépostot, vérrokonának nevezi. 1408. évben.

„Stiborinus de Stiborza, Vajvoda Transilvaniae et Districtus fluvii Vághl Dominus, harum serie memorie commendantes notificamus, quibus expedit universis: Quod cupientes animae nostrae providere salutem, considerantesque, quod ea, quae viventes per bona opera seminavimus, ut post mortem remeterem . . . . Quoad instantiam et studiosam supplicationem nobilium virorum Domini Friconis de Magna . . . et Domini Petri, Plebani de Chaehtha, consanguinei nostri, Fidelium nostrorum et sincere dilectorum, una Rota . . . Molendini etc. Datum et actum in Possessione nostra Barlobecz feria sexta post festum beati Martini Confessoris et Pontificis Gloriosi. Anno 1408.“

(A csejthei Canonica Visitatio 59. lap. 1788.)

9.

A vághelyi prépostság alapító okmánya. 1414.

„In nomine Sancte et individue Trinitatis. Amen. Operum presencium citius ab hominum labuntur memoria. Necessesse est ergo ea futurorum respicere cognitionem, et maxime ad cultum divinum dirigenda sunt, perpetuis temporibus hominum et litterarum testimoniis confirmetur. Nos igitur Stiborius Wajvoda Transilvanus, Trenchinii, Bistricie et Zolnok Comitatum Comes, et fluvii Wagh Dominus perpetuus etc. Et Magnifica Domina Dobrochna, contoralis nostra libentissima et Stiborius de Bolondoth natus noster adamandus ad universorum scitum volumus quod perveniat praesens scriptum, per quod praetendentes salutem nostrorum omnium parentum et benefactorum nostrorum in remissionem peccatorum ipsorum, nec non propriorum et omnium amicorum

nostrorum praeteritorum, praesencium et futurorum, Clastrum Canonicorum Regularium in honore beate Marie Virginis Gloriose in Wyhely alias Nova civitate, penes fluvium Wagh in Comitatu Nitriensi Dioecesis Strigoniensis situatam in eodem religiosos viros dominos Petrum prepositum cum duodecim fratribus Canonicis (sic) regulares Ordinis Scti. Augustini, perpetuis temporibus commorandos collocamus. Volentes, quod dicti fratres in laudem et obsequium summi Dei in prenominato Claustro in honorem beate Marie virginis gloriose dedicato, cantibus vacent diuturnis assiduisque, Deum pro salute vivorum et mortuorum devocius cotidianis supplicationibus exorando, non per errorem aut improvide, sed animo deliberato, sano nostro nec non domine Dobrochne consortis legitime ac Stiborii nati nostri libentissimi pariter consanguineorum nostrorum maturo consilio precedente, signanter excellentia Serenissimi Principis et Domini Domini Sigismundi Romanorum Regis semper Augusti ac Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Regis Domini gratiosissimi ac Reverendissimi in Xto. Patris Domini Domini Johannis Archi-Episcopi Strigoniensis, Aulae Romanorum Regis Cancellarii etc. ac Magnifici viri Nicolas de Gara Regni Hungarie Palatini etc. et ceterorum Baronum ac Dominorum Regni prelibati consensu, assensu et bona cum voluntate ad premissa accedente, Clastrum jam dictum ereximus, fundavimus, denuoque nostris cum impensis et laboribus honorifice, modo decenti edificantes, construi fecimus, cupientes in omnibus necessariis sufficientius ipsi Domino Petro Praeposito, suis confratribus modernis et successivis cum affectu providere. Ob hoc itaque universos et singulos fructus, redditus, utilitates, proventus, obvenciones quascunque; curiam, molendina vineas ibidem habitas. Nil omnino postponentes, sicuti antea honorabilis vir Dominus Gabriel, Ecclesie beate Marie Virginis gloriose Rector et Plebanus, loco in eodem tenuit, rexit, habuit et possedit, impedimento quovis non obstante, una cum Ecclesia filiali in possessione Leskou existente, premissis Claustro et Domino Petro Praeposito ipsius confratribus dantes, decernentes, committentes temporibus cviternis annectentes fecimus applicari. Insuper duas villas Pobyedim et Bassouthe slavonico idiomate appellatas in Comitatu Nitriensi circa fluvium Wagh situatas et habitas, ut eo fervencius, gratancius et diligencius oracionibus ipsi fratres insistentes, die noctuque meritum premia reportantes animentur, sepe fato Claustro in Wyhely collocato, cum omnibus incolis, collibus, vallibus, montibus, promontoriis, vineis, censibus, dacionibus, exacionibus, solucionibus,

collectis, contribucionibus, feudis, feudalibus spiritualibus et secularibus, agriculturis, agris cultis et incultis, areis, molendinis, rubetis, fenetis, pascuis, silvis, nemoribus, collibus, vallibus, montibus, promontoriis, vineis, terris, ortis, curiis, ferarum quarumcunque venacionibus, ancupacionibus, aquis aquarumque decursibus, piscinis, piscaturis, fructibus, proventibus, utilitatibus, una cum singulis et omnibus attinenciis, generaliter cum pleno, perfecto totoque dominio, juribus, viribus, libertatibus, metis, metarumque erectionibus, sicut predictae ville in suis gadibus, mensuris, graniciis ab antiquo et nunc extant, limitate et distincte, dedimus, deputavimus, incorporavimus, resignavimus et assignavimus effective. Immo tenore presencium nostrarum litterarum damus, donamus, conferimus, contulimus, annectimus et deputamus, pie, pure, misericorditer erogantes, nil nobis nostrisque successoribus moderatis et futuris inibi juris aut proprietatis reservantes, in premium habendas, tenendas, fruendas, gubernandas, regendas, committendas. Quoque tempore possidendas irrevocabiliter, pacifice et quiete, uti nosmetipsi nostrique predecessores tenuimus, reximus, gubernavimus, libere possidentes, nostro nostrorumque successorum et officialium quorumcunque molestia, violentia, perturbatione, impedimento, quibuscunque invexationibus proculmotis, sed pecius permittimus et volumus nostris cum successoribus, pretitulatum Claustrum una cum Domino Petro Praeposito et fratribus ejusdem ab omnium hostium impetitione, invasione manutenere, gubernare nostram secundum facultatem defendentes. Promittentes nihilominus ipsam dotacionem, erectionem, collacionem bonis cum universis ipsius Claustrum annotati per nos, Dominam Dobrochnam ac Stiborium natum nostrum de Bolondoth nostros successores verbo et facto mutare, cassare, impedire seu abstrahere aut minorari, sed Deo propicio de die in diem pro opitulacione presentibus et futuris temporibus augmentari, rata, grata, firma, laudabilia et accepta tenere, reputare temporibus sempiternis; illesa et inconvulsa observare, nostra pura fide mediante. In cujus vero fundacionis, erectionis, dotacionis et collacionis memoriam, uberioris rei que perpetuam firmitatem ac cautelam sigilla nostra propria bona cum voluntate et scitu filiis sericeis rubeis pendencia sunt appensa, testimonio litterarum. Presentibus itaque prescriptis Reverendissimo in Xto patre et Domino Johanne miseracione divina Archiepippo Eccle Strigoniensis etc. nec non Aule Regis Romanorum Cancellario, ejusdemque per Regnum Hungarie etc. Vicario generali. Item viris magnificis Dominis Nicolao de Gara Regni Hungarie Pa-

latino et Judice Cumanorum, Johanne Bubek de Pelsouth Magistro Tavernicorum Regalium, Petro dicto Cleth de Levva, Magistro Agazonum Regalium, Jacobo filio Lacht condam Wajwoda Transilvano, Paulo Bisseno condam Bano Regni Slavonie. Item honorabilibus viris Dominis utrisque Johanne vicecancellariis Regie et Reginalis Majestatum ac Nicolao Comite Capelle Regie, egregio viro Thoma doctore in Decretis Canonico et Archi-Diacono Huntensi in Ecclesia Strigoniensis (sic) Magistro Paulo Eppo et Nicolao plebano de Magniga, Canonicis Ecclesie Agriensis ac aliis compluribus testibus fidedignis. Datum Bude sedecima die mensis Januarii (16). Anno Domini Millesimo quadringentesimo quattodecimo. (1414.)“

(A vág-ujhelyi prépostság levéltárában létező János bibornok és pápai követ 1419-ki a vág-ujhelyi kolostor és a sz. ágostonrendi kanonokok megerősítő okmányából. Eredetije a bezckői uradalmi levéltárban, mely azonban a fentidezettel nem ugyan lényegben, de számtalan szóban, orthographiában és interpunctióban eltér.)

10.

Stibor vajda 1413. évi december 10-én bejelentvén Budán a vág-ujhelyi prépostság alapítására vonatkozó szándékát, Kanizsay János primás, esztergomi érsek erre engedélyt ad és kiküldi piacenzai Máté jogtudort és esztergomi kanonokot egy kanonoktárssal, hogy az alapítványt vizsgálja meg, egyttal a Stibor vajda, mint kegyúr által bemutatott első prépostot Pétert megerősíti, miután a plebánia Gábor plebánosnak Csejthére történt áthelyezése folytán jogilag megüresedett volt. 1414.

A. B. C.

„Johannes Dei et Apostolice Sedis gracia Strigoniensis Archi-Eppus, nec non Regie Majestatis Romanorum Summus Cancellarius. Universis et singulis presentes nostras Litteras seu hoc presens Instrumentum inspecturis cupimus cum Deo fieri manifestum. Quod Magnificus vir Dominus Stiborius Wajwoda Transilvaniensis, Trenchinii, Bystrieie et Zolnuok Comes ac fluvii Wagh Dominus perpetuus die decima mensis Decembris de Anno Domini Millesimo quadringentesimo decimo tertio (1413) veniens ad nos sicut per presens sepe et sepius alias significare curavit, quomodo ipse pro remedio animarum sue et suorum ac in augmentum divini cultus ob-

sequi summo studio desideraret Ecclesiam Parochialem beate Virginis de Ujhely sub Archi-Diaconatu Nitriensi in Ecclesia Strigoniensi siti, ejusdem Strigoniensis Dioecesis constituta, in qua suorum et suarum elegisset sepulturam. Ex eo ad presens vacante, quod honorabilis vir Gabriel, ultimus et medius ejusdem Ecclesie plebanus et Rector, Ecclesiam beati Ladislai de Chechta pacifice et canonicè est assecutus, erigi, creari et constitui in Conventualem, Collegiatam et electivam ac curatam Praeposituram Canonicorum Regularium Ordinis supelliciatorum bti. Augustini, supplicans et requirens a nobis debita cum instancia, quatenus ad hanc suam piam devocionem nostram prebeamus licenciam, auctoritatem et consensum benevolum, promittens de bonis sibi a divina elemencia elargitis, taliter dictam Ecclesiam beate Virginis, ultra illa, que ante habebat dotacione, quod in ea tredecim religiosi fratres Canonici una cum Preposito commode sustentari possint et jugiter divinis laudibus insistere, volens et intendens idem Dominus Stiborius, ut ipse subvixit per hujusmodi erectionem et dotacionem sibi et heredibus suis, qui sibi in Castro Bolondoth contingent succedere, predictae Ecclesie Collegiate beate Virginis jus Patronatus aquirere et conservare. In presentacione vero Prepositi nobis et successoribus nostris pro tempore fiendis, isto videlicet modo procedentes, quod occurrente vacacione dicti Prepositi, Canonici Ecclesie predictae, libere secundum Regulam eorum bti Augustini, unum ydoneum Prepositum canonicè eligant, quem electum notare teneantur eidem Domino Stiborio vel heredibus suis ubi sibi ut premittitur, in dicto Castro Bolondoth succedentibus, qui Dominus Stiborius aut heredes ejus predicti una cum procuracione dictorum Conventus et Canonicorum, Prepositum sicut premittitur, libere electum, presentabunt Archi-Episcopo Strigoniensi, pro tempore constituto, aut ejus Vicario generali pro cura animarum et confirmacione sue electionis ut moris est recipiendo. Nos vero attendentes, hujusmodi requisicionem fore piam et uniconsonam, habitis super his matura deliberacione et tractatu cum honorabilibus viris et fratribus nostris, Ecclesie nostre predictae Capitulo et Canonicis, prefatis erectioni, creacioni et constitucioni, de consensu ejusdem Capituli, licenciam, auctoritatem et consensum nostrum, modis infrascriptis dare et concedere deerevimus. Primo videlicet, quod taliter de bonis suis Ecclesiam ipsam beate Virginis cum effectu dotet, quod predicti Prepositus et Canonici commode sustentari valeant, et quod Prepositus et Canonici curam habeant animarum dicte plebis sollicitam, uti plebani dicte

Ecclesie habere consueverant, quam curam per unum aut plures eorum exercere valeant. Item quod Prepositus cum uno ex Canonicis suis Synodum nostram Strigoniensem temporibus congruis visitare debeant et teneantur. Et census consuetos Archi-Diacono Nitriensi predicti solvere et prœurationem ratione Visitacionis debite, et alias hospitalitates opportunas, et alia jura Episcopalia sicut plebani dicte Ecclesie beate Virginis solvere et supportare tenebantur et erant obstricti, sine diminucione supportare et solvere teneantur. Item quod institutio vel destitucio dicti Prepositi Ecclesie predictæ beate Virginis modo suprascripto pertineat et pertinere intelligatur ad Archi-Episcopum Strigoniensem pro tempore constituto, sicut plebani dicte Ecclesie beate Virginis pertinere dinoscantur. Item quod dicta Prepositura seu dictum Monasterium Regularium bti Augustini. Qui magnificus vir Dominus Stiborius una cum religioso viro fratre Petro ordinis predicti, quem ipse Dominus Stiborius pro Preposito dicte Ecclesie beate Virginis nobis presentabat, nomine suo et Conventus sui, attendentes omnia et singula predicta fore conabilia et juri consona, libere consenserunt et in manibus nostris presente Notario infrascripto, omnia et singula premissa solemniter promiserunt, ac tactis scripturis (ezek szerint sem Stibor sem Péter prépost nem tudtak irni) per se et successoribus suis tamquam conabilia et juri consona juramento firmaverunt, petens nos idem Dominus Stiborius humili cum instancia, quatenus aliquam personam ydoneam ad revidendas certas possessiones suas, quas ad presens dicto Preposito et Fratribus suis, ac Ecclesie predictæ, propter promissa servanda et consilio nostro donare intendebat, transmittere dignaremur, dotem nihilominus augmentare sponte promittens. Nos itaque habita super hoc cum fratribus nostris matura deliberacione, egregium virum Dominum Mattheum de Vicedriis de Placencia, juris utriusque Doctorem, Archi-Diaconum Nitriensem, et Canonicum Strigoniensem ac nostrum in Spiritualibus Vicarium Generalem, uti personam providam, cujus etiam Archi-Diaconus predictorum intererat, pro revidendis dictis possessionibus, una cum predicto fratre Petro Preposito Ecclesie predictæ transmisimus. Qui demum ad nos reversi retulerunt nobis, se in Vigilia bti. Thome Apostoli proxime preteriti (deczember 20-án) et in die ipso bti Thome (deczember 21-én) personaliter fuisse in possessionibus et villis Pobydym Bassouthe slavonico nomine appellatis, in Comitatu Nitriensi circa fluvium Wagh situatis et

habitis, et computasse reditus et proventus, et alias utilitates predictarum villarum, que omnia, ut comprehendere poterant, una cum molendinis, proventibus, redditibus et aliis utilitatibus prefate Ecclesie bte. Virginis de Wyhely sufficere videbantur pro sustentacione dictorum Prepositi et duodecim Canonicorum prefatorum, ac pro supportandis oneribus tam Synodalibus quam Archi-Diaconi et jurium Archiepiscopaliū predictorum. Propterque omnia et singula effectui mancipanda prefatus magnificus vir Dominus Stiborius et Stiborius de Bolondoth ejus natus Bude existentibus decima sexta mensis Januarii Millesimo quadringentesimo decimo quarto (1414) presentibus Nobis et quamplurimis aliis fidedignis personis ad hoc specialiter vocatis et consensu etiam Regio, easdem duas villas Pobydym et Bassouth sclavonico nomine appellatis in Comitatu Nitriensi circa fluvium Wagh sitis et habitis, predicto Preposito et Fratribus ac Ecclesie beate Virginis de Wyhely cum omnibus incolis, censibus, daciis, exaccionibus, solucionibus, collectis, contribucionibus, feudis, feudalibus spiritualibus et secularibus, agris, agriculturis cultis et incultis, arvis, molendinis, rubetis, silvis, fenetis, pascuis, nemoribus, collibus, vallibus, montibus, promontoriis, vineis, terris, ortis, curiis et aliis utilitatibus et pertinentiis univērsis ad dietas villas Pobydym et Bassoveth undique pertinentibus, pure et simpliciter, ob remedium anime sue et suorum et in cultus divini obsequii, omni meliori forma, modo et jure, quibus melius potuerunt, dederunt et donaverunt in usus et in dotem dictorum Prepositi et Canonicorum et Ecclesie predictae Collegiate contendas et habendas, tenendas cum effectu. Assumpmentesque nihilominus et sponte promittentes, successive dotem et redditus predictos augere et augmentare. Quequidem possessiones et ville demum per hominem Capituli Ecclesie Nitriensis et homine Regio ad hoc specialiter deputato in Dominica proxima post festum Conversionis sti Pauli ipsi Preposito et Canonicis ac Ecclesie Beate Virginis, juxta morem Regni solemniter, nemine contradicte apparente statuta sunt, prout in ipso privilegio predictorum Dominorum Stiborii et ejus nati de litteris Capituli predicti Nitriensis, quas volumus habere hic pro sufficienter expressis, plenius continentur. Nos igitur visis et sufficienter inspectis univērsis et singulis premissis et super his habita plena et matura deliberacione, semel et pluries una cum fratribus nostris predictis, videntes et cognoscentes, ex dicta erectione, creatione et constitutione ac dotacione divinum obsequium augmentari et in anime dicti Domini Stiborii et suorum salutem

cedere, nec per hoc jura et animarum curam predictae Ecclesie in aliquo diminui, nec jura nostra et Ecclesie nostre seu Archidioecesis predictae in aliquo ledi, de consensu fratrum nostrorum predictorum, omni meliori via, jure modo et forma, quibus melius possimus et debemus, nostrum coram Notario et testibus infrascriptis, erectioni, creacioni et constitucioni ac dotacioni predictis, benevolum damus et concedimus consensum, licenciam et auctoritatem, modo ut premittitur provisionibus et condicionibus subscriptis. In quorum omnium et singulorum, presentes litteras seu hoc presens Instrumentum fieri jussimus et nostri sigilli annularis appensione muniri, in quorum roboracionem etiam sigillum Capituli nostri appensum extitit, una cum Notario et testibus infrascriptis. Datum Strigonii feria tertia proxima post festum bti Gregorii Papae. Anno Domini Millesimo quadringentesimo quarto decimo. Indictione septima. Pontificatus vero Sanctissimi in Xto Patris Domini Domini Johannis divina Providencia Papae vicesimi tertii Anno quarto. Presentibus itaque discretis viris Dominis Antonio Canonico Ecclesie Strigoniensis Sti Stephani protomartyris de Castro Strigoniensi, Martino de Lakath, Jacobo de Keer, Petro de Malonyan Presbyteris et Prebendatis Chori Ecclesie Strigoniensis et aliis quam pluribus fidedignis personis ad premissa specialiter vocatis et rogatis.

T	O
Christus	
Maria	
Thomas	Thomae

At Ego Thomas Thome de Wereuthe Zagradiensis Dyocesis Publicus sacre Imperiali Aule Notarius, una cum dictis testibus premissis, ereccioni, creacioni, constitucioni, dotacioni et consensui, ac aliis omnibus et singulis, dum sic ut pre-

mittitur fierint et geruntur, presens inserui (interfui) et fieri vidi et audivi. Ideo premissa in hanc publicam formam redegi et publicavi, et manu mea propria scripsi, meoque signo et nomine meis solitis et consuetis, consignavi, rogatus et requisitus in fidem et testimonium omnium et singulorum.“

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostság levéltárában 2. szám alatt. Hátlapján: 1414. Archi-Episcopus Strigoniensis dat licenciam Stiborio fundandi Praepositorum certis sub conditionibus. A bőrhartyán vörös-fehér zsinóron függő Kanizsai János Primás és esztergomi káptalan két peesójével.)

11.

Zsigmond király megerősíti Stibor vajdának a vág-ujhelyi prépostságot tárgyazó alapítványát. 1414-ben.

„Nos Sigismundus Dei gracia Romanorum Rex semper Augustus ac Hungarie etc. Rex. Memorie commendamus quod presencium significantes quibus expedit universis, quod fideles nostri dilecti, vir magnificus Stiborius de Stiboriez alias de Bolondocz Wajvoda noster Transilvanus etc. et alter Stiborius, natus ejusdem, nostrum personaliter accedentes in conspectum, vive vocis eorum oraculo confessi extiterunt in hunc modum; quod ipsi una cum nobili Domina Dobrochna vocata, ipsius Stiborii Wajwode consorte, matre vero dieti alterius Stiborii, de ipsorum ac omnium parentum et benefactorum eorum animarum salute peccatorumque remissione salubriter meditantes, Claustro Canonicorum Regularium in honorem beate Marie Virginis in Ujhely alias Nova-Civitate penes fluvium Wagh, in Comitatu Nitriensi, Dioecesis Strigoniensis situato, que prius Ecclesia parochialis et tandem per eos in Clastrum erecta extitisset, in quo etiam Religiosos viros Dominos Petrum Prepositum cum duodecim Canonicis Regularibus Ordinis Sti. Augustini perpetuis temporibus commemorandos collocasset; ipsum Clastrum et dictos fratres Prepositum et Canonicos cum universis emolumentis et fructibus, quibus prius item Clastrum, dum Ecclesia Parochialis extitisset, usa fuisset, dotantes, edificiisque et laboribus honorifice ampliantes, inter alia quasdam duas villas eorum Pohyedin et Bassoveze slavonico ydiomate appellatas in dicto Comitatu Nitriensi circa fluvium Wagh situatas et habitas, cum omnibus incolis, censibus, dacionibus, solucionibus, collectis, agris, terris cultis et incultis, molendinis, rubetis, fenetis, pascuis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, venacionibus ferarum quarumcunque, aucupacionibus, aquis, aquarumque decursibus, piscinis, piscaturis, fructibus et generaliter quarumlibet utilitatum integritatibus, nec non juribus et libertatibus, sub antiquis veris metis earundem ab antiquo limitatis dedissent, donassent et contulissent, imo dederunt, donaverunt et contulerunt, ac in dotem perpetuum ipsius Claustri ascripserunt nostro in conspectu, per ipsum Clastrum et fratres Prepositum et Canonicos ejusdem perpetuo et irrevocabiliter possidendas, tenendas pariter et habendas pleno jure. Nil omnino juris dominii seu proprietatis in annotatis

villis Pobyedin et Bassoveze vocatis et eorum quibusvis pertinenciis pro se et eorum superstitibus palam vel occulte, directe vel indirecte reservando, sed totale jus et dominium ipsarum, proprietatem et quaslibet utilitates earundem, quilibet exceptione et condicione implicita vel explicita penitus postposita in ipsum Claustum et Prepositum et Fratres Canonicos ejusdem antelatos omni jure perpetuo efficacissime transferendo. Harum nostrarum litterarum sigillo nostro majori, quo ut Rex Hungarie utimur, communitarum vigore et patrocinio mediante. Datum Bude feria secunda ante festum beatorum Fabiani et Sebastiani Martyrum. (Január 19-én hétfőn). Anno Domini Millesimo quadringentesimo quarto decimo. Regnorum autem nostrarum anno Hungarie etc. vigesimo septimo. Romanorum vero quarto.“

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostság levéltárában 3. szám alatt. Hátlapján: Stibor vajda fundációját confirmálja Zsigmond király 1414. A börtártyára nyomott pecsét megrongálva).

12.

Zsigmond király parancsa a nyitrai káptalanhoz, hogy a vág-ujhelyi sz. ágostonrendi Péter Prépост és a kanonokok alapítványi birtokukba bevezetessenek s beigtattassanak. 1414-ben.

„Sigismundus Dei Gracia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungarie etc. Rex. Fidelibus suis Capitulo Ecclesie Nitriensis salutem et gratiam. Dicitur nobis in personis honorabilis viri Petri Prepositi ac Conventus Ecclesie beate Marie Virginis Ordinis Sti Augustini de Wyhely, quo ipsi in dominium quorundam possessionis Pobyedin et Bassovecz vocatorum in Comitatu Nitriensi existencium ipsos pleno jure titulo concernentem legitime vellent introire; super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus nostrum mittat hominem pro testimonio fide dignum, quo presente Petrus Bissenus de Galantha, sive Stephanus de Sook, seu Johannes de Duby, sive Ladislaus de Véndégy, sive Johannes Crideus seu Mikuss filius Petri de Straz vel Stephanus de Spatha seu Joannes filius Bodog de Buziu aliis absentibus homo noster ad facies predictarum possessionum vicinis et comेतaneis eorundem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, introducat prefatos Dominos Petrum Prepositum et Conventum in dominium earundem, statuatque

easdem eisdem jure ipsis incumbenti, cum universis utilitatibus et pertinenciis earundem perpetuo possidendas; si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet ipsos contra annotatos Dominum Prepositum et Conventum, nostram in presenciam ad hunc competentem, racionem contradictionis eorumdem edituros. Et post hec ipsorum introductionis et statucionis seriem cum nominibus contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, terminoque assignato nobis fideliter rescribat. Datum Bude feria secunda proxima post festum beati Pauli primi heremite. Anno domini Millesimo quadringentesimo quarto decimo.

(A zobori Konventnek 1422. évi átiratából a vág-ujhelyi prépostság levéltárában.)

13.

A nyitrai Káptalan bizonyításe, hogy a parancsolt behelyezés minden ellenmondás nélkül megtörtént. 1414.

„Nos Capitulum Ecclesie Nitriensis memorie commendantes tenore presencium significamus quibus expedit universis. Quod litteras Serenissimi Principis Domini nostri Sigismundi Dei gracia Romanorum Regis etc. semper Augusti ac Hungaria etc. Regis mediocris sigilli ejusdem assignatas introductorias pariter et statutorias summo percepimus cum honore, in hec verba: Sigismundus etc. Dicitur nobis etc. (következik szószerint a 12. sz. okmány). Nos igitur mandatis prefati Domini nostri Regis humiliter obedire cupientes, ut tenemur, una cum prememorato Johanne de Dubby homine regio in predictis regalibus nominatim specificato, discretum virum Johannem chori predictae Ecclesie nostre Presbyterum hominem nostrum ad premissa mandata regia fideliter exequenda pro testimonio fide dignum duximus destinandum, qui demum exinde ad nos reversi, nobis conformiter retulerunt, quod ipsi Dominica proxima post festum Conversionis sti. Pauli Apostoli proxime preteritum ad facies preattactarum possessionum Pobyedim et Bassovecz in predicto Comitatu Nitriensi existencium, vicinis et cometaneis ipsarum universorum, illuc legitime convocatorum et presentibus accedendo, prescriptum Dominos Petrum Prepositum et Conventum prenotatum in dominium possessionis eorumdem introduxissent, statuissentque easdem possessiones Pobyedim et Bassovecz cum cunctis ipsarum utilitatibus et pertinenciis universis, quibusvis nominibus vocitatis ad easdem undique spectantibus, premissis jure ipsis incumbenti

perpetuo possidendas, nemine penitus Contradictore super premissis apparente, ubi diebus permansissent legitimis. Datum sub appensione nostri sigilli autentici, quartodecimo die introductionis et statucionis predictarum. Anno domini supra dicto. Honorabili viro Domino Thoma, Lectore Ecclesie nostre prediete existente.“

(A zabori Konvent 1422. évi átiratából a vág-ujhelyi prépostság levéltárában.)

14.

A sternbergi sz. ágostonrendiek, értesülvén a vág-ujhelyi prépostság alapításáról, emezeket fölszóllítják, miszerint elhalt rendtagjaik neveit velök közöljék, hogy lelki üdvölkért az egyház által előírt imádságokat végezhessek. 1416-ban.

„In Dei nomine Amen. Quoniam secundum Apostolum omnes unum corpus sumus in Xto, debemus caritatis operibus intendere ferventer, ne scindamur ab hujus corporis unitate; que etiam magis pro illis fuit necessaria, qui jam extra statum merendi positi, trauseuncium penarum subduuntur rigorem. Proinde ergo nobis fratri Floriano Preposito Monasterii sancte Marie in Sternberg Canonicorum Regularium Ordinis sancti Augustini Olomucensis Dyocesis et Fratribus nostris utile et salubre visum fuit, quod provincie nec non Monasterii sancte Marie Nove-Civitatis in Vyhel preteritorum, presencium et futurorum, fratribus defunctis suffragia in Missis, psalmis, orationibus sanctis fierent, quociens iidem fratres gracia Dēi opitulante ad Curie celestis gaudia celerius pervenirent. De fratrum itaque nostrorum, nec non Prepositi Monasterii prenominati et Conventus ipsius conveniencia et consensu in Domino inter nos fraternitate contracta decrevimus, ut fratris unius vel plurium nostrorum sive predicti Monasterii die obitus intimato ipsius vel ipsorum in calendario nominibus descriptis, psalmis consuetis, scilicet: verba mea etc. in Capitulo et vigiliis majoribus lectis in choro Missa defunctorum consequenter pro ipsius sive ipsorum animabus cantetur, ceu ad commendationem, que ipsam sequetur, fratres interesse debent, racionabili causa cessante. Quilibet et presbyterorum ipso die vel alio leget unam Missam, dyaconi utique et subdyaconi et acoliti unam quinquagenam psalmorum et fratres conversi centum Pater noster cum totidem Ave Maria explebunt. In die autem aniversario psalmum pre-

dicte vigilie minores et una tantum Missa subnota sine commendacione tenebunt. Nisi vellet tunc quis Missam specialiter legere, quod non improbamus sed laudamus. Per hujusmodi autem novum decretum serviciis amplioribus, que fratres pro fratribus in Monasterio facere consueverint, in nullo volumus derogare. In quorum omnium premissorum testimonio, nostrum et Conventus nostri sigilla presentibus sunt appensa. Datum et actum in Monasterio nostro Sternbergiensi. Anno Domini Millesimo CCCC^o sexto decimo. 1416. feria tertia in die translacionis Stae Ludmille r. e.“

(Eredetije bõrhartyán, melyrõl két bõrszijen két pecsét lógott, az egyiken pecsétnež kis nyoma, a másikon hiányzik teljesen, a vág-ujhelyi préposti levéltárban. Hátíratá: Literae pro defunctis Patribus in Vyhel. Sub Nro 828. Lad. 3. P. 1. N. g. 22.)

15.

János bíbornok, apostoli sz. széki követ megerősíti a vág-ujhelyi sz. ágostonrendiek kolostorának alapítását 1419-ben Pozsonyban.

„Johannes miseracione divina tituli Sancti Sixti Sancte Romane Ecclesie Presbyter Cardinalis in Hungarie et Bohemie Regnis, ceterisque terris atque dominiis, eisdem Regnis suppositis Apostolicae Sedis Legatus. Ad perpetuam rei memoriam. Exhibita siquidem nobis pro parte Religiosorum virorum Fratrum Canonicorum Regularium ac Prepositi Ordinis supelliciatorum beati Augustini, Strigoniensis Diocesis peticio continebat, quod olim in quadam villa Vyhely dicte Diocesis erat quedam Parochialis Plebania secularis sub vocabulo Beate Marie Virginis, et Magnificus vir Dominus Stiborius Wajwoda Transilvanus, Trinchinii, Buztricie et Zolnuk Comitatum Comes, ac fluvii Wagh Dominus Perpetuus, devocionis accensus fervore, ut Divinus cultus ibidem augeatur, operam dedit efficacem, quod dictam Ecclesiam una cum filiali sua in Leskov per religiosos viros Canonicos Sancti Augustini deinceps debeat gubernari. Ad que Reverendus in Christo pater Dominus Johannes bene memorie Archiepiscopus Strigoniensis Diocesis etc. habita diligenti inquisicione et consilio sapientum, quod hec ordinacio jam per dictum Stiborium concepta, grata et fructuosa Christicolis apparebat, solemnitate qua decuit, consensum, auctoritatem et licenciam prestitit, prout

de predictis omnibus et etiam de consensu Serenissimi Principis Domini Sigismundi Romanorum, Hungarie etc. Regis latius patet publicis documentis, coram nobis exhibitis. Quorum instrumentorum, dotacionis et ereccionis tenor sequitur in hec verba: In nomine Sanctissime et Individue Trinitatis etc. (következik szözszerint a 9. számú okmány szövege). Fueritque cum instancia nobis pro parte similiter vestra humiliter supplicatum, quatenus ordinacionem de vobis in dicta Ecclesia factas tam per Dominum Stiborium, quam per Serenissimum Sigismundum Principem Romanorum etc. quam etiam per Reverendissimum fratrem Archi-Episcopum predicta et omnia inde secuta confirmare dignaremur. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, ereccionem, creacionem, constitucionem et dotacionem per Dominum Stiborium, ac licenciam et consensum per Serenissimum Sigismundum Principem Romanorum et Hungarie etc. Regem, et Archiepiscopum Strigoniensem predictos, sicut juste et rite predicta facta sunt, ordinata et deputata, et quecunque inde secuta, auctoritate nostre Legationis rata et grata habentes, illasque auctoritate predicta confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus, quavis juris solemnitate in illis pretermissa, et aliis in contrarium non obstantibus quibuscunque, presentes litteras nostro sigillo munitas in fidem et testimonium concedentes. Datum Posonii Strigoniensis Diocesis sub anno a Nativitate Domini Millesimo quadringentesimo decimo nono. Indiccione duodecima III. Nonas Martii. Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris et Domini Martini, Divina Providencia Pape Quinti anno secundo . . . Joannes Debusco.“

(Eredetije a börhártyán, kenderzsínóron függő pecsét alatt a vág-ujhelyi prépostság levéltárában. Hátlapján: Stibor vajda fundációját confirmállya Nuncius Apostolicus anno 1419.)

16.

István váci püspök, az esztergomi érsek suffraganeusa, bizonyítja, hogy úgy a vág-ujhelyi anyaegyházat, mint a Ljeszkói (Morva-Ljeszkó) főkegyházat fölszentelte. 1419-ben.

„Nos Stephanus Dei gracia Episcopus Vaciensis, Suffraganeus vero Ecclesie Strigoniensis universis et singulis presentibus, quibus expedit et futuris, tenore presencium memorie commendamus: quod sub anno Domini Millesimo quadringentesimo decimo nono die Sabbati ante quartam Dominicam

tempore Resurrectionis constructam capellam in villa Leszkov, filialem Matris Ecclesie de Ujhely, speciali cum consensu Dominorum Petri Prepositi Fratrum Canonicorum Regularium Ordinis beati Augustini ibidem per Magnificum Dominum quondam Stiborium Wajwodam Transilvaniensem de fluvii Waagh eos constitutorem, nec non secundum in Christo Patris Domini Joannis Strigoniensis Ecclesie Archiepiscopi etc. Permissu Regis nostri semper Augusti Sigismundi Domini nostri graciosissimi, sicut laicius in eorum privilegiis, coram nobis exhibitis patet, perpetue collocatorum, consecravimus non tantum Ecclesiam parochialem sed eamque capellam filialem ad prenotatos Dominos in Ujhely spectantem ad matrem Ecclesiam per ipsos Dominos Petrum Prepositum et Conventum regendam. In cuius testimonium nostrum appendimus sigillum. Anno Domini ut supra.“

(Eredetije börhártyán, függő góth alakú peesóttel, a vág-ujhelyi prépostság levéltárában.)

17.

Zsigmond király Márton perjel, utóbb prépost kérelmére megerősíti a sz. ágostonrendieket vág-ujhelyi alapítványi birtokukban. 1419-ben.

„Sigismundus Dei gracia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Serbie, Galicie, Lodomerie, Cumanie Bulgarięque Rex. Marchio Brandenburgensis, nec non Bohemie et Lucenburgii Heres. Omnibus Xti fidelibus tam presentibus quam futuris presencium noticiam habituris salutem in omnium Salvatore. Etsi regie dignitatis officio congruit divini Numinis laudem jugiter ampliare ut illic honorem impendat unde se novit principatus munus accepisse, non minus tamen ad ejus prudentiam pertinet subditorum beneficiis ad laudem omnium Creatoris collatis Regium prebere consensum eaque sui patrocini munimine premiare, ut tanto stabiliori firmitate sint perpetua, quanto majori fuerint auctoritate fuleita. — Proinde ad universorum presencium futurorumque noticiam harum serie volumus pervenire quod religiosus vir frater Martinus Prior fratrum Canonicorum Regularium Ordinis Sti Augustini in Claustro Beate Marie Virginis de Wyhel alias in Nova civitate penes fluvium Wagh fundato, Altissimo famulancium in sua ac Prepositi et eorundem fratrum Canonicorum personis nostre Majesta-

tis veniens in conspectum, exhibuit nobis quasdam litteras duas; unam nostram patentem majori moderno sigillo nostro, quo videlicet ut Rex Hungarie utimur a tergo consignatam super donacione et perpetuacione quarundam duarum villarum Pobyedim et Bassovec selavonico ydiomate appellatarum in Comitatu Nitriensi circa dictum fluvium Wagh situatarum et habitarum alias coram nobis productis Claustro Beate Marie Virginis ac Preposito et fratribus Canonicis in eodem pro tempore Alti potenti famulantibus; per eandem Magnificum Stiborium de Stiboriez Wajwodam nostrum Transilvaniensem et alterum Stiborium natum ejusdem, una cum nobili Domina Dobrochna vocata, ipsius Stiborii Wajwode relicta, matre vero dicti alterius Stiborii, modo et ordine in tenore ipsarum litterarum contento, et aliam Capituli Ecclesie Nitriensis privilegialem, super legitima statucione earumdem villarum pro dicto Claustro, Preposito et fratribus Canonicis factam, confectas, tenore subnotandorum, supplicans exinde idem frater Martinus Prior nominibus . . . Majestati nostre prece humili et devota, ut easdem litteras ratas, gratas et acceptas habendo, nostrisque litteris privilegialibus verbaliter inseri et conscribi faciendo, premisseque possessionarie donacioni et perpetuacioni, nec non quo supra fertur, nostrum Regium benevolum, consensumque prebendo pariter et assensum prius fato Claustro, Preposito et fratribus Canonicis, Claustro in eodem Creatori omnium jugiter famulantibus innovantes, perpetuo valituras dignaremur confirmare, quorum unius, utputa ipsius nostre patentis littere tenor talis est; Sigismundus etc. (Quod fideles nostri (következik a 11. szám alatti okmány teljes szövege.)

Alterius siquidem annotati Capituli Ecclesie Nitriensis littere privilegialis verbalis continencia sequitur in hec verba: Nos Capitulum Ecclesie Nitriensis etc. (következik a 13. szám alatti okmány teljes szövege). Nos itaque humillimis et devotis antelatis supplicacionibus prenominati fratris Martini Prioris per ipsum, nec non quo supra nostre per eum humillime porrectis Majestati Regia benignitate exauditis et gracie admissis prefatas binas litteras, nostram videlicet patentem et annotati Capituli Ecclesie Nitriensis privilegialem non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua earum parte suspectas, sed omni prorsus ambiguitatis vicio destitutas, ymo mere veritatis integritate prepollentes, presentibusque litteris nostris privilegialibus de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali insertas, quoad omnes earum continencias, clausulas et orticulos, acceptamus, approbamus et ratificamus, premisse possessionarie donacione et perpetuacioni

per prelibatos condam Stiborium Wajwodam et alterum Stiborium filium et Dominam Dobrochnam Relietam ipsius, nec non quo supra fertur, nostrum Regium benevolum consensum prebentes pariter et assensum, eas nihilominus ob spem et singularem nostre devocionis . . . quas ad intemeratam beatissime ac Gloriosissimam Dei Genitricem Virginem Mariam, sub ejus suavissimi nominis titulo prefatum Claustum extitit dedicatum, efficaciter gerimus et habemus, ejus in clementibus piarum precum suffragiis nedum meritis eciam in celesti patria speramus confoveri, simul cum premissis, possessionaria donacione et legitima statuacione tenore ipsarum geminarum superius lucide contentis et expressis, mera auctoritate Regia et . . . plenitudine ac ex certa sciencia nostre Majestatis de consensu eciam et peneplacita voluntate Serenissime Principis Domine Barbare predictorum Regnorum Regine consortis nostre dilecte ac Prelatorum et Baronum nostro consilio prematuro et uniformi decreto eorumdem, pro jam fato Claustro beate Marie Virginis, ac Preposito et fratribus Canonicis in eodem Claustro pro tempore Altissimo jugiter famulantibus innovando, perpetuo valituras confirmamus presentis scripti nostri patrocinio mediante. Salvis duntaxat juribus aliorum. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam, presentes concessimus litteras nostras privilegiales, pendenti authentici sigilli nostri duplicis, quo ut prefertur, ut Rex Hungarie utimur, munimine roboratas. Datum per manus Reverendi in Xto Patris Domini Eberhardi Episcopi Zagradiensis, Aule nostre summi Cancellarii, fidelis nostri dilecti. Anno Domini: Millesimo, quadringentesimo decimo nono. Quarto Kalendas Maji. Regnorum autem nostrorum anno Hungarie XXX tercio. Romanorum vero nono. Venerabilibus in Xto Patribus Dominis Doymo Spalatiensi et Andrea Ragusensi Archiepiscopis. Strigoniensi, Colocensi et Jadrensi Sedibus vacantibus; eodem Domino Eberhardo Zagradiensi; Andrea Waradiensi; Stephano Transilvaniensi; Stiborio Agriensi; Benedicto Boznensi; Clemente Jaurinensi; Philippo Traguriensi; Johanne Quinqueecclesiensi; Petro de Zeth Corbaviensi; fratribus Dossa Chanadiensi; Hincone Nitriensi et Thoma Sentensi Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Petro de Rozgon Wesprimiensi electo, Vacienti, Sirmiensi, Scardonensi, Sibinicensi, Tinniniensi, Noviensi, Macariensi et Pharensi Sedibus vacantibus. — Nec non Magnificis viris Nicolao de Gara, Regni nostri Hungarie predictae Palatino, et altero Nicolao de Chak Wajwoda nostro Transilvano, Comite Petro de Perén Judice Curie nostre, Johanne de

Medve Dalmacie, Croacie Regnorum nostrorum predictorum, Dyonisio de Marthali tocius Regni nostri Selavonie Banis, Machoviensis et Zevrinensis Banatum honoribus vacantibus; Johanne Bubek de Pelsoveti Tavernicorum, Ladislao filio condam Johannis Wajwode de Thamási Janitorum, Stephani de Bátor Dapiferorum, Petro Kompolt Pincernarum, Nicolao de Ryhno Agazonum nostrorum Magistris, et Caplesio Comite nostro Poseniensi, aliisque quam pluribus Regni nostri Comitatus tenentibus et honores.“

(A zobori Konvent 1422. évi átiratából a vág-ujhelyi prépostság levéltárában.)

18.

A zobori Konvent hitelesíti Márton prépost kérelmére Zsigmond királynak a vág-ujhelyi kolostor és prépostságnak adományozott szabadalmait. 1422.

„Nos Conventus Monasterii Beati Hypoliti de Zoborio. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis. Quod religiosus vir Dominus Martinus Prepositus fratrum Canonicorum Regularium Ordinis Sti. Augustini in Claustro Beate Marie Virginis in Ujhely alias in Nova Civitate Strigoniensis Diocesis in Comitatu Nitriensi penes fluvium Wagh fundato Altissimo famulancium, in sua et eorundem fratrum Canonicorum personis ad nostram personaliter accedens presenciam, exhibuit nobis litteras privilegiales Excellentissimi Principis Domini nostri Sigismundi, Dei Gracia Romanorum Regis semper Augusti ac Hungarie etc. Regis tenoris infrascripti, supplicans nobis humillima precum cum instancia, quatenus hoc idem privilegium propter viarum discrimina aliaque multa pericula nec non etiam quo sibi expedit secum semper in specie deferre nequiret ea propter nostris litteris privilegialibus certissime et tutissime facere dignaremur, quarum tenor talis est: Sigismundus etc. (következik a 17. számú okmány teljes szövege). — Nos igitur humillimus et justis petitionibus jam dicti Domini Martini Prepositi nostroquo super nobis porrectis annuentes, per allegatas litteras privilegiales ipsius Domini Sigismundi Romanorum ac Hungarie etc. Regis Domini nostri non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed prorsus omni dubio et suspicione carentes de verbo ad verbum sine diminucione seu addicione aliquali, presentibus litteris nostris

privilegialibus inserimus, racione et causa superius allegata. Datum Zoborii feria tertia in die beati Egidii Confessoris Anno Domini Millesimo quadringentesimo vigesimo secundo. Nostri sigilli autentici sub appensione.“

(Eredetije bõrhártyán, piros selyemzsinóron függõ peccéttel a vág-ujhelyi prépostság levéltárában. Hátlapján: Confirmationem Sigismundi Regis super Praeposituram Vágujhelyiensem et statutorias Capituli Nitriensis transmitt Martinus Praepositus in Conventu beati Hyppoliti de Zobor 1422.)

19.

A zobori Konvent hitelésiti Márton Prépost kérelmére János bíbornok, apostoli sz. széki követnek Stibor vajda által alapított vág-ujhelyi prépostsági kolostor megerősítését. 1422.

„Nos Conventus beati Hyppoliti Martyris de Zobor memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis. Quod religiosus vir Dominus Martinus Praepositus fratrum Canonicorum Regularium Ordinis Sti Augustini in Claustro beate Marie virginis de Wyhel alias in Nova Civitate Strigoniensis Diocesis in Comitatu Nitriensi penes fluvium Wagh fundato Altissimo famulancium in sua ac eorumdem fratrum Canicorum personis ad nostram personaliter accedens presenciam, exhibuit nobis litteras Reverendissimi in Xto Patris Domini Joannis, miseracione Divina tituli Sancti Sixti sancte Romane Ecclesie Presbyteri Cardinalis in Hungarie et Bohemie Regnis, ceterisque terris et dominiis eisdem Regnis suppositis Apostolice Sedis Legati, tenoris infrascripti, supplicans nos humillimis precum cum instancia, quatenus hoc idem privilegium propter viarum discrimina, alia quoque multa pericula, nec non eciam quo sibi expedit, secum semper in specie deferre requiret. Ea propter nostris litteris privilegialibus certissime et tutissime facere dignemur, quarum tenor talis est: Johannes miseracione divina tituli Sti Xisti etc. (következik a 15. számú okmány szószerinti szövege.) Nos igitur legitimis et justis petitionibus jam dicti Domini Martini Praepositi per ipsum modo quo super nobis porrectis annuentes per allegatas litteras privilegiales Reverendissimi in Christo Patris et Domini Joannis divina miseracione Cardinalis etc. cum supra non abrasas, non cancellatas nec in aliqua sui parte suspectas, sed prorsus omni vicio et suspicione carentes de verbo ad verbum sine diminucione seu addicione

aliquali presentibus litteris nostris privilegialibus inseruimus ex causis sepius allegatis. Datum Zoborii feria tertia in die beati Egidii Confessoris. Anno Domini Millesimo quadingentesimo vigesimo secundo. Nostri sigilli autentici sub apensione.

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostság levéltárában, a bőrhátyaról vörös selyemzsinóron lefüggő peccséttel. Hátlapján: Transumptum Confirmationis Praepositurae Ujhelyiensis Cardinalis Joannis Anno 1419 in Conventu beati Hyppolitii de Zoborio. Anno 1422.)

20.

Zsigmond király parancsa a nyitrai káptalanhoz, hogy a vág-ujhelyi prépostság birtokát képező Pobedin és Bassócz helységeiben határjárás eszközöltessék. 1424-ben.

„Sigismundus Dei gracia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex. Fidelibus suis Capitulo Ecclesie Nitriensis Salutem et Graciam. Dicitur nobis in persona religiosi viri fratris Martini Prepositi Ecclesie beate Virginis de Wyhel, quod quaedam possessiones ipsius Ecclesie Pobyedin et Bassothe vocate in Comitatu Nitriensi existentes nunc apud manus ipsius Prepositi habite, legitima reambulacione, metarumque ereccione plurimum indigeri. Sub quo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus vestrum mittat hominem fide dignum, quo presente Stephanus de Sook, vel Benedictus de Majthet sive Johannes de Banoth seu Petrus de Zentkereszt an Lajko de Weszka neve Michaël Forri de Wasard, aliis absentibus homo noster, ad facies predictarum possessionum vicinis et cometaneis earundem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedentes, reambulent ipsas per veras suas metas et antiquas, novas juxta veteres in locis necessariis erigentes et sublevantes, reambulatque et ab aliorum juribus possessionum metaliter separatas et distinctas relinquat easdem eidem cum cunctis utilitatibus et pertinenciis, jure sibi inconuenienti perpetuo possidendi. Si non fuit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet ipsos contra eundem in nostram pressenciam ad eam competentem, racionem contradiccionis eorundem reddaturi. Et post ipsarum possessionum reambulacionis seriem cum ejusdem metarum, nominibusque contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, termino-

que assignato, nobis fideliter rescribat. Datum Bude in festo beatorum Philippi et Jacobi Apostolorum. Anno Domini Millesimo quadringentesimo vigesimo quarto.“

(A nyitrai káptalan 1424. évi átiratából.)

21.

A nyitrai káptalan jelenti, hogy a pobedimi és bassóczi határjárás minden ellentmondás nélkül megtörtént. 1424-ben.

„Nos Capitulum Ecclesie Nitriensis Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis. Quod litteras Serenissimi Principis Domini Nostri Sigismundi Dei gracia Romanorum Regis semper Augusti ac Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Regis etc. Reambulatorias pariter ac statutorias, sigillo suo medioeri consignatas, nobis preceptorie directas, summo cum honore recepimus in hec verba: Sigismundus etc. (következik a 20. számú okmány szövege.) Nos igitur mandatis Regis obidire cupientes, ut tenemur, una cum prefato Forro de Felso Wasard homine regio, nostrum hominem videlicet discretum virum Dominum Benedictum plebanum de Kurth chori Ecclesie nostre Presbyterum ad premissa peragenda nostro pro testimonio transmisimus fide dignum. Qui demum proxime ad nos reversi, nobis concorditer retulerunt, quod ipsi Sabbato proximo, post festum beati Stanislai Martyris proxime preterito, ad faciem predictae possessionis Pobedim, vicinis et cometaneis suis universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, eandem per suas veras et antiquas metas, novas juxta veteres in locis justis erigendo hoc ordine peragrassent. Quod primo incipissent a parte orientali penes quamdam aquam Malaka vocatam, que separat ipsam possessionem Pobedim a possessione Serdahely, et ibi intra eandem aquam et quadam viam, qua insit in ipsa possessione Pobedim ad oppidum Ujhely vocatum, circum unam arborem piri, penes aliam antiquam metam terream que separet eandem possessionem Pobedim a possessione Bassothe vocatam, unam novam metam terream crexissent. Ab hinc versus plagam occidentalem directe eundo, pervenissent ad aliam aquam lutosam simili Malaka, alio nomine Foketezar vocatam, juxta quam penes quamdam antiquam metam terream, unam novam metam cumulassent, que aqua Malaka separet commetaneitatem cum oppido

Chechte; demum penes eandem aquam Malaka vocatam versus plagam meridionalem declinando et per magnum spacium pergendo, venissent ad quemdam rivulum Dobo vocatum, ubi incidit ipsa aqua Malaka in ipsum rivulum Dobo. De hinc versus eandem plagam meridionalem in ipso rivulo Dobo satis per longum spacium transeundo, de ipso rivulo ad quendam prata et ad quasdam arbores iliceas versus plagam occidentalem exeundo, unam novam metam terream, circum quandam magnam arborem iliceam vulgo Tulfia vocatam erexissent, que terminaret eum ipsa possessione Chechte; demum vero ad eandem plagam occidentalem ad ictum unius sagitte eundo, novam metam terream fecissent; de hinc versus eandem plagam occidentalem, in magno spacio, per quendam prata transeundo, in quodam prato, penes quandam arborem iliceam unam metam terream de novo erexissent, que separet ipsam possessionem Pobedim a possessionibus Chezkoveth et Lezethe; ab hinc versus eandem plagam occidentalem ad ictum unius sagitte tenendó, venissent ad unam arborem iliceam, quam pro meta relinquissent. Hinc vero versus plagam meridionalem reflectendo, venissent ad quendam viam magnam, que vadit de ipsa possessione Pobedim ad predictum oppidum Chechte, et persaliendo ipsam viam, ad eandem plagam meridionalem, pervenissent ad quasdam arbores vulgo Jegenyefa vocatas, de hinc in eadem plaga transeundo venissent ad quoddam pratum et per ipsum pratum versus partem occidentalem declinando, penes quendam viam et quoddam nemorum unam novam metam terream erexissent, que separet ipsam possessionem Pobedim a possessionibus Lesethe predictam et Korytna vocatas; ab hinc versus eandem plagam occidentalem, ad quendam magna nemora, et per ipsa nemora per longum spacium eundo, pervenissent ad fluvium Dudvag vocatum, in cujus ripa circum quandam arborem iliceam novam metam terream erexissent, cujus fluvii Dudvag medietas spectaret ad ipsam possessionem Pobedim, alia vero meta ejusdem ad predictam possessionem Korytna et ibi terminasset. Quibus pariter eandem possessionem Pobedim sic reambulata et ab aliorum juribus possessionum metarum separatas et distinctas, idque homo regius, presento ipso nostro testimonio, prefato Domino Martino Preposito et dicte sue Ecclesie reliquisset et commisisset statuissetque eandem eidem cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis, jure sibi inconvenienti perpetuo possidendam; nullo contradictore inibi super premissis apparente, diebus legitimis ibidem permanendo. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes

litteras nostras privilegiales, pendentis authentici sigilli nostri munimine roboratas ipsi Domino Martino Preposito duximus concedendas. Datum quinta decima die diei metarum ereccionis et statucionis predictarum. Honorabili viro Nicolao Lectore predictae Ecclesie nostre existente.“

(Kredetiye a Vág-ujhelyi prépostság levéltárában, a bőrhartyáról vörös és fekete selyemzsinóron függő pecséttel. Hátlapján: Metales possessionum Pobegym et Bassócz. Anno 1424.)

22.

Ifjabb stiboriczi Stibor, a betörő hussziták ellen sánczokkal bekerítendő Vág-Ujhelyt, miután a prépostsághoz tartozó kétkerékű malom e sánczok területébe esett, ezt leromboltatni kényszerülvén, a prépostságnak engedélyt ad, hogy Vág-Ujhely akármelyik vizénél új malmot építhessen. 1431-ben.

„In nomine Domini. Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Stiborius de Stiboricz Dominus et Heres de Bolondocz etc. harum serie notum facimus, presentis et futuris temporis hominibus, quibus expedit universis. Quod cum de anno proxime preterito ex Regie Majestatis mandato, propter quotidianos hostiles de Moravia prohibendos insultus, civitatem nostram Ujhely dictam, ad predictum Castrum nostrum Bolondocz spectantem circum fodere et munire incepissemus, quoddam molendinum duarum rotarum. Religiosorum videlicet virorum Domini Martini pro tunc Prepositi et fratrum seu Conventus Canonicorum Regularium Monasterii beate Virginis de Ujhely predicta per Genitorem nostrum felicis memorie et nos in remedium animarum nostrarum erecti, sub ipso monasterio, in medio fossarum situatum. Cum propter loci muniendi contiguam vicinitatem, tum etiam propter fossatorum ampliandorum indedimentum (impedimentum) oportebat necessario destrui, obici et totaliter removeri, non sine ipsorum fratrum et Ecclesie prefate prejudicio, dampno et notabili detrimento. Nolentes igitur ipsum Monasterium, per nos ut prefertur erectum et fratres in eodem degentes presuptione molendini hujusmodi fraudari seu dampnificari in aliquo, sed potius, prout tenemur promoveri cupientes in omnibus, eis locum alium in campo nostro infra Civitatem nostram predictam in fine rivulorum circum ipsam Civitatem fluencium ab antiquis molendinis in Wazinam, deinde de Wazina per pas-

eua communis in Wlgo-Luzy vocata ad aquas tepidas, pro alio Molendino fundando seu edificando dedimus, assignavimus et deputavimus, ymo vigore presencium damus, assignamus et deputamus, ita ut ducant aquas molendino necessarias in campo nostro per nemora nostra et pasena, fossata fodendo libere, nemine penitus obsistente, aut quomodolibet impediante, cum sine Agrorum arabilium nocumento. Signanter eciam propter futurorum eventuum cautelam, si in succesum temporum ille molendini locus, forte per fluvii Wagh excessivam inundacionem, aut per alia inevitabilia annihilaretur impedimenta, seu redderetur ineptior, ex tunc alibi in campo nostro in eisdem aquis, ubi eis videretur conveniens translocandi idem molendinum, Tenore presencium, modo quo supra, plenam tribuimus facultatem. Hoc eciam adjecto, prout ab antiquo fuerat. Quod nullus hominum quocunque jure preterbo, infra vel supra in prejudicium Molendinorum Ecclesie, aliquod Molendinum aut Pilam Scaminum vel leguminum fundare audeat quovis modo. Ceterum si suprafatum molendinum in eadem aqua in ambitu et comprehensione, obstaculi ejusdem Molendini locus, piscine foret aptus et conveniens, similiter ipsis extruendi tribuimus facultatem, preter tamen agrorum arabilium notabile nocumentum. In cujus rei testimonium sigillum nostrum proprium de certa nostra sciencia presentibus est appensum. Datum et actum Bolundocz feria sexta in Vigilia Epiphaniarum Domini. Anno Domini Millesimo quadringentesimo tricesimo primo. (1431.)

(Eredetije bõrhartyán a vág-ujhelyi prépostság levéltárában, vörös selyemzsinóron függő pecséttel. Hátlapján régi irással: Collacio molendini per Stiborium ad Ecclesiam Ujhelyiensem pro erectione novi moli. 1431.)

23.

Ifjabb Stibor Andód helységet adományozza a vág-ujhelyi sz. ágostonrendi Prépost és kanonokoknak. 1431.

„In nomine Domini Jesu Christi Salvatoris nostri. Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Maxime necesse est ea, que ad cultum divinum perpetuis sunt dirigenda temporibus, ut hominum pariter et litterarum testimonio confirmentur. Nos igitur Stiborius de Stiboriez Dominus et Heres de Bolundocz etc. Ad universorum presencium et futurorum hominum noticiam tenore presencium volumus devenire; quod pretendentes

salutem animarum parentum et benefactorum, nec non omnium consanguineorum et amicorum nostrorum presencium et futurorum, non per errorem aut improvide, sed animo deliberato, sano maturoque consanguineorum et consiliariorum nostrorum prehabito consilio, Religiosis viris fratribus Domino Martino tunc Preposito et Conventui, Canonicis videlicet Regularibus bti. Augustini, Monasterii beate Virginis Marie in Ujhely de prope Wagh, Diocesis Strigoniensis, sed in Comitatu Nitriensi, Patris nostri bone memorie, nostre et parentum nostrorum fundacionis, ut eo sufficiencius in temporalium victualiumque indigenciis futuris possent durare temporibus, ac pro salute vivorum et mortuorum precibus assiduis tanto liberius et devocius Altissimum exorare, villam seu possessionem nostram Andod vocatam, prope Castrum nostrum Ssuran in Comitatu Nitriensi et Diocesis Strigoniensis situatam et habitam, ipsi et prefato Monasterio Bte. Virginis in Wyhel et ipsorum successivis, cum omnibus incolis, censibus, dacionibus, exaccionibus, taliis, solucionibus, collectis, contribucionibus, agris cultis et incultis, areis, molendinis, rubetis, fenetis, pascuis, silvis, nemoribus, collibus, vallibus, montibus, promontoriis, vineis, terris, ortis, curiis, ferarum quarumcunque venacionibus, ancupacionibus, aquis, aquarum decursibus, piscinis, piscaturis, obvencionibus, emolumentis, fructibus, proventibus, utilitatibus, una cum singulis et omnibus attinenciis seu pertinenciis et generaliter cum pleno, perfecto totoque dominio, juribus, libertatibus, metis metarumque erectionibus, sicut predicta villa in suis gadibus, mensuris, grancicis ab antiquo et nunc extat limitata et distincta, dedimus, incorporavimus, deputavimus, resignavimus et assignavimus effective, ymo vigore presencium nostrarum litterarum damus, deputamus, incorporamus, conferimus, assignamus et annectimus, pie, pure, misericorditerque erogantes, nil nobis, nostrisque successoribus modernis et futuris inibi juris aut proprietatis reservantes, habendam, tenendam, fruendam, gubernandam, regendam, in usus suos convertendam ewoque tempore possidendam, irrevocabiliter, pacifice et quiete, uti nosmetipsi, nostrique predecessores tenuimus, reximus, gubernavimus libere possidentes, nostro, nostrorumque successorum et officialium quorumcunque molestia, violencia, perturbacione, impedimento et quibuscunque vexacionibus proculmotis. Sed potius volumus nostris cum successoribus supradictum nostrum Claustrum, una cum fratribus ejusdem presentibus et successivis ab omni impeticione, invasione et vexacione protegere, manutenere et gubernare secundum nostram facul-

tatem defensando. Promittentes nihilominus, prenominate ville Andód donacionem, incorporacionem, et liberam ac voluntariam, sicut premittitur resignacionem, per nos vel nostros successores, verbo vel facto non mutare, cassare aut quomodolibet impedire. Ratum, gratum, laudabile, firmum acceptumque tenere et reputare temporibus ewiternis, illesum et inconcussum observare pollicentes nostre puritate fidei mediaute. In cujus donacionis et perpetue incorporacionis perpetuam firmitatem et cautelam sigillum nostrum de nostra bona et propria voluntate et scitu nostro presentibus est appensum, testimonio litterarum mediante. Datum et actum Boloudoez feria sexta in Vigilia Epiphaniarum Domini. Anno Domini Millesimo quadringentesimo tricesimo primo. (1431.)⁶

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostság levéltárában, a börhártyáról vörös selyemzsinóron függő pecséttel. Hátlapján: Donacionales Stiborii de possessione Andód Religiosis Patribus et Conventus Regulatorum B. M. V. de Ujhely 1431.)

24.

Zsigmond király parancsa a nyitrai káptalanhoz, hogy a vág-ujhelyi sz. ágostonrendi Prépost és kanonokok Andód birtokába bevezettessenek. 1431.

„Sigismundus Dei Gracia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex. Fidelibus nostris Capitulo Ecclesie Nitriensis Salutem et Graciam. Dicitur nobis in personis Religiosorum fratrum Martini Prepositi et Canonicorum Regularium Ordinis Sancti Augustini Claustrum beate Marie Virginis de Wyhely, quod ipsi in dominium ejusdam possessionis Andod vocate, in Comitatu Nitriensi existente, ipsos pleno jure concernente, legitime velint introire. Super quo fidelitati Vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus vestrum mittat hominem pro testimonio fide dignum, quo presente Gaspar de Mezewkezew, aut Nicolaus Kathana sive Paulus Elekeh neu Blasius de Pazman an Gregorius de Centh aliis absentibus homo noster ad faciem prescripte possessionis Andod, vicinis et cometaneis suis universis, iuxta legitime convocatis et presentibus accedentes introducant memoratos Martinum Prepositum et ceteros Canonicos Regulares dicti Claustrum beate Marie Virginis in dominium ejusdem. Statuatque eandem eisdem eum cuuctis utilitatibus et pertinentiis ad eandem rite spectantibus jure ipsis incumbenti

perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero si qui fuerint, evocet ipsos contra annotatos Martinum Prepositum et Canonicos, nostram personalem in presentiam ad terminum competentem, rationem contradiccionis eorum reddituri efficacem. Et post hec hujusmodi possessionum introductionis et statucionis seriem cum nominibus contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, terminoque assignato, eidem nostre personalis presentie fideliter rescribat. Datum in Tatha feria tertia proxima ante festum beate Prisce Virginis. Anno Domini Millesimo quadringentesimo tricesimo primo. (1431.)“

(Albert királynak 1438-ki privilegiumából.)

25.

A nyitrai káptalan jelenti, hogy Márton prépost és a sz. ágostonvendi kanonokok Andód birtokába való beigtatása minden ellenmondás nélkül megtörtént. 1431.

„Capitulum Ecclesie Nitriensis. Omnibus Christi fidelibus tam presentiorum, quam futuris, presens Scriptum inspecitur Salutem in Omnium Salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire. Quod nos litteras Serenissimi Principis et Domini Sigismundi Dei Gracia Romanorum Regis Semper Augusti, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Regis Domini nostri metuendi statutorias sigillo suo mediocri consignatas nobis directas, summa cum reverencia percipimus, in hec verba: Sigismundus etc. (következik a 24. számú okmány szószerinti szövege.) Nos igitur mandatis prefati Domini nostri Regis semper obedire cupientes, ut tene-mur, una cum prefato Gaspar de Mezewkezew homine regio in predictis regalibus litteris nominatim specificato, discretum virum Jacobum Sacerdotem, Rectorem Altaris beati Oswaldi regis in eadem Ecclesia nostra habiti ad premissa exequenda nostro pro testimonio transmisimus, fide dignum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis conformiter retulerunt quod ipsi Sabbato proximo post festum Conversionis Sti Pauli ad faciem prescripte possessionis Andod vicinis et cometaneis ejusdem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, introduxissent prefatos Martium Prepositum et ceteros Canonicos Regulares dicti Claustris beate Marie Virginis de Wyhel in dominium ejusdem, statuissentque eadem eisdem,

cum omnibus utilitatibus et pertinentiis ad eandem rite spectantibus, premissis jure ipsis incumbenti perpetuo possidendi, diebus legitimis in facie ejusdem permanendo lege regni et consuetudine approbata requirente, nullo inibi penitus contradictore apparente. In cujus rei memoriam perpetuamque firmitatem, presentes litteras nostras privilegiales pendenti authentici sigilli nostri munimine roboratas eisdem fratribus duximus concedendas justicia suadente. Anno Domini supradicto. Honorabili viro Magistro Johanne Lectore ejusdem Ecclesie nostre existente.“

(Albert király 1438-ki privilegiumából.)

26.

Ifjabb stiboriczi Stibor végrendelete.

„Item ad Monasterium Beate Virginis Marie de Wyhel alias Nova Civitate, et Canonicis Regularibus ibidem in majorem sustentacionem dedimus et incorporavimus perpetue villam Andod vocatam, quondam ad Castrum nostrum Schuran spectantem in Comitatu et Diocesi Nitriensi habitam, propterea volumus et committimus, ut circa illam et circa alia, que ipsi Monasterio applicata sunt, inviolabiliter et pacifice conserventur et protegantur. Item volumus et intendimus Deo propicio, sive vivi sive mortui essemus, quod domus nostra circa Beatam Virginem in Buda vendatur, et una Missa perpetue pro illa pecunia ordinetur.

Item de aliis reliquiis, scilicet tabula deaurata cum ymagine Christi et tribus monilibus, in quibus sunt margarite et lapides preciosi, sed duo lapides ibi desunt; item secunda tabula deaurata, in qua est Ascensio Domini in ymaginibus; item monstrancia argentea deaurata cum tribus angelis in medio cum cristallo; item due ymaginee argentee deaurate, una sancte Katherine, et alia sancte Marie Magdalene; item una crux argentea deaurata cum cristallo et septem parvis monilibus de margaritis et lapidibus; item una cistula alba de ossibus, in summitate argentea deaurata. De istis volumus, quod pueri nostri post nos, vel testamentarii nostri dividant in tres partes equales; ita quod deus ad Monasterium Beate Virginis in Nova Civitate unam partem equalem . . . sic tamen, quod quando esset aliqua insecurity seu timor ex parte inimicorum, quod conserventur in Castro nostro Beekow, et ad solemnitates festorum iterum reportentur ad

Ecclesias supradictas. . . . Item ornatus de nigro examito cum margaritis et cum toto apparatu detur ad Claustrum Nove Civitatis, cum duabus dalmaticis et de nigro examito cum auro intersutis, et quelibet illarum habet duos elipeos de margaritis et cum una cappa viridi auro intersuta, et cum elipeo de margaritis. . . .

Acta et scripta sunt hec in Castro nostro Beezkw feria tertia ante festum Nativitatis Sancte Marie Virginis gloriose. Anno Domini Millesimo quadingentesimo tricesimo primo. (1431.)“

(Wenczel Gusztáv. Stibor vajda. Függelek 196. lap. E végrendeletnek csupán a vág-ujhelyi prépostságra vonatkozó része van közölve.)

27.

A vág-ujhelyi vírósi előjáróság a nyitrai káptalan előtt beismeri, hogy gabonamalmok s posztókéészítéshez szükséges gyapjumalmok építhetési engedélyt ők maguk a Zsigmond-féle szabadsalom-levélbe utólag beírták s most a prépostság jogos előnyére, ezen hamisítást beismerve, lemondanak ebbeli hamisan élvezett jogukról. 1436-ban.

„Nos Capitulum Ecclesie Nitriensis memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis; quod Johannes filius Veyn, Nicolaus Blethy dicti, cives et consules de oppido Wyhely vocato pro se personalliter et pro Duchou iudice Puchtovych dicto, Sigismundo carnifice, Venceslao Pauopyl, Johanne Venceslai, Martino Spintha, Nykoario Bluchky, Martino Znopok, Nicolao Zuchan, Thoma fabro, Petro Dvorny, Johanne Barian Nicomasl Panifice et Petro Ochkovych nuncupatis Juratis Civibus, nec non tota pro communitate preacti oppidi Wyhely, cum litteris eorundem nobis missis et sonantibus, sub ipsius oppidi sigillo confectis, vocis vive oraculo sunt confessi in hunc modum: quod quamquam ipsi cetera inter quarundam libertatum ipsorum, per Serenissimum Principem Dominum Sigismundum Dei gracia Romanorum Imperatorem semper augustum ac Hungarie etc. Regem Dominum utpote nostrum metuendum ipsis graciose datarum et concessarum clausulas eciam molen-dina frugibus pro molendis, pannisque pro lanificandis seu densandis in territorio dicti oppidi Wyhel in fluvio Bzyneh nuncupato de novo in construendum et edificandum a dicto

Domino nostro Rege sibi ipsis et antefato ipsorum oppido impetrassent facultatem, tamen ipsi animadvertentes, certo cercius agnovissent, quod prefata clausula jam dictorum molendinorum super edificacione ipsis, uti prefertur data, et litteris prefate Regie Majestatis interserta, per ipsos minus juste in prejudicium et derogamen jurium libertatumque Monasterii Beate Marie Virginis ordinis Fratrum Canonicorum Regularium in supradicto oppido Wyhel fundati, eidem Monasterio et Conventui suo tam per quondam Magnificum Stiborium de Bolondocz, quam eciam predecessores ipsorum Judicis et Civium salubriter concessarum, et indebite esset fueritque impetrata, et ob hoc ipsi clausulam eandem vanam, cassatam, frivolum annulatamque reddissent et commisissent, atque per omnia viribus carituram Monasterio reddiderunt et commiserunt Johannes et Nicolaus antedicti, quibus supra nominibus nostri in presencia hys duntaxat clausulis et articulis prescriptis Regalibus in litteris contentis salvis remanentibus. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam nostras litteras appensione authentici sigilli nostri communitas venerabili ac religioso viro Domino fratri Martino, moderno videlicet Preposito prelibati Monasterii beate Marie Virginis et supradicto suo Conventui duximus concedendas. Datum octava die festi Annunciacionis Beate Marie Virginis. Anno Domini Millesimo quadringentesimo tricesimo sexto. (1436.)“

(Eredetije bõrhartyán vöröskék selyemzsinóron függõ pecséttel a vág-ujhelyi prépostság levéltárában. Hátlapján: Cautio, ne liceat molas erigere in fluvio Ujhelyiensi et fluvio Vági. Anno 1436.)

28.

Albert király megerősíti a vág-ujhelyi sz. ágostonrendi szerzeteseket andódi birtokukban 1438-ban.

„Comissio propria Domini Regis.

„Nos Albertus Dei gracia Rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Austrieque et Stirie Dux, necnon Marchio Moravie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis. Quod fidelis noster vir Religiosus frater Martinus Prepositus Regularium Ordinis Sti. Augustini Monasterii beate Marie Virginis de Ujhely nostre Serenitatis veniens in presenciam, suo ac Canonicorum Regu-

larium ejusdem Monasterii nominibus et in personis, exhibuit et presentavit nobis quasdam litteras, unam scilicet eandem Stiborii de Stiboricz alias de Boloundoth, sigillo suo quo utebatur in pendenti communitas, super donacione et perhennali collacione, et aliam Capituli Ecclesie Nitriensis privilegialem, super legitima statuacione possessionis ipsius eandem Stiborii, Andod vocate, prope Castrum Suran in Comitatu Nitriensi habite, pro predicto Monasterio ac Preposito et Canonicis loci ejusdem, rite factis, confectas et emanatas, tenoris infrascripti. Supplicans annotatus Martinus Prepositus suo ac aliorum, quorum supra nominibus et in personis, nostro culmini humili prece subjectiva, ut easdem binas litteras annotatorum eandem Stiborii et Capituli ratas gratas et acceptas habendo, nostrisque litteris sub pendenti nostro secreto sigillo, quo ad presens uti Rex Hungarie utimur, emanandas, verbotenus inseri facientes, premisse donacioni et perhennali collacioni ac legitime statuacioni prefate possessionis, aliisque omnibus et singulis, in tenoribus prescriptarum binarum litterarum contentis et specificatis nostrum Regium consensum, benevolum pariter et assensum prebere dignemur. Quarum quidem litterarum, unius scilicet prefati eandem Stiborii tenor talis est: In nomine Domini etc. (következik a 23. sz. okmány teljes szövege). Alterius vero annotati Capituli Ecclesie Nitriensis privilegialis littere continencia verbalis hec est: (következik a 25. számú okmány szó szerinti szövege). Nos igitur humillimis et devotis supplicacionibus prefati Martini Prepositi, per eum suo et aliorum, quorum supra, nominibus et in personis nostro culmini prece subjectiva, propterea modo pretaxato porrectis Regia benignitate exauditis clementer et admissis pernarratas binas litteras annotatorum eandem Stiborii et Capituli, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas ymo mere et sincere veritatis integritate prepollentes, presentibus de verbo ad verbum insertas, quoad omnes earum continencias, clausulas et articulos eatenus, quatenus rite et rationabiliter sunt emanata, viresque earum veritati suffragantur, acceptamus, approbamus et ratificamus, premisse donacioni et perhennali collacioni ac legitime statuacioni prefate possessionis, aliisque omnibus et singulis in tenore prefatarum binarum litterarum contentis et specificatis, nostrum Regium consensum prebuimus, ymo prebemus benevolum pariter assensum. Salvo jure alieno. Harum nostrarum, quibus secretum sigillum nostrum, quo ad presens uti Rex Hungarie utimur, appensum est, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Bude Sabbato proximo post festum Annuncia-

cionis bte. Marie Virginis gloriose. Anno Domini Miltesimo quadringentesimo tricesimo nono. (1439.) Commissio propria Domini Regis Domino Archiepiscopo Summo Cancellario referente.“

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostság levéltárában, a bőrhátyáról vöröskék zsinóron lefüggő peeséttel. Hátlapján: Confirmatio Alberti Regis super donationem Andod ad. instanciam Stiborii Praepositurae Vág-Ujhely. Anno 1438.)

29.

Albert király, Márton prépost kérelmére fölmenti a vág-ujhelyi prépostot és kolostort a kincstári jövedék fizetésétől 1439.

„Per Dominum Laurencium Hedervaar Palatinum.“

„Nos Albertus Dei gracia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex, ac Dux Austrie etc. Memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis. Quod religiosus vir dominus fr. Martinus Prepositus Ecclesie beate Marie Virginis de Ujhely Ordinis beati Augustini Canonicorum Regularium, in Nostre Majestatis veniens presentiam, in sua et universorum et singulorum Canonicorum, Ecclesia in eadem Deo famulancium personis, nobis exponit querulose. Quod licet alias ipsi per condam Excellentissimum Principem Dominum Sigismundum Romanorum Imperatorem ac Hungarie etc. Regem, patrem et socerum Nostrum carissimum a solutione lucri Camere nostre, fisco nostro Regio de possessionibus ipsorum Pobedym, Bassovecz et Andod vocatis, in Comitatu Nitriensi existentis ac populis et Jobagionibus eorum in eisdem commorantibus annis singulis provenire debentibus exempti fuerint et supportati. Idemque Dominus Martinus Prepositus et Canonici prenotati ab eo tempore usque modo predictum Lucrum Camere nostre de pertactis eorum possessionibus ac populis et Jobbaggionibus in eisdem commorantibus, non solverunt. Tamen nunc idem Dominus Martinus Prepositus et Canonici supradicti ac eorum Jobagiones prenotati ad solutionem predicti Lucri Camere nostre per directores et exactores ejusdem aretarentur et compellerentur. Sub quo supplicavit prefatus Dominus Martinus Prepositus in sua ac Dominorum Canonicorum personis Majestati Nostre humiliter et devote, ut sicuti ipse et predicti Canonici per antefatum condam Dominum Imperatorem et Regem a solutione

predicte Lucri Camere de per allegatis possessionibus eorum Pobedym, Bassovecz et Andod vocatis ac populis et Jobagionibus in eisdem commorantibus, annis singulis fisco nostro Regio proveniendis exempti fuissent; ita et Nostra Majestas ipsos a talismodi solucione antefate Lucri Camere nostre eximere, et idem Lucrum Camere nostre ipsis in perpetuum relaxare dignaremur. Unde nos tum ad humillime supplicationis instanciam ejusdem Domini Martini Prepositi, tum etiam ob spem et devocionem, quam ad ipsam beatissimam Virginem Mariam habemus, et gerimus, pertactum Lucrum Camere nostre de predictis possessionibus Pobedym, Bassovecz et Andod vocatis, populisque et Jobagionibus in eisdem commorantibus, fisco Nostro Regio, ut premittitur provenire debentibus, eidem Ecclesie beate Marie Virginis, consequenterque ipsi Domino Martino Preposito, ac memoratis Canonicis, eorumque successoribus universis in perpetuum duximus remittendum et relaxandum, ymo remittimus et relaxamus presentium per vigorem. Quod tam vobis fidelibus Nostris directoribus prefati Lucri Camere nostre pro tempore constitutis firmissime precipientes et mandamus, quatenus a modo, in antea futuris successivis temporibus predictum Lucrum Camere nostre, super premissas possessiones Pobedym, Bassovecz et Andod vocatas, Jobagionesque in eisdem commorantes dicare et ab eisdem exigere et extorquere nullatenus presumpmatis, neque sitis ausi modo aliquali presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum Bude in festo beati Barnabe Apostoli. Anno Domini Millesimo, quadringentesimo tricesimo nono. (1439.)“

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostság levéltárában a bórharthyára nyomott peeséttel. Hátlapján: Albertus Rex pagos Praepositurae Ujhelyiensis eximit a solucione Lucri Camerae. Anno 1439.)

30.

V. Miklós pápa fölhatalmazza Széchy Dénes primás esztergomi érsek által a Vág-Ujhelyen lévő sz. ágostonrendi prépostot és kanonokokat, hogy lakhelyöket, miután az ide betörő csehek (hussziták) által bántalmaztattak, Beczkóra tehessék át, hol is alsó-lendvai Bánffy Pál számukra monostort építeni ígért, és hogy viszont a beczkói sz. István királyról czimzett egyház pletánosa Vág-Ujhelyre tegye át lakását és székhelyét. 1449. évben.

„Nicolaus Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Archiepiscopo Strigoniensi Salutem et Apostolicam benedictionem. Pia Deo et Ecclesie desideria, ex quibus religionis propagatio, divini cultus argumentum procuratur, religionis personarum quieti salubriter consulitur, libenter cum a nobis petitur, Apostolico favore prosequimur, eisque gratum prestamus assensum. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Martini Prepositi et Canonicorum Ecclesie beate Marie Novocivitatis, Ordinis sancti Augustini Canonicorum Regularium Tue Diocesis, petitio continebat, quod licet predecessores sui de voluntate patronorum ejusdem loci, ac speciali licencia Ordinarii, absque tamen indulto Apostolico, dictam Ecclesiam acceptaverint, ac secundum regularia instituta dicti Ordinis virtutum Domino famulati fuerint et famulentur de presenti, tamen ex eo, quod dictus locus Marchionatu Moraviae prope unum miliare vicinus existit, propter invasiones et hostiles insultus Boemorum, aliorumque circum vicinorum tyrannorum ipsi Prepositus et Canonici in Nova Civitate non murata et Ecclesia predicta, que per eosdem Boemos et inimicos hostiliter invasa, bonis suis spoliata ac igne concremata existit, cum quiete morari et Altissimo famulari non permittuntur, quodque dilectus Filius Nobilis vir Paulus de Alsó-Lindva Dominus Oppidi de Bolondocz, bene muniti et murati, Nitriensis Diocesis, fervore devocionis accensus, de bonis sibi a Deo collatis, unum Monasterium cum Ecclesia, dormitorio, refectorio, domibus, campanile et campanis, ceterisque oratoriis et necessariis officinis, ad id aptis et accomodis pro usu et habitacione perpetuis Prepositi et Canonicorum hujusmodi Ordinis, in eodem Castro de novo fundare, construere, erigere, edificare, seu fundari, construi, et edificari facere, Domino concedente proponit, dummodo possessiones, ville, loca, jura possessionaria, cum omnibus utilitatibus et pertinentiis dicte Ecclesie in dotem ipsius fundandi Monasterii convertantur et deputentur, ac Rector parochialis Ecclesie Sancti Stephani Regis extra muros predicti Oppidi de Bolondocz, cum suis dotibus, libris, calicibus, ornamentis et paramentis ecclesiasticis, ceterisque bonis suis ad eandem Ecclesiam Sancte Marie de Nova Civitate transferantur, ac predicta Ecclesia Sancti Stephani per Prepositum et Canonicos in prefato Oppido Bolondocz pro tempore moraturas perpetuo officientur. Quare pro parte tam dicti Pauli, qui ut asserit utriusque Ecclesiarum predictarum verus et unicus Patronus existit, et quod ipsa Ecclesia Beate Marie ab eodem oppido medio milliari distare dinoscitur, quia Prepositi et

Canonicorum predictorum (nominibus) nobis sit humiliter supplicatum, ut ipsi Paulo fundandi, construendi, erigendi et edificandi, seu fundari, construi et edificari faciendi in eodem Castro Monasterium predictum licenciam concedere ac Prepositum et Canonicos de Ecclesia beate Marie ad Monasterium hujusmodi, nec non Rectorem dicte Ecclesie Sancti Stephani ad prefatam Ecclesiam beate Marie transferri, et in illius Rectorem institui, dictamque Ecclesiam Sancti Stephani per Prepositum et Canonicos hujusmodi officari mandare, aliasque in premissis opportune providere de benignitate Apostolica dignemur. Nos igitur, qui precem et quietem Religiosarum personarum semper querimus ad divinum cultum et Religionis propagacionem ubique nostris potissime temporibus vigere et augeri supremis affectibus desideramus, de premissis certam noticiam non habentes, hujusmodi supplicacionibus inclinati, Fraternitati Tue per Apostolica Scripta mandamus, quatenus eidem Paulo, Monasterium predictum cum Ecclesia, dormitorio, refectorio, domibus, campanile, campanis, ceterisque oratoriis et necessariis officinis pro usu et habitacione perpetuis Prepositi et Canonicorum predictorum in dicto Claustro fundandi, construendi, erigendi et edificandi, seu fundari, erigi, construi et edificari faciendi plenam et liberam licenciam auctoritate nostra concedas, jure tamen parochialis Ecclesie et cujuslibet alterius in omnibus semper salvo. — Et insuper vocatis Rectore ejusdem Ecclesie Sancti Stephani et aliis, qui fuerint evocandi, de premissis omnibus et singulis, ac eorum circumstantiis universis auctoritate nostra te diligenter informes; et si per informacionem hujusmodi ita esse repereris, Prepositum et Canonicos, ac dotem, possessiones, villas, loca et jura possessionaria, cum omnibus juribus et pertinentiis dicte Ecclesie de Nova Civitate ad prefatum erigendum Monasterium, Rectorem vero de Ecclesia Sancti Stephani, cum suis dotibus, libris, calicibus, ornamentis et paramentis Ecclesiasticis, ceterisque bonis suis ad Ecclesiam Sancte Marie de Nova Civitate eadem auctoritate transferas, ipsumque in illius Rectorem perpetuum instituas ac ordines, statuas et decernas, quod ipsa Ecclesia beate Marie Nove Civitatis per eundem Rectorem teneri, ac Ecclesia Sancti Stephani hujusmodi per eosdem Prepositum et Canonicos in eodem Monasterio pro tempore moraturos officari debeat. Proviso, quod ipse Ecclesie debitis propterea non fraudentur obsequiis, et animarum cura in Sancti Stephani et si qua illi imminet in beate Marie Ecclesiis predictis nullatenus negligatur, sed illarum consueta onera congrue supportentur. Non obstantibus Constitucionibus

et Ordinacionibus Apostolicis ac Statutis et consuetudinibus Ecclesie beate Marie Novecivitatis et Ordinis predictorum, juramento, confirmacione Apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, ceterisque contrariis quibuscunque. Datum Rome apud Sanctum Petrum. Anno Incarnacionis Dominicæ. Millesimo, quadringentesimo, quadragesimo, nono. Tercio Nonas Januarii. Pontificatus nostri anno tertio.“

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostság levéltárában, kenderzsinóron függő ólompeccséttel. Hátlapján: Nicolaus Papa annuit, ut Paulus Bánffy Preposituram Ujhelyiensem transferat in Beczkó. Anno 1449.)

31.

V. László király megerősíti Albert királynak a vág-ujhelyi prépostságot és kolostort a kincstári jövedék fizetése alól fölmentő privilegiumát. 1453-ban.

„Comissio Domini Regis.“

„Nos Ladislaus Dei Gracia Rex Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Austrieque et Stirie Dux. Marchio Moravie etc. Memorie commendantes tenore presencium significamus, quibus expedit universis. Quod veniens Nostre Majestatis in conspectum Religiosus vir Dominus frater Martinus Prepositus Ecclesie beate Marie Virginis de Ujhely Ordinis beati Augustini Canonicorum Regularium in sua et ipsorum Canonicorum, Ecclesia in eadem Deo famulancium personis exhibuit et presentavit nobis quasdam litteras olim felicis memorie Serenissimi Principis Domini Alberti Romanorum ac Hungarie, Bohemie etc. Regis, genitoris nostri carissimi super exemptione et liberacione solucionis Lucri Camere de possessionibus ipsorum Pobedym, Bassoveez et Andod vocatis populisque et Jobagionibus in eisdem commorantibus alias fisco Regio provenire debentis, graciose datas et concessas tenoris infrascripti, supplicantes Serenitati Nostre, sui ac aliorum quorum supra nominibus et in personis, tam humiliter quam devote, quatenus pretaetas litteras antelati Patris nostri ratas, gratas et acceptas habentes, nostrisque presentibus litteris privilegialibus verbotenus inseri facientes, confirmare dignaremur, Quarum tenor talis est: (következik a 29. sz. alatti okmány szövege.) Nos itaque prefati fratris Martini humillimis supplicationibus Regia benignitate exauditis et elementer admissis, pretaetas antelati Genitoris nostr

litteras non abrasas, non concellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed prorsus totius scrupuli vicio carentes, ratas, gratas et acceptas habentes, hisque nostris litteris privilegiabilibus de verbo ad verbum inseri facientes ratificamus, approbamus atque confirmamus. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes nostras pendentis secreti sigilli nostri, quo uti Rex Hungarie utimur, munimine roboratas duximus concedendas. Datum Wienne, feria quarta proxima in festum Sancte Trinitatis. Anno Domini: Millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio. Regni autem Nostri quatuordecimo. (1453.)

(Eredetiye a vág-ujhelyi prépostság levéltárában a börháttýáról vörös fekete selyemzsinóron függő peeséttel. Hátlapján: Anno 1453. Prepositus Martinus privilegium Alberti de non solucione Lucri Camerae curat confirmari per Ladislaum Regem.)

32.

A zobori konvent hiteles másolata és kiadványa az V. László és Albert királyok kiváltságáról, melyben ezek a vág-ujhelyi prépostot és kolostort a királyi kincstár-jövedék fizetésé alól fölmentik. 1454-ben.

„Nos Conventus Monasterii beati Ipoliti Martyris de Zoborio. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis. Quod religiosus vir Dominus Martinus Prepositus fratrum Canonicorum Regularium Ordinis Sti Augustini in Claustro beate Marie Virginis de Ujhely alias in Nova Civitate Diocesis Strigoniensis, Comitatus Nitriensis penes fluvium Wagh fundato, Altissimo famulancium in sua et eorumdem fratrum Canonicorum personis ad nostram personaliter accedens presenciam, exhibuit nobis privilegiales Excellētissimi Principis Domini Nostri Ladislai Dei gracia Regis Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Austrieque et Stirie Ducis, nec non Marchionis Moravie tenoris infrascripti. Supplicans nobis humillima precum cum instantia, quatenus hoc idem privilegium propter viarum discrimina, alia quoque multa pericula, nec non eciam, quo sibi expedit secum semper in specie deferre nequiret. Ea propter nostris litteris privilegialibus certissime et tutissime facere dignaremur. Quarum tenor talis est: (következik a 31. számú okmány szövege.) — Nos igitur legitimis et justis peticionibus jam

dicti Domini Martini Prepositi, per ipsum modo, quo supra, nobis porrectis annuentes, perallegatas litteras privilegiales ipsius Domini Ladislai Hungarie et Bohemie etc. Regis Domini nostri non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed prorsus omni vicio carentes et suspicione, de verbo ad verbum, sine diminucione seu addicione quali, presentibus nostris litteris privilegialibus inseruimus, racione et causa superius allegata. Datum Zoborii die Dominica prima in Quadragesima ante festum beati Gregorii Pape. Anno Domini Millesimo quadingentesimo quinquagesimo quarto (1454) Nostri sigilli autentici sub appressione.“

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostsági levéltárban a bórhartýáról vörös selyemzsinóron függő peocéttel. Hátlapján: Albertus Rex relaxat lueram Camerae pagis Praepositurae Ujhelyiensis perpetuis temporibus. Anno 1454.)

33.

II. Pius pápa, az esztergomi érsek előjogait, kicáltságait és egyházhatósági felsőbbségét az országban megerősíti. 1464.

„Pius Episcopus Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. In supreme dignitatis specula licet immeriti, disponente Domino constituti, et si quibuslibet personis Ecclesiasticis ex injuncto nobis Apostolicae servitutis officio, defensionis presidio assistere teneamur; ad illorum autem, qui in partem sollicitudinis assumti, potioris dignitatis titulo sunt insigniti, jurium et Consuetudinum approbatarum, privilegiorum conservationem, praestantius intendere, eorumque honori et commodo opportune providere nos convenit, quo ipsi facilius multorum odia incurrunt, et graviore patiuntur insidias, cum pastorale officium exercendo, nequeunt omnibus complacere, positi sunt tanquam signum ad sagittam. Nuper siquidem dilectus filius noster, Dyonisius tt. sancti Cyriaci in Thermis S. R. E. Presbyter Cardinalis, qui ex dispensatione Apostolica Strigoniensi Ecclesie preesse dinoscitur, nobis insinuare curavit, quod de antiqua et approbata, haecenusque observata consuetudine (itt elősorolvák a prépostságok, apát-ságok és egyházak) Ecclesiarum Praepositurae: . . . de Ujhely . . . cum aliis Parochialibus Ecclesiis et Plebanis et Decanatus . . . , quae sub omnimoda Jurisdictione in Spiritualibus, Archiepiscopi Strigoniensis pro tempore existentis, de simili consuetudine pleno jure fore dignoscantur, simul cum Ecclesiis eisdem subjectis; et quod illarum Prelati et

personae Monasteriorum, Praepositarum et Ecclesiarum, nullum alium, praeter dictum Archiepiscopum, Romano Pontifice salvo in eorum superiorem recognoscere et habere, ac eidem Archiepiscopo, tamquam eorum immediato Superiori, et nulli alteri obedienciam et reverentiam debitas exhibere; ac Synodum ejusdem, quoties illam per ipsum celebrare aut celebrari facere contingeret accedere etc. Quum quidem consuetudinem, olim felicis recordationis Bonifacius papa nonus, predecessor noster, motu proprio, et ex certa scientia, per suas certi tenoris litteras confirmasse dicitur et etiam approbasse etc. etc. Datum Romae apud Sanctum Petrum. Anno Incarnationis Dominicae. Millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto. Pridie Idus Junii. Pontificatus nostri Anno Sexto.

(Török János. Magyarország Prímása LXVI. okmány 74. lap.)

34.

Bakács Tamás, primás, esztergomi érsek alábbi parancsával meghagyja András esejthei és Jeromos galgóczi eszterseknek, hogy Mátyást a vágy-új helyi prépostság birtokaiba annak rendjén beigtassák. 1514-ben.

„Thomas Misericordiae divini tituli S. Martini in montibus Sacro Sanctae Romanae Ecclesiae Presbyter Cardinalis, Strigoniensis, Patriarcha Constantinopolitanus, ad Hungariae, Bohemiae, Poloniae, Daciae, Norvegiae et Sveciae Regna, nec non Prussiae, Livoniae, Lithvaniam, Valachiam, Slesiam, Lusaciam, Moraviam, Transilvaniam, Slavoniam, Dalmaciam, Croatiae et Moscoviam. Omnesque et singulas Regnorum et Provinciarum predictorum Civitates, Insulas, terras atque bona illis subjecta et alia eis adiacentia Apostolicae Sedis Legatus a Latere. — Dilectis nobis in Christo Andrea esejthensi et Hieronimo Galgocziensis Ecclesiarum Decanis nostre Strigoniensis Diocesis salutem in Domino sempiternam. — Apostolicae Sedis, cujus Legationis officium in hac parte gerimus, providencia circumspicere vota et desideria personarum humilium presertim ecclesiasticarum et Altissimo perpetuo famulancium, per que Monasteria et alia pia loca desolata et ad ruinam posita debite reparari et restaurari valeant, ac Christianorum animae salutis et consolationi cum divini cultus augmento opportune consuli possit, et exaudicionis gratiam libenter admittit et Apostolicis favoribus prosequitur opportunis,

Hanc (sane) nuper nobis pro parte dilectorum nobis in Christo Mathiae et Martini presbyterorum nostre Strigoniensis Diocesis exhibita peticio continebat, quod licet alias quoddam insigne Monasterium sub invocatione Beatissime Virginis Marie prope fluvium Wagh nostre predictae Strigoniensis Diocesis, cum omnibus juribus, pertinentiis et attinenciis suis decenter et opere sumptuoso, retroactis temporibus pro usu et habitacione tunc Prepositi et Fratrum Ordinis Canonicorum Regularium sancti Augustini constructum, edificatum, erectum et institutum fuerit, in eoque postmodum certi Prepositus et fratres Canonici dicti Ordinis sancti Augustini Canonicorum Regularium per multa et diversa tempora inibi Deo Altissimo in divinis laudibus et officiis, prout decebat famulantes, dictum Monasterium inhabitaverint. Tamen sicut dictus Mathias et Martinus asserunt, causantibus bellis et guerrarum turbinibus aliisque sinisteris eventibus et infortuniis, que in illis partibus tunc temporis pro dolor viguerunt, Monasterium predictum ad totalem ruinam, desolationem et deterioritatem positum, illudque destructum, desolatum et deterioratum penitus existit, et deinde tunc Prepositus et alii Fratres, qui tum in dicto Monasterio degebant, prefatum Monasterium sic desolatum et destitutum propter ejus paupertatem et ipsius Monasterii desolationem omnino relinquere et dimittere coacti fuerint, prout ab illis temporibus et citra et hucusque Preposito et Canonicis ejusdem Ordinis relictum et inhabitatum extitit; nullique Prepositus et Canonici ejusdem Ordinis propterea in eo habitare aut permanere valent. Cum autem, sicut eadem peticio subjungebat, si prefatum Monasterium sicut refertur desolatum et deterioratum cum Parochiali Ecclesia, que olim ante desolationem et destructionem predictas, prefato Monasterio auctoritate Apostolica vel alia unita et incorporata erat, cum omnibus et singulis illis bonis, juribus, jurisdictionibus, attinenciis et pertinentiis suis, prefato Mathie, quamdiu ipse in humanis egerit et vitam ejus duxerit commendaretur, ac illa ei concederentur et assignarentur. Idem Mathias et Martinus pia devocione et intencione ducti, ac terrena in coelestia et transitoria in aeterna felici commercio commutare summo desiderio cupientes, saepe dictum Monasterium, cum illius bonis, juribus, pertinentiis suis supradictis partim eorum propriis bonis et expensis juxta eorum facultatem de novo sub eadem invocacione Beate Marie Virginis et suo eodem Ordine; nec non pro usu et habitacione prefato Mathia vita functo, unius Prepositi et Canonicorum Regularium ejusdem Ordinis Sancti Augustini de novo erigere, reedificare et restau-

rare suis propriis expensis et impensis ac aliorum Christifidelium auxilio et piis elemosinis totis viribus covarentur et procurarent cum effectu quoque, si premissa concederentur in divini cultus et dicti Ordinis augmentum non parum cederet, et Christifideles illarum partium propterea maximam consolationem reciperent. Quare pro parte dictorum Mathiae et Martini nobis fuit humiliter supplicatum, ut eisdem Mathiae et Martino Monasterium predictum de novo debite restaurandi, reedificandi nec non erigendi et instruendi licentiam concedere et deinde prefato Mathiae saepedictum Monasterium cum dicta Parochiali Ecclesia ei annexa ad ejus vitam duntaxat commendare seu commendari mandare, aliisque eis premissis omnibus et singulis opportune providere ex benignitate Apostolica dignemur. Nos igitur, qui de premissis certam noticiam non habemus, ipsosque Mathiam et Martinum a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus commodolibet innodati existunt, ad effectum presencium duntaxat consequendum, harum serie absolventes, vel absolutos fore censentes; nec non situs, situaciones, designaciones, vocabula, qualitates et quantitates Monasterii et Parochialis Ecclesie hujusmodi presentibus pro expressis habentes, eorundem Mathiae et Martini piis et devotis supplicationibus inclinati, discretioni Vestre auctoritate Apostolica, qua per litteras ejusdem Sedis Apostolicae sufficiente facultate muniti fungimur, in hac parte per presentes committimus et mandamus, quatenus de premissis omnibus et singulis nobis expositis nos diligenter informetis, et si per informationem eandem ita esse nobisque legitime constiterit, super quibus vestras conscientias oneramus, iisdem Mathiae et Martino ac eorum cuilibet, Monasterium prefatum cum dicta Parochiali Ecclesia ut prefertur unita vel annexa campanili, campana, claustro, rectorio, dormitorio, sacristia, Cimiterio, et si opus fuerit racione dicte Parochialis Ecclesie Fonte Baptismali, Hortis, Hortalicis et aliis officinis divino cultui necessariis de novo construendi, restaurandi, reedificandi et ad pristinum statum restituendi et reponendi, illudque etiam de novo post obitum dicti Mathiae pro usu et habitatione unius Prepositi et fratrum dicti Ordinis Canonicorum Regularium sancti Augustini, sine tamen nostro et Ecclesie nostre Strigoniensis ac illius jurisdictione ac cujusvis alterius prejudicio erigendi, fundandi et instruendi ac bona, jura et proprietates ejusdem Monasterii ad jus et proprietatem ipsius reducendi et recuperandi, cetera-

que alia faciendi, et exequendi, que circa hujusmodi ereccionem et institutionem omniaque et singula premissa necessaria fuerint, ac prout eis et eorum consciencie melius videbitur, licentiam concedatis. — Et postquam Monasterium prefatum per eosdem Mathiam et Martinum, seu eorum medio et aliorum Christifidelium piis eleemosinis decenter constructum restauratum reedificatum erectumque et institutum fuerit, illud cum Parochiali Ecclesia ac omnibus bonis, juribus et pertinentiis suis, et ad dictum Monasterium legitime spectantibus, illudque quovis modo et ex cujuscunque persona vacet, prefato Mathia ad ejus vitam et quamdiu in humanis egerit dumtaxat. Ita quod interim debitis et consuetis ejusdem Monasterii supportatis oneribus liceat eidem Mathie de residuis suis fructibus, redditibus et proventibus disponere et ordinare, sicuti predictum Monasterium institutum pro tempore obtinentis de illis disponere et ordinare potuerunt, seu etiam debuerunt; alienatione tamen quorumcunque bonorum immobilium et preciosorum mobilium dicti Monasterii sibi penitus interdicta. Itaque ipse Mathias aut alii Presbyteri saeculares idonei et sufficientes per loci Ordinarium pro tempore deputandi ejus vita durante dumtaxat, Missas et alia divina officia in dicto Monasterio celebrare et etiam celebrari facere, ac curam animarum tam ratione Monasterii quam Parochialis Ecclesie eidem unitae et annexae parochianorum et illis subjectorum exercere, confessiones eorum audire, ac eis Sacramenta ecclesiastica ministrare, omniaque alia et singula onera eidem Monasterio et Ecclesiae parochiali pro tempore incumbentia perferre omnino teneantur. Dummodo ad premissa omnia superius dicti Ordinis expressus accedat assensus, auctoritate Apostolica, qua per litteras ejusdem Sedis Apostolicae sufficienti facultate muniti fungimur in hac parte, tenore praesentium commendare, omniaque alia et singula, quae in praemissis omnibus et singulis ac circa ea necessaria ac prout juris fuerit vobisque et consciencie vestrae melius videbitur facere et exequi curetis. — Inducentes per nos vel alium vel alios eundem Mathiam vel Procuratorem suum ejus nomine in corporalem possessionem Monasterii et Parochialis Ecclesiae unitae, juriumque et pertinentiarum praedictorum et defendentes inductum. Amoto exinde quolibet illicito detentore, et facientes Mathiae vel Procuratori suo prefato de ipsius Monasterii et parochialis Ecclesiae annexae fructibus, redditibus, proventibus, juribus et obventionibus universis integre respondendo. Nec non a vasallibus et aliis subditis dicti Monasterii consueta servitia et jura ab eis debita,

dicta durante Commenda integre exhibentes. Contradictores auctoritate Apostolica per Censuram Ecclesiasticam et alia juris remedia ad hoc compescendo. Non obstantibus premissis ac constitutionibus et ordinationibus Apostolicis. Nec non Monasterii et Ordinis praedictorum juramento, confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus contrariis quibuscunque. Aut si vasallis, aut subditis prefatis aut aliquibus aliis communiter vel divisim a Sede praedicta indultum existat, quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, et qualibet alia dictae Sedis indulgentia generali vel speciali ejuscunque tenoris existat, per quam presentibus non expressam vel totaliter non insertam effectus hujusmodi gratiae impediri valeat quomodolibet vel differri. Et de qua ejusque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis, volumus autem, quod propter hujusmodi commendam, eaque durante Monasterium praedictum ac parochialis Ecclesia ei annexa hujusmodi debitis propterea non fraudentur obsequiis et animarum in dicta Parochiali Ecclesia annexa cura nullatenus negligatur; sed durante commenda hujusmodi eidem Monasterio per dictum Mathiam vel alios Presbyteros idoneos ab eo Ordinario loci praesentandos et ab ipso instituendos seu deputandos, quibus de ipsius Monasterii proventibus necessaria congrue ministrantur, Divinus cultus non minuatur, sed animarum cura in eo ac parochiali Ecclesia praedicta diligenter exerceatur et deserviat inibi laudabiliter in divinis ipsiusque Monasterii et Parochialis Ecclesiae hujusmodi congrue supportentur onera consueta. Quodque commenda praedicta per obitum dicti Mathiae aut alias quovismodo cessante, Monasterium praedictum ad Ordinem et superiorem ac alios dicti Ordinis, quorum intererit, immediate revertatur eo ipso. Alioquin praesentes litterae et postmodum inde sequute quaecunque nullius sint roboris vel momenti. Et insuper, postquam dictus Mathias vigore praesentium possessionem Monasterii et Parochialis Ecclesiae, nec non honorum, jurium et pertinentiarum eorundem possessionem pacifice assecutus fuerit, infra sex menses a die habitae illius pacifice possessionis novam commendam super dicto Monasterio a Sede Apostolica impetrare, nec non jura Camerae Apostolicae ratione ejusdem Monasterii legitime debite omnino persolvere teneatur. Alioquin commenda praedicta quam ex tunc omnino cessare ac Monasterium praedictum vacare decernimus, cessare censeatur ipso facto. Et in-

super ex tunc irritum decernimus et inane, si secus super his a quocunque, nobis tamen inferiore quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Datum Strigouii. Anno Incarnationis Domini: Millesimo quingentesimo quarto decimo. Tercio Idus Ianurii. Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris Domini nostri Domini Leonis divina providentia Papae decimi anno secundo. Visa B. de Comitibus. — P. Barotius.“

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostsági levéltárban, bőrhártyán, melyről a függött peesét hiányzik; és egy későbbi másolat. Az eredeti hátlapján: Thomas Cardinalis AEppus Strigoniensis confert Ujhelyiensem Praeposituram Mathiae et Martino parochis 1515.)

35.

Ulászló király megerősíti Albert és V. László királyoknak a vág-ujhelyi prépostságot és kolostort a kincstári jövedék fizetésétől fölmentő privilegiumát. 1515-ben.

„Nos Wladislaus Dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presentium, significantes, quibus expedit universis. Quod fideles nostri Venerabiles et religiosi Ambrosius Praepositus Ecclesiae Beatae Mariae Virginis de Rudniesz et Mathias, Michaëlis Báthy commendatarius Praepositurae in Ujhely Ordinis Sancti Augustini Canonico-rum Regularium in suis ac eorumdem Canonico-rum Regularium dictae Ecclesiae de Ujhely personis exhibuerunt et praesentaverunt nobis quasdam litteras Serenissimi Principis condam Domini Ladislai Regis praedecessoris nostri felicis remissionis in pergamento sub sigillo ejusdem secreto in pendenti confectas. Tenorem quarumdem litterarum similiter Serenissimi Principis condam Alberti Regis genitoris ejusdem in se confirmative continentes. Quibus mediantibus in primis dictus condam Dominus Albertus Rex ex causis et rationibus in eisdem litteris contentis, possessiones dictae Ecclesiae et Praepositurae de Ujhely, Pobedym, Bassoveze et Andód vocatas, populosque et Jobagiones in eisdem commorantes in Comitatu scilicet Nitriensi habitas, ab omni solutione Lucri Camerae alias fisco exinde provenire debentibus in perpetuum eximisse et supportasse. Praefatus vero Dominus Wladislaus Rex eisdem hoc idem confirmare et de novo concessisse dinoscatur. Tenoris infrascripti supplicationes nobis praefati Ambrosius Praepositus et Mathias commendatarius dictae Ab-

batiae de Ujhely in suis ac totius Conventus ipsorum Canonicorum Regularium personis humiliter, ut easdem litteras dicti condam Domini Ladislai Regis ac omnia et singula in eis contenta, ratas, gratas et acceptas habere, litterisque nostris privilegialibus verbotenus inseri et inseribi faceremus, ac praemissae exemptioni et confirmationi Nostrae Regium consensum praebere, easdem nihilominus et omnia in eis contenta pro praefata Ecclesia, consequenterque praenominato Ambrosio Praeposito, Mathia commendatario annotatae Praepositurae de Ujhely, ceterisque Canonicis isthic pro tempore Deo famulantibus, praesentibus scilicet et futuris, nostro privilegio confirmare dignaremur. Quarum quidem litterarum tenor talis est: Nos Ladislaus etc. (következik a 31. és 29. szám alatti okmányok szözerinti szövege.) – Nos igitur tum ob spem et devotionem nostram singularem, quam erga intermeratam Genitricem Virginem Mariam, in ejus glorioso nomine Ecclesia et Praepositura ipsa de Ujhely fundata et constructa existit, gerimus et habemus, tum etiam praemissa supplicatione dictorum Ambrosii et Michaëlis (sic) Báthy commendatarii dictae Praepositurae de Ujhely in ipsorum ac universorum Canonicorum Regularium praedicti Ordinis in eadem Ecclesia Deo famulantibus, nostrae modo quo supra porrecta Majestas (sic) personis Regia benignitate exaudita clementer et admissa, praescriptas litteras dicti condam Ladislai Regis non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes, praesentibus litteris Nostris privilegialibus de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas et inscriptas quoad omnes earum attinentias, clausulas et articulos, eatenus quatenus eodem rite et legitime existunt emanatae, quibusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas et acceptas habentes, praemissae exemptioni et aliis omnibus et singulis superius in tenore earundem litterarum clarius expressis et specificatis Nostrum Regium consensum prebuerimus imo prebemus benevolum et assensum, easdemque litteras et praemissa omnia in eis contenta pro praefata Ecclesia de Ujhely consequenterque dicto Michaëli (ismét) Báthy commendatario, ejusdem successoribus, nec non Canonicis dictae Ecclesiae praedictorum, ac colonis et jobagionibus in dictis possessionibus et Andód Bassowecz et Andód commemorantibus universis in perpetuum valituras confirmamus, harum Nostrarum, quibus secretum sigillum Nostrum, quo ut Rex Hungariae utimur, est appressum, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Budae in festo beati Pauli primi heremite.

Anno Domini: Millesimo quingentesimo, decimo quinto. Regnorum Nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo sexto. Bohemie vero quadragesimo sexto. Re. o doctoris Benoslai. Scriptoris Regni Bohemiae.“

(Eredetije a vág-ujhelyi préposti leveltárban a borbátyáról vörös selyemzsinóron függő pecséttel. Hátlapján: Confirmatio Wladislai Regis privilegii bonorum Praepositurae Vág-Ujhelyiensis super Lucro Camerae. Ao. 1515.)

36.

Utászló király nyílt parancsa, melyben a királyi és megyei hivataloknak meghagyja, hogy a vág-ujhelyi prépostságot és annak jobbággyait a kincstár-jövedelk fizetésére ne köngyszerítsék. 1515-ben.

„Propria Comissio Domini Regis.“

„Wladislaus Dei gracia Rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris Comiti et Vicecomiti et Judlium et dicatoribus et exactoribus Lucri Camerae nostrae in Comitatu Nitriensi nunc constitutis et in futurum constituendis, praesentibus visuris salutem et gratiam. Quum universi populi et jobagyones fidelis nostri Venerabilis Mathiae Báthy commendatarii Praepositurae Ecclesiae beatissime Virginis Mariae de Ujhely in possessionibus ejusdem et Ecclesiae suae praedictae Pobedym, Bassowecz et Andód vocatis in isto Comitatu Nitriensi habitis commorantibus vigore litterarum et privilegiorum Dominorum Regum Ungariae, nostrorum scilicet praedecessorum, praefatae Ecclesiae superiude concessorum et per nos quoque gratiose confirmatorum ab omni solutione lucri Camerae nostrae de eisdem jobagyonibus et populis fisco nostro Regio provenire debentibus in perpetuum exempti sint et supportati habeantur. Volentes igitur ipsum Mathiam commendatarium praefatae Ecclesiae beatissimae Mariae Virginis, atque praefatos colonos ejusdem in hujusmodi exemptione et libertate eorum illesos conservare, fiscali vero et cuilibet litterarum harum serie strictissime committimus et mandamus continue, amodo dictos populos et jobagyones praefati Mathiae Báthy commendatarii et Ecclesiae suae praedictae praemissam exemptionem et libertatem ipsorum per . . . . gratiose confirmatam ad solutionem praescripti Lucri Camerae nostrae cogere et compellere, cogique ferre vel compelli patere nusquam et nequaquam praesumatis, neque sitis ausi modo ali-

quali gratiae nostrae sub obtentu praesentibus perlectis et restitutis. Datum Budae, feria sexta proxima post festum beatae Priscae virginis et Martyris. Anno Domini: Millesimo, quingentesimo, decimo quinto.“

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostság levéltárában papírra nyomott példétel. Hátlapján: Privilegium Wladislai Regis. Anno 1515.)

37.

II. Márton prépost, Bánffy Antal kegyúr beleegyezésével egy dűledező malom harmadrészét, mely a kolostor alatt állott, Sztuchly Venczel molnárnak harmincz forintért örökbérbe adja azon kikötéssel, hogy a prépost két követ, a molnár a harmadikat szerzi be és a molnár köteles legyen a szokott bért fizetni. 1528-ban.

„Ego Martinus Praepositus Claustris beatae Mariae Virginis in Ujhely considerans ruinam et deploratum Molendini inferioris sub Claustro situm ex donatione Magnifici condam Domini Domini Stiborii pie recordationis ipsi Claustro condonatum, communicato consilio cum Magnifico Domino Domino Antonio Bánffy de Alsó-Lindva alias de Bolondócz Domino nostro gratioso, consensu assensuque ab eo habito, partem tertiam dicti molendini vendidi f. f. XXX. provido viro Venceslao cognomine Sztuchly, quod quidem florenos Ego Martinus Praepositus pro perpetuo pono et do ad . . . perpetuo duraturos proseribo, ut ex eisdem utilitas et proventus augeatur pro cultu divino et hoc sub tali vinculo et conditione, ut supradictus molitor Venceslaus ac sui heredes Praeposito predicti Claustris etiam pro tempore constituto in omnibus licitis obediens et fidelis esse debeat ac teneatur, et ea, quae ab antiquo solvebantur, ut solvat et facere teneatur aut sui heredes. Ipse autem Praepositus cum necesse fuerit, lapides pro eodem emere, ut partes duas persolvat et molitor tertiam. Si autem labente circulo temporum idem molitor aut sui heredes fuerint negligentes, aut inobedientes vel infideles aut qualicumque culpa notorie signati aut septi, ex tunc Praepositus pro tempore constitutus eundem talem rebellem et inobedientem molitorem seu suos heredes seu posteros alienare, reicere de dicto molendino habeat facultatem, reposita quidem sibi prius pecunia; et alium quemcumque sibi placuerit, conducere et ordinare poterit. Non obstante quae quod antedictus

molitor aliqua edificia et reformationes in eodem molendino fecerit. Igitur pro majori tuicione et munimine hujus negotii et scripti Ego Martinus Praepositus sigillum meum praesentibus impressi, Dominumque Magnificum Dominum Antonium praenotatum supplicavi, ut et ipse pro majori roboratione et firmitate suum sigillum appendere dignaretur, quod et fecit sua Magnificentia benigne et gratiose in filis . . . Actum et datum in domo mea Ujhelyini feria secunda Rogationum. Anno virginei partus. Millesimo, quingentesimo vigesimo octavo.“

(Eredetije a vág-ujhelyi préposti levéltárban, bűrhártyáról vörös selyemzsinóron függő Márton prépost pecsétjével. Hátlapján: Márton prépost végzése ujhelyi malom felől. Anno 1528.)

38.

Goschelko István eladja Bwlk nevű birtokát Kekeházi István, Beczkó vára s uradalma igazgatójának a nyitrai káptalan előtt. 1524-ben.

„Nos Capitulum Ecclesiae Nitriensis. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis. Quod nobilis Stephanus Goschelko dictus de Bwlk, nostram personaliter veniens in praesentiam, onera imprimis et quaevis gravamina universorum fratrum, propinguorum et consanguineorum suorum in infrascriptis penitus et omnino super se assumens, sponte et libere est confessus in hunc modum: Quomodo ipse pro certis et nonnullis arduisque suis necessitatibus ipsum ad praesens multum urgentibus evitandis, certisque ac bonis aliis respectibus, animum suum ad id moventibus, matura se deliberatione praehabita, praedictum totale praedium suum Bwlk vocatum prope Novacivitate in Comitatu Nitriensi existens, una cum curia sua Nobilitari, ad praesens deserta, in eodem praedio Bwlk habita, ipsum Stephanum Goschelko certo ac perpetuo juris titulo concernentem, similiter cum cunctis eorundem praedii et curiae utilitatibus ac pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, fenilibus, silvis, nemoribus, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, molendinis et eorum locis, vineis, vinearumque promontoriis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum eorundem integritatibus de jure et ab antiquo ad ejusdem praedium et curiam nobilitarem

spectantibus et pertinere debentibus, quovis nominis vocabulo vocitatis Egregio Stephano de Kekeháza, provisorio curiae Castri Bolondócz, nec non Augustino fratri ipsius carnali, natu minori, Domine Ursulae consorti ac Johanni filio, ceterisque Heredibus et posteritatibus ejusdem Stephani de Kekeháza in et pro centum florenis auri hungaricalibus parata in pecunia per annotatum Stephanum Goschelko ab ipso Stephano provisorio habitis, levatis et realiter perceptis jure et irrevocabiliter tenendum, utendum ac possidendum dedisset, vendidisset et adscripsisset. Imo ipse Stephanus Goschelko dedit, vendidit ac perpetualiter adscripsit viva et expressa voce. Nullum jus, nullamne juris et domini proprietatem idem sibi vel fratribus, heredibus et posteritatibus aut quibusvis aliis hominibus per amplius reservans, sed totum et omne jus, omnemve juris et domini proprietatem, quod et quam ipse Stephanus Goschelko in praenominatis praedio Bwlk et curia Nobilitari habuisset aut in futurum habere sperasset, quoque in praelibatos Stephanum de Kekeháza, Augustinum, Dominam Ursulam, Johannem filium ac alios heredes et posteritates ejusdem Stephani provisoris transtulit, pleno jure coram Nobis. In cujus rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes nostras litteras, sigilli nostri pendentis et authentici munimine roboratas, communi justitia suadente eisdem duximus concedendas. Datum feria tertia ante festum beati Urbani Papae. Anno Domini: Millesimo, quingentesimo, vigesimo quarto.“

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostság levéltárában, börhartyáról zöld selyenzsinóron függő pecséttel. Hátlapján: Anno 1524. Stephanus Goschelko vendit Stephano de Kekeháza praedium Blk. 100 fl.)

39.

A nyitrai káptalan hiteles kiadványa, mely szerint rászka-i Zubor Ilona, alsó-lindvai Bánffy Ferencz özvegye, Kekeházytól vásárolt Bulk nevű birtokát Venczel vág-ujhelyi prépost s utódainak ajándékozta. 1534-ben.

„Nos Capitulum Ecclesiae Nitriensis. Memoriae commendamus tenore praesentium, significantes quibus expedit universis. Quod cum nos ad instantiam et legitimam petitionem Generosae Domine Helene de Rászka, relictuae Magnifici condam Francisci Bánffy de Alsó-Lindva, duos ex nobis, videlicet honorabiles Magistros Andream de Trenchinio et

Ambrosium de Bars socios et concanonicos nostros, ad infra-scriptam ipsius Helenae fassionem, Andreas de Trenchinio fideliter referens, nostro pro testimonio fidedignos duxissemus, destinavimus, iidem exinde ad nos reversi, nobis consona voce retulerunt hoc modo: Qualiter ipsi in Dominica Oculi nunc proxime praeterita ad Castrum Bolondócz in Comitatu Trenchiniensi existens, habitis simul accessissent, ubi praefata Domina Helena coram eisdem personaliter constituta sponte et libere confessa extitit in hunc modum: Quomodo ipsa potissime ob singularem spem et devotionem, quos haberet et indubie gereret ad gloriosissimam Matrem Domini nostri Jesu Christi Virginem Mariam, in cujus nomine Clastrum in Novaeivitate prope Bolondócz extat fundatum, Cujus precibus ardens in terris, visum una in coelesti patria se speravit confoveri: Totale praedium suum Bulk vocatum una cum curia nobilitari in eodem praedio habitum, quos videlicet idem Domina Helena ab Egregio Stephano Csóka de Kekewháza provisore praedicti Castri sui Bolondócz in eadem aliis nostris fassionalibus superinde privilegialiter confectis et emanatis pro centum florenis auri hungaricalibus emisset et comparasset, simul eum euntis utilitatibus et pertinentiis, quibuslibet terris, scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pasuis, fenetis, silvis, nemoribus, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, molendiis et eorum locis universis, vineis, vinearumque promontoriis, casualiter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis ad praedictum praedium Bulk ac dictam curiam Nobilitarem de jure et ab antiquo spectantium et debentium, praenotato Claustro Beatissime Virginis Mariae, consequenterque venerabili Venceslao Praeposito moderno ejusdemque Claustri, suisque successoribus Praepositis, in perpetuum Eleemosynam jure perhennali et irrevocabiliter possidendam, tenendum et habendum dedisset, donasset, contulisset et in perpetuum inscripsisset. Imo ut is, vel socii et Concanonici nostri nobis contulerunt (retulerunt) dedit, donavit, contulit et inscripsit jure perpetuo et irrevocabiliter coram ipsis. Nil juris vel domini pro se in praenotatis praedio Bulk et curia nobilitari reservans, sed totum et omne jus in jam dictam Clastrum Beatissimae Mariae Virginis, Praepositosque ejusdem Claustri universos pro tempore constitutos pleno jure transferendo. In cujus rei testimonium praesentes litteras nostras privilegiales, pendenti et authentici sigilli nostri munimine roboratas ad valorem praedictorum sociorum et Concanonicorum nostrorum, memorato Venceslao Praeposito et ejus

successoribus Praepositis, suadente communi justitia duximus concedendas. Datum octava die fassionis praenotatae. Anno Domini: Millesimo quingentesimo tricesimo quarto. 1534.“

(Eredetiye a Vág-ujhelyi préposti levéltárban, bórhártýáról hiányzik a peesé. Hátlapján: Donatio praedii et curiae nobilitaris Bulk dictae in possessione Mnesitz (hibásan Mosson) per Helenam de Rászka, Francisci Bánffy consortem pro Vág-Ujhelyiensi Praepositura. 1534.)

40.

Rászkai Zubor Ilona, alsó-lindvai Bánffy Ferencz özvegyének a Vág-ujhelyi prépostság részére kiállított szabadalomlevele, mely szerint senkinek ne legyen szabad a prépost engedelm nélkül a Vág-ujhelyi patakokon, meg a Vág vizén új malmot állítani. 1534-ben.

„Nos Elena Zubor de Rászka, condam Magnifici Domini Francisci de Alsó-Lindva etc. Relicta, una cum Magnifico Domino Ladislao, similiter de Alsó-Lindva, filio videlicet nostro carissimo in perpetuam rei memoriam deducere volumus. Quomodo discretus ac Venerandus Dominus Venceslaus, Praepositurae ac Plebaniae Claustrae Beatae Mariae semper Virginis in nostro Ujhely dictorum, Capellanusque noster fidelissimus, nostri veniens in praesentiam, quaerulose ac lamentabili voce suas indigne injurias ac necessitates declarare in hunc modum voluit, quod videlicet nonnulli homines essent, qui anhelerent, sicuti etiam antea fecerunt, in rippa fluvii Vag molen erigere et construere, considerantes tantum suos proprios eventus ac utilitates, proventus autem et utilitates emolumentaue Praepositurae seu Plebaniae parvipendendo seu floccipendendo, et contra privilegia authentica Dominorum Fundatorum Antecessorum nostrorum facientes et proventus Ecclesiasticos minuere volentes, quod cederet in derogamen ac detrimentum praecipuumque tam privilegiorum et omnium Dominorum antecessorum nostrorum. Nos itaque videntes et considerantes illa privilegia fore justa, vera et omni vitio earentia, veritatisque consona, cedentiaque in refrigerium animarum nostrarum ac etiam singulorum Dominorum antecessorum nostrorum, novo donationis modo eidem dicto Domino Venceslao Praeposito et Plebano in dicta nostra Ujhely et suorum omnium successorum Dominorum Praepositorum nolentes violare, depravare ac floccipendere talia

autem bene munita Dominorum Nostrorum Antecessorum privilegia, sed potius eadem et dictum Clastrum ac Plebaniam donare, magnificare, roborare ac privilegiis novis actu dotare et augmentare et confirmare. Quare praesentibus nostris scriptis eadem privilegia rata, grata, justa, authentica et firma facimus et roboramus. Insuperque committimus, severissimeque mandamus, ut nullus hominum a modo et deinceps in derogamen ac praejudicium, notabilemque damnum Domini Praepositi et suorum successorum, minutionemque suorum proventuum in circuitu Civitatis nostrae Ujhely ne in rippa fluviorum nec etiam in ripparum fluvii Vag ubicunque ad aedificium molen repertus locus aptus ejus fuerit, ausus fiat aliquam molen seu pilam leguminum aut pannorum sine voluntate ac permissione saepius superius tacti Praepositi ac suorum successorum consensuque construere et aedificare. Notrisque officialibus pro tunc, sicut etiam pro nunc strictissime mandamus, non in hac re considerando, pensandoque utilitates ac proventus Castri nostri Bolondócz qualescunque Nobis exinde provenire possent, sed in praejudicium privilegiorum Dominorum Fundatorum ac Antecessorum Nostrorum ad dictum Clastrum seu Plebaniam pertinere nemini hominum nunc et semper aedificandi admittant et dent facultatem, harum nostrarum serie et testimonio litterarum. In cujus robur has praesentes sigilli nostri majoris authentici ac privilegiati quo fungimur, cum deliberata voluntate et assensum roborari ac sigillare jussimus. Datum in Castro nostro Bolondócz. Sabbato proximo aute festum Sancti Andreae Apostoli. Anno 1534.“

(A nyitrai káptalan 1799-ki hiteles kiadványából, a vág-ujhelyi prépostság levéltárában.)

41.

Bánffy László egy szőlőkert felső részét ajándékozza a vág-ujhelyi prépostságnak, alsó részéből pedig a kilenczedet és a dézsmát. 1538-ban.

„Nos Ladislaus Bánffy de Alsó-Lindva, Regie Majestatis Aulicus etc. universis et singulis. Praesentes litteras nostras conspecturis damus pro memoria. Quod Praepositus Nove Civitatis Lachus nomine, noster Capellanus fidelis, veniens in nostram presenciam et nobis supplicavit pro quadam vinea magna Claustri Nove Civitatis, qua quidem vinea ob injuriam

et dissidium praedecessorum Praepositorum desolata fuisset, ad
 ejus supplicationem: Reique memoriam nos dictam vineam
 sic concessimus laborandam dicto praeposito. Item quod ipsi
 dedimus facultatem. Ut ipse Praepositus, qui tunc pro tem-
 pore extiterit, cultam medietatem vinee labore, ejus usum
 et capiat. Medietatem vero incultam det cuicumque voluerit
 laborandam et vites ponendi. Tali tamen condicione, ut qui-
 cumque illam medietatem habuerit et utere voluerit tenetur
 Praeposito Claustri Bte Virginis fundati Vyhel nonas et deci-
 mas earum solvere. Harum nostrarum litterarum sigillique
 nostri vigore et testimonio mediante. Datum in Castro nostro
 Bolondos feria sexta ante festum Bte Apollonie Virginis.
 1538. (L. S.)“

(A papíron írott okmány hátlapján: Literae ratione vineae et putatus
 esse anno 1538. quam possidet Glassa alias Pöstjansky, jam de facto 1661.
 Valach. Régi irással: Ujhelyi Prépost szöleje. Eredetiye a vág-ujhelyi pré-
 postság levéltárában. Fase. Radical. Jurium Nro I. 15. 17.)

Ezen és a közvetlen következő (42. sz.) okmány közt ellenmondás
 van. Ez utóbbiban 1541-ben még Venczel prépost emlittetik, a fentiben
 pedig, mely 1538-ban van keltezve, már Lachus prépost. — Venczel való-
 színűleg 1538-ban halt el, de erről a leleszi Conventuek, a mely előtt
 I. Ferdinand V. László privilegiumát megerősíti, tudomása nem volt.

42.

*I. Ferdinand király megerősíti V. László és Ulászló ki-
 rályoknak a vág-ujhelyi prépostságot és monostort a kincstári
 jövedék fizetésétől fölmentő privilegiumát. 1541-ben.*

„Nos Ferdinandus, Hungariae Bohemiae Rex semper
 Augustus, Infans Hispaniarum, Archi-Dux Austriae, Dux Bur-
 gundiae, Marchio Moraviae Slesiae, Comes Tyrolis etc. Fide-
 lis nostri venerabilis Venceslai Praepositi Ecclesiae Beatae
 Virginis de Vyhel Ordinis sancti Augustini Canonicorum Re-
 gularium exhibitae sunt nobis litterae Serenissimi . . . in
 pergameno sub pendentis sigillo ejusdem emanatae, per quas
 idem Rex et socer noster litteras Serenissimi quondam Ladislai
 Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae Croatia etc. Regis, Austriae
 etc. Regis, ducis Austriae, per quas ipse Rex Albertus
 exemptione Lucri Camerae per Serenissimum quondam Sigis-
 mundum Romanorum Imperatorem colonis ipsius Ecclesiae in
 villis . . . quosdam nou satis servatam de integro ipsis illis

indulsisse atque annuisse dinoscebantur, tenoris infrascripti. Supplicatum ergo nobis est, nomine praefati Praepositi et Canonicorum . . . ejusdem trium villarum colouis perpetuo duraturam corroborare dignaremur. Quarum quidem litterarum tenor talis est. Nos Wladislaus etc. (következék a 35. szám alatti okmány szözerinti szövege.) — Nos itaque supplicationi praefati Praepositi . . . . Regis non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas praesentibusque litteris verbotenus inscriptas ratas habentes, easdem approbamus et roboramus, praescriptasque exemptionem ac libertatem a Luero Camerae . . . . damus et concedimus, mandantes tenore praesentium praefecto et consiliario Camerae nostrae, nec non Comiti et Vice-Comiti et Judicibus Nobilium Comitatus Nitriensis praesentibus et futuris, eunctis etiam aliis quorum interest aut . . . . Camerae nostrae eisdem colouis omnibus semper inviolate observare debeatis. In cujus rei memoriam ac testimonium praesentes litteras pendenti sigillo nostro roboratas duximus concedendas. Quas post lecturam reddi jubemus praesentanti. Anno Domini: Millesimo, quingentesimo, quadragesimo primo. Regnorum nostrorum Romani undecimo, reliquorum decimo quinto. Ferdinandus m. p. — Joannes Praepositus de Lelesz.“

(A vág-ujhelyi prépostság levéltárában, az elrongált bőrhártyán két sárga zöld selyemzsinóron függő pecséttel. Hátlapján: Ferdinandus primus confirmat donationes supra Luero Camerae Ladislai et Wladislai. Ao. 1541.)

43.

I. Ferdinand király megbizta a nyitrai káptalant, hogy ez Losonezy Istvánt és nejét felelősségre vonja, a miért Vág-Ujhelyen a templom ajtaját feltörték és úgy a prépost valamint a vág-ujhelyi lakosok ióságában s életében kárt ejtettek. 1545-ben.

„Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. Rex semper Augustus, Infans Hispaniorum, Archi-Dux Austriae etc. fidelibus nostris Capitulo Ecclesiae Nitriensis Salutem et gratiam. Exponitur Majestati nostrae in persona fidelis nostri Magistrici Ladislai Bánffy de Alsólyndva, Comite Comitatus Zaladiensis. Quod cum superioribus diebus quaedam litterae nostrae exhibitoriae, ammonitoriae et certificatoriae ratione et pretextu potentiarum inva-

sionis oppidi ipsius exponentis Wyhel vocati, in Comitatu Nitriensi existentis, contractionibusque hostii parochialis Ecclesiae ejusdem oppidi Wyhel vocati, quam plurimarumque rerum et bonorum tam ejusdem ecclesiae quam inhabitatorum dicti oppidi Wyhel, sed et equorum et aliarum rerum familiarium jamfati exponentis abiunde abductionis et apportationis, interemptionibusque virorum hominum et colonorum ac captivationis aliquorum familiarium ejusdem exponentis. Item dampnorum illationis et aliarum virorum actuum potentiarum per homines et familiares jobagionisque Magnifici Stephani de Lossonez Comitatus Neogradiensis et dominae Annae consortis ejusdem, de permissione eorumdem ut dicitur patratorem et commissorum adversus eundem Stephanum Lossonezy, dominam Annam consortem ejusdem, item Egregios Franciscum Tharchy castellanum eorumdem in Castro Jokew vocato in dicto Comitatu Nitriensi existentem, institutum, Michaëlem de Kysdoworan, Gregorium Wyffalussy, Ladislaum Wadassy, Stephanum de Koros et alios nonnullos familiares ipsorum, emanati, vobis ad exequendum praesentati fuissent, tunc hisce vos ad earundem testimonium faciendum hominem vestrum videlicet discretum galium presbyterum, rectorem altaris beati Nicolai episcopi et confessoris in ista ecclesia vestra nitriensi fundati vestro pro testimonio fide dignum transmiseritis. Idque Vestrum testimonium habita prius prefati Michaëlis Kysdoworany et aliorum virorum Nebilium in dictam vero nostram Regiam nostram scilicet personalem in presentiam legitima admonitione tandem dum erga prefatum Castrum in Jokew accessisset, ibique predicto Francisco Tharchy castellano ante idem Castrum Jokew personaliter reperto, easdem litteras nostras exhibitorias, amonitorias et certificatorias exhibuisset, anonuissetque eundem, ut ipso decimo quinto die diei ammonitiones hujusdem exhine facere computando personaliter vel per procuratorem suum legitimum coram dicta nostra personali presentia super factis in eidem litteris continentis rationem efficacem redditurum comparari debere et teneretur, ac tandem illius idem vestrum testimonium erga prenomatos Stephanum Lossonezy ac dominam Annam consortem ejusdem, necnon Egregio Wyffalussy, Ladislaum Wadassy, Stephanum Korosy ac alios familiares Nobiles ipsorum Stephani Lossonezy ac Domine Annae consortis ejusdem, In eisdem litteris nostris exhibitoriis, amonitoriis et certificatoriis specificatis pro facienda legitima admonitione se conferri voluisset, Tunc idem Franciscus Tharchy, ignoratur qua temeritatis audacia ductus, accepto ab eodem testimonio vestro pre-

sentibus literis nostris exhibitoriis ammonitoriis et certificatoriis, tandem versus dictum castrum Jokew currendo et in illud ingrediendo, easdem litteras nostras exhibitorias amonitorias et certificatorias predicto vestro testimonio per totam diem illic expectanti ad ejusdem requisitiones minime restituisset, sed ex eodem Castro clamari fecisset, Quod idem vestrum testimonium illius disideri deberet, nam si Canonicus et non pauper presbyter esset, aliter ambularet, sicque prectas litteras nostras exhibitorias, amonitorias et certificatorias prefatus Franciscus Tarchy per potentiam retinuisset, in ejusdem exponentis prejudicium et dampnum manifestum cum autem hujusmodi violentiam in contemptum juris et justitiae vilipendiumque auctoritatis Majestatis nostrae et dicto Castro Jokew cujus realem possessionem pro nunc jamfati Stephanus Lossonezy et domina Anna consors ejusdem habent per dictum castellanum eorumdem comissa fuisse dinoscitur, ob hac ratione previa sed premissarum actuum potentiarum ac illesionis dampnorum ac superinde et prectasque litteras nostras exhibitorias, amonitorias et certificatorias a dicto castellano auferant et coram dictam nostram personalem in presentiam in specie producant, preterea antelatos siquidem Gregorium Ujfalussy, Lachum Wadassy, Stephanum Korossy rationem premissorum actuum potentiarum dampnorumque illesionis reddituri, eandem nostram personalem in presentiam in causa convenire et ex parte eorumdem judicium et justitiam haberi velle . . . et alii . . . Regni nostri requirendo, et quia prefati Stephanus Lossonezy et domina Anna consors ejusdem ad premissa amonendi fore videantur, pro eo fidelitati vestrae harum serie firmiter precipiendo comittimus et mandamus, Quatenus praesentes litteras nostras per alterum testimonium fidedignum praelibatis Stephano Lossonezy ac domine Annae consortis ejusdem. Item Georgio Ujfalussy, Lacho Wadassy et Stephano Korossy, ceterisque familiaribus dictorum Stephani Lossonezy et dominae Annae consortis ejusdem Nobilibus in dictis litteris specificatis exhiberi et praesentari faciatis, qui si personaliter reperiri poterunt ibidem personaliter, alioquin de domibus habitationum sive solitis eorumdem residentium ammonent eosdem dicatque et committat eisdem Verbo nostro Regio, ut ipsi decimo quinto die diei ammonitionis — exhinc scilicet computando personaliter vel per procuratores eorum legitimos iidem utpote Stephanus Lossonezy et domina Anna consors ejusdem per dictas litteras nostras exhibitorias amonitorias et certificatorias producturi, ac iis etiam et aliis predicti rationem de premissis reddituri effica-

cem coram prefata nostra personali praesentia comparere, modis omnibus debeant et teneantur. Praefato autem Stephano Lossonezy et domina Anna consorti ejusdem, familiares, Ignobiles et jobagiones ipsorum in praedictis litteris nostris exhibitoriis amonitoriis et certificatoriis specificatis statimque committimus, certificantes ibique eosdem, ut sive ipsi termino in predicto coram dicta nostra personali praesentia compareant, iidemque Stephanus Lossonezy et domina Anna consors ejusdem protactas nostras exhibitorias amonitorias et certificatorias exhibeant, familiaresque ignobiles et jobagiones eorum statuunt sive non, eadem ad partem comparendam justam id facere in premissis quod, juri videbitur expediri, et posthoc hujusdem exhibitionis amonitionis et certificationis seriem cum universorum et statim comissorum nominibus terminum ad predictum, ut fuerit expeditus, dicto nostro personali praesentio fideliter rescribatis. Datum Posonii feria quarta post festum Paschae. Anno domini Millesimo Quingentesimo quadragesimo quarto. Lecta.“

(A papirra elől nyomott pecséttel a vág-ujhelyi préposti levéltárban.)

44.

Oláh Miklós primás és esztergomi érsek korának egyházi bonyodalmai következtében a magyarországi apátokat s prépostsokat a primási szék elé idézi, egyházi jogzimeiknek kimutatósa végett. 1557.

„Nicolaus Olahus, Archi-Episcopus etc. Fratribus in Christo Nobis dilectis Reverendis ac Venerabilibus Dominis Ecclesiarum nostrarum collegiatarum ac filialium (következnek a káptalanok prépostjai). Item Ecclesiarum etc. similiter Praepositis etc. de Ujhely etc. (következnek az apátságok s prépostságak apátjai és prépostjai) jurisdictionis dictae Ecclesiae nostrae Metropolitanae Strigoniensis Salutem et Paternam in Domino benedictionem. Quum in vineam Domini Sabaoth in partem sollicitudinis vocati, culturae ac custodiae ejus congruo teneamur ministerio superintendere, ac ceteros quoque cooperatores nostros et subditos diligentius ad Divina excitare, nihil certe cum Dei adjutorio magis curare debemus, quam officio nostro Pastoralis pro nostris viribus satisfacere. Licet autem illius sit vineam illam colere, qui plantavit et custodire, sine quo nihil bene custoditur, quia tamen vocatio nostra id requirit, ut pro viribus nostris, hoc praesertim turbulen-

tissimo saeculo nostro, in ipsa Dei vinea ipsius gratia adjuti, nos quoque operemur, pro extirpandis quorundam abusibus, qui videlicet Ecclesias Dei illegitime, et neque vocati, neque jure electi, neque per ostium, sed aliunde ad caulas ovium intrantes, et religiosum ac clericalem habitum contemnentes, in dispendiumque animarum suarum habitu laicali incedentes, seseque nobis, tamquam legitimo eorum, ex clementia Dei pastori et praelato, secundum jura Canonica ad confirmationem accipiendam miuime praesentantes, beneficiorum suorum in spiritualibus et temporalibus administrationem, secundum Patrum et Ecclesiae Catholicae decreta, haecenus a nobis impetrare neglexerunt et non curarunt; quin potius plus laicis, quam divinis rebus occupati, erroribusque haereticorum implicati, quorum temerarius et damnabilis abusus ipsam vineam Domini obumbrare et suffocare videntur, eorum haecenus officia, ac debitam Ecclesiae nostrae et nobis subjectionem atque obedientiam penitus posthabuerunt. Quas ob res vestigiis sanctorum Patrum et majorum nostrorum insistentes, ac juxta Canonicas sanctiones et traditiones propter subditorum nostrorum statum et instructionem salutarem contra tales procedere decrevimus, ut ipsi, qui patrimoniis Christi vivunt, et abusibus et erroribus haereticis, ac profanis, ad obedientiam, Sanctorumque Patrum institutiones revertantur. Nos igitur universos et singulos Dominos Praepositos, tam saeculares quam Religiosos, item Abbates praescriptos hortamur paterne in Domino et admouemus, atque auctoritate nostra ordinaria Metropolitana scilicet Primatiae, et Legationis natae, qua ex Dei gratuita et clementi dispositione fungimur, requirimus et mandamus firmissime in virtute sanctae obedientiae et sub poena in Canonibus expressa, quatenus quilibet vestrum personaliter coram nobis, ubi tunc Deo duce constituemur, ad primum diem mensis Augusti proxime venturum (quod tempus vobis pro primo, secundo, tertio et peremptorio termino, monitioneque Canonica damus et assignamus) simul cum omnibus juribus et literalibus instrumentis, si quae super electionibus et confirmationibus, ac administratione beneficiorum vestrorum habueritis, de praemissis, aliisque omnibus objectionibus, nobilis Stephani Strigoniensis Procuratoris fiscalis dictae Ecclesiae nostrae Metropolitanae Strigoniensis responsuri, ac de libertatibus, juribus atque privilegiis vestris, si quae habueritis, a nobis patrum responsum audituri, modis omnibus comparere debeatis et teneamini. Certificantes vos, quodsi quis vestrum praemissa adimplere, modisque praemissis in praescripto hujusmodi cita-

tionis termino peremptorio comparere, propositionibusque et allegationibus atque objectionibus praefati Procuratoris fiscalis, coram illo vel illis, quibus causam hanc commiserimus, respondere usque ad definitivam sententiam minime curaverit, nos contra talem tamquam rebellem et contumacem, atque temerarium, et nobis, ut Metropolitano vestro Archi-Episcopo, Primati et Legato nato inobedientem, prout juris erit, per illum vel illos, quibus id commitemus, procedi faciemus, absentia et contumacia vestra vel alicujus vestrum in aliquo (reliquo) non obstante. Praesentes vero sub excommunicationis latae sententiae poena, e valvis Ecclesiae hujus nostrae movere aut turbare nullus hominum praesumat, ejus absolutio- nem nobis solis reservamus. Datum Posonii, decima die mensis Junii. Anno 1557.“

(Török János. Magyarország Primási II. resz Oklevelek. C. III. ok- level 109. lap.)

45.

Szentpéteri Miklós, Török Kristóf és Kopasz György tanúságtétele az esztergomi főkapitán előtt, hogy Bánffy László a Lórántffy Miklósnál elzálogosított Andóld birtokot háromszáz forinton visszaváltotta. 1565.

„Nos Capitulum Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis. Nos litteras Reverendissimi atque Illustrissimi in Xto Patris etc. Domini Domini Nicolai Olahii, Miseratione divina Archieppi ejusdem Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis, locique ejusdem perpetui ac Comitatus Hon- thensis Comitis, Primatis Hungariae, Sanctae sedis Aposto- licae Legati nati, summi Secretarii ac cancellarii et Lo- cumtenentis Sacratissimi Principis et Domini Domini Maxi- milianii secundi Dei gratia Romanorum electi Imperatoris semper Augusti, ac Hungariae, Bohemiae Regis, Archi-Ducis Austriae etc. Domini universi ac Praelati nostri . . . Attes- tatorum Egregiis ac Nobilibus Christophoro Thowrek, ac pa- triter Nicolao Zenthpetheri ac Georgio Kopath nobis etiam in certa sui parte praescriptorum sonantes et directas pro parte Magnifici Domini Ladislai Bánffy de Alsó-Lindva, Janitorum regalium Magistri ac Comitis Comitatus Zaladiensis cum clau- sula praesentibus perfectis, exhibendo (exhibenti) restitutis in possessione Livina feria V. proxima post festum b. Emericii

Ducis proxime praeteritum, patentes sub sigillo judiciali locum Tenentiori . . . emanatas, juxta quarum quidem litterarum dicti Domini locum Tenentis regii tenorem et . . . idem testes feria II. proxima post Dominicam primam Adventus Domini, proxime praeteritam, quae fuisset dies tertia praesentis mensis Decembris, nostri in praesentiam personaliter simul accedentes, per nosque sub onere XVIII. marcarum gravis ponderis, per eos, quorum interesset immediate et irrevocabiliter exigendarum ad fidem eorum Deo debitam. fidelitatemque praefato Domino nostro Imperatori ac Regi ac saerae Coronae observandam, qualis ipsis de redemptione possessionis Andód praefati Domini Ladislai Bánffy de manibus condam Nicolai Loránt de Jóka constitisset certitudo veritatis. Adjurati tandem seorsim et singillatim examinati talem de praemissis facti et attestati sunt meram, plenam et omnimodam certitudinis veritatem:

Primus itaque testis praefatus Egregius Nicolaus Zenthpétheri, requisitus, adjuratus et examinatus scitu fassus est, ut quia praesens fuisset, in hunc modum quod quando temporibus his non ita diu praeteritis perallegatus Dominus Ladislaus Bánffy dictam possessionem suam Andód vocatam in Comitatu Nitriensi existentem, alias apud manus praenotati quondam Nicolai Loránth de Jóka titulo pignoris et pignoratitiae inscriptionis existentem ab eodem olim Nicolao Loránth pro se et haeredibus suis redimere curasset, tunc idem Dominus Ladislaus Bánffy per ipsum testem eidem condam Nicolao Loránth trecentos florenos in moneta denariorum, pro quibus . . . ipsa possessio Andód inscripta et inipignorata fuisset, misisse, et ipse testis tandem summam dicto olim Nicolao Loránth ad civitatem Szakolezaensem in domum ipsius in ipsa civitate Szakolezaensi existentem ipso quoque Nicolao Loránth, pro tunc ibidem existenti deportasset, qui Nicolaus Loránth ipsam summam trecentorum florenorum solus ad proprias suas manus accepisset et locasset, locataque et accepta, jam fatam possessionem Andód dicto Domino Ladislao Bánffy possidendas remisisset. Cunque memoratus testis litteras pignoratitias, quarum vigore ipse condam Nicolaus Loránth dictam possessionem tenuisset, data et persoluta ipsi summa praescripta sibi restitui et ad dictum Dominum Bánffy deferri postulasset, idem olim Nicolaus Loránth easdem litteras apud se non esse, sed in Szent-Miklós prope possessionem Sassin existentem dixisset fuisse, eoque ipsum testem pro eis vocasset; qui cum non posse se eo propter alia negotia urgentia ire dixisset, unam hebdomadam adferendi eas

ad praescriptam possessionem Andód inter se statuissent, et eo pro eis ipsi venire dixisset. Qui testis, quando in ipsa hebdomada ad Andód venisset ad Nicolaum Loránth cum litteris, quo se venturum et litteras allaturum promisisset, expectasset, idem condam Nicolaus Loránth eo nec venisset, neque litteras portasset et nec misisset, sed easdem apud se detinuisset. Interea autem quousque litterae ab eo repetitae rehaseri potuissent, ipse olim Nicolaus Loránth e vivis excessisset. Sicque praesentatae litterae pignoratitiae alicubi apud familiam generationis ipsius Loránth detinentur etiam de praesenti.

Secundus testis Egregius Christophorus Tewrenk de Path requisitus, adjuratus et examinatus fassus est scitu, quia et ipse praesens fuisset, tali modo: Quod cum praecontactus Magnificus Dominus Ladislaus Bánffy dictam possessionem suam Andód vocatam a praeallegato condam Nicolao Loránth redemisset, tunc idem Dominus Ladislaus Bánffy per praenotatum Nicolaum Zenthpétheri primum testem ad Szakoleza praefato condam Nicolao Loránth pro ipsa possessione redimenda trecentos florenos in moneta denariorum, qua pecunia etiam numerata ibidem fuisset, misisset, eamque summam praenotatus condam Nicolaus Loránth in domo sua ibidem in Szakoleza existente, personaliter ad manus suas locasset, sicque eandem possessionem de manibus suis dicto Domino Ladislao Bánffy remisisset. De litteris autem pignoratitiis nihil aliud idem testis scivisse dicere. Vigore quarum dictus olim Nicolaus Loránth praelibatam possessionem Andód possedisse, praeter quod praecitatus Nicolaus Zenthpétheri petivisset eas sibi restitui, tamen non restituisset, allegans, quod non potuisset eas pro tunc ad manus habere, nihilominus promisisset, se illas allaturum et restitutum.

Tertius testis Nobilis Georgius Kopasz, requisitus, adjuratus et examinatus fassus est scitu, quia ipse quoque praesens fuisset, in hunc modum: Quod quando saepe fatus Dominus Ladislaus Bánffy praescriptam possessionem suam Andód praeallegato condam Nicolao Loránth, quae apud ipsum titulo pignoris fuisset, redemisset, et pecuniam trecentorum florenorum in moneta denariorum per dictum Nicolaum Zenthpétheri primum testem eidem coram Nicolao Loránth misisset, ipseque testis in Zakoleza fuisset, et vidisset, quando jam fatus olim Nicolaus Loránth pecuniam ipsam trecentorum florenorum in domo sua in civitate Zakoleza existente per manus suas recepisset et ipsam possessionem Andód dicto Domino Ladislao Bánffy remisisset, litteras tamen pignoratitias, dum sibi idem Nicolaus Zenthpétheri restitui

postulasset, vigore quarum ipsam possessionem gubernasset, non restituisset, allegatusque non esse penes ipsum, sed in Szent-Miklós prope possessionem Sassin eas esse dixisset, qui eandem Nicolaus Loranth praefatum Nicolaum Zenthpétheri eo pro ipsis vocasset. Idem autem Nicolaus Zenthpétheri magnis negotiis occupatus se dixisset, et ob id ire non potuisset, nihilominus unam hebdomadam inter se statuissent, ut dictus olim Nicolaus Loranth ad dictam possessionem Andód eas portasset, eoque dictus Nicolaus Zenthpétheri pro eis venire debuisset. Cumque ipse ejusdem eandem Nicolai Loranth adventum cum litteris eo expectatum venisset, idem olim Nicolaus Loranth nec litteras misisset, nec solus venisset, neque eas praedicto Domino Ladislao Bánffy et nec Nicolao Zenthpétheri restituisset, sicque eadem litterae pignoratitiae apud familiam sive generationem ejusdem eandem Nicolai Loranth etiam nunc detinerentur.

Unde nos juxta tenorem et continentiam praefatarum litterarum dicti Domini Locumtenentis Regiae Majestatis attestatarum super praemissis fassionibus et attestationibus praefatorum attestantium et recognitione fassione praescriptarum praesentes litteras nostras patentes dicto Domino Ladislao Bánffy de Alsó-Liudva et suis haeredibus necessarias jurium ejusdem Ladislai Bánffy futura pro cautela dandas duximus et concedendas, praenotatis litteris perceptorum et attestatorum praelibati Domini Locumtenentis exhiberi in specie restituitis. Datum feria tertia proxima post praenotata Dominica prima Adventus Domini. Anno ejusdem: Millesimo, quingentesimo, sexagesimo, quinto.“

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostságban, papirra hátul nyomott pecséttel.)

46.

Bánffy János, a lelkielről köllőleg akarván gondoskodni, meghagyja Maraglódy Gáspár vág-ujhelyi protestáns prépostnak, mivelhogy beteges és így hivatalának eleget nem tehet, hogy szállásáról önnönmaga gondoskodjék. 1584.

„Letha Pane 1584. na den pamatny swatej Margethy. to jest 13 die mensis Julii w Nowem Meste Rozeznawany práwa w Prepostwy Novomeszkem mezy Velikomožnim Panem Panem Jánem Bánffy a ctihodnym knezem Kasparem na ten čas Prepoštem Novomeskym skrze ctyhoducho kneze Yirika

Farare Beckowskeho a ctyhodneho knaza Jána Farára Haluzického, y take knaza Paula farára Lyjeskovskeho. sdruhej pak strani, urodzeneho Pána Mikuláša Maloveckeho, ctyneho dvorskeho stolice trenčanskej. — Na misto jeho Milosti Pána Velikomožneho Pána Jána Bánffy Pán Jurik Kéry nomine Procurator allegoval: Ponevač nedostatok zdravy wydúce Pán Jeho milost nad knazem Kasparem že uradu a Povolany svemu dostiňčiniti nemohl, Pán Jehomilost chtejice Paustwy svemu dostatečne a bez ukráceny slovem Božim prohlednuty, a Opatrnost učiniti etc. napomenul jest kneze Kaspara aby se bídlem opatril etc. Datum Roka a dne y w Meste ut supra. Achatius Koronthály, Stephanus Velikey, Georgius Beez Pastor Ecclesiae Beezkoviensis, Minister Ecclesiae Haluzicensis Joannes Lusesinszky, Paulus Dioniszky Beezkoviensis, Pastor Ecclesiae Lieszkoviensis, Nicolaus Maloviczky, Judium Cottus Trenčiniensis, Caspar Simonffy, Christophorus Maloviczky, Nicolaus Sambokrefy, Jurassor Cottus Trenčiniensis, Joannes Vasoviczky Contraseriba m. p. Judex Juratique Cives Oppidi Ujhelyi. Colleg.“

(Väg-ujhelyi prépostság levéltárában.)

47.

II. Mátyás király parancsa az esztergomi káptalanhoz, hogy Sándor Jánost és Demény Andrást a révfalvi Blk nevű jószágba igtassa be, mely birtok Sybak János magvaszakadtával a királyi fiskusra szállt. 1610.

„Mathias secundus. Dei gratia Rex Hungariae, designatus in Regem Bohemiae, Archidux Austriae, Dux Burgundiae etc. Fidelibus nostris honorabilibus Capitulo Ecclesiae Strigoniensis. Salutem et gratiam. Dicitur Majestati nostrae in personis fidelium nostrorum Egregiorum Joannis Sándor de Zlavicza et Andrea Demyeny. Quomodo ipsi in dominium totalium portionum possessionarium in praedio Blk, ac possessione Révfalu alias Muesyeh vocatis, omnino in Comitatu Trenčiniensi existentium habitarem eosdem Joannem Sándor et Andream Demyeny ex donatione et collatione Spectabilis ac Magnifici condam Comitis Stephani de Illesháza, alias Regni nostri Hungariae praedicti Palatini et Judicis Cumanorum, per mortem et defectum seminis Nobilis quondam Joannis Sybak, cum jure nostro Regio perpetuo juris titulo

facta concernens, legitime vellent introire. Super quo fidelitati Vestrae harum serie firmiter precipiendo comittimus et mandamus. Quatenus unum mittatis hominem pro testimonio vestro fidedignum, quo presente fideles nostri Egregii et Nobiles Joannes Hrabetius aut alter Joannes Maloveczky sive Paulus Komárnyanszky sive Georgius Glosz nam Stephanus Pesty, namque Joannes Jezenszky, aliis absentibus homo noster Regius testimonio nostro presente ad facies praedictarum possessionum Révffalu aliter Muesy et praedii Blk vocatarum in praedicto Comitatu Trinchiniensi existencium, consequenterque praedictarum portionum possessionarium in eisdem habitaram, vicinis et cometaneis earum universis iubi legitime convocatis et presentibus accedendo, inducat praefatos Joannem Sándor et Andream Demyeny in dominium earumdem, dictique juris nostri Regii in eisdem habiti, statuatque easdem et Idem, eisdem ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis, praemissae donationis Palatinalis, et dicti juris nostri Regii titulis ipsis incumbentis perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatos Joannem Sándor et Andream Demyeny in decimum quatum diem, in Curiam nostram Regiam, nostram scilicet personalem in praesentiam, rationem Contradictionis eorum redditori efficacem. Ut post hoc hujusmodi Introductionis et Statutionis seriem simul cum Contradictorum et Evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et Cometaneorumque, qui praemissae Statutioni intererunt, nominibus terminoque assignato, nostrae praesentiae fideliter rescribatis. Secus non facturi. Datum Posonii feria tertia proxima post festum Circumcisionis Domini. Anno ejusdem: Millesimo sexcentesimo decimo.“

(Az esztergomi káptalan 1631. évi átiratából.)

48.

Az esztergomi káptalan jelenti, hogy midőn a királyi parancs szerint Sándor Jánost és Demény Andrást a révfalvi Blk nevű jószágba beigtatni akará, e beigtatás ellen sokan, többek között Báthory Erzsébet, Nádasdy Ferencz gróf özvegye is, tiltakoztak. 1610.

„Sacratissimo Principi et Domino Domino Mathia secundo Dei gratia Regi Hungariae, designato in Regem Bohe-

miae, Archi-Ducis Austriae, Ducis Burgundiae etc. Domino et Principi eorum Clementissimo. Capitulum Ecclesiae Metropolitanae Strigouiensis, Orationum in Domino devotarum suffragia perpetua cum fidelitate et obsequiorum suorum promptitudine. Vestra nosse dignetur Sacratissima Regia Majestas, Nos subinsertas litteras ejusdem Sacratissimae Regiae Majestatis Introductorias et Statutorias pro parte Egregii Joannis Sándor de Zlavnicza et Andreae Deményi, clause confectas et emanatas, sigilloque Vestrae Majestatis Judiciali ab extra in superiori earum margini impressumque roboratas, nobis praeceptorie loquentes et directas, summa cum obedientia et reverentia recepisse in haec verba. Mathias secundus etc. (következék a 47. szám alatti okirat teljes szövege.) — Nos itaque praemissis comissionibus et mandatis Vestrae Majestatis ut tenemur humiliter obedire et obtemperare volentes, una cum Egregio Joanne Jeszenszky in praefatis litteris Introductoriiis et Statutoriis, inter alios homines Vestrae Majestatis Regios nominatim conscriptos specificate ac per Vestram Majestatem ad id specialiter transmissio nostrum hominem Reverendum videlicet Dominum Mathiam Zlatáry Archi-Diaconum Nitriensem fratrem et Concanonicum nostrum ad praemissam Introductionem et Statutionem peragendam nostro pro testimonio fidedignum diximus esse transmittendum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis sub juramento in generali Decreto superinde expresso retulerunt isto modo. Quomodo ipsi in praescripto Millesimo sexcentesimo decimo anno volvente, Sabbatho proximo post festum Sancti Mathiae Apostoli, hoc est die vigesima septima mensis Februarii, in et ad facies possessionis Révffalu alias Mnesicz, et praedii Blk, vocatorum in Cottu Trenchiniensi existentium, consequenterque praedictarum pertinentiarum possessionarum in eisdem habitarum, quibus alias Nobilis Joannes Sybak praeferre, sed per defectum seminis ejusdem in collationem Sacrae Majestatis deveniret, vicinis et cometaneis eorum universorum, signanter vero Egregiis ac Nobilibus Joanne Hrabety, Nicolao Meszarith, Tricesimatore, Andrea Somodi contrascriba Tricesimae Ujhelyiensis Vestrae Sacratissimae Regiae Majestatis, Venceslao Sáry, Ladislao Horecsny, Joanne Pesthy et Georgii Ugeszky aliter Szabo de Ujhely, Caspar Rakolubszky de eadem Rakolup, Michaël Glósz de Szedlicsua et Samuele Dezsericzky de Dezsericz. Item prudente et circumspecto Georgio Gasparoviez. Spectabilis ac Magnifici Domini Francisci Magócsy, Georgio Predmirszky Judice Magnifici Domini Danielis Pongrácz. Mathia Moticska et Jacobo Hromada jurato ejusdem Domini Danielis Pongrácz,

subditis omnibus de oppido Ujhely, Michaele Moravecz Judice, Martino Jandura jurato, Georgio Prileszky similiter jurato, nec noe Georgio Jetey, Spectabilis ac Magnificae Dominae Elisabethae Comitissae de Bátor, Spectabilis ac Magnifici quondam Domini Francisci de Nádasy Relicta Vidua, Andrea Szabó iudice Magnifici condam Domini Joannis Rátkay Relictae, subditi omnino de possessione Révffalu, Georgio Malecz Judice, Nicolao Dodek jurato et Luca Bebek similiter jurato, de possessione Bohuszlavicz, subditis Egregii Joannis Maloveczky, in Cottu Triuchiniensi existente, ac aliis quam plurimis inibi legitime convocatis et praesentibus accessissent, ibique praefato homo Regius antelato Testimonio nostro ad praescriptis vicinis et cometaneis secum praesentibus introduxisset annotatum Joannem Sándor et Andream Demény in dominium earundem, dictique Juris Vestrae Majestatis Regii in eisdem habiti statuissentque eosdem et idem eisdem ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis, praemissa donationis Palatinalis et dieti Juris Vestrae Majestatis Regii titulis ipsis incumbentibus, perpetuo possidendas. Mox ibidem in facie loci agilis Martinus Boroczky in persona Egregii Ludovici Poliany, moderni scilicet possessoris, praefati domini scilicet sui tamquam officialis, praefatae introductioni et statuti, contradixit. Eodem die Egregius Joannes Illés, Spectabilis ac Magnifici Domini Francisci Magócsy, Item Nicolaus Sáros Relictae Magnifici quondam Domini Rátkay et Elias Thuróczy, Magnifici Domini Danielis Pongrácz Provisoris Arcis Beczkó, nec non Jacobus Zmolenszky, Spectabilis ac Magnificae Dominae Elisabethae de Báthor, officialis in oppido Wyhel, in eorundem dominorum et dominarum nominibus et in personis, praemissae introductioni et statuti contradixerunt. — Ob quam Contradictiones ipsorum eosdem praefatum siquidem Ludovicum Poliany, medio dieti Martini Ozoroczky, item Spectabiles ac Magnificos Dominos Franciscum Magócsy medio Joanne Illés, Joannem Raczky, Nicolai Sáros, Danielis Pongrácz medio Eliae Thuróczy, Magnificam Viduam Dominam Elisabetham Comitissam de Báthor medio Jacobi Zmolenszky, contra praefatos Joannem Sándor et Andream Demény ad decimum quintum diem in Curiam Vestrae Majestatis Regiae ejusdem scilicet personalem in praesentiam, rationem contradictionis eorum reddituram efficacem Idem homo Vestrae Majestatis Regius evocavisset. Item nondum elapso quindecimi dierum termino die saltem quarta mensis Martii dictus agilis Martinus Ozoróczy in personis dieti Ludovici Poliany et consortis suae Ursulae Buck nostram persona-

liter venientes in praesentiam in eorundem dominorum et dominarum suarum nominibus et personis, praedicti totalis introductioni et statutiōni, hic in Capitulo nostro coram nobis contradixit. Ob quam contradictionem Nos eosdem Ludovicum Poliany et Ursulam Buck medio ipsius Martini Ozorowczy in dictam Curiam Vestrae Majestatis Regiam, ejusdem scilicet personalem in praesentiam, ad praescriptum decimum quintum diem, rationem contradictionis eorum reddituram efficacem evocavimus et evocatos fore pronuociavimus. Item die nona mensis Martii Egregius Martinus Iwanóczy nominibus et in personis generosarum dominarum Annae Julii Fitter et Susannae Christophori Szélessy, Egregiorum consortium, filiarum vero Egregii quondam Nicolai Sigmondffy, praemissae statutiōni quoad dimidietatem praedii Blk vocati, et portionis possessionariae in possessione Révffalu, in Comitatu Trinchiniensi existente contradixit. Ob quam Contradictionem earum, easdem Annam et Susannam Sigmondffy in praedictam Curiam Vestrae Majestatis Regiam ejusdem scilicet personalem in praesentiam, ad eundem decimum quintum diem, rationem contradictionis earum reddituras evocavimus. Unde Nos hujusmodi Introductionis et Statutiōnis seriem, simul cum Contradictorum et evocatorum, vicinorumque et cometaneorum, qui praemissae statutiōni interfuerunt nominibus, terminoque assignato Vestrae Majestatis praesentia, fideliter rescripsimus. Datum sedecimo die ultimi diei Introductionis et Statutiōnis praenarratae. Anno domini: Millesimo sexcentesimo, decimo.⁶

(Az esztergomi káptalan 1631. évi átiratából.)

49.

Bánffy János elzálogositja Pobedim felét Vizkelety Tamás kir. kamarai elnöknek nyolczszáz forinton, és ez elzálogositást megerősítik: a beczkői uradalomnak akkori birtokosai. 1611.

„Nos Comes Sigismundus Forgach de Ghymes. Comes Comitatus Neogradiensis, Judex Curiae Serenissimi Principis et Domini Mathiae secundī. Dei Gratia Regis Hungariae, designati in Regem Bohemiae Archi-Ducis Austriae. Ducis Burgundiae etc. Memoriae commendamus per praesentes. Quod Magnificus Dominus Petrus, filius Magnifici condam Domini Joannis Rátkay de Nagy-Tábor, major natu, et Generosa Domina Anna Konzsky consorti suae Genitus, pro se; item

Egregius Stephanus Wághy, Spectabilis ac Magnifici Domini Pauli de Nádasd, Perpetui Terrae Fogaras et Castriferrei Comitatus Comitatus famulus, cum Ill'ustrissimi Domini Comitatus Georgii Thurzó de Bethlehempfalva, Palatini dieti hujus Regni Hungariae et Locumtenentis Regii. Item Generosus Dominus Joannes Donkovith. Generosa ac Magnifica Domina Ursula Dersffy, consortis Spectabilis ac Magnifici Francisci Magócsy Tornensis et Beregh Comitatum Comitatus et Consilarii praefatae Sacrae Regiae Majestatis Domini nostri Clementissimi, universorum bonorum transdaubialium Praefectus cum Conventus Ecclesiae beati Joannis Baptistae de Jasow. — Praeterea Paulus Wilohiczky, Generosa Domina Anna Maylath, Magnifici Danielis Pongrácz de Sz. Miklós consorti similiter cum praenotati Illustrissimi Domini Palatini litteris Procurator, possessoribus nimirum totalis Castris Beezkó aliter Bolondóc, in Comitatu Trenchiniensi existenti, universorum bonorum et pertinentiarum Castris ejusdem, coram nobis personaliter constituti, matura et sana deliberatione intra se praehabita, oneribus etiam et quibuslibet gravaminibus. Idem Paulus (feljebb Petrus) Rátkay praefatae Dominae Genitricis, nec non Majoris . . . Casparis et Francisci, fratrum minorum natu, praeterea Generosarum Dominarum Sophiae, consortis Generosi Julii Chykulin, virginum insuper Elisabeth, Marthae, Susannae et Ursulae sororum suarum carnalium supra se, Stephanus vero Wághy, Generosarum ac Magnificarum Dominarum Annae, Nicolai perpetui Comitatus a Zrinio et Catharinae, Georgii Homonnay Spectabilium ac Magnificorum Dominorum consortium, sororum scilicet carnalium et uterinarum ipsius Domini Pauli de Nádasd, in dictos Dominum suum et sorores ejus. — Joannes autem Donkovics et Paulus Wilcheyzky Dominas ipsarum praefatas, aliorum etiam universorum haereditum fratrum, sororum, proximorum et consanguineorum illorum in subnotatis, cunctorum denique assumptis et levatis, sponte et libere sunt confessi, ac retulerunt in hunc modum: Licet superioribus retroactis temporibus Magnificus condamnatus Joannes Bánffy de Alsó-Linda, tunc superstes; eorum legitimus possessor dietae Arcis Beezkó aliter Bolondóc, pertinentiarumque ejusdem quarumlibet, certis quibusdam necessitatibus compulsus rectam et aequalem medietatem possessionis suae, ipsos etiam fatentes optimo juris titulo successione concernentem, Pobedim vocatam in Comitatu Nitriensi existentem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, Magnifico Domino Thomae Vizkelety, nunc Administratori Camerae Ungaricae et praefati Domini

Regis nostri Consiliario in et pro octingentis florenis ungaricis, plene ab eodem Domino Thoma Vizkelety levatis titulo redemptibili dedisset atque inscripsisset. Cujus redemptio antelatis Dominis Paulo Nádasy ac Petro Rátkay, nec non Dominabus Ursulae Dersffy et Annae Maylath cum his, quibus congruit computuisset ejus . . . illis ad praesens non esset. Ob hoc eandem rectam et aequalem medietatem Possessionis Pobedim simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis campis, pascuis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorum locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum illius, integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis, ac ad eam rectam et aequalem medietatem possessionis Pobedim de jure et ab antiquo spectantem, atque pertinere debentem, et intra veras metas illius existentis atque situatis, memorato Domino Thoma Vizkelety suisque haeredibus et posteritatibus universis tum pro eisdem octingentis florenis olim Joanni Bánffy numeratis, tum vero nunc ad certas necessitates eorum mutuatis mille et ducentis florenis plene levatis, usque ad tempus redemptionis, titulo inscriptionis utendo, tenendo, pariter et habendo dedissent atque adseripsissent, ac apud manus illius reliquissent. Imo dederunt, inscripserunt et relinquerunt pleno cum effectu, coram nobis hac apposita conditione, quod dum et quocumque futuris temporibus ejusdem recta et aequalis medietas jam fatae possessionis Pobedim, simul et utilitatum et pertinentiarum ejus quarumlibet ipsis fatentibus vel legitimis haeredibus, et successoribus illorum futuris temporibus, redimendi facultas subvenerit, deposita per eosdem ad integrum illis simul et semel parata in pecunia praescripta bis mille florenorum ungaricorum summa idem Dominus Thomas Vizkelety et sui haeredes eam illis de facto remittere ac resignare debeant atque teneantur. Assumentes insuper praenotati Dominus Petrus Rátkay personali sua adstantia, reliqui autem supra allegati virtute eorum procuratorum, intra tempus redemptionis, jam fatae rectae et aequalis medietatis possessionis Pobedim, utilitatumque et pertinentiarum ejusdem quarumlibet, memoratum Dominum Thomam Vizkelety suosque haeredes et posteros universos in quieto dominio et pacifica possessione ejusdem contra quovis legitimos impeditores, caudicicos et actores propriis eorum laboribus et expensis, omni tempore et ubique tueri et protegere velle, harum nostrarum

vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Posouii feria quarta proxima post Dominicam Oculi. Anno Domini: Millesimo, sexcentesimo, undecimo.“

(Eredetije papirra nyomott peccétel a vág-ujhelyi prépostság levéltárában.)

50.

Gróf Esterházy Miklós nádor fölszólítja az esztergomi káptalant, miszerint II. Mátyás király beigtatási parancsát a Blk nevű jószágba, hiteles másolatban adja ki. 1631-ben

„Amicis suis Reverendis Capitulo Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis. Comes Nicolaus Esterhazy de Galanta, perpetuus de Frakno, Regni Hungariae Palatinus et Judex Cumanorum, Aurei Velleris Eques, ac Comitatum Soproniensis, Zoliensis et de Beregh Supremus Comes nec non Sacratissimi Principis Domini Domini Ferdinandi secundi Dei gratia Electi Romanorum Imperatoris semper Augusti, ac Germaniae, Hungariae Bohemiae Regis, Archi-Ducis Austriae, Ducis Burgundiae, Comitis Tyrolis etc. Intimus Consiliarius, Camerarius et per Hungariam Locumtenens. Salutem et amicitiam paratam cum honore. Expositum est inibi in persona Egregii Julii Fitter. Qualiter paria certarum quarumdam litterarum binarum Statutoriarum, quarum alteram medio superioribus temporibus Egregius Martinus Herman se in dominium possessionis Brúnócz, vocitata in Comitatu Nitriensi existens et habita, alteram vero medio Egregius condam Johannes Sándor de Zlavnicza se in dominium possessionis Révfalu vocata in Comitatu Trenchiniensi existentis habita introduci et statui fecissent, in sacristia sive Prothocolo istius Ecclesiae vestrae more solito reposita haberetur et locata, quibus praefatus Exponens ad praesens jurium suorum futura pro tuitione plurimi indigeret, essetque necessarius. Pro eo amicitiam Vestram harum serie hortamur et requirimus, atque auctoritate nostra Palatinali et Locumtenentiali qua pleno jure fungimur vobis comittimus et mandamus, Quatenus acceptis praesentibus paria praescriptarum harum binarum Statutoriarum in dicta Sacristia seu Prothocolo ipsius Ecclesiae vestrae diligenter requiri et reinveniri facere . . . Requisitarumque et reinventarum Tenores in Transumpto litterarum Vestrarum memores Exponendi sub Capitulari sigillo vestro Authentici modis omnibus extrodare debeatis et teneamini.

Jure ejusdem Exponentis futuram ad cautelam. Dolo tamen et fraude hac in parte quibusvis remotis. Secus non facturi. Datum in Libera Regiaque Civitate Tyrnaviensi feria tertia proxima post festum Omnium Sanctorum. Anno Domini: Millesimo, sexcentesimo, trigesimo primo.“

(Az esztergomi káptalan 1631. évi kiadványából.)

51.

Az esztergomi káptalan hiteles alakban kiadja és átírja II. Mátyás király beigtatási parancsát a Blk nevű jószágba. 1631. évben.

„Nos Capitulum Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis Memoriae commendamus per praesentes. Quod nos litteras Illustrissimi ac Excellentissimi Domini Comitis Nicolai Esterházy de Galanta, perpetui de Frakuo. Regni Hungariae Palatini et Judicis Cumanorum, Aurei Velleris Equitis ac Comitatum Soproniensis Zoliensis et Beregh Supremi Comitis, nec non Sacratissimi Princeps et Domini Domini Ferdinandi secundi Dei Gratia Electi Romanorum Imperatoris semper Augusti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. Regis, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae, Comitis Tyrolis etc. Intimi Consiliarii et per Hungariam Locumtenentis. Requisitorias pro parte Egregii Julii Fitter clause confectas honore quo decuit recepimus in haec verba: (következik az 50., 48. és 47. számú okmány teljes szövege). — Requisitearum itaque et reinventarum teorem in transumpto litterarum nostrarum sub sigillo nostro Capitulari authentico memores Exponentis jurium suorum ad Cautelam dandas duximus et concedendas. Datum in festo beati Emerici Ducis. Communi svadente Justitia. Anno Domini Millesimo, sexcentesimo Trigesimo primo. Lecta et correcta.“

(Éredetije a vág-ujhelyi prépostság levéltárában, hátul papírra nyomott pecséttel. Az okmány hossza egy méter és 7 centiméter. Hátlapján: Anno 1631. Joannes Sándor et Andreas Demieny statuunt in Praedio Blk. Fasc. 10. Nro 5. Régi írással: „Szegény Atyám uram káptalomból extrahált szegény Sándor János Révfalui határon való Blk nevű jószágban való Statutionak a páriája.“ És alább: „Révfalui hathárnak jószághal együtt Statutioja. Midőn Sándor János statualtatta magát bele: és ez ellen való Contradictioik.“)

A beczkói uradalom kegyurai a prépostságtól jogtalanul elvett földek és malmok birtokába magukat beigtatni akarván, Györgyövícs Lukács prépost az esztergomi főléptalan előtt ez ellen órást emel. 1650-ben.

„Nos Capitulum Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis memoriae commendamus per praesentes significantes, quibus expedit universis, quod A. R. Dominus Lucas Györgyovics Praepositus B. M. V. de Ujhely nostram personaliter veniens in praesentiam, per modum solennis protestationis contradictionis et inhibitionis nobis significari et detegi curavit in hunc modum: qualiter superioribus hisce praeteritis diebus, posteaquam videlicet Magnifici Domini Arcis Beczkó vigore certarum litterarum Sstissimae Caesaris Regiaeque Majestatis introductoriarum et statutoriarum scilicet in Dominio Arcis Beczkó et pertinentiarum suarum ac taudem etiam in bona ad Praeposituram B. M. V. de Ujhely pertinentia tam in Comitatu Nitriensi, quam etiam Trenchiniensi existentia introduci curassent, licet idemque Dominus protestans quoad stationem in bonis dictae Praepositurae tam actu et realiter possedit, quam quomodolibet apud saeculares extantes, signanter vero in curia nobilitari in possessione Mnesitz alias Révfalu situata ac nomine vocabulo Wolk vocitata cum omni- bus ejusdem pertinentiis et utilitatibus quibuslibet, insuper et in certis quibusdam molem circa oppidum Ujhely situatis reliquisque suprafatae Praepositurae bonis factam et peractam coram Capitulo et Regio hominibus contradixisset. Eandemque tamen contradictionem suis litteris relatoriis super peracta statione emanatis qualitercunque intermississent, non sine gravi damno et praepredicis ejusdem suprafatae Praepositurae manifesto. Ob hoc idem praesentatus Dominus Praepositus volens juribus et libertatibus praefatae Praepositurae Ujhelyi- ensis prospicere, antelatae introductionis et stationis quoad praememorata universa bona praeposituralia, tam actu ad eandem pertinentia, quam etiam pertinere debentia, contradictionis velamine obviasset, praefatosque Magnificos Dominos Arcis Beczkó possessores a praedictorum bonorum Ecclesiasticorum sibi vendicatione et apprehensione, sibi in dominium eorumdem introduci et statui factione ac denique usus et fructus perceptione, sacro romanam vero Caesarem et Regiam Majestatem Dominum nostrum Clementissimum, Suaeque Majestatis Locumtenentem a donatione, collatione, con-

firmatione, consensuque sui desuper adhibitione; universa denique Capitula et Conventus ac alia loca credibilia, iudices item regni ordinarios et magistros protonotarios, aliasque authenticas personas a litterarum suarum quarumcunque superius extraditione seu emanarificatione quomodolibet jam factis vel fieri perhibuisse contradicendo, et contradictione inhibendo publice et manifeste coram nobis. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria 6-a proxima post festum S. Andreae Apostoli. Anno D. 1650.“

(Eredetije a vág-ujhelyi prépostság levéltárában, papirra nyomott pécséttel.)

53.

Az andódiak által szolgáltatni köteles adó valamint halak és tyúkok mennyiségére vonatkozó tárgyalási jegyzőkönyv. 1653. évben.

„Anno 1653 die 25. Februarii. Ad Instantiam et requisitionem Admodum Reverendi Domini Lucae Györgyevics, Praepositi Ecclesiae B. M. V. de Ujhely pro revisione et discussione certarum quandam infra denotandarum causarum congregati Iudices in Possessione Pobedim. Egregius Miles Dominus Jeannes Fitter, Samuel Kaiser, Andreas Benjamin, Stephanus Szentbenedeky, Franciscus Benjamin, Nicolaus Szlávik, Paulus Bozóky, Joannes Kruplanicz, cum Iudice et Juratis dictae possessionis Pobedim.

Causa Magistratus ejusdem suprafati contra Incolas Possessionis Andód Judicis, Juratis et totam Communitatem:

Proponit taliter: mivel hogy az Andódiak Esztendő által szokott adójok szerint tartoztanak Ujhelyben két terminuson: egyikin pünkösdi táiban, másikon karácsonkor, kész pénzt f. 60. egy tokot, Item pontik halat egyszer felhozni, ha mi esikot foghnak, abbul negyedrészt, és konyhára valo bizonyos tyúkokat az földes Uraknak Ujhely Prepostnak praestálni, mindazonáltal fölöt meghirt ordinarius censust az meghmondot Terminusra igen ritkán a vagy soha eppen nem praestaltak, mentegetvén azzal magukat, hogy ily messze utra és enyiser sokat kultenek, s mind azért s mint penigh katonáktól tartván, hogy marhajokat el ne vonják; nyárba pedig, ha szintén fris halat hoznának is, a melegség miatt meghfulnak tyúkokkal együtt, telben penigh meghfagnak és szerit nem tehetik, a Török munkája miatt is magokat mentegetvén. —

Az fölöl okokra nézve a eő könyebségikre s szeghinsighekre tekintvén, az Magistratus egy limitatiót tett volt ez fölöl megh irt halakért asszú sóos pontyot hoznának Nro 60 és sóos vizának funttyát N. 100. konyhára való tyukokért penigh harmincz jore vaját, és azon kívül az réghi adópéinz f. 60. — Ezt penigh oly formán, hogy nem többszer egy esztendőben, tekintvén az utaknak sullyos voltat, hanem egyszer, úgy mint huss hagyó kedden sub poena Tallorum centum föl hoznak. Mely ez eránt töt limitacio sokkal is kevesbre extendáltatik az előbbeni ordinariusnál, mely comisiot in specie exhibeat. Eők penigh nem tudhatik honned és micsoda okból indítatvan, ne hogy az Dnusot könyörghés képen megh találtak volna, hanem miképen vádoltak legyön Gróf Nádasdy Ferencz uram eo Nga. előtt, az egyik falu akarattyából, olyan Gróf uram eo Nga levelibül ki tetszik. Ezért az cselekedettekert, s Urak ellen valo hamis vadolasokert, kerem hogy convináltassanak, fölöl meghirt actiomra mindenik szemelye szerint országhunk Tervenye szerint, és az commissioban megh irt száz Talléra is.

I. personaliter adstantes azt mondyak, úgy mint a falu Biraja Kis György ket esküttel edgyutt Czuczor Istvánnal és Bekos Istvánnal egész falu kepeben, hogy eők edgyik hallal az eő földes Uraknak nem tartoztak soha, nem is adtak, hanem a mintmöt ot a tajan a hol lagnak, kaphatnak. A mi az delatia dolghot illeti, azt absolute tagadyak.

Procurator et quantum ad negata delatione ait: Mőgh tetszik a Gróf Uram eő Nga. levelibül, a hol penigh mondgyak, hogy a fölöl halat az előtt nem adtanak, minthogy az Elebheny Urbarium szerint valo halakat nem praestaltattak, úgy az után lett limitatio, hogy azon helyben az exhibealt notatio szerint praestaltak volna, melyet ha nem cselekedettek volna is, az Magistratust köllött volna meghtalálni, és nem mások előtt hamisan vádolny, kit maga a Biro, keves lako mulvan, nem tagadhat, ezért az mint fölöl Törvént várok.

Deliberatum est. Mivöl hogy a Byro magha, noha egy elsőben jogatta (tagadta) mindazonáltal keves idő mulva, nyilván magha is vallotta, hogy eő magha az egyik volt, a ky az egész falu képében Gróf Nádasdy Ferencz Uram eő Nga. elébe menven, földes Urak, úgy mint az mostani Prepost uramat eő Nga előtt, az mint az actiobul ki teczik magha mellett levőkkel hamis vadolasokat beadtak. Az mely hamis vadolasokért és hitetlenségert, jó lehet Országhunk törvénye szerint ky ky elvesztette legyen illetét, mind az által az nemes byrak Uraim azt találtak, hogy minden gazda feje valtsagaert

lizesse flor. 40 dno suo terrestri. A mi az ordinarius ado dolghat illeti mely nyilván kyteezik az reghi urbariumbúl, tartozak azt minden fogyatkozás nélkül, és földes urak kara nyélkül prestálni, mely többre extendáltatik, hogy se mint az ügy limitacio ha nem keresik földes Uranak a kedvet. Az szaz Taller is mely nyekik in poena volt inponalva, minthogy sok izben az urak paranesolattyyat meghvetni mereszelték, convincaltatnak.“

(Úriszéki tárgyalási jegyzőkönyvben 17. 18. 19. l. a vág-ujhelyi prépostság levéltárában.)

54.

Hassko Jakab a préposti kerthez hozzávesz egy szomszéd kertet Tötössy Jánostól. 1672. eeben.

„En Teöteössy János recognoscalom ezen irasommal, hogy ezen Fassionalis levélben specificált kertet (Prépost kertje végében) cedaltam és boesátottam azon jussal, valamint magham pacifice birtam együtt a puszta helyel eghiz az árokik usque ad praesentem annum in flor. 16 Tisztelendő Ujhelyi Prépost Hasko Jakab urnak ő kegyelmének, úgy hogy kegyeme is és az Eő kegyeme successori eo jure birhassák és hasznát vehessék, valamint fogják birhatni. Datum Ujhely die 10 Martii. Anno 1672.“

(A vág-ujhelyi prépostság levéltárában Fasc. XI. Nro 4.)

55.

A beczkói vár és uradalom birtokosai megparancsolják a vág-ujhelyi közönségnek, hogy a prépostnak és időtől járó jövedelmeit valamint idővel elkobzott járandóságait rendszeren fizessék. 1675-ben.

„Nos infrascripti Possessores Arcis et Domini Beczkoviensis Universis et singulis Judici, Juratis aliisque Civibus et Incolis Oppidi V. Ujhelyiensis per praesentes significamus. Ex fidedigna relatione Reverendissimi D. Jacobi Hassko Episcopi Rosoniensis et Praepositi Ecclesiae nostrae Beatuae Mariae Virginis suprafati oppidi nostri Vág-Ujhelyiensis innotuisse. Quod licet de institutione primaevae fundacionis annotatae

Praepositurae in Anno Domini 1414 per Styborium quondam Vajvodam Transylvaniae praedecessorem nostrum factae et confirmatae eidem Praepositurae Parochia cum Rectoratu et omnibus fructibus, redditibus, utilitatibus, proventibus, obventionibus quibuscunque Civitatensibus, molendinis vineis ibidem existentibus, nihil omnino postposito, sed sicuti honorabilis antea Gabriel Rector et Parochus Ecclesiae B. M. V. glorio-sae tenuit, rexit, levavit, habuit et possedit, impedimento quovis non obstante esset applicata, eodemque foundationis titulo cum praemissis utilitatibus per praedecessores suos Praepositos tenta et possessa; in praemissis nihilominus Proventibus Civitatensibus vel oppidanis ad praesens eidem per Vos contra intentionem Sanctam Primi Fundatoris omnino nihil exhibere et praestare. Quin imo licet vos terras ubique trifariam divisas haberetis, pro Praepositura tamen idem in tertia seminatura, inter vos quartas nullas possideret. Ex prae-tis similiter circiter nonaginta duobus, ad Praeposituram praefatam spectantibus omnino nullum pre manibus ejusdem tene-retur. Solutionem denique solitam Parochialem totaliter esse suppressam, praepudio Praepositurae et damno manifesto. Cum autem de jure Patronatus nostri nobis incumbat, Praeposituram in Juribus antiquis non solum conservare, verum etiam pro posse ampliare, collatio quoque Praepositurae cum Proventibus ad eandem pertinentibus et pertinere debentibus dignoscatur esse concessa; nolentes igitur nos proventus Ecclesiae in Litteris Foundationalibus notatos imminuere, sed eosdem in primitivo omnino statu conservare, vobis supra scriptis Civibus et incolis Vág-Ujhelyiensibus virtute praesentium serio ac firmiter, sub gravissima animadversione nostra committimus, mandamus, quatenus juxta institutionem primarie universos proventus et obventiones Parochiales ad praefatam Praeposituram applicatas a modo deinceps sine omni tergiversatione exhibere et praesentare, Terras denique arabiles pro tertia seminatura inter vestras Quartas, uti et prata exquirere, exquisita resignare, Exolutionemque Parochialem Parocho, Rectori organistae et Musicis debitam et solutam administrare, sarta tecta Parochiae et Scholae ad instar aliorum Parochianorum conservare, reformare vel necessitate urgente, et ita exigente omnino renovare, nobisque, uti subditis decet, presentibus obedientes exhibere debeatis et teneamini, secus non facturi. — Leopoldus Comes a Kolonics, Eppus Neostadiensis, Eques S. F. H. O. Cam. Hung. Praefectus, Com. Paulus Esterházy, Com. Nicolaus Draskovics, Gróff Eszterházy Maria, Stephanus Orachóczy, Sigismundus

Eszterházy, Director Bonorum, Alexius de Réva, Ladislaus de Réva, Sigismundus de Réva, Albertus Szunyogh, Andreas Zay, Moyses Cziráky. (Valamennyinél m. p. és L. S.)“

(Hátlapján: Praesentes Patentes exhibitae sunt nobis infrascripto Lucumtendenti Regio ac eadem autoritate quoque nostra confirmatae. Posenij die 18. Julii Ao. 1675. Archi Eppus Strigoniensis (L. S.) Szelepesényi György primás pecsétjével. — Régibb irással: Patentes pro oppido Neustatl ut prestet prestanda Parochiae ejusdem Locii. — Hassko Jakab irásával: Accordatio Ujhelyiensium cum Praeposito, in se assumentes exolutionem Capellani in fl. 40. Item reparationem Ecclesiae Parochiae et Scholae, uti antea ex litteris contractualibus oppidanorum, mea manu subscriptum. — A vág-ujhelyi prépostság levéltárában. Fasc. I. Nro 18. Radicalium Jurium.)

56.

Vág-Ujhely mezővárosának közönsége kötelezi magát a vág-ujhelyi templomot, plebániát és iskolát javítani; a káplánnak évenként 48 forintot fizetni, s a tanítót a régi szerződés szerint eltartani. A mezőváros azonban csak a közös utczára nyúló plebániának részét fogja fentartani, a préposti lak fentartását maga a prépost gondozza. 1686. évben.

„Mi Riehtár, Rada, gi wšetka Obec Noweho Mesta nad Wáhem známost činime s tímto Psánim, že mi na prisnu Comissiu pisami gi Pečedi našich milostiwich Dedičnich Pánow, Pánow Bezkowskeho Zámku, gi Panstwi Wladatelno nám skrze Welkomožneho Pána Jakuba Hassko Rožnowskeho voleného Biskupa, gi Novomeskeho Preposta predloženu, strani Opatruwáná Nowomeského Chrámu, Fari, gi Školi, gako strani ročiteho Wiplacani Cirkewnich Služebnikow, Kaplána, Rehtora a Warhanika, prohladagice take na mnohe Nákladí Geho Welkomožnosti Pána Preposta, ktere Geho Welkomožnost mimo sweg welikeg Powinnosti od dwaceti Lét okolo Ozdobeni a Opatrowáni Chrámu Pána našeho, gako i okolo Stawani Fare činila, na to sme sa obecne znesli, že mi zatim od Sw. Gyura Roku tohoto bežiceho 1686 podla našeg Dostihi a Možnosti budeme gak Chrám Páne, Faru gi Školu oprawowati tak take i Panu Kaplanowi z obceneho Naššu Duchodku ročite stíricat zlatích platiti, Rehtora pak podla prwneho Contractu našeho z nebohim našim Prepostem učineneho spokogiti.

Čo se pak dotiče Wiplacani Warhanika, ponewač Pani Zemane tohoto Mesta obiwatele biwše i oni farnieci gako i gini (gis gedenkrate Wiplacani geho na seba wzali), tehdi že ta Powinnost i zatim na nich bude zostawati, gako i Concurs na Poprawowani Cirkwi, Fari i Školi; skrz Faru pak nerozumi sa tuto wšetko Prepostke Stawani, ale tolikoto, ktere gest na Dwore pri obecneg Ulici nebo gine, w kterem sám P. Prepost ze swú Čeladku bidli, i zatim s swím Nakladem bude powinnen podla sweg Libosti opravowati aneb z nowu staweti.

Aby pak mohli sa tím naše potrebi Cirkewné opatrowati, to sme u predpowedeného Pána Preposta našeho obdržali, žebi se zatim gedna Truhla o dwoch Plechoch w Chráme Pane držala, do kterež Truhli wšetki bi se Duchodki k Chrámu prináležice skrz Pána kaplána, a kostelnikem, kteří budú mati klučé od tegže Truhli, zhromaždowali gakošto Nedelne, a na uročite Swatki Miskowe Collecti, Cens uloženi od zwoneni gista Quotta až posawád nžiwaná od kostelnich z Nadkladkem P. Preposta wystawenich Kripti, gako: Pia legata spolu i z ginimi obligatiami dobrowolnimi a stakowich Obwentii pokadbi wistačowati mohli; wšelike Potrebi wnitrne, gi zewnitrne opravowane bili a stiehže Perceptii i Erogiatii každoročne dastatečni Počet Pani kostelnici pred Uradem Meskim w Pritomnosti Pána Preposta aneb geho čloweka oddawali; naposledi ponewač i nato Comissia z wrchu doložena znela, abi sme Quarti w tretem poli k Fare prináležici medzi našimi Quartami wihledawali, a wihledane k rukám Pána Preposta odwedli, mi nemoha takowich Quart wingiti z obecneho Pasinku konča Batkowa geden kus na roli sme widali, a k užiwani pak geho Welkomožnosti, tak geho Successorow oddali, na kterú našu Hotewnosti gi Geho Welkomožnost Pán Prepost prohledagice tu Rolu kteru až posawád na Pažitach níže Mestečka užiwal, na obecni Pasinek Mestečku popustit, tak aby žadni budúci P. Prepost na tu že popustení Mestečku Rolu nemohel se dotirati, gako i gine gakowekolwek Praetensie na Mestečku za tím činiti, pre kterich Weci medzi Nami dokonanimi lepši gistotu a stálost tento Revers wčilegsemu mnohokrato z wrchu predgmenuwanemu Prepostowi. i Geho Successorom dáváme, a z našu obecni Pečadu Mestkú potwruzgeme. W Nowem Meste nad Wáhem dna 25 Martii Roku z wrchu doloženeho 1686 (L. S.) Substitutum per me Michaëlem Gobium Juratum Notarium m. p.

Praeseus par cum suo originali collatum eidem per totum Conforme esse testor. Signatum Vágh-Ujhelyini 3-ia

Novembris 1780. Stephanus Noszlópy Cottus Nitriensis Jur. Assessor m. p.

(A vág-ujhelyi Canonica Visitatióból 1788. 28. okmány. 147. lapon.)

57.

Pongrácz Ferencz báró, a beczkói uradalom főigazgatója s közbirtokosa Beczkón kelt földesúri rendeletével a Vág-Ujhelyen megtelepedett zsidókat a prépost védelmére bizza. Ennek ellenében a zsidók 60 forintnyi pénzbeli évi szolgálmányra köteleztetnek. 1689. évben.

„Ja Pongrácz Ferencz starši od sw. Mikuláša a Starich Hradu, slobodni a wečiti Pán zamku kortalsku a Beczkova, Panství toho najwišši Správce a Director, znáno činim stímto mojím Lystom, komu sluši vedeti, že ponevaž guž od nekolik rokov morawšti, obzwlaštne Uhorského Brodu žide v temto Panství Beczkovskem kupectwy a handle svoje wykonavajú, a zde ustawične obydleny pod ochranu a Wládu Pánú Beczkovskich gsú, aj dalej míti chteju, kterich židú nemali počet se v Novem Meste nad Wahom nachazi, kde y osoch svoj maju; nič menej az posavad žadne povinnosti a Plati Pánom Beczkovskim nedawali, stegto příčini teže žide Novem Meste meškajúci, gakžto Jakob Šsnay, Daniel Izaak, Jelen Izaak, Izaak Jozef, Levko Marek, Jozef Baroch, Anna wdova Jakubova, Joachim Daniel, Mojžes Daniel, Daniel Marek, Marek Jakub, Levko Mojzis za taku ochranu a gim propučenú Lásku zawázali sa ty, y Potomkw swogich wečite, že každoročne powinni budu sestdesat zlatich, a to na sw. Michala 30, a druhich 30 zl. rims. na sw. Gyura na chrám Páne predloženeho Noveho Mesta podle dokonáná wčulejšeho, tak že: z obecného Powoleni Pánom Kompossessorom zámku Beczkovskeho bezewšeho odporu platiti, načoz y dobrovolne z podanym rukuw swích na to sa privolily, odkud aby oni swogemu zawazku dosti učiniti, a tím bezpečnejše swojom kupectwy pokračuwati mohli, niže psaným způsobem sa gim oznamuje, a gisté conditie a puncta predkladaju:

Nagprve: Rok gegich počatek brat bude swug od sw. Gyura Roku bežicyho 1689. a pospole tak se ma počinati, aby polowie zgednaného Platu na swatek sw. Michala powinni boli položiti, druhú pak polowie na Termin wyplneneho Roku powinni budú položiti, a tak zatym y na daleg; gestli že by

pak ze židuw nektery swúg Plat na gehu prinaležegieý času uloženeho položiti odporuwal, z doswečenym weci doloženej proti takemu Prestupecowi z Executiú pokračowano bude, skrze kteréu gehu wsetky weci kupecke zajate budu, ano gi sam takowy žid prostredku nowomestkich židuw wipowedeni a wyobcowany wen bude.

Po druhé: Poviinni budu žide mesi sebu sprostredku swych Richtaruw sebe wywoliti, tak aby ten gegieh Richtar takowy plat uloženy wibrat, k rukam dawal služebnikom Cirkewnim, ktomu konei a cilu skrze Pana Prepošta nowomestskeho zridením.

Po třetí: Ponevač na predepsaný Plat ročni na chrám Pane platiti budú, nikoliw od nowomeskeho Míta uloženeho slobodní nebudú, ale owšem gedem každý snich odewšech statkuw a wozúw kupeckych sprawedliwe mító a plat Mitnikowy powinni dati a zaplatiti budu, pod stratením statku wseligakeho kupeckeho pri sebe majieyho, anebožto neopowedeného a zatageneho, winimagice steho sameho mitnika, kteristo gak od míta take tak platu žadneho ročneho, toliko třetíu částku podle dokonání Panuw Compossessorow proti giným židom powinen bude platit, aby tim ochotnegšy a pilnegši plat mitní mohel vybrat, a na částky Pánom Beczkovským mitowy duchodek a censi vyplatiti.

Po stvrte: Ponevač wčilegšim dokonáním a neb w Contracte gyne žide se nezastihly w Nowem Meste, mimo tychto napsanych a z gména doloženieh židow, tehdy mimo tich, kterehokolvek Panstvy žide by přišli do mesta, pomimo židow čachtickieh a ve Vrbovem bidlicieh, kterim toliko we dni Garmečnem slobodno bude kupiti a handle provazowati, žadnemu slobodno nebude w Nowem Meste bydliti zgewne aneb potagomne kupectwy swoge a handel wykonawati pod stracením statku; že pak množi prespolní žide do Uherskeg kraginy swogim kupectwím prihazeti zwikli, bywše na hradскеj ceste ge Nowé Mesto nad Wahem ležiecy, kde i triatek se odbira k dúchodku Geho Gasnosti Cysarskej Pána Pána našeho milostiweho, takowy nebuduli w Meste prowazeti kupectwi a handle swe, žadnim spúsobom nemagi bity turbuwany, a w hospodach swogieh prenasleduwany, podobne gestliby který žid ku wybgerani swych sprawedlivyeh Dluhow do neweho Mesta gest pryšel, a tam zopowedením Pána Inspectora Nowomeskeho se meškal, y takowim aby žadne zaneprazneni se neučinilo, ponevač gednemu každemu we vlastne dlhy wyhledawati w kragine Uherskej naležitim spúsobem slobodno gest.

Po piate: Wčulajšem Contracte doložený žide, aby sami sobe od prestupugicých židow za dosti činiti, a prowozovati s klanáním Cirkwe nemohli, proto povinny bude gedenkáždy z nich pod pokutu 10 Tolari Pánu Inspectorovi Novomestkemu žida prestupugického a Handel prowazagického v meste hned oznámiti, gestližeby spolu wšety falšuwali, a hnedky od takeho žyda prichodu a kupectwy neoznámili, tehdy ty, který o tom známost a powedomy mítí budú 20 tolari pokutu brez wšetkeho milosrdenstwy položití powiuni budú.

Po šeste: W Contracte doloženým žydom a oslobodeným dawa se sloboda, aby gak garmeky ročne aneb trři tidnowe, gakokolwek gmeowane by ty wecy, aneb statky kupecke budto na rífy, funti, Loti, nebolišto stuky, Postawy, Centi a gine tím podobne wecy ostatima kupey a krčmary s Novem Meste slobodne bez wšetkej prekažky Cechuw na Rinku aneb y ve sklepoch predawati mohly, ano y každodenne z noškamny, Putnamy a givimy wecmi swogimy w Panstwi tomto wšetkom kupectwy podobne se gym dopušta.

Po sedme: Za dluchy žydom prespolnich nowomeskych židu, bez wedomosti geho Welkomožnosti Pana Directora Beczkovského, anebolišto geho Welkomožnosti Pana Prepošta nowomestkeho, pod ktereho mocy a ochranu zustávaty budú, w tomto Panstwy areštovatí, aneb zadržatí žaden mocti nebude, pod pokutu dokonání, anebolišto Contractu Panu Beczkovských.

Po osme: Ponevač mnohokrate se pritrefuge, že zlodegi, a gini mnozi tím podobni Lude wecy ukradene, aneb wizbigane, ano y wecy Cirkewne žydom predawagú, w takoweg wecy žyde spolu y stakowimy Predawacy pod Panom Inspectorom nowomestkym magu se postawiti pod pokutu 10 Tolari, kolikratkoly by se gym to pritrefilo, žeby wedomosti nedaly, gestližeby pak takowe wecy cyrkewne w Podezreny zlodegstwy nachadzely, tehdy při Rukach Pána Inspectorá, dokud by se sprawedlnost neuznala, takowe wecy magu byti; gakli žeby Predawáč statečny a hodnowerny človek znamy byl, tehdy Prodawáčowy Prodawany, a židom slobodne kupuwati se dopušta.

Po devate: Mnohokrate se y to pritrefuge, že z obecneg zawisti, aneb pod spusobem obecneho Dluhu od PP. Compossessorow a ginich Pánow zemanow Beczkovských a nowomestkych žide nowomestky snadno prenasledowani bit, y take snadno zamkowsky arešt trpeti museli, protož od tohoto času bez wedomosti a Powoleni Geho Welkomožnosti P. Prepošta žadnemu gieh areštovat slobodno nebude, aby skrze

takowy neporadny skutok duchodek od Cyrkwi Nowomestkeg nebol odtrhnutí, tak tež s panstwa žide neboly rozptilení.

Po desate: To naplne dokladagice, že Confiscatia w punctu prwem doložena, neginače Pokuta 20 Tolarúw w punctu patem na chrám Pane nowomestky ma byt obračená; protiwe pak punctu tretimu prestupugicieh Confiscatia, a Pokuta na Panow Compossessorow podla Conventie a Instructie Mitneho bude odezdaná; s tim spúsobem, v prestúpení a Pokuti w Punkte osmem doloženem Panu Directorowy sprawedliwa polowie, druhá pak Polovic Pánu Inspectorowy Beczkovskemu a Nowomestkemu naležati bude. Pro lepšy tohoto Gistotu a narizeni obecneho Pánow Compossessorow moey Directorstwa meho dal som tento Lyst mu Ruku podepsany a Pečatou potwrzeny. Actum in Oppido Beczkó die 11 Julii 1689. Idem qui supra, Franciscus Pongrácz, Arcis et Bonorum Beczkó supremus Director m. p.“

(A vág-ujhelyi prépostságban létezõ egyszereü másolatból.)

58.

*Hassko Jakab prépost ravatala fölött mondott gyászbeszéd.
1695. éven.*

„Quasi sol refulgens, sic fulsit in Templo Dei“ (Ecc. 50.)

„Nondum suffecit crudelitati tuae Amplissimorum Ecclesiae Ordinum ac Dignitatum insidiatrix saeva mors tot radiantes in glorioso Sanctae Matris Ecclesiae coelo stellas exmisisse? Verum in hac etiam Imperii parte, supremam hujus Inelyti Comitatus Columnam succutere, splendidissimum solem in obscuram ecclypsim deducere attentasti? ut adeo lugens ac moerens Hungariae Clerus merito conqueratur: „Abstulit Magnificos meos de medio mei; — contrivit Electos meos.“ (Tren. 1.)

In ornatissimo Ecclesiastici Ordinis coelo, quasi sol refulgens sic fulsit hoc lugubri tumulo insinuatus Illustrissimus *Jacobus Hassko*, emeritus Eppus Nitriensis et Dignissimus Praepositus Ujheliensis, in quo radii bonorum operum splendice emicabant: loquitur enim Spiritus Domini: „Qui dili-

git Dominum sicut sol in ortu suo, ita rutilat“. (Judi 5.) Nonne igitur merito de Hoc spectatae ac probae vitae Praelato dicam? „Quasi sol refulgens, sic fulsit in Templo Dei“. (Eecl. 50.) At verba sunt Ecclesiastae: „Oritur sol et occidit, et ad locum suum revertit.“ (Eecl. 1.) — Hic speciosus sol, posteaquam 74 annos et pro gloria Dei et pro decore S. Matris Ecclesiae gloriose resplendisset, ultimo occidit, requievit, evanuit.

At cogitabitis fortasse A. A. hoc in lugubri tumulo nitidissimi Hujus solis aureum splendorem omnino extingui? nihilominus. Latet quidem modicum, verum ut splendidius et gloriosius elucescat. In exequiis Caroli Boromei Mediolanensis Eppi super tumulum depingebatur sol jam jam occumbens cum simbolo: occumbit ut redeat formosior. Ita erit Tuus sol resplendens Illustrissime Praelate! occidit quidem, sed redibit formosior ampliorem indutus nitorem. Ad Te spectat ingeniosum Martialis Symbolum: „et latet et lucet Phaëtonide condita gemma.“ Etsi enim aureum hunc nitorem obscurus prohibet tumulus, eaque de causa latet, verum etiam lucet, atque in conspectu Dei gloriose relucet.

Benigni igitur estote A. A. dignissimi, dum spectatissimi Hujus solis nitentes radios, vel potius infinita opera et exempla, munificentia, Vitam et mortem probissimam breviter oculis vestris propono. Quodsi vero ingenii mei et eloquentiae tenuitate vestrae A. A. spectatissimi expectationi, aut etiam magnis Illustrissimi hujus Praelati meritis ac Dignitati non satis respondero, suppleat imbecillitatem meam jam aute per Regnum difusa universum Magni Nominis ejusdem, ac piorum meritorum gloriosa recordatio.

„Quasi sol fulgens sic fulsit in Templo Dei.“

De probissima Praelati hujus vita aliud dicere non possum, quam illud Spiritus Sancti effatum: „Omnia opera ejus velut sol in conspectu Dei“ (Eecl. 17). Et sane multam diem exigeret digna operum ipsius depraedicatio, in quo mature fateor imbecillitatem meam. Etsi vero silcam ego, annunciant tamen zelum Apostolicum et laborem jam ante in florida aetate in Parochiis libenter exantlati labores, in

quibus adeo spiritualibus servitiis, aberrantiumque conversione desudaverat, ut merito eum fideli servo potuisset gloriari: „Domine quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratum sum“. (Math. 25). „Abundantius omnium laboravi“ (1 Cor. 15). Atque hoc spirituali fervore velocissimum omnino aequavit solem: quemadmodum enim sol diu noctuque jam nostros interlimites et Haemispherium, jam apud Antipodes continuo respundet, ea de causa una luce uno cursu zodiacum dividens, nunc sub hoc, nunc sub illo signo totam coelestem sphaeram perambulat, nunc hunc nunc alterum polum splendore suo laetificat, ut toti universo beneficiens indefesse existat; haud aliter sol iste Apostolicus vere beneficus omni die nocteque magna fulsit vigilantia, et officioso gregis commissi obsequio.

Praedicat, praedicat spectatissimam ejus vitam Venerabile Capitulum Strigoniense, pia ipsius educatrix Mater, ab hac statim in juvenili aetate futurae vitae, zelum accepit regulam, ab hac angelicam vitae innocentiam percepit, ab hac ecclesiastici ordinis oraculum et exaltationem pro S. M. Ecclesiae gloria laborum hausit profectum, ut Venerabile hoc Capitulum olim dicere potuisset, quemadmodum Salvator de praefecto sibi Apostolo fatus est: „Ego ostendam, quanta oportet Eum pro Ecclesia Dei agere“ (Act. 9.) O felix educatio, o pia institutio, o beata efflorescentia! Ecce

Tales Strigonio flores nascuntur in Horto.

Praedicat et nullae unquam oblivioni tradenda gratiarum actione immortalique recordatione praedicabit Tuam Illustrissime Praeposite Paternum amorem, fervoremque Apostolicum, Charissima Sponsa Tua, tuum nimis dolore confecta Teipsum moerens vidua Praepositura Ujheliensis, in qua nunquam eam contristando vixisti annos 29. quam plus ditissimis praelaturis adamasti, in qua verbo Tuam reponi solatium voluisti, haec fuit exoptata Apostolici et fervidi amoris Tui meta, huic insignitus Tuus anguis prudenter et sedulo semper invigilavit. „Estote prudentes sicut serpentes.“ (Math. 10.) Hanc profundissimis sumptibus velut Sponsam electam adornasti, ut adeo cum dilecta Sponsi coelestis gloriari potuisset.

„Dextram meam et collum meum cinxit lapidibus pretiosis, tradidit auribus meis inaestimabiles Margaritas, et circumdedit me vernantibus atque corruscantibus gemmis.“

Praedicat, praedicat inquam pretiosam Munificentiam Tuam Sponsa tua dilecta Ecclesia Ujheliensis, quae quot angulos, Arasque complectitur, tot linguas, quae Munificentiam Tuam depraedicant, continet. Mille grates sibi reponit ultimus Benjamin dicam potius Tuus Joseph, scilicet erecta in honorem ejusdem ultimis diebus Capella, imo tota Ecclesia, atque in secretis etiam latens inaestimabilis Ecclesiae Supellectilis, auro intextae Casulae, Calices, una voce Tuam depraedicant liberalitatem.

Sponsi cantantes ferimus super Aethera laudes.

Non igitur merito quasi sol refulgens sic fulsit in Templo Dei? Digna sane est hoc munifico, hoc pio Praelato sententia Davidis: „Domine dilexi decorem Domus Tuae, et locum habitationis gloriae Tuae.“ (Psal. 25.)

Praedicat denique magnam Eius munificentiam haec ipsa Residentia, quam pro successorum comodo ad hunc decorem altis sumptibus deduxit dignus et cujus Nomen ad aeternam sui recordationem, aureis litteris in suprema Domus parte cum hoc versu successor reponat:

Semper Honos, Nomenque Tuum Laudes manebunt.

Arbitramini fortasse suffecisse huic munifico et speciosissimo soli suum dumtaxat nidum, suam Praeposituram ditasse et adornasse? nihilominus: plus ultra liberalitatis suae radios protendit, et quamvis taceam ego, loquitur tamen loco mei erecta a fundamento Ecclesia Pobediensis, loquitur Trubinensis, loquitur vero Patrum Franciscanorum plurimum, erectus a fundamentis Conventus et Ecclesia Beezkoviensis, loquentur denique plurima alia, quae non tantum altis evexit aedificiis, verum etiam variis pulcherrimisque apparamentis locupletavit. Non igitur merito de Illustrissimo hoc Praelato dici potest: „Refulsit sol clipeos in aureos, et resplenduerunt montes ab eis.“ (I. Mach. 6) et „Sub

ipso erunt radii solis et sternet sibi aurum quasi lutum“ (Job. 41) scilicet Aureus hic sol aurum illud maximi aestimavit, quod pro Ecclesiarum expendisset ornamento.

Sed magna dignum illud est admiratione, quod intellectus meus capere non valet, et merito suspicit orbis universus, tantum sane illud est, quod Hungaria et clerus ejusdem aut admodum raro, aut fortasse nunquam conspexit neque audivit. Sol hic munificentissimus, qui aliis multis bonis gloriose resplendit, Sui ipsius omnino oblitus est, seipsum contempsit, ipse in obscuro et tenebris delituit, rarum admodum et nunquam visum exemplum. Dum magna possessione, et multis afflueret bonis Episcopatus Nitriensis, Ipse in Antistitem et Supremum Comitem votis omnium deligit, at summam hanc Ecclesiasticam tum etiam forensam dignitatem magna Regni totius admiratione ultra resignat. O gloriosa resolutio! quae cum longe altiori gradu dignum ostendit. Nunquam sane hanc dignitatem amplius meritus et quam cum eandem resignavit, nunquam hoc honore fuit dignior, quam eum eundem rejecit. Ille laudabiliter gerit officium, qui illud non desideravit, sed emeritus est. „A prosperitate non flecti grande miraculum.“ Magnum sane Senecae effato portentum: „si semper contra fortunam luctata virtus enituit.“ Jam Sacratissimus Caesar, jam Eminentissimus Archi-Eppus vetant litteris resignationem, non indulgent: quid facto hic opus fuit tam glorioso, tam bene merito et seipso superiori Praelato: ut Deo ter Optimo tutius famulari possit, immutabilem animum ante Caesarem et Archi-Eppum pulchris defendit argumentis et magnae potius successit dignitati, quam ut tot millium animarum curam assumeret. Magnis in honoribus mortem oppetere periculosum reputavit, secundos fortunae casus vile quid arbitratus contempsit; ideoque timuit cum Propheta: „Ab altitudine diei timebo“ (Psal. 55). Hanc sane ego dignitatem timeo elevatus sum in altum sicut sol resplendens in meridie, verum tamen ab altitudine diei timebo. Scio enim effatum pii Jacoponi: in iectu oculi clauduntur omnia, ideo felix, qui potuit mundum contemnere. Recolebat igitur frequenti memoria

dierum suorum paucitatem cum Job: „Nunquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis.“ (Job. 10). Manete perituræ sæculi dignitates, non est mortale quod opto, paucos dies meos præparo ad bene moriendum.

Atque ut mundum magis contemneret, mortemque semper ante oculos suos versaret, Criptam in qua sepeliretur in vita præparari fecit, in hac omne suum reposuit solamen, quoties eam conspexit, toties ingeminavit illud Prophetæ: „Hæc requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo quoniam elegi eam.“ (Psal. 131.) Captent alii sæculi honores ac dignitates, ego in Præpositura mea. „Ecce in nidulo meo moriar.“ (Job. 29). Ita præstolabatur requiem et occasum suum speciosissimus hic ecclesiastici ordinis sol, et quemadmodum splendore suo sol umbras dissipat, ita hic periturarum dignitatum bona umbris quam simillima gloriose repudiavit.

De angelica sanctaque ejus vita multum disserere necesse non est, de frequentia jejuniorum, corporis afflictionibus, de speciali erga S. S. Trinitatem et B. Matrem pietate, cujus vigiliis et Sabbathinis dies solo pane Angelorum contentus singulariter venerabatur, de plurimis bonis operibus, de quotidiana devotione, de profusissima in egenos liberalitate, denique de magna dolorum suorum patientia tolerantia quidpiam proponere et ipsa brevitatis temporis non admittit. Novit istud bene tota Civitas Ujheliensis, noverunt ii omnes, quibus eum convivebat. Novit vero optime et Deus. In unam igitur Summam probissimam Eius vitam referam, si illud Spiritus Sancti asseruero: „Beatus vir, qui inventus est sine macula, et qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia et thesauris.“ (Eccl. 31.)

Hoc ipsum testata est felix et beata mors, ecce enim video desolati A. A. video jam pallescere, ad occasum declinare hunc speciosissimum solem, at ne putaveritis futurum fore, ut splendor Ipsius a morte omnino extinguatur, quin

imo secundum Aresii symbolum redibit formosior, occumbet ut oriatur. Approperante igitur desiderata et felici mortis suae hora, sumptis pientissime Ecclesiae Sacramentis, hic integer vitae Praelatus, sicut sol in splendore suo occumbens 19-a Octobris hora 11-a meridiana peccate obdormivit, beate expiravit, in pace requievit. „Item timenti Dominum bene erit in extremis.“ (Ecl. 13.) Tacendum ergo mihi est A. A. Dignissimi: intelligo enim insinuatam hoc tumultu Praelatum ultro velle nos affari, et ultimum omnibus vale dicere.

Tibi primum (Ipse loquitur) Sacratissime ac invictissime Caesar, tutissimum Christianorum praesidium, gratias refero immortales, qui indignum me non in parvas Ecclesiae Dignitates evehere voluisti, ego vero easdem, videns Angelicis etiam humeris esse onus grave, resignavi ne modo tot millibus animarum strictam ante Judicem reddam rationem. Assidue Deum deprecabor, ut multos gloriosos triumphos et potentes victorias super Te ac Domum Austriacam pax longaeva in diebus suis et superstes comitetur.

Tibi etiam ultimum vale dico S. R. Ecclesiae Columna Eminentissime Cardinalis et Archi-Epope Ecclesiastici Ordinis Caput fidissimum. Vive diu vitam perennem et beatam ad perpetuam Regni tui Apostolici felicitatem.

Tibi Serenissime Princeps, Regni Hungariae Palatine. Super domum tuam omnem Deus effundat benedictionem.

Tibi Inelyta Domus Erdödiana, sub cuius alis in juventute gessi Apostolatam, cujus innumeras in me collatas gratias recensere non valeo. Vivat feliciter et gloriose usque in mundi hujus consummationem.

Tibi Inelyte Comitatus Nitriensis. Tibi bene me educanti Matri, bene instituenti Magistro, Venerabile Capitulum Strigoniense. Tu schola Praelatorum, cujus plures in annos paternam mei curam sum expertus: „Crescat in mille millia.“ (Gen. 24.)

Tibi etiam adsit Deus nimio moerore a me derelicta vidua Praepositura Ujheliensis: „Exue te stola luctus, et indue te decore, quia imponat Deus mitram

capiti honoris tui.“ (Baruch. 5.) Quia his diebus per successorem meritissimum solabitur Deus viduitatem Tuam, decorem tuum restaurabit.

Avellor denique a vobis ultimum, quique ad finalem sepulturam mei convolastis, cognati, amici, vicini et proximi, ecclesiastici, religiosi, magni et demissi ordines, charissimi mei servi et subditi fidelissimi, maximi et minimi; si quem vestrum offendi, date veniam: perpetuam vobis pacem, salutarem benedictionem, et mortem beatam exopto.

Sed ad Te jam converto sermonem meum et in Te finio pro me crucifixe Jesu. Tibi offero vitam et mortem meam. „In manus tuas commendo spiritum meum.“ (Psal. 30.) Et fortasse jam laehrimabundis oculis, ac animo inconsolabili ab ejus lugubri tumulo discedere deberemus; hoc tamen a nobis non postulat; quid igitur desiderat? non aliud profecto, quam ut: „In pace in idipsum dormiam et requiesam.“ (Psal. 4.) Desiderat igitur, ut conquiescat: ut requiescam in hoc exoptato nidulo meo, quem in sancto loco isto praeparavi: „haec requies mea in saeculum saeculi, hic habitabo, quoniam elegi eam.“ (Psal. 4.)

Quamobrem ego te etiam derelinquo et non turbabo requiem Tuam: gloriose refulgens sol in coelis splendide exoriens, in terris qui occumbis Illustrissime Episcopo Nistriensis et dignissime Praeposite Ujheliensis. Novi enim, quod si quamdam meritum tuorum laudem neglexi, eam tecum non fore sepeliendam neque ita occultandam innocentiae tuae lucem, ut in oculis Hungariae non diffundatur. Vive igitur, vive et post fata tua „in splendore ortus tui“ (Job. 11.) certus semper: quod cum te consumptum reputaveris, orieris, orieris quasi sol refulgens in Templo Dei, et aeternum lucebis in gloria coelesti. Amen.

(Főt. P. Hunka Emanuel úr, beezkói sz. ferenczrendi társház főnökének szíves közleménye.)

TARTALOM.

	Lap
I. Vág-Ujhely ősrégi keresztény telep 826—1263.	7
II. Vág-Ujhely a pannonhalmi Benedek-rend birtokában 1263—1271.	8
III. Vág-Ujhely plebánosai 1271—1414.	15
IV. A vág-ujhelyi prépostság alapításától egész a mohácsi vészig 1414—1526.	18
V. A vág-ujhelyi prépostság a reformáció korszakában 1526—1638.	33
VI. A vág-ujhelyi prépostok 1638. a mai napig	49
VII. A vág-ujhelyi prépostság kegyurasága (családi lezármazási táblákkal)	71
VIII. Vág-ujhelyi segédlelkészek	138
IX. Okmány-függelék	153

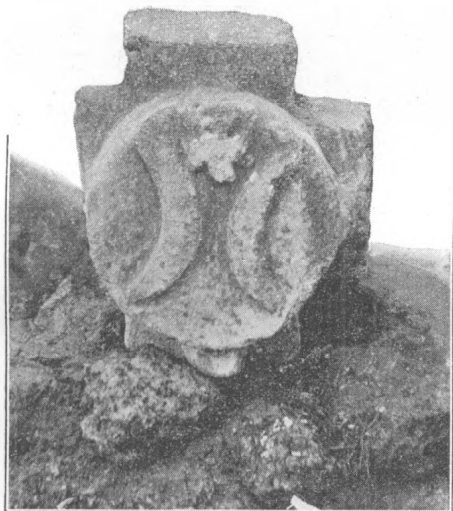

Értelemzavaró hibák.

Előszó:	3 sor felülről:	„ezen lomha, tutajt“	helyett:	ezer lomha tutajt.
45. lap	7 „	alulról:	„1630“	„ 1603.
67. „	8 „	felülről:	„bossáezi“	„ bassóezi.
67. „	4 „	alulról:	„Aaranes“	„ Karánes.
70. „	12 „	alulról:	„1870“	„ 1871.

Zárkő a vág-ujhelyi templomból
Sibor vajda czimerével.

